BAPTISTÆ MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI ADOLESCENTIA, SEV BVCOLICA, BREVIBVS IODOCI BADIJ COMMENTARIJS ILLVSTRATA.

¶ His acceſſerunt Ioannis Murmelij in ſingulas eclogas argumenta, cum annotatiunculis eiuſdem in loca aliquot obſcuriora.

Acceſſit & index, non ille vetus, & indigeſtus, ſed nouus omnino, ac locupletior multò, opera Barthol. Laurentis.

LONDINI
Apud Thomam Marſh.
ANNO M.D.LXXIII.

¶ Cum Priuilegio Regiæ Maieſtatis.

Index vocabulorum ac rerũ

DE QVIBVS PER HAEC BADIA-na in Baptiſt. Mantuani eclogas commentaria mentio fit, copioſior ſolito, & fidelius iuxta ſeriem Alphabeti digeſtus.

ABditus 14
Abdua 83.85
Abel 60
Abraham ibi.
Ac 7
Accipiter 3.54
Acernus 15
Aries 31
Acta 47
Actæon 15
Ad 85
Adam 38.60
Adigere 54
Aditus 64
Admeti oues quis aliquãdo pauerit 84
Adorare 50
Adria 74.84
Adriani inepta ſententia. 44
Adulator 48
Adulta ſeges 4
Adulter 48
AEdes 9
AEgeria 57
AEgon 67
AEgyptius 33
AEgypti numina 79
AEneæ Siluij aſſertio 9
AEnobarbus 44
AEolus 70
Aer 19
AErarium 43
AEs 47
AEſopi patina 44
AEſopi aſtutia 57
AEſtimo 20
Agnati 9
Agreſtis vua 5
Agretij, aliàs per eſcribitur ſentimentum 42
Ahenus 82. 16
Ahena 77
Alauda 59
Albion 57
Alcides 35
Alchimia vel alkimia 54
Alea 63
Alexis 26
Alga 85
Aliger 76
Alius 36
Alma 13
Alter 36
Altum 90
Alueus 93

47-12/17. 876

Amaror 7
Ambages 5.6.17
Ambigo 6
Ambire diuos 37
Amens 9
Amicus 29
Amita 92
Amor 3
Amphion 32
Amphitrionides 33
αμύνομαι 12
Amynticus 12
Anas 69
ανεμος 23
Angina 73
Annosus 70
Anser 65
Antæus 35
Ante 21
Antenna 67
Antiquum 3
Antonij Campani excellẽtia 31
Aones 43
Apella 20
Appendix 13
Apollo 60
Araris 32. Area 86
Argus 85
Aristeus 34
αρκυς 19
Arma 45
Arnus 71
Arnicolę 76
Artocopi 54
αρτοποιὸς 51.93
αρτ& 67
Artocrea 67
Arx 14
Asilus 73
Asphalcus 88
Assentator 48
Assyria 79
Astræa 74
Astus 54. At 45
Athesis 83
Athos 68.37
Atrides 34
Atticus 32
Auarus 33.55
Aucupium 56
Auectus 77
Auersor 24
Auerto ibidem
Auertor ibi.
Augustus 43
Aureolus 16
Auster 6

B
Abylonia 8
Baccatus 79
Bacchus 77
Bacillum 43
Balare 82
Baldus 19
Baleares 56
βαλλω ibid.

Barathrum 64
Bardi & Bardus 59
Bardocucullus ibid.
Bardocucullatus ibidem
Batrachos 86
Belides 34
Belus ibidem
Benacus 13.14
Biblis 34
Bifidus 38
Bilis 60
Bimestris 31
Biuium Pythagoricum 59
Boare 82
Bombyces 44
Bombycinus ibidem
Boreas 38.49
Bruchus 72
Bruma 41.72
Bryseis 35
Buso 92
Bustum 24
Buxus 15
CAcabus 77
Cacumen 61
Cacus 37
Caduceus 40
Cadus 73
Cæcias 36
Cain 60
Calais 39
Galamitas 19
Calces 15
Caldaria 77
Caligo 54
Callus 19
Calyces 5
Calypso 27
Camaldula 65
Campe 72
Campestris 66
Candidus 67
Canicula 33
Canis ibidem
Canis, & cati natura 7
Cantharus 66
Capellæ 71
Caprea 85
Capreolus 79
Carbo 18
Cardiacus 78
Cardinales 43
Cardo. 6.22
Carex 77
Carmelus 68
Carmelitæ 80
Carpere 53
Carthusia 69
Casa 19
Casses 29
Cassiopeia 69
Castor 34
Castrare 68
Catella 52
Catones 18
Catuli 54
Catulli inepta sententia 44
Carus 7

Caula 28
Causari 10
Centauri 75
Ceraunia 32
Cercopithecus 53
Ceres 70
Chaones 74
Charybdis 25.38
Chryseis 35
Cicendulæ 11
Cicones 35
Cicuta 48
Ciere 27
Cimex 67
Cinaras 33
Circe 26
Circus 45
Cithara 43
Clarum 91
Clauiculus 16
Clauus 46
Clitumnus 84
Cloacæ 68
Coarctare 56
Codrus 45
Cænacula 39
Cogere 28
Coinquinare 54
Coitus 14
Colluere 77
Compilo 57
Compita 11
Componere 80
Conor 26
Concinnus 40
Concitare 7
Condere 41
Considere 83
Consulere 50
Consulti 21
Conuitia 53
Cordum 51
Cornicis omen 73
Corui omen ibidem
Coryli 73
Cos 76
Cosmas medicus 21
Cosmus 41
Crassi cuiusdam nō crassum dictum 42
Creta 54
Crinale 36
Crocodilus 37
Crudus 43
Crumena 43
Cucullus 56
Cuium 93
Culmen 47
Cura 4.23.84
Curare 26
Cymbia 40.77
Cyprus 65
D
Daemon 6
Dan 88
Danaus 35
Dauid 37
Deos vtriusque sexus fictos esse 42

Deducere 67
Deglabare 38
Deianira 35
Delphin 75
Demens 50
Demoliri 19
Demum 13
Dentale 10
Deplumare 57
Deucalion 58
Diana 6
Dibapha 44
Dies genialis 10
Diſcrimina 20
Diſſimulare 31
Diuus 19
Dolia duo in foribus Iouis 13. Domina 23
Domitij cuiuſdã ſuperbia 42
δορκὰς 92
Dryades 24
Dryas 24.70
Drys 24
Dumeta 29.63
EBoſos 56
Effœminatum 34
ειρειμ 13
Elyſij campi 24
Enucleare 5
Epicœdion 23
Epicuri ſententia 19
Epitaphion 19
Erebus 60
ερεβεννος ibidem
Eremus 93
Eridanus 12.32
Erynnis 17.26
Eriphyle 34
Et 29
Euentus, & Euenta 21
Eurotas 86
Eurus 78
Eurydice 36
Examen 73
Excandeſcentia 57
Excubare 23
Exertus 78
Exhauſtus 30
Exilis 37
Exoſſare 5
Extare 91
Extemplo 65
Extimo 20
FAbella exorta nobilitatis 49
Fabula inſtitutarum mercedum 49
Facio 60
Facul 31
Facula 56
Fax 87
Fagineas 82
Fagus 64
Falco 72
Farrago 43
Fartores 52
Faſces 52

Faſcinate

Fascinare 7
Fasti 73
Fastidia 38
Fata 21.16
Fatalis 21
Fatum 16
Faustus 3
Faxo 42
Feralis 30
Ferre 9.40
Fides 48
Fines 56
Fiscella 5
Fiscina ibidem
Fistulicen 59
Flaccus 28
Fluentini 71
Fluuius 67
Fœnisęca 52
Fœnus 53
Fœra 73
Fœtare 12
Fœtura 50.71
Formago 77
Formica 41
Formicarum fabula ibid.
Fortuna 48
Fortunatus 3
Fossa frons 30
Frigidior 30
Fuci 98
Fulica 36.53.56
Fuligo 65
Fulminare 57.34
Funda 35
GAlathea 31.35
Galbula 58.70.
Galla 6
Galerus 81
Ganea. 47
Garganus 68
Gelida 3
Gemelli 71
Gener 10
Genius 55
Genethliaci 41
Geryon 35
Gestire 79
Goliath 37
Gorgones ibid.
Grando 20.57
Gratis 41
Gregorij Tifernatis excellentia 30
γρηγορέω ibidem
Gurges 93
Gynæceum 75
HAmadriades 65
Harculis 19
Harpyiæ 38
Hebrus 26
Hecubę somnium 60
Hedera 27
Helena 33
Helias 64
Helisæus ibidem
Hercules 37.41
Hernica 33

Heroicum carmẽ cui debetur 40
Hic 9 60
Hilarare 13
Hippodamia 35
Hippolytus ibidem
Hippos 35
Hircus ſine cornibus 49
Hiſpidus 67
Hiſtrio 47
Humor 14
Hyæna 37
Hydra 25
Hyems 49
Hymen 6
Hymenæus ibidem
Hypermeſtra 35

IAcchus 11
Iactura 69
Iberi 40
Ibis 68
Ida duplex 60
Ierichus 88
Ignis 4
Ilaros 13
Iliaca 61
Illac 21
Illętabilis 13
Illepidi 48
Immaturus 27
Impendere 20
Imperioſus 33
Implumis 40
Improbus 33
Improuidus 48
Incaleſcere 20
Inceſtare 39
Inconſultus 22.91
Indefeſſus 50.63
Indiga 41
Indocilis 48
Indoctus ibidem
Inepti ibidem
Iners 4.29
Infeſtus 13
Influxus 76
Ingemere 4
Inſomnia 26
Inſomnis ibidem
Inſtar 9.58
Inſtauro 86
Inſtita 16
Inſulſi 48
Interuallum 71
Ior 88
Iordanes ibidem
Irretire 54
Iſte 6
Iudæa 82
Iunonis auis 38
Iurgia 21
Iuriſconſultus 21
Iuuentus 53

KArdia 73
Cercos 15
Copos ibidẽ

Kosmos 41
Kosmeo ibidem
Creas 63
L Acerrus 14
Lacteus 64
Lætamen 48
Læti 41 Læuus 77
Lamia 72
Lamiæ 72
Lampyrides 10
Lanitium, vel lanicium 40
Lanij 52
Lappę 73
Larius 14.77
Laruæ 72
Latus clauus 8
Lauernæ 69
Lauinia 35
Laureta 68
Laxatus 46
Lego 35
Lena 32
Leno 48
Lepor 33
Leucosia 15
Leuitas 31
Leuis 22
Libra 17
Librum ibidem
Libethrides 32
Libethris 70
Liber 65
Libs 47
Ligo 52
Limbus 16
Linguosus 92
Liquitur 12
Litus 87
Liuens 18
Liuor 19
Lixæ 52
Lolium 58
Loth 38
Lucullus 43
Ludere 33
Lumina 38
Luna, 48
Lupæ 46
Lupanar. 95
Lupus vbi nullus 54
Luscus 6
Lustra 67.95
Lux 29
Lyæus 11.72
Lycaon 58
Lycoris 35
Lycos 55
Lygia 15
Lympha 93
Lymphaticus 9
Lympidus 89
Lynter 13
Luo 33
M Acra 84.85
Macri ibidem
Maga 22
Magalia 22.30.87
Magi 58

Magis 93
Magus 33.61
Maius 41
Malis auibus 49
Malus punica 80
Manica 6
Mantes 67
Manto 90
Mantous 52
Manubria 46
Manus 62
Mapalia 22.40.87
Maria cui visa 59
Marisca 72. Marius 18
Martialis sentimentum 44
Martius 42
Masculus 45
Matertera 85
Matronæ Herculi visæ 60
Medea 34
Medicorum licentia 54
Meditare 31
Medusa 37
Melampodion 67
Melampus ibidem
μελαν ibidem
Meloras 50
Mercari 70
Mergus ibidem
Messis ibidem
Meuaniæ 84
Midas 47
Miles 20. 68
Milium 73
Milui 69
Mimus 47
Mincius alij Mintius scribunt 83.13
Minotaurus 35.33
μνεία 31
Modus 33.77
Mœror 20.63
Molorchus 74
Monosyllabarum priuilegium 31
Mors varia 21
Moyses 61
Mox 14
Mugire 82
Mulcta 11
Mulctrale 40
Multra ibidem
Mulctralia 40
Multoties 11
Mundus 44
Murex 8.50
Myrmix 92.86
Myrrha 34
Naaman 88
Naiades 39
Napææ 24.64
Narcissus 15
Nates 38
Nauci 67
Neæra 94.35
Nemea 69
Nemus Aegeriæ 56
Neoptolemus 42

Nepa 92
Nercides 24
Neronis sumptuositas 43
Nerui 80
Neruosus 63
Neu 79
Neue 41.79
Nicolaitæ 74
Nihil 39
Nitedulę 10
Noctuę vbi vel plurimę, vel nullæ 57
Nodus Herculis 43
Nomius quis dictus 61
Noster 12
Nugæ 46.34
Nugari 29
Num 26
Numantia 37
Numerus 61
Numina ruris 67
Nursę 69.
Nurus 71
Nymphæ 71

OBba 13.78
Obductus 30
Obmissus, & Omissus 12
Otiosus 80
Odire 23
Oenomaus 35
Oenone 61
Oenophilus 12.77
Oenophorum 11
Oestrum 14.73
Ogdoas 74
ὄνος 10
Olympica 48
Olympus 39
Omasum 53
Omen 12.73
Onocrotalus 68
ὀνόω ibidem
Operæ 73
Operior 60
Ophiusa 53
Opulescere 77
Ora 29.62
Oorare 50. Orcus 25
Ordo potuum 72
Oreades 24. 64
ὀρέγομαι 4
Orexis ibidem
Orgia 14
Orithya 39
ὄρος 70
Orpheus 34.84
Ossa 23.32
Ostentum 61
Ouidij opinio 30

PAdus 32.85
Palestra 5
Palmes 69
Palustris 68
Pampineus 30
Pan 71
Pannosus 18.42
Papyrus 67.18

Par 79
Paradiſus 67
Paranymphus 76
Paraſceue 18
Parcere 44
Paris 69
Parnaſus, aut Parnaſſus 28
Parthenope 15
Participia an cõparẽtur 52
Parturire 29.58
Paſiphae 34
Paſtillus 67
Paſtinum 52
Paſtor 84
Paſtu 5.78
Patina AEſopi 42
Patulus 11
Pauliſper 48
Pauperies 8
Peculia 73
Pecunia 46
Pedepreſſim 56
Pedes 43
Pedica 6
Pedum 77.81
Pegaſus 65
Penates 49
Penſum 79
Penula 40
Peragere 51
Perna 7
Pernicíter 14
Pero 81
Perſeus 36
Peſſum ire 56
Petaſo 72
Petulci 48
Pera 6
Phædra 34
Phagin 64
Pharetra 28
Philomelæ, ſeu philomenæ etymologia 5
Philtra 27
Phyllirides 63
Phineus 38
Phlegeton 24.26
Phocis 80
Phœbus 75
Phœnices 81
Phorcynides 38
Phyllinus 32
Phillis 36
Piacula 73
Piceus 64
Pietas 56
Pierides 24
Pierius liquor 20
Pignora 52
Pila 52
Pilare 54
Pileolum 42
Pithecos 51
Plorans 5
Pollux 57.60
Poio 57
Polenta 49

Polo 31
Polymnia 32
Pondo 22
Popina 68
Populare 31
Populari ibidem
Populus 79
Populus cui ſacra 60
Poſt 21
Poſthabere 21
Pous 63
Præcox 27
Præcordia 7. 38
Præſtigiæ 7
Prima lux, & primꝰ dies 12
Prodicus 60
Propago 82
Propter 13
Proſerpina 35
Proſpicere 15
Proſtituere 53
Proximare 11
Pruina 44
Pubes 69
Pubeſcere 80
Pueri 35
Puerpera 71
Pulex 63
Plus 55
Purpurare 38
Pyramis 51
Pyrylampes 10
Pyrrha 57
Pyrrhus 44
Pythagoras 45
Pythiuſa 55

QVàm 15
Quando 48.56
Quæſtio de magnorum aduentu 57
Quærulus 32
Quò 21

RAbula 56
Ranarum fabula 49
Rebecca 35
Refert 24
Referre 27
Regius 22
Reor 18
Reſipiſcere 21
Reſtauro 93
Rhodope 32
Rima 7. Rimula 38
Romanus 32
Romphæ, ſeu Rõphea 37
Romuli fabula 44
Roſtrum 5
Rubigo 68
Rulla 10.11

SAmbucus 75
Sacrum offerre 98
Salax 32
Sales 40
Salignus 30.88
Salamon 36
Saltidicus 11
Saltus 22
Saluia 83

Samſon 37
Sarcinula 66
Sarmenta 24
Satan 17
Saxa 78
Scidi à Scindo 14
Scipio 59
Scipionis dictum 80
Scomma 50
Scrutari nidos 5
Scurrilitas 47
Scylla 25.34.38
Secare 30
Secundare 38
Securis 52
Securus 19
Secus 7
Segnis 47.93
Semiramis 34
Senſim 56
Senectus 69
Sentes 9.73
Sepes 38
Sepire 85
Septenarij myſterium 55
Sepriforis 32
Sepulchrum leue 24
Seres 44
Serica ibidem
Sero 66
Serra 47
Seruij error 44
Seruitium 30
Serus 12
Setoſus 70
Sic 60
Simiarum fabula 49
Simulare 32
Sina 29.65
Sion 37
Sirenes 15
Sirius 32
Situoſus 70
Sirus 60
Socer 16
Socrus ibidem
Sodalitium 72
Sogona, alias Sagona 30
Solifoſſor 52
Soliuagus 25
Solſtitia duo 67.80
Solum 4
Solymi 86
Sonipes 57
Sppitus 30.40.38
Sopor 4
Soracte 68
Sortiri digitis 5
Specimen 26
Spectacula 43
Spelæa 68
Spicatus 11.86
Spineta 81.93
Squarroſus 43
Sterno 4
Stimulus 52
Stipites 74
Stiria 49

Stiua 10
Stratus 4
Striare 36
Striges 30
Strix 68
Strophades 38
Stygius 38.64
Styx 26
Succida 72.68
Sulfuris arx 41
Super 5
Supini posterioris construction 4
Supra 5
Surculus 23
Susacion 31
Suspicere 60
Susurrus 17.79.74
Susurri magici 17
Syluanus 24
Sylueſtris 26
Syrtes 6

T
Abeſcere 30
Tantalus 10
Tarpeia 34
Taxus 83
Teges 78
Telum 28
Tempe 32
Tentans 30
Tentare 36
Tentare fugam 59
Teſtes 10
Tethys 70
Terricus 18
Thalaſſio 6
Theſeus 35.37
Thetlylis 36
Thomæ Aquinati quid cõtigerit 61
Tiberias 88
Tiberis 32.87
Tibia 11
Tibicen 59
Tityrus 12.26.79
Titan 74
Tmeſis 12
Tonans 66
Tonius 11
Tragica vox 33
Tricornis 93
Triuia 6
Triuialis 36.46
Troia 84
Tumulus 26
Turgidus 6
Tyndarus 34

V
Allæ documentũ 42
Valſaſinus 66
Vates 89
Ve 79
Vecordia 87
Vecors 30.54
Vellera 92
Vena 53
Ventriculus 10
Ventroſus 93
Venus 21

Venus 36
Ver 75
Verbanus 77
Veribus,& Verubus 81
Verna 33
Verona 77.84
Vertex 19
Vestigare 56
Vices 78
Victus 40
Videns 11
Villa 58.68
Vimen 5
Vimina 75
Vindemia 56
Vineta 11
Vipera 93
Virus 38.92
Vis 68
Vita fungi 37
Vitis 52
Vitta 64
Vitula facere 57
Vligo 81
Vlua 67
Vmber 31.60.70
Vmbria pars Tussiæ 84
Vrēdi cadauera mos vnde 23
Vina 24
Vt 74
Vtres 11
Vuidus 80
X Enophon 63
Xerxes 37
Z Elus Heliæ 82
Zetus 38

FINIS.

BAPTISTA MANTVANVS CARMELITA PARIDI CERESARIO. S.P.D.

AVdi, ô Pari, ænigma perplexum, q̃ Oedipodes ipse non solueret. Ego quinquagenarius, & iam cõsenescens, adolescentiam me am reperi, & habeo adolescentiam simul, & senectã. Sed ne lõga ambage te teneam, nodũ hunc dissoluo. Anno præterito, quum Florentia rediens Bononiam peruenissem, intellexi apud quendã literatũ virũ esse quendam libellum meum, quem olim ante religionem, dum in gymnasio Paduano philosophari inciperẽ, ludens excuderam, & ab illa ætate adolescentiam vocaueram. Carmen est bucolicũ in octo Eclogas diuisum, q̃ iam diu tanquam abortiuum putabam abolitum. Vbi id resciui, Saturnina fame repentè sum percitus, & cogitaui quonã pacto possem, pli meæ inferre perniciem. Iuuãtibus ergo amicis libellum mihi vendicaui, vt perderem, quem suspicabar erratis non posse nõ scatere. At vbi intellexi, & alia quędã exemplaria supereſſe, visum est præstare hoc, quod vendicaram emendare, emendatumq; edere, vt eius editione cætera, quæ continent multa, nimis iuuenilia deleantur. Hoc igitur sic castigatũ duabus alijs eclogis quas in religione lusi, in calce subiunctis, tibi ô Pari iuuenis antiquæ nobilitatis, & studiorum, ac omniũ bonarum artium amantissime, nostræq; vrbis decus egregium, libentissime dono, vt quando tetricis illis philosophię, ac theologiæ lucubrationibus, quibus assiduè vacas, fatigatus fueris, habeas iucundulam hanc lectiũculam, qua tãquam ludo quodã blandulo, sed liberali, lassum legendo reparetur ingenium. Omnes autem, penès quos immatura illa sunt exemplaria, quæ dixi, rogatos volo, vt si quid vnquam fuit eis dulce meum, confestim exurant, nec vllo pacto supereſſe permittant. Ac-

cipe ergo Pari suauissime libellum, & auctorem, & ambobus, tanquam rebus tuis tuo deinceps vtaris arbitrio. Vale Calendis Septemb. Anno M. CCCC. XCVIII.

ANNOTATIVNCVLAE ALIQVOT IN SVBSEQVENTEM librum ex epistola quadam Ioannis Murmellij, ad Paulum, Ruremundensem.

SEd vt (inquit) ex ordine à te quæsitis respõdeã, hæc accipe: In tertia ecloga, q̃ Thracius Hebrus Orphea fleuisse dicitur, rectè ais id tibi ex quarto Georgicon Virgilij non constare, quũ ibi non Orphea, sed eius vxorem Eurudicen Hebrus fleuisse dicatur. Adducendum itaq; fuit testimonium Ouidij, in secundo Metamorphoseos ita scribentis.

Te mæstæ volucres Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi silices, tua carmina sæpe secutæ,
Fleuerunt syluæ, positis te frondibus arbos,
Tonsa comas luxit, lacrimis quoque flumina dicunt
Increuisse suis.

Hic enim per flumina, Thraciæ fluuij, & cum primis Hebrus, quod sequentia indicant, significatur.

Venio ad patinam Aesopi, cuius mẽtio fit in quinta ecloga. Qualis autem ea fuerit docet Plinius in decimo naturalis historiæ, capite decimoquinto, his verbis: Maximè tamen insignis est in hac memoria Clodij Aesopi tragici histrionis patina, sexcentis sestertijs taxata, in qua posuit aueis cantu aliquo, aut humano sermone vocales nummis sex singulas coemptas, nulla alia inductus suauitate, nisi vt in ijs imitationem hominis manderet, ne questus quidem suos reueritus, illos opimos, & voce meritos, dignos prorsus filio, à quo diximus deuoratas margaritas. Non fit tamen (vt verum fatear) facile inter duos iudicium turpitudinis, nisi

mis, nisi quod minus est, summas rerum naturæ opes, quàm hominum linguas cœnasse, hactenus Plinius. Tertio loco quæstum est, super illud sextæ eclogæ. Nec nemus Aegeriæ sonipes, nec vir bonus vrbem: Cur Aegeria nemus, quod ab Aricia non procul abest, equi defugiant. Huius rei causam apud Græcos Callimachus (teste Seruio) tradidit, apud nostros verò Ouidius in .3. Fastorum inquit.

Vallis Aricina silua præcinctus opaca,
Est locus antiqua relligione sacer.
Hic latet Hippolytus loris distractus equorum,
Vnde nemus, nullis illud aditur equis.

Et ante Ouidium Maro in septimo Aeneidos:

Vnde etiam templo Triuiæ, lucisq; sacratis,
Cornipides arcentur equi, quòd littore currum
Et Iuuenem monstris pauidi effudere marinis.

Præterea cognoscere cupis, quem accipiendum censeam per Nursinum senem in octaua eclo a, cuius fato iuga inclytæ dicuntur. Senex hic, diuus pater Benedictus intelligendus est, qui in Nursia, vel ciuitate Piceni, vel prouinciæ ortus, monasterium condidit primum in monte aliquo regionis illius, deinde cum religionis fratribus in Cassinum montem migrauit, ibiq; Apollinis phano in diui Ioannis Baptistæ sacellam commutato, virtutibus, miraculisq; claruit, & tandem vita defunctus, ibiq; in sacello prædicto sepultus, iuga illa montana, immortali nominis sui memoria illustrauit. Postremò rogas, quonam modo defendatur latinitas orationis illius in ecloga nona. Hæc armenta quibus caput à tellure leuatur Altius, & cui sunt longa internodia crurum. Miraris enim antecedenti pluralis numeri subiectum alterum pluralis numeri alterum singularis relatiuum. Scito igitur figuratam esse poëtæ loquutionem. Teste namq; Prisciano, libro decimoseptimo, diuersi interdum numeri construuntur. Sallustius in Catilinario: Interea seruitia repudiabat, cuius initio ad eum magnæ copiæ concurrebant. Cuius enim singulare, ad rem refulit, id est, cuius rei seruitiorum, Tibullus: Vos quoque abesse

procul iubeo, discedete ab aris, Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus. Cui, subintellige turbæ, vel multitudini. Ita & hic, cui gregi armentorum, vel armento. Hactenus Murmelius.

ADELON.

Totum hoc poëma constat dramatico genere. Nam auctor nusquam loquitur, nisi pastorali persona assumpta, quam, vt inquit Badius, interdum sub candidi nomine assumit, &c. Contendit idem Badius pastorale decorum, sermonisq; Bucolici tenuitatem hic magis anxiè obseruatam, quàm in Marone. Qualitas carminis hexametra bucolica, Stylus gracilis, bucolicæ congruens, personæ ferè argumento nomen sortiuntur.

Baptistæ

MANTVANI, carmelitæ, Theologi, adolescentia, in decem Eclogas divisa.

Ad Paridem Cærefatium,

ECLOGA PRIMA, DE HONESto amore, & fœlici exitu inscripta Faustus.

¶ Ioannis Murmelij Argumentum.

Antiquos repeti vult Fortunatus amores,
Obsequitur Faustus, referens connubia læta.

COLLOQVVTORES.

FORTVNATVS, ET FAVSTVS.

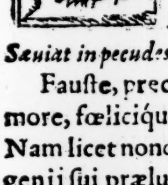

Auste, precor, gelida quando pecus omne sub vmbra
Ruminat, antiquos paulùm recitemus amores:
Ne, si fortè sopor nos occupet, vlla ferarum,
Quæ modo per segetes tacitè insidiãtur adultas:
Sæuiat in pecudes, melior vigilantia somno.

Fauste, precor. &c. Hæc prima ecloga de honesto amore, fœliciq́ue eius exitu inscribitur, non sine ratione. Nam licet nondum religionem professus, hæc veluti ingenij sui præludia composuerat, ad poësim haud dubiè natus auctor, tamen quia ne tunc quidem quidquam inhonestum, aut concipere, aut edere voluisset, nunc cùm recognosceret, si offendisset nimirũ reiecisset. Proinde,

ne ſi de amoribus titulũ quiſpiam ſeuerus religioſus lectitans aufugeret, inſcripſit de amore honeſto, quo re vera nihil eſt homine dignius. Hic autem amor honeſtus deſcribitur, quia affectione matrimoniali initus. Additur autem, & fœlici eius exitu, vt eos qui amare volẽt, ad honeſtum amorem inuitet, quippe cuius fœlix eſt exitus. Nam de lubricis, & inhoneſtis fere dicitur à compatriota eius, in conſimili opere: Et quiſquis amores, Aut metuit dulceis, aut experietur amaros. Perſonæ, vt in præambulis diximus, etiam hic ab officio, & rebus denominantur, Fauſtus, & Fortunatus. Nam vtrunque in bonum ſonat: vt, Fortunate ſenex, &c. Et, O fortunatos nimium, bona ſi ſua norint, Agricolas. Et rurſus, O fortunati, quorum iam mœnia ſurgunt. Præterea, Fortunatus & ille, deos qui nouit agreſtes. Fauſtus autem, ſi ad vocem alludere lubet, videtur quaſi fatim aut fauore auctus, aut fauore ſtans. Ordo, quem non vbique, quia opus non erit, repetemus hic eſt: O Fauſte, quãdo. i. quãdoquidem, omne pecus ruminat. i. remandit prius in vẽtrem immiſſa, ſub vmbra gelida. i. temperie frigida. Perſius autem dicit: Et patula pecus omne ſub vlmo eſt. Ergo precor, recitem⁹ amores antiquos. i. honeſtos, quales erant antiquis. Vnde Phauorinus apud Gellium, libro primo capite decimo, ad iuuenem nimis antiquè loquentem. Sed antiquitatẽ tibi placere ais, quod honeſta, bona, & ſobria & modeſta ſit. Viue ergo morib⁹ prẽteritis, loquere verbis præſentibus. Antiquum etiam ſolet accipi pro charo, quod amici, & vina, & cætera id genus, vt quæque veterrima, ita chariſſima nobis eſſe ſoleant. Vnde Macrob. in prin. Saturnalium. Hinc eſt quod mihi quoque inſtitutione tua nihil antiquius æſtimatur. &c. Veruntamen hic potius accepero pro honeſtis, & antiquis congruentibus. Id autem epitheton decenter additur, quòd ſine eo Seruius velit amores lubricos dici.

Fortunatus.

Fauſtus.

Antiquũ.

Amor.

Nam

Nam qui honestatis, & religionis est, numero vnitatis efferri solet. Veruntamen amores etiam honestos dici testatur Cicero in Officijs, sic dicens: Faciem honesti vides, quæ si oculis cerneretur, mirabiles amores (vt ait Plato) citaret sapientiæ. Reticemus ergo amores antiquos. Ne si fortè sopor, id est, profundus somnus, nos occupet, videlicet oscitantes, vlla, id est, quæuis ferarum, quæ insidiantur modo tacitè per segetes adultas, id est maturas. Sæuiat in pecudes, quod docet Maro in culice. Vigilantia, scilicet est, melior somno, Generale Adagiũ quo sententiam confirmat.

Faust. *His locus, hæc eadem, sub qua requiescimus, arbor,*
Scit quibus ingemui curis, quibus ignibus arsi,
Ante duos, vel (ni memini male) quatuor annos.
Sed tibi, quando vacat, quando est iucunda relatu,
Historiam, prima repetens ab origine pandam.
Hic ego dum sequerer primis armenta sub annis,
Veste solo strata, sedi, iacuiq; supinus,
Cum gemitu, & lacrymis, mea tristia fata reuoluens.
Nulla quies mihi dulcis erat, nullus labor, ægro
Pectore, sensus iners, & mens torpore sepulta.
Vt stomachus languentis erat, quem nulla ciborum
Blandimenta mouent, quem nulla inuitat orexis,
Carminis occiderat studium. Nam nulla sonabat
Fistula disparibus calamis, odiosus, & arcus,
Funda odiosa, canes odiosi, odiosa volucrum
Præda: nucum calices cultro enucleare molestum.
Texere fiscellam iunco, vel vimine piscem
Fallere, scrutari nidos, certare palæstra,
Sortiri digitis, res iniucunda, voluptas
Magna prius, tanti dum mens erat inscia morbi,
Colligere agrestеis vuas, & fraga perosus.

Hic locus, Sermo est, vt dixi merè pastoralis, & ita apertus ac proprius. Scit quibus ingemui curis, Testimonio-

Cura.

rem firmat,& ad tela Cupidinis alludit, qui altera manu tela,altera geſtat flammas,vnde Maro Mãtuanus. At regina graui iamdudum ſaucia cura, Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni. Nam vulnus telo fit,vnde ſaucia curis dicta. Nam cura ſecundum Seruium dicitur,quòd cor vrat. Quocirca hic bene dicit: Ingemui, id eſt, intus,& in præcordijs,vel multum ingemui curis. quia res eſt ſolicíti plena timoris amor. Quibus ignibus,quaſi dicat,eſſlagrantiſſimis, aut cæcis,vt ille. Et cæco carpitur igni, Ignis autem aliquando amor dicitur vt: Si quos aut Phyllydis ignes, aut Alconis habes laudas. Aliquãdo amatus, vt: At ſe offert vltro meus ignis Amyntas.

Ignit.

Vel ni memini malè, q factum non cenſet, quia meminerunt omnia amantes. Quando,id eſt,quandoquidẽ. Iucunda relatu, id eſt,dum refertur, & recenſetur,vel vt referatur. Eſt autem poſterius ſupinum, quod eo modo cum nominibus adiectiuis conſtrui docet Valla. Prima repetens ab origine, Maronianum eſt. Sub primis annis, quia primus furor amorum grauiſſimus eſt, cũ inexperta exerceat pectora. Veſte ſolo,id eſt,per terram. Strata, id eſt,extenſa. Dicitur etiam ſolum ſterni floribus. Sedi, id eſt, reſedi defeſſus. Dum ſequerer,id eſt,ſequi deberem. Iacuiq; ſupinus,quod amentis eſt. Senſus iners,id eſt,ſine arte,& induſtria. Mẽs erit ſepulta,id eſt, hebetata torpore ex lãguore orto,vt ſtomachus lãguentis erat, quem, ſcilicet ſtomachum. Nulla inuitat orexis, id eſt, nullus appetitus,aut nullꝰ vomitus,ſiue ructatio. Orexis enim Græcum eſt,& idem eſt,quod appetitus. Ex vomitu autem appetitus naſcitur, vnde etiam apud Pliniũ in epiſtola pro vomitu accipitur. Errant autem,qui Latinè oris exitum interpretantur. Nam os oris primam producit, hoc autem corripitur, vt hic, & à Iuuenale Satyra ſexta. Rabidam facturus orexim, & Sta. 11. hinc ſurgit orexis. Hinc ſtomacho bilis. Carminis occiderat ſtudiũ,

Orexis,

com-

cõmemorat ferè, quæ paſtorem oblectare ſolent,& primum fiſtulam, de qua Aeneidos tertio, de Polyphemo loquens ait Maro: Solamenq; mali de collo fiſtula pendet. Diſparib⁹ calamis,emphaticos quidem dicit, nec etiam artificioſiſſima, vt eſt diſparibus calamis compacta, vt in Buc. Maioris. Eſt mihi diſparibus ſeptem cõpacta cicutis, Fiſtula,& alibi. Aut vnquam tibi fiſtula cera iuncta fuit? Nam vt alibi dicit: Pan primus calamos cera coniungere plureis inſtituit. Odioſus,& arcus. Plus eſt quàm ſi eius ſtudium occideret. Id autem paſtorale ſtudiũ eſt, vnde illud, & figere ceruos. Etiam de venatu intelligere poteſt. Funda odioſa,qua ſe pubes ruſtica ad futuram militiam exercere ſolebat. Nucum calyces, id eſt,teſtas. Enucleare,id eſt, nucleis euacuare,& nucleos extrahere, ſicut exoſſare. Texere fiſcellã,id eſt,vas viminеum. Maro in Alexi: Quin tu aliquid potius,quorũ nũc indiget vſus. Viminib⁹, molliq; paras intexere iunco. Et in fine Bucol. Dũ ſedet, & gracili fiſcellã texit hibiſco. Eſt autem diminutiuum à fiſcina, de qua Georgico. primo. Nunc facili rubea texatur fiſcina virga. Vel vimine, id eſt,tenui pertica, ſeu virga. Scrutare nidos,Maro: Paria meę Veneri ſunt numera. Namq; notaui ipſe locũ, aerię quo cõgreſſere palũbes. Certare paleſtra,curſu,& lucta. Sortiri digitis,id eſt,micare,qui Italorũ eſt ludus. Erigit autem micantium vterq; quot vult digitos,& diuinat quot ſint ambobus erecti,& qui prior enunciat,depoſitum ſortitur. Agreſtes vuas,labruſcas,& fragra humi naſcẽtia. Virg. Qui legitis flores,& dumi naſcẽtia fraga.

Enucleare.
Exoſſere
Fiſcella.

Mœrebam,vt paſtu rediens philomela,cibumq;
Ore ferens natis, vacuo ſua pignora nido
Cum ſublata videt,roſtro cadit eſca remiſſo,
Cor ſtupet & contra nidos ſuper arboris altæ
Fronde ſedet, plorans infœliceis hymenæos.
Seu veluti amiſſo partu formoſa iuuenca,

Que

Quæ postquam latos altis mugitibus agros
Compleuit, residens pallenti sola sub vmbra,
Gramina non carpit, nec fluminis attrahit vndam.
Sed quid circuitu pario tibi tædia longo?
Dum sequor ambages, & verba, & tempora perdo,
Summa hæc vitales auras inuitus agebam.
Quod si forte volens cognoscere singula, dicas,
Fauste, quis tu Syrteis auster te impegerat istas?
Me mea (verum etenim tibi fortunate fatebor)
Me mea Galla suo sic circumuenerat ore,
Vt captam pedicis circundat aranea muscam. — 4.
Namq; erat ore rubens, & pleno turgida vultu,
Et quamuis oculo penè esset inutilis vno:
Cùm tamen illius faciem mirabar, & annos,
Dicebam triuiæ formam nihil esse Dianæ.

Pastu. Mœrebam. &c. Similitudinem affert, qua res sit clarior, sed rustico non impertinentem. Pastu, nomen est, vt sit è pastu seu pastura. Nam posteriora supina non ponunt periti cum verbis de loco, quod tamen imperitorũ præcipit manus. Ore ferens, Virgil. de apibus: Ore ferunt dulcem natis immitibus escam.

Philomela. Philomela, dicitur luscinia, ea autem querula fingitur propter amissam linguam, vt in Buc. Virgil. dici solet: Quas illi philomela dapes. Legunt autem alij philomella, non simplici, quia melos primam corripit, vt fit amatrix dulcis cãtus. Nihil enim artificiosius canit, vt auctor est Plinius, dicens: Est luscinijs diebus, atque noctibus continuis quindecim cantus, densante se frondium germine. Mira profectò res est, quòd tanta vox in tantulo corpusculo sit, tam pertinax spiritus, & musicæ perfectæ modulatus sonus. Cantãt inter se, & victa morte quiescit, prius vita, quàm cantu deficiens. Audit disciplinam attentè, & corrigit: propter hæc paria illis, ac seruis pretia erant. In Stesichori poëtę adhuc infantis cecinit, &c.

Alij ve-

Alij verò Philomena per n legunt hic. Roſtro remiſſo, id eſt, non amplius eſcam tenente. Negant autem roſtrũ dici niſi ſit incuruum. Super arboris altæ frõde, antiquè, vt Maro: fronde ſuper viridi, & gemina ſuper arbore ſidunt. Nam nunc, ſuper frondem, dicimus. Volunt præterea ſuper dici, vbi res contingitur, ſupra, vbi diſtantia eſt. Plorans, id eſt, conquerens. Hymenæos, id eſt, nuptias, in quibus Hymęneus à Gręcis inuocari ſolet, vt Thalaſſio à Latinis, quod in epithalamijs, id eſt, carminibus nuptialibus videre eſt. Vt autem docẽt Donatus, & Seruius, Hymenæum quidam Liberi, & Veneris filium dicunt eſſe, qui primus certas nuptias inſtituerit, ideòq; p laudem cãtari in virginalibus nuptijs ob huiuſmodi meritum. Alij virum fortem Atticum, qui raptas prædonibus virgines oppreſſis latronibus patriæ reſtituerit. Hinc etiam inquit Seruius, apud Romanos Thalaſſio inuocatur. Cum enim in raptu Sabinarum plebeius quidam raptam pulcherrimã duceret, ne ei auferretur alijs Thalaſſionis cuiuſdam nobilis eſſe ſimulauit, cuius nomine fuit puellæ tuta virginitas. De qua re Liuius lib. 1. decados primæ certus eſt auctor. Plura tamen, & quędam his diuerſa apud Plutarchum legas. Alij, inquit Donatus, quòd hymen dicatur membrana quædam, qua eſt munita virginitas, quæ primo dirtumpitur coitu, Himeneũ dictum putant. Alij hymnum vocari virginalium nuptiarũ. Ergo ſic accipe hymenæũ in nuptijs, quemadmodum in funere vel in ſacris hymnũ. Ter. in Adelph. Verùm hoc mihi mora eſt tibicina, & hymenæũ qui canat: hæc ille. Hic autẽ accipitur pro coniunctione quaſi nuptiali. Seu veluti, alia ſimilitudo ruſticis congrua. Gramina non carpit, Sic Maro: Vlla neque amnem. Libauit quadrupes, nec graminis attigit herbam. Dum ſequor ambages. i. dubios, & longos verborum circuitus, & inuolucra, ab ambigo, quod eſt circum ago. Maro: Non

hic te

hic te carmine ficto. Siue per ambages, aut longa exorsa tenebo. Vitales auras, sic Aeneid. 1. Si vescitur aura Aetheria, nec adhuc crudelib⁹ occubat vmbris: Quis auster, quiuis ventus importunus Maro, Dare classibus austros. Est autem meridionalis, tepore corrumpens, vnde amoribus quadrat, Maro: Eheu, quid volui misero mihi? perditus austrũ Floribus, & liquidis immisi fontibus apros. Corrumpentem obsonia docet iuuenalis, Et ꝓperat velut vrgeat auster. Syrtes, sunt loca arenosa, habẽtia vada breuia, in quæ si inciderint naues, euelli nequeũt, de quibus Maro Aeneid. 1. In brauia, & Syrteis vrget. Sunt autem in Getulia. Aeneid. 6. Hunc ego Getulis agerem si Syrtibus exul. Hinc metaphoricos, aut allegoricôs pro inextracabilibus amorum nexibus. Nam qui amant q̃ obtinere nequeunt, lupum auribus tenent, cum neq; tenere, neq; dimittere cõpotes sint. Impegerat, ab impingo, nam pango etiam pegi facit. Istas, tuas, & viles. Pertinet enim iste ad secundam personam, & ad contemptũ.

Galla. Maro: Aut quid petis istis? Me mea Galla, In Iuuenale etiam tenuis clientis vxor. Galla mea est inquit. Profer

Pedica. Galla caput, &c. Suo ore, formositate oris. Pedicis, laqueis, & vinculis pedũ, sicut manicæ sunt manuum vin-

Manica. cula Geor. 1. Tũ gruibus pedicas, & retia ponere ceruis. Auritosq; sequi lepores, tum figere damas. Et Aeneid. 2. manicas, atq; acta leuari Vincula iubet Priamus. Est e-

Turgida. tiam manica, manuũ, & brachiorum tegumẽtum. Idem: Et tunicæ manicas, & habẽt redimicula mitræ. Et pleno turgida vultu, Terent. Succi plena, sed id vrbanius. Nam turgida, id est, inflata non suo pingui, nõ nisi rustico placeat, vt lusca, id est, altero oculo capta, sed dicit, penè, vt non merè luscam, sed pætam, id est, tremulis oculis pu-

Peta. tes. Nam & Venus pæta dicitur. Dianæ triuiæ, id est, tres

Triuia. vias habẽtis in cœlo, vbi Luna dicitur, in syluis, vbi Diana venatrix, & apud inferos, vbi Proserpina, quod fingitur, quia

tur, quia Lunæ lumen nunc ſuperis, nunc inferis, nunc nobis conſpicitur. Legi poſſet, ducebam, id eſt, iudicabã in animo meo. Nihil eſſe, videlicet ad hanc noſtram.

Fort. Ludit amor ſenſus, oculos præſtringit, & aufert – 5
Libertatem animi, & mira nos faſcinat arte.
Credo, aliquis dæmon ſubiens præcordia, flammam
Concitet, & raptam tollat de cardine mentem,
Nec deus (vt perhibent) amor eſt, ſed amaror & error

Ludit amor ſenſus, Interloquitur Fortunatus, ne durior ſit perpetuus tenor vnius. Ludit, eludit. Oculos præſtringit, Vnde præſtigiæ, & præſtigiatores, qui Mercuriũ principem habent. Faſcinat, illigat quaſi faſce quodã incantaméto. Maro, Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Aliquis dæmõ, id eſt, vafer ſpiritus. Præcordia, id eſt, membranulas cor cingẽtes, in quibus ſunt affectiões, ſeu paſſiones animorũ. Concitet, à concito frequentiuo, id eſt, prouocet, aut commoueat. De cardine, de ſtabilitare, & firmitudine ſua. Nec deus, Maro: Nunc ſcio quid ſit amor, duris in cotibus illum Iſmarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes. Nec noſtri generis puerũ nec ſanguinis edunt. Amaror, amarities, amaritas, & amaritudo, ab amaro dicitur.

Faſcinãs,

Præcordia,

Fauſt. Adde, quod optatis nec ſpes erat vlla potiri,
Quamuis illa meo miſerata faueret amori,
Monſtraretq; ſuos oculis, ac nutibus igneis.
Nam quocunque iſſet ſemper comes aſpera, ſemper
Nupta ſequebatur ſoror, & duriſſima mater.
Sicq; repugnabant votis contraria vota.
Non ſecus ac muri catus, ille inuadere pernam
Nititur, hic rimas oculis obſeruat acutis.

Amatorũ

Adde, &c. Docet quomodo in Syrteis incidiſſe ꝓbetur. Non ſecus id eſt, non aliter ac i. quàm, ſcilicet repugnat catus, id eſt, felis, animal reuera cautũ, id eſt vafrũ, & callidũ, & corripit catus primã, vnde per t ſimplex ſcribitur.

Hora-

Horatius. 1. carminum. Voce formasti catus, & decore. Veruntamen multi pro animali per tt duplex scribendũ putant. Perna, à pede dicitur secundum Varronem, quasi sit pes porcinus cũ carne, precipuè priores pernas vocant, posteriores verò petasones. Rimas, id est, fissuras, è quibus mus exiliat.

For. Qui satur est, pleno laudat ieiunia ventre,
Et quem nulla premit sitis, est sitientibus asper,

Iterũ interloquitur Fortunatus, cuius dictum si ad durissimã matrem respicit, sensus est, matrem iam saturatam amoribus, non ignoscere filiæ amare incipiẽti. Si ad catũ, illũ inuidere muri, aut soceri famelico, cũ satur fit, quia tunc præcipuè venatu intẽdit, cũ cõtra faciat canis.

Faust. Tempus erat curua segetes incidere falce,
Et latè albebant flauentibus hordea culmis,
Affuit (vt mos est) natis comitata duabus,
Collectura parens, quæ præterit horrea messor.
Ignorabat enim, vel dissimulabat amorem.
Dissimulasse puto, quoniam data munera natæ
Nouerat, exiguum leporem, geminasq; palumbes.
For. Pauperies inimica bonis est moribus, omne
Labitur in vitium, culpæ, scelerumq; ministra est. — 6
Faust. Farra legens, ibat mea per vestigia virgo,
Nuda pedem, discincta sinum, spoliata lacertos,
Vt decet ætatem, quæ solibus ardet iniquis,
Tecta caput fronde intorta, quia sole perusta,
Fusca fit, & voto facies non seruit amantum,
Iam tergo vicina meo lateriq; propinqua,
Sponte meo delapsa manu frumenta legebat.
Nec celare suas, nec vincere fœmina curas,
Nec differre potest, tantum leuitatis in illa est.
For. Quisquis amat, leuis est, nec fœmina sola, sed ipsi
Quos sapere, & præstare alijs mortalibus aiunt,
Quos operit latus fulgenti murice clauus,

Quos vidi elatos regali incedere paſſu.
Tu quoq; ſic affectus, eras dementior illa,
Forſitan & leuior, virgo data fara legebat,
At tu farra dabas. dic, quæ dementia maior?
Perge, opus eſt verbis aliquando arcere ſoporem.

Tempus erat curua ſegetes incidere, Grecè & duriter, vt ruſtico comperit. Nam Latinè dicas, tempus incidendi, auctoribus Seruio, & Valla. Virg. tamen Aeneidos. 2. dixit: Sed ſi tantus amor caſus cognoſcere noſtros.

Collectura parẽs, Hic locus videtur ſumptus ex Ruth. Pauperies inimica bonis eſt moribus. Id eſt ruſticis viſum, quibus nõdum intellecta deorum munera, aut quia indigẽtem difficile eſt bene operari, aut reuera, quia per paupertatem cogũtur mulierculæ munera accipere, quę diuitibus eſſent reſpuenda. Omne labitur in vitium. Sic Comicus: Inopia, & cognatorum negligentia coacta. Et poſt, ita vt ingenium eſt omnium hominum procliue a labore ad libidinem. Eſt quidem hæc ſententia ruſtico digna. Nam neq; paupertas vitium eſt, neque in vitium impellit, ſi eam ferre nouerimus, quin munus deorum à Lucano rectè dicitur, ſed nondum intellectum. Verum quia procliues ſumus ad libidinem, noſtro, non paupertatis vitio ſepe peccam⁹. Vnde prouerb. 30. Aut egeſtate furer, & periurem nomen domini. Et tamen idem dixit: Paupertas, & honeſtas à Deo ſunt. Dicemus ergo pauptatem in ſpiritu ſanctam, ſed difficilem eius vſum. Pauperies propria accipitur pro damno, vt, ſi quadrupedes pauperiem feciſſe dicatur. Nuda pedem, Græcæ & Poëticę locutiones ſunt. Maro Aeneid. 1. Nuda genu, nodoq; ſinus collecta fluentes. Sunt autem oratoribus vitãdæ.

Sponte mea, Sic & Booz ipſi Ruth fieri præcepit. Latus clauus, veſtis eſt ſenatorum Romanorũ. Murex, conchilij genus, cuius ſanguine fit purpureus color. Dic, quæ dementia, In proſa potius dixero, vtra, vel vtrius.

Fauſt.

Fast. *Continuò aspiciens ægrè tulit aspera mater.*
Et clamans, quò dixit, abis? cur deseris agmen?
Galla veni. Namq; hic alnos prope mitior vmbra,
Hic tremulas inter frondeis immurmurat aura.
O inuisa meis vox auribus, ite, precabar,
Ite (malum) venti celeres, dispergite vocem.
Si quis pastor oueis ad pinguia pascua ducat,
Et vetet adductas præsens decerpere gramen,
Vel si iam pastas potum compescat ad amnem,
Et sitibundo ori salientem deneget vndam,
Nonne importunus naturæ inimicus, & exors?
Illa mihi vox ipsa Iouis violentior ira,
Cùm tonat, & pluuijs terris irascitur aër.
Non potui, & volui frontem non flectere, virgo
Demissi in cilium de sub velaminis ora
Me aspiciens, motis blande subrisit ocellis.
Id cernens iterum, natam vocat improba mater.
Galla operi magis intendens, audire recusat.
Vt pede, sic animo sequitur, tum prouidus ipse
(Namq; dolos inspirat amor, fraudesq; ministrat)
Nunc cantu, nunc solicitans clamore metentes,
Velamenta dabam sceleri, quò credere possent
Et soror, & mater, non audiuisse puellam,
Falce repellebam sentes, ne crura sequentis
Lenia, ne teneras ausint offendere plantas.
For. *Quisquis amat, seruit, sequitur captiuus amantem,*
Fert domita ceruice iugum, fert verbera tergo
Dulcia, fert stimulos, trahit & bouis instar aratrum.

Continuo aspiciens, &c. Recitat argumentum amorum suorum. Si quis pastor, Indicat similitudine, quam incõmoda fuerat matris reclamatio. Nam sicut pastor ouibus esset importunus, si eas à presentibꝰ herbis, aut fluminibus, cũ famerent aut sitirent, arceat, quæ Tantali pœna dicitur: ita importuna visa est mater, quę presentia puellæ vetabat

læ vetabat frui. Iouis violentior ira, Amatoriè dictum, Audire recuſat, id eſt, hic vt videtur, diſſimulat. Velaméta dabam ſceleri, id eſt, fraudi, quæ non ſemper ſcelerata eſt. Nam eſt in puella non audienti monitis maternis. Sentes, id eſt, ſpinas & vepres. Crura ſequentis, ſcilicet virginis. Leuia nõ aſpera, nec piloſa, Teneras Plãtas, Maro: Ah tibi ne teneras glacies ſecet aſpera plantas. Quiſquis amat ſeruit, Ideo Ouidi⁹. Dũ licet, iniuſto ſubtrahe colla iugo. Fert, id eſt, patitur verbera. Satyricus Soleã puer obiurgabere turba. Bouis inſtar, id eſt, in ſtatum, & in morem, quod valla non ap,pbat. Vult enim inſtar, ad æquiparationem, non ad ſimilitudinem pertinere.

Sentes.

Fert.

Inſta.

Fauſt. Tu quoq; vt hic video, non es ignarus amorum.
For. Id commune malum, ſemel inſaniuimus omnes.
Fauſt. Hoc animi tam triſte bonum, tam dulce venenum,
Quotidie crudele magis, creſcebat in horas.
Vt calor, in nonam dum lux attollitur horam:
Pallebam attonito ſimilis, lymphaticus, amens,
Immemor, inſomnis, nec erat res ardua, morbi
Noſſe genus, frons eſt animi mutabilis index. ——— 8
Vt pater aduertit, mitem ſe præbuit, vltra
Conſuetum, quod & ipſe ſuos expertus, amorum
Sciret onus, blandoq; loquens humaniter ore,
Dic inquit, dic Fauſte, quid hoc, quod pectore voluis?
Infœlix puer, hæc facies teſtatur amorem.
Dic mihi, ne pudeat curas aperire parenti.
For. Sit licet in natos facies auſtera parentum,
Aequa tamen ſemper mens eſt, & amica voluntas.
Fauſt. Vt facilem pater affectum præ ſe tulit, vltrò
Rem confeſſus, opem petyi promiſit, & ante,
Quàm brumale gelu borealibus arua pruinis
Spargeret, agnati vnanimes cum patre puellam
Deſpondêre mihi, nec adhuc ſine teſtibus illi
Congrediebar, eram medio ſitubundus in amne

Tantalus: ô quoties, missō cum bobus aratro,
Vt vacuis aliquando esset sola ædibus, ibam.

Tu quoq;, Aeneas Syluius, qui, & Papa Pius, asserit neminem ad trigesimum peruenire ætatis annum, qui non senserit aliquando amoris ignem. Vnde prouerbialiter dicitur hic, Semel insanauimus omnes. Quod Maro in Geor. lib. 4. sic dicit: Omne adeo genus in terris hominum q;, ferarum q;. Et genus æquoreum, pecudes, pictæq; volucres, In furias, ignem q; ruunt, amor omnibus idē, &c. Hic, id est, ex his à te dictis. Lymphaticus. i. furore pcitus, vt hi qui lymphas, id est, nymphas se vidisse in aquis credunt. Errant autem, qui vinum lymphaticum dicunt, pro diluto. Amens, id est, sine mente. Terētius. Nam hęc incœptio non amantium, sed amentium est. Frons est animi mutabilis index: Prouerbiale, sed quia cœperunt homines dissimulare, dicit Iuue. Frōti nulla fides, ea dicata fertur verecundiæ, atque pudori. Frons, index, Sūt ergo index, & similia, comunia. Cic. Hanc vocem stultitiæ indicem. Vt pater aduertit, id est, resciuit, agnouit, annotauit animaduertendo. Mitem se præbuit, talem præstandum docet Mitio Teren. in Adel. Vltra cōsuetum, id est, præter consuetudinem, quia solent patres esse seueri in mores filiorum, vnde Menedemus Terentianus in heautan. Cœpi non humaniter, neq; vt decuit, animū ægrotum adolescentuli tractare, sed vi, & via peruulgata patrū quotidie accusabam, &c. Causam autem, quare pater mitior fuit, addit, quod, & ipse suos ex, &c. Vnde & diuum Petrum labi contigit, vt sciret ignoscere. Dic mihi, ne pudeat, &c. ex loco Terentiano. Sit licet in natos, &c. Confirmat, vt vero simile quod ille dixerat Agnati, id est, affines. Despondere, id est, desponderunt mihi puellam. Nec adhuc sine testibus, id est, arbitris, & præsentibus. Illi, id est, cum illa congrediebar, id est, licet mihi esset desponsata tamen non licebat conuenire

eam,

eam,nec cum ea loqui,cum ſola eſſet,quo cuſtoditam eius atteſtatur pudicitiam. Eſt autem locutio Virgiliana. Nam Virgilius verba ad certamen pertinentia, cum datiuo conſtruit,quæ alij cum ablatiuo,mediante cum,vt: Placido ne etiã pugnabis amori,id eſt,cum amore. Certat tibi,id eſt,tecum. Infœlix puer,atque impar cõgreſſus Achilli.i. cũ Achille. Eram medio ſitibundus in amne: Tantalus.i. Tantali ſimilis, de quo Horatius primo Sermonum: Tantalus à labris ſitiens fugientia captat Flumina. Quia enim deorum ſecreta reuelauit,aut quia Pelopem filium dijs epulandũ appoſuit,hac pœna apud inferos damnatos dicitur,vt mento tenus,imò labiorum tenus habeat dulciſſima flumina, quibus dũ ſitim reſtinguere conatur, delabuntur. Et naſo tenus fragrantia poma, itidem dum apprehendere conatur, ſubterfugiunt. Signantur autem auari,vt auctor eſt Horatius, ſubdens ibidem: Quid rides? mutato nomine,de te Fabula narratur,cõgeſtis vndiq; ſaccis indormis inhians,& tanquã parcere ſacris Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis. Vt ædibus,id eſt,domibus priuatis,ſcilicet paternis,Vacuis,ſcilicet patre, matre,ſorore,& reliquis familiaribus.Eſſet ſola,ſcilicet domi. Ibam,ſcilicet ad eam. Tantalus.

Omnia cauſabar, ſtiuam,dentale,iugumq;,
Lora iugi,rullam,deerant,quæcunque petebam
E ſoceri lare, ſola tamen deerat mihi virgo.
Non deeram mihi:piſcator,venator,& auceps
Factus eram,& ſolers ſtudia intermiſſa reſumpſi.
Quicquid erat prædæ, quicquid fortuna tuliſſet,
Ad ſoceros ibat,gener officioſus habebar.
Nocte ſemel media ſubeuntem limina furtim,
(Sic etenim pactus fueram cum virgine) furem
Eſſe rati, inuaſere canes: ego protinus altam
Tranſiliens ſepem,vix ora latrantia fugi.
His tandem ſtudijs hyemem tranſegimus illam.

Ver redijt iam ſylua viret, iam vinea frondet,
Iam ſpicata ceres, iam cogitat hordea meſſor,
Splendidulis iam nocte volant lampyrides alis. 99
Ecce dies genialis adeſt, mihi ducitur vxor.
Sed quid opus multis? Nox expectata duobus
Venit, & in portum vento ratis acta ſecunda eſt.
Tum boue mactato, gemina conuiuia luce,
Sub patula inſtructis celebrauimus arbore menſis,
Adfuit Oenophilus, multoque ſolutus Iaccho,
Tempeſtiua dedit toti ſpectacula vico.
Et cum multifori Tonius, cui tibia, buxo,
Tandem poſt epulas, & pocula multicolorem
Vtriculum ſumpſit, buccaſq; inflare rubentes
Incipiens oculos aperit, cilijſq; leuatis,
Multotiesq; altis flatu à pulmonibus hauſto
Vtrem implet, cubito vocem dat tibia preſſo.
Nunc huc, nunc illuc digito ſaliente, vocauit
Pinguibus à menſis iuuenes ad compita cantu
Saltidico, dulcique diem certamine clauſit.
Et iam tres hyemes abiêre, & proximat æſtas
Quarta, dies rapidis, ſi qua eſt bona, præterit horis.
Si qua placent, abeunt, inimica tenacius hærent.
For. Fauſte viden' vicina pecus vineta ſubintrat.
Iam, ne forte graui multa taxemur, eundum eſt.

Omnia cauſabar. Pergit, quò occœperat, docens Fauſtũ amorum ſuorum exitum, optatis videlicet nuptijs. Omnia cauſabar, ſcilicet excuſabam, ſeu accuſabã, & in excuſationem intermiſſæ operæ adducebam, vt in Mœri: Cauſando noſtros in longum ducis amores. Stiuam, id eſt, manicam aratri, qua regitur. Dentale, id eſt, lignũ ad quod inducitur vomer, vt dicit Seruiº ad illũ 1. Gor. Duplici optantur dentalia dorſo. Rullam, eſt partem à ruendo dictam. E lare, id eſt, domo Soceri, ſcilicet futuri, quia deſpõſatione facta. Non deeram mihi, id eſt, officio

Stiua.

Dentale.

Rulla.

meo,

meo,aut vtilitati meæ. Studia intermiſſa,ſ. tempore lãguoris,vt prius dixit. Gener, eſt coniunx filiæ, & dicitur ad ſocerum, & ſocrum correlatiue. Iam ceres, id eſt,ſeges,aut frumentum. Spicata,id eſt,ſpicas habens,Lampirides ſunt papiliones quædam,quę Nitedulæ,& Cicédulæ dicuntur, de quibus Sipont.ſic: Cicendula à Græcis Lampyris dicta, quidam Nocticulam, quod noctu luceat,Nitedulamque vocant. Non ante matura pabula, aut poſt deſecta conſpicitur,nunc pennarum hiatu refulgens,nunc compreſſu obumbrata. Huius animalis ſtellantes volatus, maturitatis hordei ſignum ruſticis præbent, mira benignitate naturæ. Ab hac lichnus penſilis, quem vulgo lampadem vocant, Cicendula appellatur, quæ nocte tota ſeruatur accenſa, & Lampyridos inſtar lucet. Mart. de Cicendula: Ancillã tibi ſors dedit lucernæ,totaſq; ſimul exigat tenebras. Scribitur autem Grę cè Lampuris,ſed pro u etiam y ſcribi à nobis ſolet. Quia ergo hordei maturitatem denotant,bene dicit. Iam cogitat hordea meſſor. Splenpidulis, &c. Dies genialis, id eſt,in quo gignendis liberis in geniali thoro opera detur. Ratis acta,id eſt, res de qua parum ſperabatur, optatum ſortita eſt exitum. Gemina luce, ſolis,& tædarum. Sub patula,id eſt,ſemper patente. Oenophilus,id eſt,vini amator. Oenophorum autem vas magnum,in quo vinum affertur. Iuuenalis: Totum œnophorum ſitiens, Lyæus Græce dicitur vinum. Iaccho.i. Baccho, hoc eſt,vino ſolutus,ſoluit enim curas. Vnde Lyæus à lyo.i. ſoluo dicitur, Lyber pater. Tonius, à tonando dictus cantor, cui tibia buxo. Ex buxo enim ſerè fiunt nunc fiſtulæ,olim ex tibijs gruum: vnde,& tibiæ dictę. Multicolorem ventriculum,id eſt, folliculum,quem inflare ſolent varijs paniculis tectum, vulgo muſam cornutam vocant,eo quod obcuruam fiſtulam annexam habet. Buccas rubentes ex vino. Multoties,ſatis humile aduerbium, quo idonei abſtinere

Patula.
Oenophilus
Iaccho.
Lyæus.
Nonius.
Tibia.
Ventriculus.

ſtinere dicuntur. Vtrem, id eſt, ſaccum illũ ex corio. Pinguibus à menſis iuuenes ad compita, id eſt, loca, quæ plures petere ſolét, in quibus, ruſtici choreas, & cæteros ludos exercent. Cantu ſaltidico, id eſt, ſaltandi formam dictãte. Et proximat, id eſt, proxime appropinquat, aut inſtat. Aeſtas quarta, quia ęſtate poſt meſſem duxerat. Dies rapidis, & cæt. Si qua, id eſt, aliqua dies, id eſt, tempeſtas, eſt bona, id eſt, læta, proſpera, præterit horis rapidis. i. velociter tranſeuntibus. Id enim videtur lætis. Inimica tenacius hærent, Generalis ſententia, qua finem facit, plura tamen, vt videtur, dicturus, ſed à Fortunato ad coercitionem pecoris auocatur. Viden. i. vidéſne. Pecus ſubintrat vineta .i. loca vitibus conſita vicina. Eundũ eſt, id eſt ire nos oportet ad cuſtodiã pecoris. Ne taxemur, id eſt, damnemur graui multa, id eſt, pœna pro delicto danda.

Viden.
Vineta
Mulcta.

ECLOGA SECUNDA, de inſania amoris, inſcripta FORTVNATVS.

¶ Ioannis Murmelij Argumentum.

Quæ padus exundans tulerit diſpendia, primum,
Inſanum memorat mox Fortunatus Amyntam.

FORTVNATVS, ET FAVSTVS.

Vr tam ſerus ades? quid te (iam ſeptima lux eſt)
Detinuit? gregibus ne nocent hæc paſcua veſtris?
For. Fauſte, Padus, noſtros qui præterlabitur agros,
Creuerat, & tumidis ripas æquauerat vndis.
Nos, cura gregis omiſſa, priuata coëgit
Publicaq; vtilitas, ripam munire diurnis
Nocturniſq; operis, fluuiumq; arcere fluentem,
Fau. Fert Padus exundans mala ſæpius omnia, noſtet
Tityrus eſt auctor, qui paſcua dixit, & arua.

For.

For. Forſitan id verum, quando extra tempora, & vltra
Menſuram, atque modum ſubito concreuerit æſtu.
Nunc autem id poſcit tempus. Nam liquitur altis
Nix hyberna iugis, implent caua flumina montes:
Se exonerant, fluuioſq; onerant: ſic flumina rurſum.
Se exonerant, pelagusq; onerant, hominum quoq; mos eſt,
Quæ nos cunque premunt, alieno imponere tergo.

Cur tã ſerus ades? In hac ecloga damnabitur amoris inſania, qua Amyntã paſtorem deperiſſe memorabit Fortunatus. Nõ enim nomini congrueret, vt Fortunatus amores experiretur amaros. Amyntas à Maroe inducitur paſtor æmulus, vnde dicit: Inuidit ſtultus Amyntas Amy'ticos autẽ dicitur vindicatiuus. Talis autẽ, proximus eſt ad furorem & inſaniã, quũ cœptis deſiſtere cogitur. Vtrunq; deduci videtur ab αμυνομαι, q̃ eſt vlciſcor, punio, repugno. Principiũ colloquutionis eſt de inũdatione Padi, q̃ Fauſtus accuſat, quominus affuerit illis dieb⁹ cum pecore. Cur tam ſerus, id eſt, tardus: ſed vtrunq; ſic accipio, vt ad tempus referatur. Virgilius, Tardi venere ſubulci. Nã lentus, piger, oſcitans etiã mane venire poſſit, ſerus autem veſpere duntaxat etiã ſi celer, & præceps. Iam ſeptima lux, ſeptimus dies. Prima tamen lux, & prim⁹ dies differunt auctore valla. Nam prima luce facio, q̃ in prima diei: primo die, q̃ toto ipſo die qui primus eſt. Gregibus ne nocẽt. Quaſi dicat, minime, quũ ager Mãtuanus ſit optimus. Vnde Maro: Et qualem infœlix amiſit Mantua campũ. Padus fluuius eſt maximus Italiæ, in quem iuxta Mantuã incidit Mincius, vnde de vtroq; dicit Maro, in Tityro: Hic inter flumina nota. Et fontes ſacros, frigus captabis opacum, Noſtros ergo agros, id eſt, Mãtuanos. Nos cura gregis obmiſſa, aut omiſſa vulgaris, Horatium ſequuti, depoſito b dicimus omiſſa, & omiſi prima breui. Nocturnisq; operis i operationibus aut operarijs. Nam vtrunque ſignificat hæc opera.

Amyntas

Serus.

Omnia. Noſter. Fert Padus exundans mala ſæpius omnia, id eſt, portenta, aut indicia futuræ calamitatis. Noſter .i. noſtras aut compatriota noſter. Tityrus, id eſt, Maro: qui in primo Bucolicorũ per Tityrum intelligitur. Eſt auctor, in fine primi Georgicorũ, poſt cædem Cæſatis, quam tot mala ſequuta ſunt, quia fluuiorum rex Eridanus, cãpoſq́ per omnes. Cum ſtabulis armenta tulit. Idem enim eſt Padus, & Eridanus ab Eridano, ſeu Phaëtõte filio Solis, qui in eo ſubmerſus dicitur, denominatus, idem dicit Horatius. 1. Carminum de Tiberi. Vidimus flauum Tiberim, retortis Littore Hetruſco violenter vndis. Ire deiectum monumenta regis, Templaq́; Veſtæ. Qui paſcua dicit, & arua, id eſt, Bucolica, & Georgica. Prudenter Aenæida tacet, vt cuius lectio ad ruſticum non ſpectat. Horatius autem in ſermonibus reticet, quia tunc nondum erat emiſſa. Forſitan. Bene forſitan, ne portentis fidem priſcorum edere cenſeatur: quæ verò intempeſtiuè fiunt, nihil portendere videntur præter ſe. Nam liquitur, id eſt, liqueſcit, & defluit. Virgilius Georgicorum primo. Vere nouo gelidus canis, quũ montibus humor liquitur. Montes nominatiuus eſt, quia montes implent caua flumina, id eſt, alueos fluminum. Se exonerãt, videlicet montes, & onerãt flumina, flumina rurſus onus ſuum in mare demittunt. Nam omnia flumina intrant mare, & mare non redundat, Vnde ruſticè dixit. Pelaguſq́; onerant. Quæ nos cunque, Tmeſis, id eſt, inciſio eſt, pro quæcunq́; nos. Dicitur autem Tmeſis, non Temeſis. Alieno imponere tergo, Vnde de Phariſeis ſaluator Matthęi vigeſimo tertio: Alligant autem onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.

Eridian⁹. Liquitur.

For. Sed iam contractum reuocat ſuus alueus amnem.
Fauſt. Decreſcente Pado, dictu mirabile, noſter
Fortunate lacus maioribus æſtuat vndis.

Vrbs

Vrbs natat, obscuræ fiunt cellaria fossæ,
Lyntre cados adeunt, labens ad vina minister
Ridet, & ex imis fertur grauis obba lacunis.
Multa, licet nati fuerint melioribus horis,
Multa, & magna ferunt aliquando incommoda ciues.
For. Commoditas omnis sua fert incommoda secum,
Et sorti appendix est illætabilis omni.
Faust. Hactenus Eridianus, nostros repetamus amores.
Quandoquidem nunc alma Venus mouet omnia, cœlum
Luce tepet nitida, tellus viret, arua volucres —— 10
Cantibus exhilarant vernis, nunc omnia fœtant.
For. Tu tua lusisti, sed nos aliena sequamur.
Namque tibi noti referam pastoris amores,
Vt doceam veneris nihil esse potentius igne.
Pauper & infesto sub sidere natus Amyntas,
Sex vitulos, totidemq; pareis ætate iuuencas,
Armentiq; patrem ducens in pascua taurum,
Venerat ad Doitum, nitidis vbi Mincius vndis
Alluit herbosos fugiens perniciter agros.
Arx noua propter aquas, pinnatis ardua muris
Est Doitus, campo moles fundata palustri.
Hic igitur recubans, vitreï prope fluminis vndam,
Vitis vbi amplectens longis dumeta lacertis,
In vada curuata ripæ supereminet vmbra,
Piscibus insidias tendebat arundine, & hamo.
Messis erat, solis rapidi violentia adustos
Proscinderat campos, finem philomela canendi
Fecerat, & neque lux, passim morientibus herbis,
Pascere oues poterat, neque nox humore cicadas.
Dumq; incumbit aquis, studioq; intendit inani,
Taurus (vt auditum est) primum vexatus ab æstro,
Mox canibus, demum furace à milite syluis
Abditus, ex toto confestim euanuit agro.

Sed iam contractum.) Non interrogatiuè, sed indicatiuè lega-

nè legatur. Suus alueus) id eſt, proprius, aut debitus, aut hypallage, id eſt, ſuum amnem. Decreſcente Pado, dictu, .i. vt dicatur, vel dum dicatur, mirabile. Noſter lacus, vicinus vrbi noſtræ Mantuæ, ſcilicet Benacus. Mincius enim ex Benaco fluit. Lyntre, id eſt, ſcapha, aut alia nauicula. Grauis obba, id eſt, lagena. Perſius ſeſſilem vocat, eo quod lato fundo quaſi ſedeat, dicés Satyra quinta, Exhalet vapida Iæſum pice ſeſſillis obba. Melioribus horis, Vnde Iuuenalis : Diſtat enim quæ ſydera te excipiant, modò primos incipiétem. Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem. Sed in Ethnicis, quàm Chriſtianis conſonãtius. Verùm ſi non trahimur, aut compellimur inuiti, ducimur tamen zelo, & incitamur. Appendix illætabilis, quia in hoc mundo nõ ſunt ſolida, nec plena gaudia, quæ nihil habeant amoris. Nam extremũ gaudij luctus occupat. Appendix dicitur quod appenditur. Illætabilis, de qua non eſt lętandum. Sic Aeneidos quarto: Hinc Drepani me portus, & illætabilis ora. Multa ſunt prouerbialiter dicta, notatuq; digna. Boëtius dicit ſe didiciſſe, in foribus Iouis eſſe duo dolia, alterum boni, alterum mali, neminemq; naſci, qui non aliquãdo ex vtroq; bibat, Hactenus Eridanus, ſcilicet dictus eſt. i. inundatio Padi. Noſtros repetamus amores. Quandoquidem nunc, ſcilicet in vere, præcipuè dũ nix liquitur. Tunc enim Veneri potiſſima datur opera. Vnde Vernæ dicti quòd ferè verno tempore gignuntur. Alma, quia diua creatrix, ab alendo dicta. Nam propagationem cõſeruat genus noſtrum, arua volucres. Ma. Hinc volucrum concentus in aruis. Exhilarant, hilaros Græce, vnde hilarum: Terentius dixit, facit hilaro verbũ, q. eſt, hilarem, & lætum facio. Nunc omnia fœtant. i. fœtus producunt. Tu tua luſiſti. i. tuos amores faciliter cecinisti. Eſt enim ludere, res non graues canere, Vnde Virgilius in Bucolicis, Et ipſum ludere quæ vellem calamo permiſit agreſti. Et Ouid. Ille ego qui fueram

Myncius Lynter Obba,

Appendix

Alma,

fueram tenerorum luſor amorum, Ingenio perij Naſo poëta meo. Item Mar. in Culice: Luſimus Octaui gracili modulante Thalia. Atque vt araneoli tenuem formauimus orſum. Sed nos aliena ſequamur. Non enim fortunato, vt dixi, infortunia amorum congruunt. Ea enim dicturus eſt. Veneris nihil eſſe potétius igne. Maro. Omnia vincit amor, & nos cedam⁹ amori. Et ideo tempore, quo amant beluæ, dicit Georg. 3.

Tempore non alio catulorum oblita leæna,
Sæuior errauit campis, nec funera vulgo
Tam multa informes vrſi, ſtragemque dedêre
Per ſyluas, tum ſæuus aper, tum peſſima tigris,
Heu malè tum libræ ſolis erratur in oris.

Et infeſto ſub fidere, id eſt, moleſto, & inferenti, quaſi vim quod plus eſt, quàm ſi, infauſto, legendũ ſit. Ad coitum, id eſt, ad arcem ſic dictam, quòd eſſet ad confluentẽ Padi, & Mincij ex Benaco, vt dixi, naſcentis. Perniciter, velociter. Arx noua, caſtellum notat. Propter aquas. i. iuxta: Virgilius Georgicorum tertio: Et viridi in campo templum de marmore ponam Propter aquam, tardis ingens vbi flexibus errat Mincius, & tenera prætexit arũdine ripas. Sed quęram, quum ille in laudem Mincij. Eſt enim ſic vtilior nauigãtibus aduerſo præſertim flumine, dixit, tardis flexibus, cur hic dicat, fugiẽs perniciter: Sed dicemus id ad inundationem pertinere, qua flumina tarda aliàs, pernicia fiũt. Lõgis lacertis, id eſt, brachijs, quia labruſcæ non putantur, nec reſecantur. Arundine, & hamo, id eſt, hamata arundine, id eſt, virga tenui. Sciderat, mutauit, fecitque. Proſciderat campos, finem philomela, & cæt. Nam ſcindo ſcidi priorem corripit Aeneid. 3. Heſperium Siculo latus abſcidit, aruaque, & vrbes. Vbi Seruius tamẽ videtur ſentire, debere produci. Nam metri, inquit, cauſa ſyllabam corripuit. Verum non legitur correpta, quum contrà ſæpe reperiatur. Hora. 1. Carmi.

Coitus. Pernicieter. Arx. Scidi.

Nequic-

Nequicquã Deus abſcidit.&c. Poſſet fortè legi. Solueˉrat aut quid ſimile. Neque lux, id eſt diurnum tempus. Neque nox humore.i.rore, Virg. Dumq; thymo paſcẽtur apes, dum rore cicadæ. Studioq; intẽdit inani.i.piſcandi hamo, vnde parum vtilitatis cõſequitur, præſertim prætermiſſa cuſtodia armentorum. Ab œſtro, Veſpæ genus eſt, ſic Græcè à ſono dictum. Mox, id eſt, paulò poſt, vexatus à canibus, demum.i.tãdem aut vltimo. Abditus, id eſt abſconditus. A milite, id eſt, viro belligero humilis conditionis, vnde furaci addit. Non enim militem dicemus equitem auratum, ſed milleſimũ quenq;, id eſt, quẽlibet è numero millenario, etiam viliſſimum. Vnde milites Romani potiſſimum pedites vocabant.

Quod puer vt nouit, tumulum conſcendit, & altæ
Voce bouem clamans, longo rura omnia viſu
Proſpicit, vt fruſtra niti ſe comperit, arcum
Corripit, & pharetram, ſequiturq; per inuia taurum,
Illum per caulas, & per ſtabula omnia quærens,
Per colles Benace tuos, per conſita oliuis
Iugera, per virides, ficis, & vitibus agros.
Venerat ad ſublime iugum, quod ſulfuris arcem
Suſtinet, & longis aperit proſpectibus illinc
Benacum, hinc campos longè, lateq; patentes.
Lux ea ſacra fuit Petro, frondente ſub vlmo
Mixta erat ex omni pubes poſt prandia vico,
Ducebatq; leues buxo reſonante choreas.
Fanſt. Ruſtica gens, nulla genus arte domabile, ſemper
Irrequietum animal, gaudet ſudore peracto,
Mane ſacra feſta (quando omnibus otia) luce
Ipſa oti ac famis impatiens epulatur, & implet
Ingluuiem, audito properat tibicine ad vlmum,
Hic furit, hic ſaltu fertur bouis inſtar ad aras,
Quam raſtris verſare nefas, & vomere, terram
Calcibus obduris, & inerti mole fatigat,

Ac ferit,

Ac ferit, & tota Baccho facit Orgia luce.
Vociferans, ridens, saliens, & pocula siccans.
For. Stulte ipse, quid hæc faris? solatia rustica damnas
Rusticus ipse? tuis malus es, tibi pessimus ipsi?
Faust. Dicta ioco fuerint, nostrum repetamus Amyntam.

Quod puer. Prosequitur historiam aut argumẽtum cœptũ. Prospicit, porrò aspicit. Aneidos primo. Nauem in conspectu nullam, treis littore ceruos prospicit errãteis. Vt, id est, postquã. Per caulas, & per stabula omnia quærens, per colleis Benace tuos. Non longè ergo distat, ita vt de eo intelligi posset, quod dixit: Noster lacus, &c. Sulfuris arcem, à sulfure denominatam. Benacum, qui vt Latius ex Alpibus augetur. Sacra fuit Petro, ad vincula, vt videtur. Kalẽdis Augusti. Buxo, id est, fistula ex buxo. Maro. Tympana vos bux⁹ q; vocat Berecynthia. Ipsa oti ac. Sic Maro in fine Georgicorũ: Ignobilis oti, pro otij dixit. Nam vt hic otij scribas versus nõ patitur. Bouis instar, id est, in morem, quod Valla, vt dixi, improbat. Quã rastris, scilicet in cœmiterio aut alio loco sacro, aut area publica. Facit Orgia Baccho. i. celebrat Bacchanalia. Orgia autem generaliter dicuntur omnia festa. Calcib⁹, à nominatiuo calces, sic enim scribendum præcipiunt, estq; incerti generis. Virg. Ferrata calce fatigat, Alibi masc. leges. Inerti mole. i. pondere corporis inertis. Tibi pessimus ipsi, confessus enim fuerat suos amores, vnde posset in eum dici in illud Ho. Quàm temerè in nosmet legem sancimus iniquam. Prospice

Continuit gressum, baculoq; innixus acerno
Intermisit iter, donec mitesceret æstus.
Ah puer infælix, æstus te maior in vmbra,
Corripit, nudam videas ne in fonte Dianam,
Claude oculos, blandis neu des Sirenibus aurem. — ll
Sors tua Narcisso similis. Narcissus in vndis
Dum sedare sitim properat, sitit amplius, at tu

Exteriorem

Exteriorem æſtum fugiens, intrinſecus ardes.
Quàm melius fuerat, (niſi te ſic fata tuliſſent)
Ad reliquum rediſſe pecus, ſeruaſſe iuuencas,
Amiſſi bouis æquo animo diſpendia ferre,
Quàm, dum conaris nil perdere, perdere teipſum?
Fauſt. Sed poſt iacturam, quis non ſapit, vtile non eſt,
Conſilium poſt facta dari, quod oportuit ante. — 12.
Conſilium poſt facta, imber poſt tempora frugum.

Continuit greſſum, reliqua proſequitur. Baculo acerno, ex acere arbore. Acer enim prima breui, huius aceris ſecundum Priſcianum, facit: Vnde acernus, a um. Intermiſit iter, quod habuit ad inquirendum taurum. Ah puer infœlix, Acclamatio Fortunati. Sic illic: Ah virgo infœlix, quæ te dementia cœpit? Nudam videas ne in fonte Dianam, Claude oculos, id eſt auerte oculos tuos, ne videas vanitatem. Sed ad fabulam, alludit. Acteon enim, quia Dianam prudens nudam vidit, à canibus diſcerptus eſt. Blandis neu des Syrenibus aurem. Nam Syrenes, vt aiunt, ſurda auré tranſire oportet, vt inquit diuus Hieronymus. Fuerunt autem, auctore Seruio in fine tertij Aeneidos, tres in parte virgines, & in parte volucres, Acheloi fluminis & Calliopes Muſæ filiæ. Harũ vna voce, altera tibijs, tertia lyra canebat. Et primo iuxta Pelorum in Capreis inſulis habitauerunt, quæ illectos ſuo cantu, in naufragia deducebant. Secundum veritatem meretrices fuerunt, quæ tranſeuntes quoniam deducebant ad egeſtatem, his fictæ ſunt inferre naufragia. Has Vlyſſes contemnẽdo deduxit ad mortem. Hæc ille. Harum nomina dicuntur Parthenope, à qua, quæ nunc Neapolis, id eſt, noua vrbs dicitur, olim fuit denominata, Leucoſia, & Lygia. Dicuntur autem ab eo, quod eſt, ἐρεῖν quod ſignificat connectere, & retinere, & aſperatio conuertitur in S. Harum cantum ad Vlyſſem tranſtulit Cicero in carmine, cuius principiũ eſt, O deus Argolicũ, quin pup

Sirenus.

Acteon.

pim flectis

pim flectis Vlyſſis,&c. Sors tua Narciſſo ſimilis. Is enim ſecundũ Ouid. Metamorph. quarto, quũ ſuperbia formę clarus, cæteros cõtemneret, amori ſui in fonte viſi exarſit,& cùm ſui compos eſſe nõ poſſet in margine langués, tandem in ſui nominis florem conuerti meruit. Dum ſedare ſitim properat, in fonte videlicet. Sitit amplius, amore ſui illic viſi. Intrinſecus ardes, æſtu amoris. Quàm melius, id eſt quãto. Sic Virgili' in ſeptimo: Tam magis illa tremens,& triſtibus effera flãmis. Quàm magis, &c. Niſi te ſic fata tuliſſent, Imputat fatis, ſed tamẽ immeritò, vt legitur apud Aulũ Gelliũ lib. ſexto, capite ſecũdo.

Hei mihi, quid damnant mortales numina cœli?
Eſſe aiunt etenim per nos mala, quum tamen ipſis
Vecordi, præter fatum, ſint mente dolores.

Multi ergo fatis imputant. Iuuenal. Hunc ego fatis imputo. Et alibi: Fata regunt homines. Et Manlius libro tertio. Fata quoque,& vitas hominum ſuſpẽdit ab aſtris. Sic fœlix, aut triſte venit per ſingula fatum. Verum fatũ variè accipi ſolet: vtcunq; tamen accipiatur, dicemus nõ imponere arbitrio noſtro neceſſitatem, etiam ſi fata viã inueniũt. Conſiliũ poſt facta eſt, inquit, imber poſt tẽpora frugũ, Bene ad ſuũ inſtitutum conuertit, ne nõ ruſticus putetur. Vt autem Maro inquit, Dulce ſatis humor. Fatum.

For. Vna puellares inter pulcherrima turmas
Virgo erat, alba comas, alijs procerior, annos
Nata quater quinos, vel circiter, ore nitenti,
Vrbanis certare potens,& vincere nymphis,
Aureolis radians guttis, ad tempora lymbus
Ibat,& ad pectus clauſum velamen aheno
Clauiculo mediam fulgenti fibula ferro
Stringit in auguſtum, noua candicat inſtita lapſum
Linea rugoſo, pedibuſq; allabitur imis.
Hanc puer vt vidit, perijt, flammasq; tuendo
Hauſit,& in pectus cæcos abſorbuit ignes.

Ignes,

Ignes, qui nec aquis perimi potuêre, nec imbri
Diminui, neque graminibus, masgicisue susurris.
Oblitusq; greges, & damna domestica, totus
Vritur, & noctes in luctum expendit amaras,
Sæpe graescentem verbis compescere flammam
Nixus, & insanum iuuenis cohibere furorem,
Dicebam: miserande puer, quis te deus isti is
Misit in ambages? sed non deus, imò satanum
Pessimus, ex illis, quos noctibus, atque diebus
Ter tribus, in terras fama est ex æthere lapsos,

Vna puellares. Non attendens ad interloquutionẽ Faustinam, pergit Fortunatus describens puellam, cuius amore exarsit. Nata quater quinos i. viginti, quæ ætas rusticis, vxorem ad laborem expetentibus grata, cum vrbana iunior placeat, vt in Ennucho. Anni quot? sedecim, flos ipse, &c. Vrbanis nymphis i. sponsis, aut puellis pro nymphis habendis: Est autem datiuus, more Virgiliano: Montibus in nostris solus tibi certat Amintas i. tecum & cum nymphis, sed durius additur, & vincere, quum sequatur nymphis. Nam subaudire oportet eas, Aureolis. i. parum aureis, sicut à luteo luteolum deduxit Maro. Limnus. i. vestis oblonga. Aheno. i. aureo clauiculo. i. splintre. Fulgenti ferro, ex vsu aut artificio, aut ex eo quod album ferrum vocant. Stringit in angustum, vt gracilior habeatur. Nam si qua est habitior paulò, pugilem esse aiunt. Noua instita linea i. fascia annexa stolæ. Sunt autẽ duo epithera, quę Latina lingua refugit, nisi diuisum cõstruantur, sed tamen hæc tolerantur, quia perinde est, ac si dicat. Instita noua ex lino, quæ rusticæ cõuenit. Nam instita lanea, & serica, stolæ matronali cõgruit. Allabitur imis pedibus. i. ad imos pedes defluit. Horatius Sermonũ primo: Nil medium est, sunt qui nolint tetigisse nisi illas. Quarum subsuta talos tegat instita veste, Est autem instita tenuissima falciola, quæ prætexta dicitur, vt inquit

Auieolis — **Limbus** — **Aneno.** — **Instita.**

quit Acron ad dictum locum, Lapsu rugoso, i. in plicas contracto. Hanc puer vt vidit, perijt, Maro vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error. flammasq; tuendo, id est, inspiciendo: hic actiuè accipitur. Ignes, Ignes, Bona, & artificiosa repetitio, qui nec aquis, &c. Vnde ædituus apud Gelliũ libro decimo nono capite nono.

Quid faculam præfers phyliros, qua nil opus nobis,
Ibimus, hic lucet pectore flamma satis.
Istam non potis est vis sæua extinguere venti.
Aut imber cœlo candidus præcipitans.
Ac contra hunc ignem Veneris, nisi si Venus ipsa,
Nulla est quæ possit vis alia opprimere, &c.

Neq; graminibus. Id conqueritur Apollo apud Nasonem. Hei mihi quòd nullis amor est medicabilis herbis. Magicisue susurris, id est, incantationibus, quæ obscurè Susurras. remordente conscientia proferuntur. Quis te deus, ex veteri consuetudine interrogandi. Nam hodie, cum vnũ credimus deum, inepta esset nisi abusiue (vt dixi) ex poëtico more inferos dicam⁹ deos, & amorem, aut virtutes, & vitia. In istas ambages, id est, inextricabiles errores. Sed nos deus, Corrigit ergo quod dixerit deus. Imò, inquit. Satanum pessimus, à nominatiuo Satan, huius satanos, sicut Titan titanos. Pæan pæanos. Peccant ergo qui etiam Satanas satanæ media breui proferunt. Ter trib⁹, id est, nouem noctibus, & totidem diebus ex nouem choris Angelorum.

Dic age, si nosti quenquam, reminiscere, si quem
Videris hoc pacto dites cere, surgere in altum,
Dilatare domum, maioribus horrea aceruis
Complere, his studijs extendere latius agros,
Multiplicare greges, acquirere pascua bobus?
Inter tot populos, quot habet latissima tellus,
Sunt qui nostra ferant mensis epulanda cruentis
Corpora, & humanos absumunt dentibus artus.

Sunt, inquam, quos tanta malis tot vexet Erinnys.
Sed nullum est tam immane genus, tam barbara nusquam
Gens, quæ fœmineos non execratur amores,
Hinc veniunt rixæ, veniunt & iurgia, & arma,
Sæpe etiam diræ multo cum sanguine mortes.
Hinc quoque deleti euersæ mœnibus vrbes.
Ipsæ etiam leges, rubrisq; volumina loris
Clausa, vetant scelus hoc, & detestantur amores.
Vt leges audiuit, ad hæc respondit Amyntas:
(Ciuis enim fuerat puer, & versatur in vrbe)
His monitis prudens, & circumspectus haberi
Niteris, & sensu tertricos anteire Catones.
Error hic, hæc passim sapiens dementia regnat.
Ipse sibi blanditur homo, solersq; putari
Vult animal, tamen incautus sibi multa tetendit
Retia, & in foueam cecidit, quem fecerat ante.
Liber erat, seruile iugum sibi condidit ipse.
Pondus id est legum (vidi ipse volumina) quas nec
Antiqui potuêre patres, nec possumus ipsi,
Nec seruare ætas poterit ventura nepotum.
Aspice quàm stulta est hominum prudentia, cœlum
Sperat, & esse sibi sedem inter sidera credit,
Forsitan in volucrem moriens transibit, & altum
Spiritus assumptis tranabit ad æthera pennis.
Tunc ego, quid latras? legum deus auctor, & ipsis
Non parêre, sapit magnam nimis impietatem.
Faust. Grandia in magnis hæc sunt certamina rebus.
For. Quid fuerim reris? quamuis pannosus, & asper
Sim modo, tunc animo, tunc vi, tunc ore valebam,
Nec mihi sese alius poterat componere pastor.
Faust. Nunc quoque si rectus vultu gradiare supino,
Alter eris Marius, raso ore videbere Carbo.
For. Talia respondit sic obiurgatus Amyntas:
Facto homini deus inuidit, concessa voluptas

Viſa bonum nimis excellens,& vota repreſſit
Legibus inuentis,vt equi legat ora capiſtro,
Ne quocunque libet,flectat veſtigia,ſeſſor.
Quæ mea ſit,me cogit amor,ſententia fari,
Liberaq; ora facit:qui non communicat vſum
Coniugis,inuidus eſt,liuorem excuſat honeſtas,
Introducta vſu longi liuoris iniquo.
Nam dum quiſq; ſibi retinet ſua gaudia,nec vult
Publica,communis mos,ac longæuus honeſtas
Factus,& hunc morem fecit dementia legem.
Inuidia res amor eſt,res inuidioſa voluptas.
Tunc ego non audens hominem contendere contra
Amplius,inſano rediens ab amante receſſi.
Fauſt.Cernis,vt hic malus affectus,ſic lumina mentis
Claudat, in errores vt ſponte feramur apertos?
For.Cernis,vt a ſummo liuentia nubila Baldo
Se agglomerent?oritur grando,nec fortè vagantes
Tempeſtas deprendat oueis,diſcedere tempus.

Dic age. Progreditur in deteſtationẽ amorũ,quo illũ auertat: facitq; id quaſi ſatyricè,docẽs nullũ ex amoribus emolumentũ, nullũq; p eos diteſcere. Sũt qui noſtra ferant, Tyrãni qui ſanguiné, & ſudoré pauperũ abſumunt, aut ad Cyclopas,& Læſtrigonas aſpexit, aut ad Aegyptios à Iuuenale damnatos,ſed verius ad auaros,qui,quicquid pauperes ſudore pariũt,deuorãt. Euerſę vrbes,vt Troia,& alię (vt Horatiꝰ primo ſermonũ ſentit) multa.

Nam fuit ante Helenam cunnus, teterrima belli
Cauſa,ſed ignotis perierunt mortibus illi, Tantulus,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum,
Viribus æditior cædebat,vt in grege,taurus.

Tetricos, ſeueros & rigidos, à tetricis montibus aſperis. Anteire, colliſio eſt,ſicut in deinde, proinde,deeſſe,fieri ſolet. Catones,duo nominatiue ſunt ſeueriſſimi,maior ille Cenſorius, & minor Vticenſis. Ipſæ etiam leges

vt lex diuina. Nõ mœchaberis,lex humana, vt lex Iulia in adulteros. De qua Iuuenalis: Lex Iulia dormis? &c. Quas nec antiqui potuere patres. Sic beatus Petr⁹. Act. 15. Nunc ergo quid tentatis deũ imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, q̃ neque nos, neque patres noſtri portare potuimus. Sapiens dementia, bona implicatio, ſicut apud Iuue. Inter Sacraticos notiſſima foſſa cinædos, quũ nihil ſit magis repugnans, quàm Socraticum & cinædũ eſſe, ſed vt in prologo Andriæ dicitur, multi faciunt ne intelligendo, vt nihil intelligant, Videntur ergo ſibi ſapientes, quũ ſint dementes, iniquam in ſe ferẽtes legem. Horati⁹: Quã temere in noſmet legem ſanximus iniquam? Quam fecerat ante. Sic Dauid. Incidit in foueam quam fecit. Forſitan in volucrem. Tanta eſt amantibus inſania, vt etiam quæ fidei ſunt irrideãt. Graphicè ergo docet, quàm non ſit ſui cõpos quiſquis amat. Grandia de magnis. Ne decori perſonarum immemor videatur poëta. Videtur enim altior hęc diſputatio, quã vt ruſticis conueniat: inducit alterum interloquentem quaſi minus habeat fidei, vnde Fortunatus more ſenum, qui ſe laudant, & ſua tempora, vt Neſtor apud Homerũ, vnde Flaccus in arte. Laudator temporis acti. Se puero dicit in adoleſcentia ſe fuiſſe præſtanti ingenio, & prudentia magna præditum. Quid fuerim reris. id eſt, arbitraris. Quamuis pannoſus, id eſt, veſte multis panniculis conſuta, & craſſo pãno, & aſper ſim modo, id eſt, pannis. anniſq; obſitus, vt inquit comicus: Nunc quoq; ſi rectus vultu gradiare ſupino, Alter eris Marius. Qui Procerus erat & vt Appian⁹ docet, vultu ſeuero, qui ex vultus diritate, cũ nihil loqueretur, ſatis ꝓferre viſus, quã ingentẽ machinaretur cædem. Papyrius autem Carbo, illa tempeſtate, qua cum iuniori Graccho conſpirabat, adhuc inuenuſtus, ſeu imberbis erat. Vnde ait, raſo ore videbere Carbo, alludens, ni fallor ad Carbonem quo nihil nigrius. Vt

Reris,

Pannoſus

Carbo.

us. Vt equi ligat ora capistro sessor, id est, qui insidet equo. Me cogit amor. Non ergo sui iuris aut liberum se fatetur, sed amore coactum. Qui non communicat vsum coniugis, inuidus est, Vult, errore, & hæresi Nicolaitarũ etiam coniuges debere communes esse, & per inuidiam suam cuique datam, & legem Iuliã, in adulteros latam, quę res, quia honesta visa, liuorem excusat honestas. Honestatem autem introduxit longus, sed iniquus inquit vsus, quæ omnia sunt ab insano, & demente amore dicta. Vnde quam vidit, nõ maritali affectione amauit. Inuida res amor est, id est, inuidere faciens, quia nec regna pati, nec ferre Venus potest. Liuentia subnigra & densa, à liuore, qui est macula plũbei coloris, ex cõpressu facta, Tibull°: Tũ succos herbasq; dedi, queis liuor abiret. Quẽ facit impresso mutua dente venus. Et quia talem inuidi contrahunt colorem, ideo, liuidi dicuntur, & liuor inuidia. Baldo, id est à monte vicino. Est autem futuræ eclogæ paraseeue, id est, præparatio.

ECLOGA TERtia, de insani amoris exitu, & INFOELICI, INSCRIPTA AMYNTAS.

¶ Ioannis Murmelij Argumentum.

Agricolæ duram sortem miseriq; furores,
Fortunatus, & exitium deplorat Amyntæ.

FAVSTVS, ET FORTVNATVS.

ILla hesterna ruens Baldi de vertice grando,
Fortunate, fuit nobis innoxia, diuis
Gratia, nostrarum quibus est custodia frugum.
Sed veluti ex illis veniens ait Harculis oris,
Veronensem agrum, pecudes & ouilia, sic est

Demolita, casas & pastoralia tecta
Sic euertit, vt agricolis spes nulla superstit.
Agricolis etenim pecus est substantia, & arua
His subiecta malis. grandis thesaurus in arca
Ciuibus est, quem nulla queat contundere grando,
Nulla pruina, gelu nullum, nullæ aëris iræ.
Nescio quis ventos, tempestatesq; gubernat,
Id scio, sed neque si scio, sat scio, sed tamen ausim
Dicere quid vitáne ideo mulctabor in ipsa?
Numina si, vt perhibent, orbem moderantur ab alto,
Aestimo nil duros hominum curare labores, — 14
Aspice, quò tenuem victum sudore paramus.
Quot mala pro grege, pro natis, pro coniuge pastor
Fert miser, infestis ætate caloribus ardet,
Frigoribus riget hybernis, dormimus ad imbrem
Cotibus in duris, vel humi contagia mille,
Mille premunt morbi pecudes, discrimina mille, — 13
Solicitant, latro insidias intentat ouili,
Atque lupus, milesq; lupo furacior omni.
Vt manus assiduo detrita incalluit vsu.
Squaluit os, barba obriguit, cutis aruit æstu.
Vna repentino rapit omnia turbine grando.
Hoc superi faciunt, quibus inclinamur ad aras,
Et quibus offerimus faculas, & cerea vota.
Nescio, quæ pietas, & quæ clementia tantis
Cladibus inuoluat, pastores omnium egenos.

Illa hesterna ruens, Facto ex euętu pastoribus colloquio: prosequitur Fortunatus infœlices amores Amyntæ. Stylus, quia pastoralis, facillimus est, quocirca breuissimus ero. Illa grādo hesterna cuius meminit in fine prędecētis eclogæ, de vertice, id est, summitate. Vertex enim dicitur summitas, à qua vertendum est, cum alicius ire nequeas, vt in capite, & monte. Baldus mons est Diuis, id est, sanctis, Harculis, rustici nomē, quasi bonus cultor aut agricola,

Vertex.

agricola,aut retiarius.ἀρκυς,enim dicitur rete. Demolita est,deiecit, prostrauit,calamitatem inferēdo, Casas turia pastoralia,& pastoralia tecta. Agricolis etenim, Ordo est etenim substantia,id est, possessio & periculum, & agricolis pecus,& arua. Nullæ aëris iræ,id est,tempestates,quasi ab irato Ioue,qui & aër dicitur,illatæ. Nescio quis,&c. Rusticè id dicit,sed graphicè. Sunt enim rustici impatientes calamitatis,ita vt in aduerbio sit:Qui sua amittit,& sensus amittit. Vnde & Aeneas amissa cōiuge, quāquam summus alioqui deorum cultor, ait Aeneidos secundo. Quem non incusaui amens hominumque deūque? Aut quid in euersa vidi crudelius vrbe?Et in Bucol. amisso nato: Atque deos,atque astra vocat crudelia mater. Vita ne ideo multabor in ipsa,id est, anne ob id viuens puniar?id quoque de more rusticano. Nam illis durum non videtur, quod differtur malum, vtpote post fata. Numina si vt perhibēt. Epicurei enim negabāt,vnde Maro in Bucol. Nec curare deum credis mortalia quenquam. Lucr. Nec bene pro meritis capitur,nec tangitur ira. Horat. primo sermo. Credat Iudæus appella. Non ego, namque deos didici securum agere ævum. Iudæum vocat appellā, id est, sine pelle præputij,hoc est,circumcisum. Securum ævum,id est seorsum à cura mortalium. Vnde Epicurus iactabat se leuasse genus humanum duobus summè malis,metu,& superstitione deorū. Metu quidem, quia dixit vnum esse spiritus humani, & bellum interitum,& ita non esse metuenda,quæ post mortem eueniunt,& superstitione,id est,anxia religione, cū dij non curent mortalia, sed vtrunque impium, & scelestum est,omnem pietatem,& religionem destruens. Extimo,pro existimo, id est,censeo & iudico: per x plurimi scribunt. Aestimo autem,id est, æris pretium constituo, & liceor,per æ & st.

Baldus. Diuis. Harculis. Apellas. Extimo. Aestimo.

Discrimina,id est, pericula. Milesq; lupo furacior,miles, dicitur,

Discrimi-

na miles. Grando. dicitur quicunque ſtipendium belli gratia ſuſcipit. Vna grando, Vna calamitas, quę dicta eſt quod calamos i. culmos ſegetum terit, eſt autem in ſermone multiplex pathos. Quibus inclinamur adorando, & ſacrificando, nutu. Sic Hiarbas Ane. 4. Dicitur ante aras media inter numina diuûm, Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis. Et infra. Nos munera templis Quippe tuis ferimus, famamq; fouemus inanem. Incalluit, id eſt, callum, hoc eſt tumorem, & duritiem induit, paſtores omnium egenos. Aeneid. primo: Omnibus exhauſtos iã caſibus, omnium egenos.

Fauſt. Fortunate, ſcelus nobis hæc omnia noſtrum
Ingerit, ætherei ſententia iudicis æqua eſt.
For. Quod ſcelus? an fuimus Chriſti vitæ inſidiatri?
Fauſt. Ingia, furta, iræ, Venus, & mendacia, rixæ.
For. Quid meruere boni? nec enim ſcelus obruit omnes.
Et tamen vna omnes pariter peſſundat Erynnis.
Fauſt. Heu neſcis, male de ſuperis ſentire nefandum.
His igitur, quæ ſcire nefas, neſcire neceſſe eſt,
Poſthabitis, curas iterum: repetamus Amyntæ,
Quas ſumus experti, quas ignorare negatum eſt.
Res vulgaris amor, ſtudium commune iuuentæ.
For. Mæror, & affectus alÿ de cardine mentem
Sæpe leuant, animo ſermo venit æger ab ægro:
Fauſt. Intellecta licet, pro re, pro tempore fari:
(Sic habites Coſmas ſapiens) incognita nunquam.
For. Fauſte ſapis: notos igitur repetamus amores,
Reſtat Amynteos poſtrema in fata furores
Dicere, & in miſero lacrimas impendere caſu,

Fortunate, &c. Ne approbanda videatur ſententia Fortunati, caſtigat eum Fauſtus, dicens illud notum verbũ: Omnia mala quæ patimur, peccata noſtra meruere. Aetherei ſententia iudicis æqua, Auguſtinus enim docet occulta quidem eſſe interdũ diuina conſilia, ſed tamen

nunquam

nũquam iniuſta. Hoc Maro Aeneid. 6. Aut æquus amauit Iupiter, & 10. Aeneid. Rex Iupiter omnibus idem. Quod ſcelus Graphicè exprimit ruſticorum opinionẽ, qui ſeſe inſontes putant, dum captabilibus criminibus vacant. Reſpondet autem Fauſtus: Queris, q; ſcelus? Iurgia, id eſt, contentiones quæ frequentes inter ruſticos ſunt, vnde pro magno bono duxit Maro ſeptem: dicens: Hinc tibi quæ ſemper vicino ab limite ſepes, &c. Venus, id eſt, luxuria carnis. Quid meruere boni. Non reſpondet ad hoc Fauſtus, aut quia feſtinat ad narrationem exitus amorum Amyntę, aut quia non decuit ruſticum, quę Theologorum ſunt, enodare. Vnde dicit nefas eſſe de factis dei inquirere. Satis enim eſſe debet, quia de' id vult, qui nihil iniuſtũ velle poteſt. Ideòq; vbi diuina eſt præceptio, nulla debet eſſe percũctatio, vt Abrahã nobis preclarè oſtendit, dicente Diuo Auguſtino. Nam filium nõ dubitauit mactare, in quo tamen propaginis promiſſionem acceperat. At ſi quæras, cur boni cum malis puniãtur. Dicetur tantum temporaliter puniri bonos, vt plus mereantur, malos autem ad vindictam. Et ita pretioſa in cõſpectu domini mors ſanctorum eius, mors autem peccatorum peſſima. Neſcire neceſſe eſt. Altiora te ne quæſieris. Mitte arcana dei. &c. Poſthabitis, id eſt, prætermiſſis aut minoris habitis, vt: Poſthabui tamen illorem mea ſeria ludo, &c. poſthabita coluiſſe Samo. Quas, id eſt, cuiuſmodi ſumus experti, quia hoc commune malũ, ſemel inſaniuimus omnes. Mœror & affectus alij. i. affectiones & paſſiones, & perturbationes. De cardine, id eſt, de ſtabilitate. Sæpe leuant, id eſt, amouent. Animo ſermo venit æger ab ægro, quia ex abundantia cordis os loquitur. Vnde Flaccus in arte. Format enim natura prius nos intus ad omnem fortunarũ habitũ, iuuat, aut impellit ad iram. Aut ad humum mœrore graui deducit & angit: Poſt effert animi motus interprete lingua. Sic habitus

Poſthabitis. Quas. Cardine.

bitus Cosmas sapiens, Cosmas (vt opinor) Medices Florentinus ille ditissimus & memoratissimus, pater Laurētij, & auus Petri Medicis hic intelligitur. In postrema. i. in vltima, fata. i. mortem vsque impendere, id est, imperiri, in misero casu, id est, infœlici exitu.

Cosmas. Medices.

Præteriens illac paruo post tempore, rursum
Insanire hominem video, & miseratus amantem,
O iterum, dixi, mens inconsulta, veneno
Ebria fatali, populo iam fabula factus,
Non respiscis adhuc? & adhuc in amore sepultus,
Te rapis atque tuos, pecus, atque mapalia tecum,
Vt quondam moriens rapuit secum omnia Samson,
Quum senio curuatus eris, si forte senectam
Fata tibi dederint, quis sustentabit inertem,
Somnolentem, inopem, cùm iam defecerit omne
Robur, & ingenium, sensusq; receſſerit omnis?
Hæc tibi cuncta feret, nisi mors præuenerit, ætas.
Esto domi, vigila, obserua, super omnia semper
Prospice, quò tendas, &, quò venisse dolendum est,
Ire caue, discerne vias, hominemq; memento
Non ad delicias, non ad muliebria natum
Blandimenta, leui tam pernicioſa inuentæ.
Ipse ego, cui pecudes, cui lac, cui caseus, ægrè
Vitam ago, tanta agros omneis inuasit egestas,
Tot duri rerum euentus, incommoda passim,
Tanta, tot aduersis totus conuoluitur orbis.

Illac.

Præteriens illac. Principium narrationis. Illac, id est, per locum illũ, vbi dixi Amyntam amore languentem iacere. Paruo post tempore. Sic Maro. Respexit tamen, & multo post tempore venit. Vnde post, & ante gratia excessas, ablatiuũ regunt cum suo, si volumus, casu, vt: post dictam diem paruo tempore. Sine autem casuali, videntur aduerbia, vt postea & antea. O iterũ, bonus est versus quia in principio carminis monosyllaba vocalia non

Post & ante.

abijci-

abijciuntur,vt: ô vtinã,ô ego neq; corripiuntur, ſicut interdũ in medio,vt in Buc. Te Coridõ, ô Alexi trahit ſua quemq; voluptas. Mens inconſulta,id eſt, imprudens, cui nihil eſt conſilij, aut penſi. Capitur enim incõſultus paſſiuè pro eo cui non eſt datum cõſilium,vt Aeneid.3. Inconſulti abeunt,ſedemq; odêre Sibyllæ. Et tamen cõſulti videntur, qui conſilium dent, ſed reuera qui conſuluntur ſæpe, id eſt, à quibus prudentibus conſilium petitur. Vnde non ſolum iuriſconſultus, ſed etiam iurecõſultus dicitur,quaſi in iure,aut de iure. Veneno ebrio fatali,id eſt,amore ad fata,id eſt,ad mortem ducente. Eſt enim amor venenũ,quia ꝑ venas it,vnde: Vulnus alit venis,nec tamẽ fato imputãdũ,ſed nobis,vnde D. Auguſt. Super illud: Ego dixi,miſerere mei, ſana animã meam, quia peccaui tibi,ait: Ego peccaui,non fatũ non fortuna, de hoc tamen plura iam diximus. Populo iam fabula,id eſt, argumentũ fabulandi, non tamen dicit, iam fabula facta,quia ordo eſt,factus iam populo fabula. Recipiſcis, id eſt,iterum ſapis,& ad ſapientiam redis. Pecus atque mapalia id eſt,caſas,& caulas. Dicuntur etiam ſic à Virgilio, vt raris habitata mapalia villis,& magalia,ſed prima longa:vt Aeneidos.1.Miratur molem Aeneas magalia quondam. Rapuit ſecum omnia Samſon, vt Iudi.16. latè deſcribitur,nota eſt hiſtoria. Senectam fata tibi dederint. Qui enim,vt Seneca dicit,ad extremum fati peruenerit,ſenex morietur. Poſuerunt antiqui multiplicem mortem,vt fatalem, quæ quatuor curſus Saturninos explebat,id eſt,cẽtum viginti annos,vltra quos fata,id eſt, deorũ conſtituta,negabant poſſe viuere. Et naturalem, quæ tres explebat,id eſt.90. annos. Tunc enim natura deficit,diciturq; mors merita,id eſt,pro merito in remediũ tot malorũ quæ ſequuntur, conceſſa. Et fortuitam, ac violentam,quæ etiã in primo curſu cõtingere poſſũt, quas omnes tangit Maro Aeneidos quarto,ad finem.

Inconſulta.

Nam

Nam quia nec fato, merita nec morte peribat,
Sed miſera ante diem, ſubitoq; accenſa furore

Hæc tibi cuncta ferent. Vnde Flaccus in arte: Multa ferunt anni venientes commoda ſecum, Multa recedẽtes adimũt. De incõmodis ſenectæ vide Iuuenalis Satyram. 10. in qua dicit: Sed quam continuis, & quantis longa ſenectus plena malis? Proſpice quò tendas, id eſt, ad quem ſtatum, Perſius. Eſt aliquid quò tendis? Et quò, id eſt, ad quem ſtatum. Ordo eſt, & caue ire eò, quò veniſſe dolendum eſt. Eſto domi, aut ſimpliciter dicit, aut quod Perſius: Tecũ habita, & notis quam ſit tibi curta ſupellex. Leui. i. facili, & inconſtanti. Te duri rerum euentus. Licet vt Valla docet, in plurali frequentius dicatur euenta genere neutro, tamen etiam euentus legimus, vt Aeneid. 6. Cæcoſq; volutat euentus.

Accipe rem non auditam, non tempore factam
Præterito, ſed quam lux hæc mihi protulit ipſi.
Vt mos, autumno pecudes creſcente totondi, — 15
Manè foro expoſui lanæ venalia pondo
Sexaginta, hodie grande æs conflare putabam.
Vix vitam gregis eduxi, vix pabula poſſum
Mercari hybernis niuibus, quo cætera pacto
Sit victura domus, nondum mihi conſtat Amynta,
Quiſquis amat, dominæ munuſcula mittat oportet.
Tu verò, cui vix tectum fortuna reliquit,
Sub quo luce habitat, ſub quo pernoctat egeſtas,
Quid poteris cupidæ gratum donare puellæ?
Mittere mala decem ſatis eſſe ſolebat amanti.
Purpurei flores, & raptus ab arbore nidus,
Gramen odoriferum, memini quo tempore magnæ
Credebantur opes, ventum eſt à gramine ad aurum. — 16
Regia res amor eſt hac tempeſtate, receſſit
Mos vetus, & quædam mala lex moleuit amandi,

Accipe rem non auditam. Continuat ſermonem, quem ad A-

ad Amyntam habuit,in quo quod Amyntæ dicit, omnib' dicit,qui ſimili capti ſunt morbo. Recitat ergo argumentum pro re excogitat. Non auditam,quia falſa ſunt ſæpe audita. Vnde Plautus. Plus valet vnus oculatus teſtis, quàm auriti decem,id eſt, vnus qui ſe vidiſſe dicat, quàm decem qui audiuiſſe dicant. Autumno tondi,alibi in Maio tondentur. Sexagîta pondo,id eſt,libras. Mittere mala decem. Virgil.in Bucol.Aurea mala decem miſi,cras altera mittam. Purpurei flores. Idem:tibi lilia plenis Ecce ferunt nymphę calathis , ed id Amaſij poëte vberius dicũt,& raptus ab arbore nidus. Idem: Parta meæ Veneri ſunt munera. Namq; notaui. Ipſe locum aëriæ quo congeſſere palumbes, Gramen odoriferũ. Idem: Tũ caſia atque alijs intexens ſuauibus herbis. Mollia luteola ſpargit vaccinia caltha. Credebãtur opes,vnde: Qui potuit violas addere,diues erat. A gramine ad aurũ. Ouid. Melius nunc omen in auro eſt. Regia res,id eſt,regalis, quod potius dicerem,ſed tamen,& morbum regium vocant,qui regalem expetit ſumptum. Hac tempeſtate,hoc tempore turbulento.

Talia ſuadenti, toruo mihi rettulit ore.
Si cupit optatam mihi Fortunate ſalutem,
Da quod amo,noſtro hæc vna eſt medicina dolori,
Cætera,quæ memoras,mihi ſunt tormenta,reuelli — 14
Ex animo furor iſte nequit, mea pectora imago
Virginis obſedit,mecum eſt,mecum itq;, reditq;,
Excubat,& dormit mecum,caput, oſſa,medullas,
Cor complexa,poteſt cum ſola excedere vita.
Ac veluti quoties aliena ex arbore ſecto
Surculus inſeritur trunco,natura duorum Sirenus.
Iungitur, & mixto coaleſcit corpore virga:
Sic dominæ dilecta mihi ſe immerſit imago Acteon.
Et fecit duo corda vnum,duo texit in vnum
Pectora:ſenſus ineſt nobis,& ſpiritus idem,

O me fælicem, ſi, cum mea fata vocabunt,
In gremio, dulcíq; ſinu, niueisq; lacertis,
Saltem animo, caput hoc languens, abeunte, iaceret,
Illa ſua nobis morientia lumina dextra
Clauderet, & triſti fieret mea funera voce, — 18
Siue ad fælices vadam poſt funera campos,
Seu ferar ardentem rapidi Phlegetontis ad vndam.
Nec ſine te fælix ero, nec tecum miſer vnquam:
O Dryades, florumq; deæ, nymphæq; decentes,
O nemorum Syluane pater, ſeruate precamur,
Collibus in veſtris, gelidisq; in vallibus omne
Syluarum ruriſq; decus, circundate ſaltus
Sepibus, & prohibete pecus, ne floribus obſit. — 19
Iſta precor, dominæ ſeruate in funera noſtræ.
Tunc omnis ſpargatur humus, redolentia ſerta
Texite, quæ circa tumulum, ſupraq; iacentem
Componantur heram, triſtes ad buſta puellæ
Pierides aderunt, & lamentabile carmen
Ore canent madido, ſignataque verba relinquent
Iſta ſepulturæ, relegenda nepotibus olim:
Hic tegitur virgo, cui nil, quin diua vocari
Debuerit, deerat, niſi dura fuiſſet amanti.

Talia ſuadenti) Recitat reſponſum miſeri amãtis, ſolam puellam depoſcentis, vt Carinus Terentianus: Nihil aliud volo niſi Philomelam. Bene dicit, ſuadẽti, & non, perſuadenti .i. quia nihil efficit. Furor (id eſt quem tu commemoraſti, & dixiſti in me eſſe. Excubat). i. excubias agit, hoc eſt, vigiliat mecum. Aeneid. 4. Illum abſens abſentem auditq; videtque. Id quoque: Phædria optat ſibi à Thaide fieri in Eunuch. Me ames, me deſideres, me ſomnies, me expectes, de me cogites, me ſperes, me te oblectes, mecum tota ſis. &c. Caput, vnde furor in amante. Cura. Oſſa, medullas, Aeneid. 4. Eſt mollis flamma medullas. Interea, & tacitũ viuit ſub pectore vulnus. Vnde hic addit. Cor

dit. Cor cõplexa, Hinc enim dicitur cura, quod eos vrit. Surculus, id eſt, inſita, quæ pullulat, virgula. Duo corda vnum, Vnde Cori. 6. Et erunt duo in carne vna. Hic autem non ex re, ſed ex affectione dicitur, quia nondũ adhæſit, qui autem adhęret, vt ibidem dicitur, meretrici, vnum corpus efficitur: Et ſpiritꝰ, id eſt, animus, quia Græce ανεμοϛ ſpiritꝰ, ſeu ventus dicitur. O me fœlicẽ, graphicè exprimit affectionẽ miſere amantis, cui dulce videtur in complexu amatę mori. Virgil in Bucol. Hic ipſo tecum conſumerer æuo. Illa ſua nobis, &c. Ex Tibullo ferè ſumptus locus, aut ex epiſtolis Ouidij. Triſti voce nænias canẽdo. Siue ad fœliceis campos. i. elyſios de quibus Aeneid. 6. Deuenêre locos, & amœna vireta Fortunatorum nemorum, ſedeſque beatas. &c. Hos paradiſum vocamus. Philegeton fluuius infernalis ab ardore dictus. Nec ſine te fœlix ero, nec tecum miſer vnquã, Ex affectione, vt dixi, loquitur, non ex debito conſilio, itaq; non eſt putandũ, eam eſſe poëtæ mentem. Quod dico ꝓpter imperitos, qui nõ diſcernentes, quando ex ſua ſententia, & quando ex alterius introducti loquuntur poëtæ, indifferenter citant quaſi ita ſenſerint. Maro autem ſentit etiam amores perdurare poſt fata: vnde ait in eodẽ. 6. Curæ non ipſa in morte relinquunt. Quin putauit eaſdem permanere affectiones, dicens: Quę gratia tuorũ Armorumq; fuit viuis, quæ cura nitentẽis Paſcere equos, eadem ſequitur tellure repoſtos. Iuxta quod dictum eſt: Qualem te inuenio, talem te iudico. Et ita quia æterna eſt damnatis peccandi libido (non enim immutari poſſunt) merito eſt æternum ſupplicium. Sed ad ruſticum redeamus Amyntam, cui inſanus amor non perſuaſit, quòd Prophetæ diuinitus perſuaſum erat, dicenti: Non auertas faciem tuam à me, & ſimilis ero deſcendentibus in lacum. O Dryades, id eſt, nymphæ arborum, & præcipuè quercuum, quia Drys Dryos, quercus dicitur.

Surculum

Elyſium.

Phlegetõ.

Dryades.

Florumque

Napea, Oreades. Florumque deæ, quæ Napeæ dicuntur, Nymphæque, scilicet aliarum rerum, vt montium, quæ Oreades, & fluminũ, quæ Naiades dicuntur, & marium, quæ Nereides, & arborum quoq; quæ Hamadryades. O nemorum Syluane pater, vnde a syluis denominantur. Hic quoque aduenisse dicitur ad Gallum amore pereuntem, à Virgilio in Bucolicis:

Venit, & agresti capitis Syluanus honore,
Florentes ferulas, & grandia lilia quassans.

Vnde dicit: Seruate, precamur, quia nymphæ amare, & amari solent. Seruate inquit, decus, id est, ornamẽtũ florum, & herbarum, ne floribus obsit. Virgil. Georg. 4. Nec oues, hœdiue petulci Floribus insultent, aut errans bucula campo. Decutiat rorem, & surgẽtes atterat herbas. Ista, id est, vestra dona, dominæ nostræ. Sic enim, & Græci, & Latini, & Barbari vxores vocant. Vnde maro in diris: Quod mea non mecum, domina est. Circa tumulum. Credebãt enim veteri superstitione beatas animas, quarum corpora molliter requiescerent. Vnde Persius: Nunc non ciuis ille poëta fœlix, non leuior Cippus nunc imprimit ossa: Laudant conuiuæ, nunc non è manibus illis. Nunc non è tumulo, fortunataq; fauilla Nascentur violæ? Et Iuuenalis. Dij maiorũ vmbris tenuem, & sine pondere terram, Spirãteq; crocos, & in vrna perpetuũ ver, Qui præceptorem sancti voluere parẽtis. Esse loco. Et Martialis: Sit tibi terra leuis, molliq; tegaris arena. Ouid. Ossa quieta, precor, tuta requiescite in vrna: Et sit humus cineri non onerosa tuo. Contra imprecatur Tibullus: O tu qui Venerem, docuisti vendere primus: Quisquis es, infœlix vrgeat ossa lapis. Tristis ad busta puellæ Pierides, id est, Musæ. Iuuenalis: Pierides, possit mihi vos dixisse puellas. Bustum dicitur quasi bene vstum, locus vbi vrna condebatur: vrna autem ab vrendo dicta, quòd vstorũ teneret cineres. Ideo autem Romani, qui

Sepulchrũ leua.

Bustum. Vrna.

ni, qui tunc vt nunc faciunt, terra condere solebant corpora defunctorum, cœperant ea cõcremare, quia per bella, & inuidiam, eruta videbant aliquando ossa. Diuersitatem tamen hanc ex philosophis ortam putant, vt qui ex terra potissimum sumpta putarent, terræ mãdarent corpora: qui ex igne, & igne, &c. Lamentabile carmen. Næniam funebrem, aut corpore nondum sepulto epicœdiõ. & eo sepulto epitaphion. In Daphnide autem dicit Maro: Et tumulo superaddite carmen. Relegenda nepotibus, id est minoribus, aut posteris. I.

O virgo, sic te tantus consumeret ardor,
Per centum Scyllas ad te, per mille Charybdes
Tranarem laturus opem. Tu sæuior hydra,
Me fugis, at culpæ nihil est in virgine. Nam me
Nescit adhuc. Si sciret enim, succurreret vltrò.
Nec puto sub miti tam ferrea pectora vultu,
Signa tamen vultus fallacia, sub cute molli
Mens fera, sub blanda sunt corda immania fronte,
Alloquar, & faciam nostros intelligat igneis.
Si tamen illa meos vultus auerterit, ibunt
In lachrymas oculi, triste in suspiria pectus.
Oderit illa licet semper, fugiatque sequentem:
Ista tamen, quocunque ferar, me cura sequetur.
Ite procul medicæ, non sum sanabilis, artes
Ite procul, magico qui (quod nec credere dignum est)
Carmine pallentes animas reuocatis ab Orco.
Ite procul, vanis precibus qui flectere diuos
Creditis. Aduersum est, & inexorabile cœlum.
Me rapit impatiens furor, & iuuat ire per altos
Soliuagum montes, & per lustra ignota ferarum.

O virgo, &c. Sũt verba Amyntæ per apostrophen, puellam absentem alloquentis. Per centum Scyllas, numerus finitus pro numero infinito. Scylla autem, & Charibdis, pericula sunt maxima in mari Siculo. Finguntur au-

tem à Poëtis esse monstra marina, ex puellis transmutata. Nam Scylla Phorci fuit filia: Charybdis, mulier vorax. De Scylla dixi in Bucolicis. Quid loquar aut Scyllam? Nisi aut quã fama sequuta. &c. De Charybdi, & etiã Scylla Aeneidos primo. Dexrrũ Scylla latus, læuũ implacata Charybdis. Obsidet. Et ita, quia vt dixit Horatius in arte: Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. Ducit enim in vitium vitij fuga, si caret arte. Ideo de eo qui vnum periculum euitans, in aliud incidit, dici solet: Incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim. Tu sæuior hydra, q̃ Hercules tandẽ exussit, cum amputato capite, ille semper bina repullulare videret. Erat enim, lacus quem excussit, & locum fertilem reddidit, sed serpẽs aquatica fingitur. At culpæ, id amatorie. Nam semper amicas aut purgant, aut non credunt peccasse. Vnde ille: Nec si mihi credere tãtum. Signa tamen vultus fallacia, scilicet sunt. Iuuenalis: Fronti nulla fides, quis enim non vicus abundat Tristibus, obscœnis? Mens fera. Vnde notus, sed minus idoneus auctor: Omnis quæ nitido volucris plumescit amictu. Nõ est, si simulat, vera columba tamen. Sæpe sub ignota latet hirtus pelle lycaõ. Subq; Catone pio perfidus ille Nero. Si tamẽ illa meos vultus auerterit, videtur hypallage, vt sit, si auerterit suos vultus à me. Id enim indignabundi faciunt. Aeneid. 2. Diua sola fixos oculos auersa tenebat. Sed si accipiatur à verto, sicut auersor, & auertor accipi solent, p eo, quòd est, p indignationẽ auertẽdo cõtemno, sicut Seruius fieri posse asserit, qui dicit auerto, & auertor in vna significatione declinari posse, dicetur recta loquutio, & non figurata, qualis est illa apud Boetiũ: Heu, heu quàm surda miseros auertitur aure. &c. Vnde est frequentatiuum auersor, quo frequẽtius vtimur. Ouid. in Fastis: Officioq; leuem non auersatus honorẽ. Medicæ artes, vnde Apollo apud Ouidiũ Metamor. primo dicit: Inuentũ medi-

cina

cina meũ eſt, opifexq; per orbem Dicor, & herbarũ ſubiecta potentia nobis. Hei mihi, q nullis amor eſt medicabilis herbis. Nec proſunt domino quæ proſunt omnibus artes. Ite procul, quia Romanis etiam erat odioſa ꝓfeſſio. Vnde Aeneid. 4. Magicas inuitam accingier arteis, q nec credere dignũ eſt. Vnde de Phythoniſſa quæ Samuelem excierat, dubitant theologi, an Samuelem reuera, an nequã ſpiritum in illum tranſfiguratum, q Auguſtinus potius aſſerere videtur. Animus reuocat᷒ ab orco, id eſt, ab inferno vrgente. Vnde orcus quaſi vrgus à quibuſdam dictus videtur. Sic in Bucol.

Has herbas, atque hęc ponto mihi lecta venena
Ipſa dedit Mœris, naſcuntur plurima ponto,
His ego ſæpe lupum fieri, & ſe condere ſyluis
Mœrim, ſæpe animas imis excire ſepulcris,
Atque ſatas alio vidi traducere meſſes.

Vanis precibus. Id eſt impiè, ſed ex amentia amentiũ. Epicureo tamẽ dignum. Soliuagum, non in ſolo, ſed ſolum vagantem. Soli autem ſibi videntur amantes, dum ſunt ſine amato. Per luſtra, per latibula, aut latebras. Ignota, ſcilicet hominib᷒, hoc eſt, inuia, Aeneid. quarto, de Didone: Semperque relicta, Sola, ſibi ſemper lõgam incomitata videtur ire viã, & Tyrios deſerta quærere terra. Eumenidum veluti &c. Id autem tunc erat illi, & eſt nunc huic, futuræ mortis indicium.

Talia iactantem verbis conabar amicis
Flectere, ſed vulnus nihil inſanabile curat.
Illum per campos nox intempeſta ſilentes,
Illum exorta dies inter dumeta videbat
Inſomnem ſemper, raro ſyluiſtria poma
Carpentem, & potu contentum ſimplicis vndæ.
Poſt longos gemitus, exhauſtaq; lumina fletu
Aſſiduo, poſt lamenta, & conuulſa frequenti
Pectora ſingultu, moriens finiuit amores.

Exanimum corpus, tumuli ſine honore relictum,
Nocturnæ abſumpſere feræ, volucresq; diurnæ.
Fau. Heu funeſta lues, fatalis machina paſſim
Corda venenatis penetrans humana ſagittis,
Aequiparans hominem pecudi, quæ pocula Circe?
Quæ peiora vnquam potuit dare philtra Calipſo?
Quæ ſtyx? quis Phlegeton grauior? quæ maior Erinnys
O ſtulti, quicunque deum dixiſtis amorem.
Num natura nocens Deus eſt? vbicunq; locorum
Sit deus, eſt homini clemens, innoxius, æquus.
For. Heu miſerande puer, tenera ſublata iuuenta,
Quæ tibi naſcenti luxerunt ſidera? quæ tam
Noxia pars cœli eſt, vt te nil tale merentem
Læſerit, & primis infortunarit ab annis?
Nec tamen omnino cœlum tibi defuit, omne
Carmen, & argutis quicquid modulamur auenis,
Doctus eras, niſi te mors immatura tuliſſet,
Dignus eras hederis, dignus Parnaſſide lauro,
Nec melius cecinit pugnas, ac triſtia bella,
Hordea & agrorum cultus, & paſcua noſter
Tityrus, à magno tantum dilectus Alexi.
Namque tui præcox animi ſolertia, nobis
Cognita iam pridem, magnam producere frugem
Cœperat, & ſpecimen tulerat virtutis, & artis
Non vulgare tuæ, poteras iam gloria dici
Ruris, & ætatis decus indelebile noſtræ.
Te Padus, & noſter lugubri Mincius ore,
Cum nymphis fleuêre ſuis, vt Thracius Hebrus
Orphea: te triſtes ouium fleuere magiſtri,
Vt Daphnim luxiſſe ferunt, te paſcua, & agri,
Vndiq;, & audita eſt totis querimonia campis:
Spargite paſtores tumulum redolentibus herbis,
Atque ſacerdotum cantus, ac thura quotannis
Dicite, & æternam requiem cantate poëtæ.

Faust. Tu tamen arua tenes patriæ melioris, & altum
Incolis Elysium, nos hic te flemus Amynta.
For. Flendum hodie nobis fuerat. Nam tristia nocte
Nescio quæ mœstis cernebam insomnia formis.
Sed iam vesper adest, & sol se in nube recondens,
Dum cadit, agricolis vicinos nunciat imbreis:
Cogere, & ad caulas pecudes conuertere tempus.

Talia iactantem. Fortunati est in sua persona loquentis, & impietatem, atq; amentiam Amyntæ damnantis. Aeneidos primo. Talia iactanti, &c. Verbis amicis, id est, quæ amicos decent. Est enim amicus, a, um, adiectiuum. Vnde amicior & amicissimus legũtur, Conabar, id verè, quia sine affectu conamur. Sed nihil, id est, nulla res, curat, id est purgat vnlnus insanabile. Nullum tamẽ est in moribus tale ante suprema fata. Aut vulnus insanabile nihil, id est, nihili curat verba. Inter dumeta, vbi dumi, & vepres crescunt. Insomnem, id est, nullum somnum admittentem, quod miserè amantium est. Aeneidos quarto: At non infœlix animi Phœnissa, nec vnquam Soluitur in somnos, oculisue aut pectore noctem accipit. Syluestria poma, in syluis nascentia. Exhaustaque lumina, id est, oculos exhaustos. Moriens finiuit amores. Vnde & Comicus: Hanc nisi mors mihi adimet nemo, Dixit tamen Maro: Curas non ipsa in morte relinquens. Sine honore tumuli, id est, insepultum. Fatalis machina, Alludit ad equum Troianum, de quo Maro Aeneidos secundo. Scandit fatalis machina muros. Fatalis igitur machina, id est, instrumẽtum ad exitium fatale ducens. Aequiparans hominem pecudi, Vnde fictę sunt transformotiones, quas Circe in socios Vlyssis exercuit. Psalmista: Homo, quum in honore esset, non intellexit, &c. Philtra, id est, amatoria pocula, ad amorem inducẽtia. Circe autem & Galypso ex Odisseo Homerica notissimę sunt, ad quas Vlysses appulsus dicitur, &c. De Circe quidẽ Solis filia, Calypso.

ad principium ſeptimi Aeneidos plura videbis, Calypſo autem, auctore Heſiodo, Oceani, & Tethios, aut Homero iudice, Atlantis filia, inſulam à ſe denominatam, in mari Ionio tenuit, ad quam Vlyſſes, vt à Circe diſceſſerat, naufragus peruenit, & amatorie illectus, ſeptẽ annos permanſit, vixq́ue diuelli potuit. Philtra autem dicũtur, quia philos amator dicitur, pocula, aut carmina, aut alia ad amorem inducentia. Quæ ſtyx, infernalis palus à triſtitia dicta. Phlegeton fluuius ab arbore denominatus. Erinnys, dicitur furia. Num, id eſt, nunquid natura nocẽs, Phyſicè hoc dicit. Nam virtutes naturales, deos dicebãt. Vnde Plinius lib. 2. naturalis hiſt. Fragilis & laborioſa mortalitas in parteis iſta digeſſit, fragilitatis ſuę memor, vt portionib⁹ quiſq; coleret, quo maximè indigeret, &c. Vim ergo amoris cupidinem genere maſculino, quia deum dicebant. Quæ tibi naſcenti luxerunt ſidera, iterum fatale putat. Vnde vbi de fato loquuti ſumus, cœlũ defuit, id eſt, benigna influentia cœli. Doctus eras. Quemuis ergo ſui temporis doctum deflet, ſequutus Marõnẽ in Daphnide. Mors immatura. i. ante maturitatẽ veniẽs. Id enim dicitur immaturũ, quod nondum eſt maturum. Præcox autem, quod ante tempus maturum, quaſi præcoctum, & pręcoquum. Illud autem inquit, Quintilian⁹, præcox ingenium, haud temerè ad frugem peruenit, quia præcoci ingenio prædi ti, aut citò moriũtur, aut ſtudia deſerunt. Dignus eras hederis, quibus coronãtur poëtę, eo quòd ſunt in tutela Liberi patris, qui eis coronatus ex India redijt. Horatius: Me doctarum hederæ præmia frontium dijs miſcent ſuperis. Perſius: Quorum imagines lambunt hederæ ſequaces. Iuuenalis. Vt dignus venias hederis, & imagine macta. Virgili⁹ in Bucolicis: Atque hãc ſine tempora circum, Inter victrices hederã tibi ſerpere lauros. Et iterum: Hedera creſcẽtem ornate poetam. Dignus Parnaſide lauro, id eſt, in Parnaſo monte Phoci-

Philtra.

Maturum Præcox.

Hedera.

Phocidis Bœotiam versus, Musis & Apolline sacro, nascente. Est ergo Parnasis patronimicum à patria sumptũ. Sed hic pro nomine patrio ponitur, quasi sit Parnasica. Parnasus. Parnasis.

Nec melius cecinit pugnas, vt in Aeneid. Et agrorũ cultus, vt in Geor. Et pascua, id est, pastores, vt in Bucolicis. Nam etiã pascua in Georg. dicit, noster, id est, nostras, hoc est, Mãtuanus. Tityrus, id est, Virg. qui se per Tityrum in primo bucolico carmine significauit, à magno Alexi, id est, Augusto. Præcox solertia, quia ante barbam. Et specimen tuleras, scilicet præ te, aut abstuleras specimen, id est, ornamentum. Nõ vulgare, egregium. Cum nymphis fleuere. Sic Maro de Daphnide in Daphnide, vt Thracius Hebr⁹ scilicet fluuius. Orphea scilicet fleuit, vt quarto Georgicorũ innuit poëta, vt Daphnim, de quo in Bucolicis Virgilius latè. Spargite pastores. Sic in Daphnide, Spargite humũ folijs, inducite fõtibus vmbras Pastores, mandat fieri sibi talia Daphnis, Et tumulũ facite, Et hæc ℘ epicœdio sunt, ℘ canitur ante inhumationem. Sequentia epitaphij, ℘ post inhumationem canitur, vicem habent. Tu tamen arma tenes. Hoc quidem videtur minus quadrare superioribus. Nam quũ furor, & amentia, atq; impietas in superos, & vilipensio legum in Amynta dixerit, & ita mortuũ, nec pœnituisse significauerit, nõ videtur congruè dicere, & altum incolis Elysiũ, id est, paradisum. Sed purgari potest, tũ quòd pastoribus hæc dicuntur, tum quòd asserendo Elysium incolere tacitè pœnitentiam egisse significat. Cernebam insomnia, Phantasmata nocturna, quasi futuræ lacrymationis ℘ gnostica, idq; ex superstitione rustica. Vicinos nuntiat imbres. Georgicorum primo.

Sol quoque & exoriens, & quum se condet in vndas,
Signa dabit, solem certissima signa sequentur, &c. Sed illic de ortu dicit, quod hic de occasu. Addit enim:
Ille vbi nascentem maculis violauerit ortum,

Conditus in nubem, medioq; refulserit orbe,
Suspecti tibi sint imbres.

Cogere, & ad caulas, id est, ouilia. Virgilius in Sileno: Cogere donec oues stabulis, numerumq; referre iussit. Tempus cogere, pro cogendi. Græca loquutio, vt: Et iã tempus equũm fumantia soluere colla.

ECLOGA QVARTA, de natura mulierum, inscripta ALPHVS,

¶ Ioannis Murmellij Argumentum.

Amissum memorat caprum, puerique furorem
Ianus, & ingenium notat hinc Alphus muliebre.

ALPHVS ET IANVS.

Iane, caper (video) macer est tuus: esse solebat
Acer, & elatis in cœlum cornibus ire.
Nunc deiectus humi, flaccis piger auribus herbam
Olfacit, & summis attingit gramina labris,
Ianus. Languet, & ex isto languore facetia surgit,
Quæ, quoties memini, risum ciet: edita nondum est:
Edita quum fuerit, totus mirabitur orbis.
Alph. Iane, soles narrare sales lepidissimè, & ore
Suauiloquo, dic ergo, tuus cur langueat hircus?
Ianus. Res non ficta, deus testis, sed facta recenter
At dulce id facinus non est narrabile gratis.
Quid pretij sperare licet, quæ dona reporto?
Alph. Iane, vbi congessit nidos philomena, docebo.
Ian. Qui leuiter spondet, promisso eludit inani.
Alph. Qui non credit, inops fidei, sed pignore tutum
Te faciam, duo tela mea deprome pharetra.

Iane, caper. Principiũ huius eclogæ ex macie capri captat

tat occaſionem facetæ narratiõis de paſtore mercenario, qui captus amore puellæ, in foueam feris poſitã incidit: vbi inuentus,& à vicinis ruſticis extractus, furorẽ amoris non deſtituit,occaſione cuius graphicè mulierum ingenia deſcribuntur, Macer eſt,qui ſolebat eſſe acer,& elatis,&c. Vnde quod in Hecyra de hominibus dicitur,etiam quibuſdam belluis competit: Profecto hoc ſic eſt, vt puto. omnibus nobis vt res dant ſeſe,magni, atq; humiles ſumus. Flaccis auribus,id eſt,auriculis laxis,& pẽdentibus, quia mollibus. Herbam olfacit. Id morbi indicium eſt. Riſum ciet,id eſt,excitat à Cieo ſecundæ cõiugationis. Eſt enim præſentis temporis, Totus mirabitur orbis,ruſtica iactantia & garrulitate hoc dicit. Nam ſi ex perſona poëtæ dicatur,verè illi dici poſſet: Parturiunt montes,naſcetur ridiculus mus. Quid enim mirum, ſi ruſticus imprudens in foueam cecidit? Iane,ſoles narrare ſales,id eſt non inſulſos apologos. Vbi cõgeſſit,Latinius Maro: Namque notaui ipſe locum,aëriæ quò cõgeſſere palumbes. Nam quæ ferre,aut tendere ad locum ſignificant: vt conuenio,confluo,congero,aduerbium ad locum deſiderant, & non in loco: Poteſt tamen dici. Vbi congeſſit, id eſt,concinnauit, & conſtruxit,poſtquam allata fuit materies. Qui leuiter ſpõdet Prouerbiale eſt. Nam ferè vſu venit, vt qui citò promittunt, difficulter promiſſa exhibeant,& è conuerſo. Qui non credit. Alio diuerbio ex arte rhetorica reſponder: Qui non credit inops eſt fidei, quia qualis quiſq; eſt, talem indicat quemlibet,& ita,qui fidus non eſt,neminem fidum exiſtimat. Deprome,id eſt,exime. Duo tela,id eſt,duo ſpicula,aut duas ſagittas,quæ ſunt paſtoribus apta. Virgilius: Cum Daphnidis arcum fregiſti:& calamos.

Ian. Incipiam,nymphæ Parnaſſides ora mouete,
Et memorate mei dira infortunia capri,
Ac philomenæos Alpho concedite nidos.

Conductus

Conductus mercede puer, præfectus ouili,
Assiduè pascebat oueis, caprum, atque capellas,
Seruitium nobis pueri fuit vtile, donec
Virgine conspecta, quæ tum huc veniebat aquatum,
Tabuit ex illo vecors iam tempore factus,
Frigidius curare gregem, contemnere caulas
Cæpit, & exhausto subuertere cuncta cerebro.
Quum sopitus erat, poterat vigil esse videri.
Nugabatur enim quando vigilabat, inerti
Corporis officio, soluebat somnia mente.
Hunc ergo in saltu ludens per cornua caprum
Viminibus validis inter dumeta ligârat.
(Quarta dies hodie) tentans an vincula possit
Vincere ceruice, ac præduræ robore frontis.
Quæsitum interea nidos nemus omne pererrat.
Corda subit virgo, dilecta recogitat ora,
Ora, sinus, &, quæ fari pudor, omnia voluit.
Lux fugit interea, capri redit immemor, alta
Nocte recordatus surgit, pauidusq; per vmbras
Dum graditur, ruit in foueam, quæ fronde saligna
Captandis obducta feris, & stramine sicco,
Instar erat putei fundo irremeabilis alto,
Est caper in vinclis, puer est in carcere, pastor
Nullus oues curat: iam tertia luxerat hora.
Miror, oues refero, ac numero, caprumq; requirens,
Obstupeo, puerum clamo, magalia lustro.
Vera loquar: Magicis ne forte liquoribus vnctus,
Extimui, ascenso migrasset in aëra capro.
Namque striges tali fama est ope, nocte vagantes,
Ad quædam longinqua procul conuiuia ferri.
Attonitus tandem pecudes ad pascua duco.
Dumq; nemus subeo meditans mecum, ecce per vmbras,
Ecce procul caper in dumis strepit, atque reluctans
Cornibus aduersis contra sua vincula pugnat.

Inci-

Incipiam. Sic Aeneidos ſecundo. Incipiã: Fracti bello, &c. Nymphę Parnaſides, id eſt, muſę Parnaſum frequẽtare ſolitæ. Ora mouete. Virg. Pandite nunc Heliconã deæ, cantuſq; mouete. Sed quia præcipitur ab Hor. in arte. Nec deus interſit, niſi dignus vindice nodus inciderit: videbitur quibuſdã non apta inuocatio, quia non debet deꝰ inuocari, aut induci difficultatem diſſoluiſſe, niſi res tãta ſit, vt opibus humanis fieri, aut geri nequeat. Verum poëtę aliquando rediculè, aliquando iuxta æſtimationem inuocãtis inuocationem faciunt. Vnde Iuuenal. deſcipturus rhombũ, dicit Satyra quarta: Incipe Calliope, licet hic cõſidere, non eſt Cantandũ, res vera agitur, narrate puellæ Pierides: ,ꝑſit mihi, vos dixiſſe puellas. Hoc autem ridiculè dicit, hic verò loquitur ruſticus, cui, quã dicturus eſt, res ſummam difficultatem habere viſa eſt. Vnde prius dixit. Totus mirabitur orbis. Philomenæos, quos philomena congeſſit. Cõductus, ergo mercenarius. Seruitium, id eſt, famulatus. Tabuit, id eſt, lenta tabe exhauſtus eſt. Vecors, id eſt, praui, aut peruerſi cordis. Frigidius, id eſt, negligentius, ſicut in re diligenti dicit per contrarium Maro: Feruet opus. Exhauſto cerebro, nimia ſolicitudine effœto. Quũ ſopitus erat, id eſt, ſomno obrutus, poterat videri eſſe Vigil Nugabatur enim, id eſt, ſecum inaniter loquebatur. Horatius: Neſcio quid meditans nugarum. Perſius. Nugari ſolitos. Ludens. i. ad Iudum, vt curam animi premeret. In ſaltu, in paſcuis vbi pecudes ſaliunt. Tentans. i. periculum faciens. Quæſitũ pererrat. i. pererrando, id eſt, quæſitum, nõ enim conſtruitur prius ſupinũ ſine motu, ſaltem latente. Et quæ fari pudor ſcilicet eſt, id eſt, gremiũ, & intra gremium pudenda. Fronde ſaligna, id eſt, ſalicum foliis. Obducta, id eſt, obſtructa in ſuperficie, captandis feris: id eſt, ad captandas feras. Iam tertia luxerat hora, ſcilicet poſterioris diei. Refero recenſeo, aut ſeparo

Tabuit
Vecors
Frigidius
Sopitus.
Nugari.
Saligna.
Obductas.

Maga-

Magalia.i.casas,& tuguria, Striges,sortilegæ,& magicis vtentes. Ad quædam longinqua. Id enim sibi persuadet dæmonibus illusæ. Ecce,quasi diceret.Præter spem.

Terruit incautum subitò feralis imago,
Et nil tale ratum, firmato pectore tandem
Nosco animal,subiensq; rubos,seco vincula runca.
Serò domum rediens, video per pascua longè
Turbam exultantem risu iuueniliter alto.
Vt prope constitimus, meq; agnouêre, salutant,
Et tuus ecce,aiunt,puer hic,ô Iane luporum
Erutus è foueis,dum nocte perambulat agros
Incidit in casses,& sic iuuentus vterque,
Et caper,& pastor.Caper hæc incommoda passus,
Languet adhuc. Puer imprudens,insanior hirco est.
Virgo superbiuit mox, vt se audiuit amari,
Et pueri simulans curam ignorare, pudorem
Fingit,vt ad formam faciat pudor,ora,sinumq;
Ornat, & in terram versis incedit ocellis,
Callida vulpina rem simplicitate gubernat.
Hæc studia,hi casses,hæc sunt mulieribus arma.
Ille sua sperans Galathea aliquando potiri,
Contempta mercede, suos sectatur amores.
Propterea plaustro, stiua,bobusq; relictis,
Ad pastoris opus redeo,subiecta furori
Ista iuuentutis leuitas,rura omnia vexat,

Fera.

Terruit incautum. Rem prosequitur. Feralis,id est terribilis,vt fera,id est,mors. Nam si dicatur imago feralis, id est, ipsi feræ,nõ videtur ratio carminis stare. Nam fera primam corripit,ferali producit,Aeneidos quarto:Solaq; culminibus ferali carmine bubo. Incautum,& nil tale ratũ. Firmato pectore tandem,nosco animal, scilicet vbi propi° accesserat. Seco,id est,abrumpo vincula,quibus in vepribus alligatus erat. Incidit in casses,in foueã, in laqueos. Ouidius:Incidit in casses præda petita meos.

Virgo

Virgo ſuperbiuit. Principium principalis narrationis. Et pueri ſimulãs curam ignorare. Non ſimulans curam, ſed ſimulãs ſe ignorare curam. ſ. amorũ. Nam ſimulamus id, ꝙ non eſt, eſſe, diſſimulamus id, quod eſt, non eſſe. Pudorem fingit, id eſt, ſimulat & fallaciter præ ſe fert. Ora, ſinumq; (in quibus eſt muliebris ſpecies. In terram verſis:) Id enim pudicas decet. Vnde Aeneidos primo. Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur. Hæc ſunt mulieribus arma, Mulieribus natura antepenultimam corripit, ſed neceſſitate producit. Lucanus: Si qua deum ſoboles, ſi qua eſt mulieris origo. Sua Galathea, puella lactea, ſed ruſtica. Vnde Maro: Nam q; fatebor enim dũ me Galathea tenebat. Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi. Contempta mercede, ſcilicet quam à Iano acceperat. Iſta, ſcilicet vilis. Leuitas, id eſt, inconſtantia, propter amores, & leues mores.

Seco.

Simulare.

Diſſimulare.

Galathea.

Leuitas.

Al. Quod nequit ingenium, caſus facit, ô ſtupor, ô ſors,
Ingenioſa, ô res riſu celebranda bimeſtri.
Iane, vides ſeruanda, tibi philomela laborat.
Sed quod tam vafro memoras de virginis aſtu,
Rettulit in mẽtem, quod pſallere ſæpe ſolebat
Carmine fœmineis olim de fraudibus Vmber.
Ia. Dic Vmbri; dic, ſi quid habes, meditare parumper.
Et verba, & numeros. Vmbri eſt memorabile carmen.
Al. Eſt, vt ais, ſed non gratis memorabile carmen.
Quæ referes grates? & quid mercedis habebo?
Ian. Accipe, promiſſis abſoluo, & ſpicula reddo,
Al. Dum vado ad ventrem poſt hæc carecta leuandum
Iane, meum tú coge pecus, ne vitibus obſit.
Ian. O aries, aries, qui totis cornibus atrum
Dæmona præſentas, ſemper vineta ſubintras,
Non ſapies, donec foſſa tibi lumina fronte
Eruero: Non ſunt porrecta in iugera centum
Paſcua ſat, niſi pampineos pæpulueris & agros.

Quod

Quod nequit ingenium, casus facit. Interloquitur Alphus, ne vnius sermo fastidio sit. Sésus autem est: Multa, quæ per ingenium excogitare nequeas, casu in mentem veniunt. Risu bimestri, id est, duos menses durante.

Bimestris Tibi Philomena laborat, id est, nidificat. Vnde Maro: Sic vos, non vobis, nidificatis aues. Fœmineis de fraudibus

Vmber. Vmber, homo ex Vmbria. Sunt qui attonitum Campanum intelligant. Dic vmbri. Ordo est: Dic, dic inquam, si quid habes vmbri. i. de Vmbro, aut de carminib⁹ eius. Virg. Quin age, si quid habes, in me mora non erit vlla.

Meditare Et iterum: Si quos aut Phyllidis ignes, ant Alconis habes laudes, aut iurgia Codri. Meditare, exerce, experire. Virgilius: Svluestrẽ tenui musam meditaris auena, Et verba, & numeros. Idem. Numeros memini, si verba tenerem. Non gratis, id est, non sine mercede. Promissis, scilicet palũbinis pullis, & spicula, id est, sagittas, Dũ vado ad vẽtrem. Hoc ꝑfecto nimis rusticè, tametsi rustico congruit: facit tamen poëta ad exprimendũ morem rusticum. Tu coge, id est compelle id vnum, ne diuagetur virgilius: Tytere tu coge pecus. Ne vitibus obsit, depascendo pampinos, aut vuas decutiendo. O aries, aries. Alloquutio rustica ad pecus. Sic Maro ad arbores: Et vos ô lauri carpam, & te proxima myrte, sic positæ quoniã suaues miscetis odores. Non abijcitur autem, nec corripitur ô, quia vox monosyllaba in principio carminis posita. Atrum dæmona, id est, spiritum male callidũ, qui quũ pingi verè non potest, cornutus tamen pingitur. Nõ sapies, id est, sed non eris sapiens, & fugitans malorum, donec ego eruero tibi lumina, id est, oculos & hac fronte, ossa,

Populeris id est, perforata, & excauata, euulsis oculis, populeris, id est, deprederis, spolies, agros pampineos, id est, vineas in quibus vites sunt, quarũ frondes pampinos vocamus. Dicitur eriam populo. Virgil. in Aeneidos. Non nos aut Lybicos ferro populare penates Venimus, &c.

Alph.

Alph. Iane, recordatus redeo sed plurima forsan,
Nondum tota tibi referam, cognouerat Vmber
Omnia, quæ fas est homini perdiscere, cœlos,
Sydera, t'llurem, ventos, mare, flumina, fontes.
Viderat & Rhodopen, atque alta Ceraunia, & Ossan,
Gallica regna, Ararim, Rhodanum, Tiberimq;, Padumq;,
Attica Romanis referebat carmina verbis,
Ore vtroque potens, & lingua primus vtraque.
Hunc vnum nobis inuidit Græcia, & ipsi
Arcades, & Thracum saltus, & Thessala Tempe.
Candidus illius semper documenta sequutus,
Non procul hinc: hæc ille tenet, nos ille docebat.
Sed iam septiforem flatu experiamur auenam.
Ante tamen nymphas, precor, vt Libethrides adsint.
Præsertim, quæ plus meminisse Polymnia fertur.

Iane, &c. Purgato aluo redit ad narrationé, Viderat. Hac periphrasi videtur Gregorius Tifernatē dicere, qui ea tēpestate vixerat. Nā γρηγορέω significat vigilo. vigilare, est multa videre. Viderat ergo Rodophē, id est, Thraciā, vbi Rhodope mons est, atq; alta Ceraunia, montes Epiri à fulminibus dictos, & Ossan, montem Thessaliæ. Ararim, qui à Lugdunensibus nunc Sogona dicitur. Vterq; autem, tam Arar, seu Araris, quàm Rhodanus, Lugdunum confluit, ad cuius confluentem erat olim illa ara, de qua Iuuenalis: Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram. Tiberim, fluuium Hetruriæ, qui Romam perfluit. Padum, fluuiorum regem, in Italia, in mare Adriaticum ex Alpibus inferioribus incidentem. Vnde Homerus Eridianum, qui & Padus dicitur, ex inferis, ad superos tendere dicit. Attica, id est, Græca, & potissimum Attica, quia Attica lingua è quinque Græcorum linguis cultissima est. Romanis, id est, Latinis verbis. Nam aliter ea non intellexisset rusticus. Ore vtroque, & Græco sermone, & Latino. Et primus id est, peritissimus

Rhodope
Ceraunia
Ossa.
Araris.
Tiberis.
Padus.
Eridanus
Attica.

tiſſimus vtraq; lingua. Hunc vnũ nobis inuidit Græcia, id eſt, inuidè nobis eſſe cõſpexit, quum ſimilem non haberet quod in vita Antonij Cãpani etiã de Turcis cõmemorãt, Verùm hic Tiſernatem intelligam, & ipſi Arcades. Ipſi, emphaſim habet, quaſi dicat, peritiſſimi muſici, & cantare pares, & reſpondere parati, & Thracũ ſaltus, vbi Orpheus, Amphion, alijque complures verſati

Tempe. ſunt vates, & Tẽpe, i. amœniſſima loca Theſſaliæ, in quibus etiam muſicus chorus verſatus eſt. Candidus illius, &c. Per Candidum credo poëtam intelligi, cuius exterior veſtis, vt Camelitis cæteris, & mens fere candida eſt, hæc. i. documenta vmbris. Sed iam ſeptiforem. i. ſeptem foramina habẽtem. Virg. Eſt mihi diſparibus ſeptem cõ-

Libethrides. pacta cicutis Fiſtula. Libethrides nymphæ, id eſt, Muſæ, aut Libethrũ locum quendam in Thracia, aut Libethrũ fontem in Magneſia, regione Theſſaliæ adiuncta, incolẽtes. Maro. Nymphę noſter amor Libethrides, &c. Preſertim quæ plus, ſubaudi cæteris, alioqui dixiſſes plurimum. Polymni. πολὺ, id eſt multũ μνήια. i. memoria,

Polymneia. Polyhymnia. vt à memoria dicatur, cuius filiæ Muſæ ſunt aut πολύμνια multarum laudũ. Horatius: Nec Polyhymnia Leſboum refugit tendere barbiton.

Fœmineum ſeruile genus, crudele, ſuperbum
Lege, modo, ratione caret: confinia recti
Negligit, extremis gaudet, facit omnia voto
Præcipiti, vel lenta iacet, vel concita currit
Fœmina: ſemper hyems, atque intractabile frigus,
Vt canis ardentes contriſtat ſidere terras,
Temperiem nunquam, nunquam mediocria curat.
Vel te ardenter amat, vel te capitaliter odit
Si grauis eſt, mœret, toruo nimis hernica vultu.
Si ſtudeat comis fieri, grauitate remiſſa
Fit leuis: erumpit blando laſciuia riſu,
Et lepor in molli radiat meretricens ore. Flet,

Flet, ridet, ſapit, inſanit, formidat, & audet,
Vult, non vult, ſecumq; ſibi contraria pugnat,
Mobilis, inconſtans, vaga, garrula, vana, bilinguis,
Imperioſa, minax, indignabunda, cruenta,
Improba, auara, rapax, querula, inuida, credula, mendax.
Impatiens, oneroſa, bibax, temeraria, mordax,
Ambitioſa, leuis, maga, lena, ſuperſtitioſa,
Deſidioſa, vorax, ganeæ ſtudioſa, palatum
Docta, ſalax, petulans, & dedita mollitiei,
Dedita blanditijs, curandæ dedita formæ,
Iræ, odijq; tenax, in idonea tempora differt
Vlciſcendi animos, infida, ingrata, maligna,
Impetuoſa, audax, fera, litigioſa, rebellis.
Exprobrat, excuſat tragica ſua crimina voce,
Murmurat, accendit rixas, nil fœdera pendit.
Ridet amicitias, curat ſua commoda tantum.
Ludit, adulatur, difert, ſale mordet amaro.
Seminat in vulgus nugas, auditáque lingua
Auget, & ex humili tumulo producit Olympum.
Diſſimulat, ſimulat, doctiſſima fingere cauſas,
Ordiriq; dolos, fraudiq; accommodat ora,
Ora omneis facili caſus imitantia motu.

Fœmineum ſeruile genus. Multa in muliebrẽ ſexũ ſupercilioſe dicuntur, quæ omnia in malas dici poſſunt, ſed rariſſimæ ſunt bonæ ſecundum Lucilium, qui dicit. Heu facul eſt homini inuentu bona fœmina nuſquam, vbi facul, pro facili antiquè dixit. Et Suſarion Megarenſis antiquæ Comœdiæ princeps: Audite populus, Suſarion hæc dicit filius Phyllini Megarenſis tripodiſcius: Malum ſunt mulieres, ſed tamen, ô populares non adeſt inuenire domum ſine malo. Multa tamen etiam in ſanctis literis in bonarum commendationem dicuntur. Sed mulierem fortem quis inueniet? Modo, id eſt, moderatione, de qua Horatius. 1. ſer. Eſt modus in rebus, ſunt

certi denique fines. Quos vltra citraque nequit consistere rectum. Extremis gaudet, quæ ambo mala sunt: quia vni virtuti duo vitia opponuntur, alterum per abundantiam, alterum per defectum peccãs. Aut canis, id est, canicula, aut sirius. Odit, præteritæ est vocis, & ita producitur, nec reperies apud idoneos odio, nisi semel in Cicerone odias. Nimis hernica, id est, aspera, vt Hernici montes in Italia asperrimi. Grauitate remissa fit leuis, quia dum vitant stulti vitia, in contraria currunt: Ducit enim in vitiũ vitij fuga, si caret arte. Lepor meritricius, id est, suauiloquium, & blandiciæ meritricibus dignæ. Sibi contraria, i. inconstans, Vnde addit: Mobilis, inconstans, Aeneid. 4. Varium, & mutabile semper. Fœmina. Imperiosa. i. affectatrix imperij. Indignabunda, fastidiẽs frequenter. Cruenta, cruoris, & sanguinis appetẽs, & maxime, vt Iuuenalis docet, vindictę. Improba, id est, improbanda. Auara, quia rapax, sed tamen inutiliter expendit. Iuue. Prodiga non sentit pereuntem fœmina censum. Ac velut exhausta rediuiuus pullulet arca, Nũmus, & è pleno semper tollatur aceruo, Non vnquam reputat quanti sibi gaudia constent. Rapax ergo, vt expédat. Quærula, quia vt dicit Iuuen. Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat. Maga, id est, sortilega, magicæ arti intendens, vt Iuuenalis docet: Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti. Lena etiã, filiarũ venditrix. Iuuen. Scilicet expectans, vt tradat mater honestas, Aut alios mores, quàm quos habet, vtile porrò, Filiolã turpi vetulæ producere turpem. Superstitiosa, quod idem Iuuenẽ. In sexto docet, vt cætera ferè quæ hic habentur. Ganeæ, sic, & alij Christiani poętę, sed Ganeo primã producit Satyricus. Occultas ganeo pultes, Palatum docta. i. delicata, falax, id est, luxuriosa. Tragica voce, id est, quali vtũtur tragici dum infortunia regũ lamentantur. Litigiosa, quia nulla

fere

fere cauſa eſt, in qua nõ fœmina litẽ mouerit. Nil, id eſt, nihil pẽdit fœdera. Ludit, id eſt, illudit. Adulatur, defert, id eſt, callida reprehenſione. Seminat, id eſt, diſpergit in vulgus. Nugas, id eſt, res friuolas. Ex humili tumulo producit Olympum, id eſt, nil ſibi non promittit poſſe efficere. Ora omnes. Ordo: Accõmodat, in quã, ora, imitãtia facili motu omnes caſus, id eſt, euenta omnia, hoc eſt, ſcit ſe accõmodare rebus, & ridere cum ridentibus, & flere cum flentibus, imo interdum vtrunq; ſimul.

Non potes inſidias euadere, non potes aſtum
Vincere, tantæ artes, ſolertia tanta nocendi.
Et quanquam videas oculis præſentibus, audet
Excuſare nefas: potis eſt eludere ſenſus,
Sedulitate animi, nihil eſt, quod credere poſſis,
Et nihil eſt, quod non, ſi vult, te credere cogat.
His facient exempla fidem. Quæ crimina non ſunt
Fœminea tentata manu? Dedit hoſtibus arcem,
Decepta ornatu brachi Tarpeia ſiniſtri.
Sæuit in natos manibus Medea cruentis. — 24
Tyndaris Aegeas onerauit nauibus vndas.
Scylla hoſtem ſequitur, patri furata capillum.
Fratrem Biblis amat, ſubicit ſe Myrrha parenti.
Concubitus nati longæua Semiramis ardet,
Cauſa necis vati coniunx fuit Amphiarao.
Occidêre viros nocturnis Belides armis.
Orphea membratim Cicones ſecuêre poëtam.
Cognita luxuriæ petulantia Paſiphaeiæ.
Phædra pudicitiam contra crudeliter auſa eſt,
Decepit Iudæa virum Rebecca, ſuamq;
Progeniem, velans hircino guttura tergo.
Porrigit Alcidæ coniunx fatale venenum
Decipit Hippodame patrem, Lauinia Troes
Implicat ancipiti bello, Bryſeis Achillem
Depulit è caſtris, demens Chryſeide factus

Fulminat Atrides, & sentit Apollinis iras.
Una genus nostrum fœlicibus expulit aruis. — 25

Non potes. Eandem rem prosequitur, astum, id est, astutiam. Nihil est, quod credere possis, quia, & quanquã videas oculis, &c. Iuuenalis: Nihil est audacius illis Deprensis, iram, atque animos à crimine sumunt. Quę crimina non sunt Fœminea tentata manu. Quasi dicat, nulla non sunt, & ita omnia sunt. Tarpeia virgo, vt armillas quas in brachijs hostium vidit, haberet, tradidit illis arcem Capitolinam. Vnde armis brachiorũ obruta, interijt. Dicitur autem hic brachi, pro brachij: quia aliter versus non staret. Sæuijt in natos. Virg. Sæuus amor docuit natorum sanguine matrem cõmaculare manus, nam Medea ab Iasone spreta, omnes communes liberos præter Thessalum, trucidauit. Tyndaris, id est. Helena Tyndari (vt putabatur) filia, à Paride rapta, aut ipsum secuta, mille carinis à Græcis repetita est. Scylla, Nisi Megarensium regis filia, abscisso purpureo capillo, quem pater sacratum habuit, ad Minoa hostem pertulit. Biblis, vt Ouidius Meta. 9. docet, exarsit amore Cauni fratris, à quo spreta, in fontem sui nominis conuersa est. Subicit se Myrrha parenti, scilicet Cinaræ, de quo libro decimo Metamorph. quæ etiam in Myrrham arborem illis conuersa dicitur. Est autem in verbo subicit, syncopa. Nam si (vt debet) subijcit scriberetur, esset positio breuis. Fecerunt tamen id alij quoque. Semiramis, regina Babiloniæ, & regni Assyriorum moderatrix exarsit amore Nini filij, quem diu simulauerat, vt Iust. docet lib. 1. Causa necis vati coniunx fuit, id est, Eriphyle, de qua in Thebaide Statij multa leguntur. Belides, Beli neptes, filij Danai fratris Aegypti regis, quæ quinquaginta nupserunt totidem patruelibus, id est, Patri Aegypti filijs, coactę ab eo, sed à patre, qui ab oraculo habuit sibi cauendũ à tali genero, persuasæ, prima nocte omnes maritos suos interfecerunt,

Scylla.

Biblis.

Semira.

Belides.

fecerunt, præter Hypermestram, quæ Lino pepercit, à quo Danaus obtruncatus. Cicones, Mulieres Thraciæ, vt auctor est Virgil. in fine Georgicorum. Pasiphae, vxor Minois regis Cretensium, amore tauri incensa, se in ligneam vaccam à Dedalo effictam includi fecit, sic cum tauro concumbens, & postea cum Mino Minotaurum genuit. Ordo est, petulantia luxuriæ Pasphaeiæ, id est, ipsius Pasiphaes, scilicet est cognita. Phædra, Pasiphaes, & Minois filia, Hippolytum priuignum, cui desponsata, sed non tradita à Theseo fuerat, interpellauit de stupro. At cum ille renueret ne patri iniurius sit, detulit ad patrē quasi ille interpellasset ipsam, vnde credulus pater, à Neptuno, siue à patre Aegeo impetratis phocis marinis beluis, equi Hippolyti in furorem versi, ipsum dissoluerunt: Vnde Hippolytus ab hippos, quod est equus, & equa, & lyo, id est, dissoluo, dictus præsagio quodam videtur. Nā ab Hippolyte matre id nomen prius habere potuit. Decepit Iudæa Rebecca virum, scilicet Isaac, cuius oculi caligauerunt, suamque progeniem, id est, filium chariorem Iacob velans hircino tergo, id est, pellibus hircorum, aut caprorum, vt pilosus perciperetur, vt erat Esau Coniux, scilicet Deianira. Fatale venenum, id est, tunicam sanguine venenato Nessi intinctam dedit. Alcidæ, id est, Herculi Alcei nepoti putatiuo. Nam Amphitryonides dicitur, cum Iouis sit filius. Hippodamia, Oenomai Helidis, & Pisæ regis filia, patrem decepit, quia Pelopi in patris perniciem nupsit. Erat enim in fatis tunc patrem decessurum, quando illa nuberet. Nupsit autem superata in curuli certamine, dolo tamen Myrtili aurigæ. Dicitur etiam Hippodamia, quasi equorum domitrix. Lauinia, filia Latini, Turno desponsata à matre amata, & Aeneæ per oracula, & patris assensum. Troianis multis exitij causa fuit, Bryseis, quæ Achilli fortè obuenerat, quum abducta Chryseide, quæ Agamemnoni obuenerat, hanc

Cicones. Hippos. Lyo. Rebecca. Deianira. Alcides. Hipodamia. Lauinia. Bryseis.

Agamemnon quum vi abſtuliſſet, effecit vt Achilles iratus armis abſtineret, multos Græcorum interimi ſineret, donec Patrocli amici necem vlciſci vellet. Attrides. i. Atrei filius ſaltem putatiuus Agamemnon. fulminat ira, & amore æſtuat, factus demens Chryſeide, id eſt, per amorem Chryſeidis filiæ Chryſei ſacerdotis Apollinis, qui cum infulatus in exercitum Græcorum filiam expetitum veniſſet, nec obtinuiſſet, ſæua peſtilentia ab Appolline impetrata, tandem eam abduxit. Sentit ergo iras Apollinis, id eſt, peſtem qua totus exercitus mulctabatur. Fœlicibus aruis, paradiſo.

Credite paſtores, per ruſtica numina iuro,
Paſcua ſi gregibus veſtris innoxia vultis,
Si vobis ouium cura eſt, ſi denique vobis
Grata quies, pax, vita, leues prohibete puellas,
Pellanturq; procul veſtris ab ouilibus, omnes,
Theſtylis, & Phyllis, Galathea, Neæra, Lycoris:
Dicite quæ triſtem mulier deſcendit ad orcum,
Et redyt? potuit, ſi non male ſana fuiſſet,
Euridice reuehi, per quas deſcenderat vmbras.
Rapta, ſequi rennit feſſam Proſerpina matrem.
At pius Aeneas rediit, remeauit & Orpheus,
Maximus Alcides, & Theſeus, & duo fratres,
Vnus equis, alter pugnis bonus, atque paleſtra,
Et noſter deus, vnde ſalus, & vita reſurgit.
Hæc ſunt paſtores, hæc ſunt myſteria vobis
Aduertenda, animi fugiunt obſcœna viriles,
Fœmineas loca delectant infamia mentes.
Vt ſemel in ſcopulos vento contortus, & vnda
Nauta, ſcit incautis monſtrare pericula nautis.
Sic ſenior Longo factus prudentior vſu, — 26
Præteritos meminit caſus, aperitq; futuri
Temporis euentus, vitæq; pericula monſtrat,
Si fugiunt aquilam fulicæ, ſi retia cerui,

Si agna

Si agna lupum, si dama canem, muliebria cur non
Blandimenta fugis, tantum tibi noxia pastor?

Credite pastores. Cõuertit sermonem ad pastores, quorum docendi gratia hæc de fœminis dixit. Per rustica numina. Id antiquè, nisi ad deum, & sanctos, quibus arua custodiæ sunt, referamus. Thestylis, &c. Harũ enim meminit Virgilius in Bucolicis dicens: Thestilis, & rapido Thestilis,
fessis messoribus æstu, Allia serpillumq; herbas contundit olentes. Et iterum. Iampridem à me illos abducere Thestylis orat. Item: Phyllida mitte mihi, meus est natalis, Iola: Phyllida amo ante alias, Nam me discedere fleuit. Item: Malo me Galathea petit lasciua puella. Et huc ades ô Galathea, &c. Item ille Neæram dum fouet. Item: Tua cura Lycoris, perq; niues alium, perque horida castra secuta est. Dicite, Ingeniosa excogitatio, Raptæ leguntur mulieres ab inferis, & verè raptæ, sed non redijsse. Euridice, Orphei coniux, cum eam Aristeus pastor insequeretur, à serpẽte, qui in herbis delituit extincta, ab Orpheo citharæ beneficio redemptæ ab inferis fuit, ea lege, vt ea non respiceret, quod tamen fecit, vnde reuerti coacta est, quod quarto Georgico, ad finem graphicè describitur, & à Boëtio non segniter. Proserpina, Cereris filia, à Plutone surrepta, & à Cerere matre inuenta, redempta fuisset, si nihil apud inferos gustasset, sed granum pomi gustauit, vt non rediret. Vnde Georgico. Nec repetita sequi curet Proserpina matrem, At pius Aæneas redijt, postquam illuc duce Sibylla patris videndi gratia descendisset, vt. 6. Aeneid. late dicitur. Remeauit & Orpheus, relicta tamẽ cõiunge. Maximus Alcides, id est, Hercules, vt Pirithoum redimeret. Virgilius. Quid Thesea magnũ. Quid memorem Alciden? Et duo fratres, vnus scilicet Castor, tamen Virgilius ponẽs nomen pro nomine, dixit. Domitus Polluceus habens, alter pugnis scilicet Pollux. Fratres gemini in cœlum Euridice,

translati,vbi geminos constituunt, signum tam latum,vt dum alterum occidat,alterum oriri incipiat,vnde fabulę locus est,vt alter mortalis,quippe à Tyndaro genitus,alter immortalis ab Ioue fatus dicatur, sed mutua charitate ita deuincti, vti immortalitatē communicarent,& altero moriente,alter reuiuiscat, vnde sexto Aeneidos. Si fratrem Pollux alterna morte redemit,Itque reditq; viam toties.Melius autem legitur alter,quam alius:quia alter de duobus,alius de pluribus dicitur.Et noster deus, dominus noster Iesus Christus,qui descendit ad inferna, & tertia die resurrexit à mortuis.Aduertenda,considerāda.Animi viriles fugiunt obscœna, naturaliter quidem vsque adeo,vt qui non fugiunt effœminati dicantur, aut muliebres. Vnde est illud Ennij apud Ciceronem in. 1. de officijs. Vos etenim iuuenes animos geritis muliebres.Illaque virgo viri. Fœmineas loca delectāt infamia mentes.i.quidem de turpibus verum est.Senior. Vult sibi in ea re experto fidem adhiberi, sicut nautis veteranis de periculis marinis creditur.Fulicæ,aues sunt marinæ. Docet autem beluas prudentiores esse in fugiēdis nociuis,ac,insidiosis,quàm nos simus.

Alter.
Alius.
Fulica.

Est in eis pietas crocodili,astutia byenæ.
Cùm flet,& appellat te blandius,insidiatur.
Fœmineos pastor fugito (sunt retia) vultus.
Non animis,non virtuti,non viribus vllis
Fidito,non clypeo,cuius munimine Perseus
Vidit saxificæ colubros impune Medusæ.
Monstra peremerunt multi,domuêre gigantes, — 27
Euertêre vrbes,legem imposuêre marinis
Fluctibus,impetui fluuiorum,& montibus asperis,
Sacra coronârunt multos certamina,sed qui
Cuncta subegêrunt,sunt à muliere subacti.
Rex,qui pastor erat,funda,spoliaq; leonis
Inclitus,& natus,qui templa Sionia fecit

Primus,

Primus, & excellens inuicto robore Samſon,
Fœmineum ſubiere iugum. minus officit ignis,
Saxa minus, romphæa minus, minus haſta, minus mors,
Nec formæ contenta ſuæ ſplendore, decorem — 28
Auget mille modis mulier, frontem ligat auro,
Purpurat arte genas, & collocat arte capillos,
Arte regit greſſus, & lumina temperat arte.
Currit, vt in latebras ludens perducat amantem.
Vult dare, ſed cupiens ſimplex, & honeſta videri,
Denegat, & pugnat, ſed vult ſuper omnia vinci.
Fœmina cæciaco (res mira) ſimillima vento eſt,
Qui trahit, expellens mendaci nubila flatu.

Eſt in eis pietas crocodili] Crocodilus eſt animal terreſtre, & aquatile, creſcit ex minimo ad decem, & ſeptem, & amplius cubitos, quibuſdam Aegyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt, quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitantur. vnde Iuuen. Crocodilon adorat Pars hæc. Eſt autem bellua hæc, quæ oua parit inſtar anſerinorum, contra fugaces terribilis, contra inſequentes autẽ fugax, hebetes oculos habet in aqua, extra aqua, acerrimi viſus eſt, conſpecto homine emittit lacrimas, mox appropinquantem deuorat, vnde factum eſt prouerbium. Lacrimæ crocodili, de his qui ſub ſpecie pietatis homines fallunt. Graphicè ergo dicit: Eſt in eis pietas crocodili. Hyæna autem animal eſt, in Africa præcipuè naſcens, vtramque ei naturam eſſe nonnulli exiſtimant, & alternis annis marem, alternis fœminam. Hoc Ariſtoteles negat, Collum ei, & iuba continuatæ ſpinæ porrigitur, flectíque niſi circumactu totius corporis, nõ poteſt. Humanum ſermonem inter paſtorum ſtabula aſſimilare dicitur, nomenq; alicuius diſcere, quem foras euocatũ dilacerat, vomitionem etiam hominis imitari ad ſolicitãdos canes, quos inuadit. Solet præterea id animal ſepulchra eruere, vt corpora inquirat. Hæc Sipontinus, ob quæ rectè di-

Crocodilus.

Ayæna.

Fidito. è dicitur, aſtutia hyenæ Fidito) i. confidito. Non clypeo] ſcilicet cryſtallino ipſius Palladis, cuius munimine protectus Perſeus, Meduſam interemit, è cuius ſanguine natus fingitur Pegaſus equus alatus. Erat autem Meduſa vna trium Gorgonum, quæ vnum habuiſſe oculum, quo viciſſim vterentur, dicuntur: hoc eſt vnionem ſeu margaritam. Erat autē pulcherrima, vnde ſe inſpiciētes, in ſtuporem traxit, & ita in ſaxa vertere dicta eſt: Hanc enim viſam Neptunus, ardens amore, in templum vſque Palladis inſequutus illic oppreſſit. Vnde irata dea, ipſius capillos, quibus Neptuno placuerat, in angues mutauit, deditq; vt omnes eam inſpicientes in lapides verterentur. Perſeus autem dicitur Danaes, Acriſij regis Argiuorum filiæ, ab Ioue oppreſſę, filius. Monſtra peremerunt multi, vt Hercules, Theſeus, Perſeus, domuere gigantes, vt dij in bello giganteo, & Hercules Antæum in Libya, Gerionem in Hiſpania, Cacum in Italia, & alios alibi. Euertere vrbes, vt Scipio Carthaginem in Africa, & Numantiam in Hiſpania, Græci Troiam, & alij alias. Legem impoſuere marinis fluctibus, vt Cæſar, & Auguſtinus Lucrino lacui. Xerxes, qui pontem ſuper mare extruxit, & cum dirutum videret, flagellis cædi iuſſit. Et montibus aſpris, vt idem Xerxes, qui, Athon montem æquauit ſolo, & pro parte nauigabilem fecit. Iuuen. Velificatus Athos. Dicitur autem aſpris, per ſyncopam pro aſperis. Sed qui cuncta ſubegērunt. Iuuen. 6. Nunc patimur longæ pacis mala ſęuior armis Luxuria incubuit, & victum vlciſcitur orbem. Rex qui paſtor erat, Dauid funda, qua Goliath ſtrauit, ſpolioq; leonis, quem ſe adhuc paſtorem interemiſſe dicit, inclytus, & natus, id eſt, filius eius Solomon, qui templa Sionia, id eſt, Hieroſolymitana. Nam Sion principalis pars Hieroſolymæ eſt. De his in lib. Regum & de Samſone lib. Iud. dicitur Romphæa, framea, qua angelus à paradiſo terruit Adam, &

Meduſa.

Xerxes.

Sion.

Romphęa

Euam.

Euam. Plebeij ac triuiales sunt versiculi. Adam, Samsonem, Loth, Dauidem, Solomonē Fœmina decepit, quis modo tutus erit? Frontem ligat auro, quod crinale vocant, aut reticulo aureo seu aurato. Purpurat, id est, purpureas facit, hoc est, rubicundas arte, scilicet fucatoria. Lumina, id est oculos. Currit vt in latebras ludens perducat amantē, vnde Poëta: Malo me Galathea petit lasciua puella. Et fugit ad salices, & se cupit ante videri. Aut ad eam respicit, de qua Prouerb. 7. mirū in modum graphicè loquitur Salomon, omitto verba, quia in manibus sunt. Vult dari, scilicet stuprū, & copiā sui sed vult super omnia vinci, vt vim sibi illatā dicat. Cæciaco vento, Cęcias enim trahit ad se nubes, quas alij venti propellunt. Purpur.

Quisquis es (expertus moneo) tentare recusa.
Dum licet, hic fragilis quot habet fastidia sexus.
Immundum natura animal, sed quæritur arte
Mundities, id luce opus est, ea somnia nocte.
Deglabrat, atq; lauat, pingit, striat, vngit, & ornat
Tota dolus, tota ars, tota histrio, tota venenum.
Consilio speculi gerit omnia, labra mouere
Discit, & inspecto vultum componere vitro?
Discit blandiri, discit ridere, iocari:
Incedens humeros discit vibrare, natesq;.
Quid sibi vult nudum pectus? quid aperta superne
Rimula, quæ bifidam deducit ad vbera vallem?
Nempe nihil, nisi quo virus penetrabile sensum
Plus premat, & stygiæ rapiant præcordia flammæ.
Hi iuuenum scopuli, syrtes, Scyllæ, atque Charybdes. — 29
Hæ immundæ Phinei volucres, quæ ventre soluto,
Proluuie fœda, thalamos, cœnacula, mensas,
Compita, templa, vias, agros, mare, flumina, montes,
Incestare solent, hæ sunt Phorcynides, ore
Monstrifico, extremis Libiæ quæ in finibus olim
Aspectu mutare homines in saxa solebant.

Quis-

Quiſquis es, expertus moneo, parentheſis eſt, tentare, id eſt, attentare & periculum facere recuſa, dum licet indigno ſubtrahe colla iugo. Et iterum. Principijs obſta, ſerò medicina paratur. Dum mala per longas cõualuêre moras. Faſtidia, id eſt, ſuperbos contemptus. Immundũ natura animal, ſi animo vituperandi hoc diceret, ineptiret. Nam ſi natura immundæ, & cura, ac arte mundæ ſunt, in hoc veniunt laudandæ quòd arte naturam corrigunt: verum animo dehortandi ab earum illecebris, & fucata venuſtate, id dicit. Id luce opus eſt, id eſt, nihil aliud faciunt noctes & dies, ſiue noctu & interdiu. Deglabrat, leuẽ, & glabram facit cutẽ rugis & pilis amotis. Striat] in tricas colligit capillos. Tota, ſcilicet ens, aut exiſtens dolus, tota hiſtoria, ludia, & ſcurrilis, tota venenum, quia vritq; videndo fœmina, & tactu inficit. Vnde quidem: Eſt tactu viſcus mulier, viſu baſiliſcus. Humeros dicit vibrare, id nimium petulantes faciunt, quæ humeros agitant ſicut in amplexu. Nã honeſtæ matres ſtudẽt eſſe demiſſis humeris. Nateſq;, id eſt, clunes, Satyricus. Tremulo

Bifida. deſcendunt clunæ puellæ. Rimula, id eſt, fiſſura veſtium

Virus. in ſinu inter mamillas quæ bifidã, id eſt, in binas partes diuiſam. Virus, id eſt, venenũ quo viſa inficit. Flammæ

Prȩcordia Stygiæ, id eſt, infernales, potius dixiſſem phlegetonteæ. Præcordia, ſunt tenues membranæ circa cor, quæ dicuntur affectionũ, ſiue paſſionũ ſedes. Hi iuuenum ſcopuli, ſyrtes, id eſt, breuia, vada arenoſa, in quæ qui inciderit, difficulter euadit. Allegoricè ergo ſumma pericula intelligit, ſicut ſunt Scylla, & Charibdis in mari Siculo. Immundæ Phinei volucres. i. harpyiæ, de quibus AEneid. 2 Excipiunt ſtrophades, Graio ſtant nomine dictæ inſulæ

Harpyiæ. Ionio in magno, quas dira Celæno, Harpiæq; colũt aliȩ, Phineia poſtquam Clauſa domus, menſȩq; metu liquere priores. Triſtius haud illis monſtrum, nec ſæuior vlla Peſtis, & ira deũ Stygijs ſeſe extulit vndis. Virgineus volucrum

Iucrum vultus,fœdiſſima ventris Proluuies, vncæq; manus,& pallida ſemper Ora fame.Phineus autem rex Arcadiæ,liberis nouercam ſubinduxit, eosque,vt illi complaceat,excæcauit,ob quam rem irati dij,ei oculos ſuſtulerunt & immiſerunt Harpyas,quæ illi cibum abriperẽt, quod & diu fecerunt, ſed quia Argonautas hoſpitio ſuſceperat,miſerunt ad eum Zetum & Calaim, Boreæ regis,ac venti Thraciæ,ac Orithyiæ ab eo raptæ filios iuuenes alatos:qui eas ad Strophades vſque pepulerunt.

Cœnacula,altiora domus,aut pro locis in quibus cœnatur, Inceſtare, id eſt, polluere, & non caſtum reddere. Aen.6. Et totã inceſtat funere claſſem. Hæ ſunt Phorcynides,id eſt, Gorgones. Ouid. Finibus extremis Libyes, vbi feruida tellus Accipit Oceanum demiſſo ſole calentem. Squalebant latè Phorcynidos arua Meduſæ. Cœnaculum. Inceſtare.

Carmina doctiloqui curſim recitauimus Vmbri,
Quæ ſi viſa tibi nimiũm prolixa,memento
Ipſius id rei vitium,non carminis eſſe.
Non longum eſt carmen,mulierum amentia longa eſt,
O memorande ſenex quo ſe vetus Vmbria tantum
Iactat,& ipſe tuæ Tiberis conterminus vrbi,
Martia non abs re tantum te Roma vocabat.
Ipſa tuas arteis,& non triuialia norat
Carmina:te vita functum fleuere Latinæ,
Naiades,& Gratiæ. tua molliter oſſa quieſcant
Semper,& in ſummo mens aurea viuat olympo.

Carmina doctiloqui,Hũc,vt dixi, licet aut Antoniũ Campanum intelligere, aut Franciſcum Petrarcham, aut alium quemuis ea tempeſtate doctum.

Ipſius id rei,contra artem producit ſyllabam. Nam quintæ declinationis nomina,non producunt e ante i,niſi præcedat i,& ita rei,ſpei,fidei,plebei penultimam corripiunt. Poſſumus verſum emendare ſic: Ipſius eſſe rei vitium,non carminis,illud, Non longum eſt carmẽ, Vnde Martialis:

Martialis: Nō ſunt longa, quibus nihil eſt quod demere poſſis. Martia Roma, aut bellicoſa olim, aut Martē auctorem habens, vnde Liuius in prefatione: Si cui populo licere oportet conſecrare origines ſuas, & ad deos referre auctores, ea belli gloria eſt. P. R. vt cū ſuum conditoriſq; ſui parentē Martē potiſſimū ferat, tā hoc gentes humanæ patiantur æquo animo, quām imperiū patiuntur. Et non triuialia, nō vulgaria. Virg. Non tu in triuijs indocte ſolebas Stridenti miſerū ſtipula diſperdere carmen? Te vita functū. i. defunctū. Latinæ Naiades. i. fluuiorum, & fontiū Italicorū nymphæ, ꝓpter ſermonē Latinum, & Graiæ. i. Greçæ, propter Græcū. Tua molliter oſſa quieſcant, vnde prius, vbi de ſepulchro leui loquuti ſumus, diſſeruimus. hoc ad veterē pertinet ſuperſtitionē. Nā verius Mar. dicit: Facilis iactura ſepulchri, & Seneca. Quid refert, humi an in ſublimi putreſcā. Mens aurea. i. pulcherrima, viuat Olympo. i. cœlo hoc catholico viro dignum eſt. Olympus autē Macedonię mons altiſſimus, pro cœlo à Græcis potiſſimus poni ſolet.

Naiides. Graiæ.

Olympus

ECLOGA QVINTA, de conſuetudine diuitum erga Poëtas, inſcripta Candidus.

Ioannis Murmelij Argumentum.

Otia Syluanus miratur inertia vatis:
Candidus abiectos queritur nunc eſſe Poëtas.

Syluanus, & Candidus.

Candide, nobiſcum pecudes aliquando ſolebas
Paſcere, & hisgelidis calamos inflare ſub vmbris,
Et miſcere ſales, ſimul & certare palæſtra.
Nunc autem quaſi paſtores & rura peroſus,

Paſcua

Pascua sopito fugis, & trahis otia, cantu.
Cand. Vos quibus est res ampla domi, quibus vbera vacca
Plena ferunt, quibus alba greges mulctralia complent,
Cymbia lacte niuent, & pinguia prandia fumant.
Carmina laudatis, si quid concinnius exit,
Plauditis, ac læti placidas extenditis aureis.
Pro numeris vanas laudes, & inania verba
Redditis, interea pastor sitit, esurit, alget.
Syl. Nonne potest curare greges, & dicere versus
Cum vacat, & positis vitam traducere curis?
Cand. Omnem operam gregibus pastorem impendere oportet.
Ire, redire, lupos arcere, mapalia sæpe
Cingere, mercari paleas, & pabula, victum
Quærere, nil superest oti, laudabile carmen,
Omnem operam, totumq; caput Syluane requirit.
Grande vtrumque opus est, & nostris viribus impar.
Quum cecini sitio, sitienti pocula nemo 30:
Porrigit, irridēt alij: tibi penula, dicunt,
Candide trita, genu nudum riget, hispida barba:
Iam syluæ implumes, & hyems in montibus albet.
Irascor, doleo, indignor, fert omnia victus,
Lanitium, fœtusq; mares, nos vendimus agnas,
Sed qui lac pascunt, premitur nihil, vbera siccant.

Candide nobiscum. Argumentū huius eclogæ, est detestatio tenacitatis diuitum in poëtas, quorum ingratitudine, & auaritia, aurea vena in poëtis extinguitur. Per Candidum autē mihi verisimile fit, poëtam posse intelligi, p Syluanum, quemuis diuitē auarū. Inducit tamen vtrumque pastorem. Vnde dicit: Sub his vmbris qui dicit, sub quibus sumus, nec quicquàm aptius Syluano, quam esse in syluis. Est autem ferè eadem farrago, quę in Iuue. Sat. 7. Et miscere sales, id est, lepores sermonis. Sopito, id est, oppresso, & neglecto cātu, quę res doluit Syluano. Nam diuites auari, licet nihil conferunt in poëtas bonos,

bonos,admirantur tamen eos,& obiectantur eorum carminibns. Vnde Iuuenalis in dicta Satyra, Spes nulla vltetior,didicit nam diues auarus Tantum admirari,tantum laudare diſertos. Vt pueri Iunonis auem,id eſt,pauonem admirantur,& laudant,quia laudaro nihil porrigunt, ſed ſi poſſunt,plumas auferunt. Plena,ferunt. Maro ſignificantius diſtenta dixit. Alba mulctralia, id eſt, mulctras, hoc eſt,vaſa,in quæ mulgetur, lacte albicantia. Cymbia, id eſt,vaſa incurua, in morem cymbarum facta. Carmina laudatis,ſicut iam Iuuenalis dixit. Si quid cõcinnius, id eſt,modulatius,& vt Perſius. Si quid tamẽ aptius exit. Plauditis,id eſt,applauditis. Vanas laudes,quia nihil cõmodi afferentes. Nam probitas laudatur,& alget.

Mvltra.

Cymbia.

Concinnius.

Alget,quia nudus,& ita algore conficitur. Iuuenalis:

Tædia tunc ſubeunt animos,tunc ſeq;,ſuamq;
Terpſichoren odit facunda,& nuda ſenectus.

Et poſt,neq; enim cantare ſub antro Pierio Thyrſúmue poteſt cõtingere Sana paupertas,atq; æris inops,quo nocte dieq; Corpus eget, ſatur eſt, quum dicit Horatius ohe,&c. Omnem operã gregibus. Iuuenalis: Pectora noſtra duas nõ admittentia curas. Magnæ mentis opus,&c. Mapalia.i.caſas,& tuguria. Sepe,ſepemẽto. Eſt ablatiuus à nominatiuo ſepes. Nil ſupereſt oti,pro otij. Enumerat autem negotia paſtoralia, volens à conſimili etiam alia intelligi. Tibi penula.i.veſtis exterior attrita. Syluæ implumes,id eſt,folijs ſpoliatæ. Fert omnia victus, id eſt, aufert. Sicut Maro: Omnia fert ætas, animũ quoq;. Victus autem,id eſt,neceſſitas edendi vt viuas,aut victus.i. cibus,quo viuas. Fert,id eſt,abſumit. Lanitiũ.i.lanam fœtusq; mares,id eſt arietes, & hœdos aculeatos reliquos. Non vendimus agnas,quia ad futurã propagationẽ recipiunt eas. Lac paſcunt.i.ſugunt, & abſumũt dum paſcuntur. Premitur nihil i.nõ fit caſeus mollis. Maro: Et preſſi copia lactis, Vbera ſiccant,ex Marone eſt,vt alia multa.

Penula.

Victus.

Lanitium.

Pœni-

Pœnitet ingenij, si quid mihi, pœnitet artis,
Pœnitet & vitæ, postquam mihi nulla secundant.
Et tot syderibus, quot sunt in nocte serena.
Hactenus, vt nosti, gratis cantauimus, ætas
Indiga paucorum, merces fuit: altera longè
Conditio senij, quod nunc subit: omnium egenos
Reddit, & extinctus lucri spem viribus aufert.
Mox erit vtendum partis, modò quærere tempus,
En formica breuis, sed prouida bestia condit.
In brumam noua farra cauis æstate latebris.
Nèue renascantur, fruges secat ore sepultas,
Syluanus. Scire genethliacos fatalia sydera dicunt.
Hi sub Mercurio vates, & sub Ioue reges,
Magnatesq; locant, istis dat Iupiter aurum
Atque magistratus, dat Maiæ filius illis
Ingenium, linguam, citharas, & carminis artem.
Hæc tua sors, quid quæris opes? deus omnia in omnes
Diuidit, vt melius nobis videt esse futurum,
Sorte tua contentus abi, sine cætera nobis.
Can. Sunt tibi diuitiæ, mihi carmina, quid petis ergo.
Carmen, & inuidis parteis Syluane alienas?
Syl. Non tibi surripio carmen, nec Apollinis arma,
Sed dare dulcisonis aureis concentibus opto.
Candidus. Si gaudere meis igitur concentibus optas,
Nos gaudere tuis opibus Syluane decorum est.
Syl. Ille meis opibus gaudet, qui diligit: odit
Inuidus, atque animo bona fert aliena molesto.
Cand. Sic quoque tu nostris absens gaudere camœnis
Sat potes, hæc artis sat sint tibi gaudia nostræ.
Carmina sunt auris conuiuia, caseus oris.
Si cupis auditu, fac nos gaudere palato.
Hoc amor, hoc pietas, hoc vult deus, omnia non dat
Omnibus, vt nemo sibi sit satis, indigeatq;
Alter ope alterius, quæ res coniungit in vnum

Omne genus, Gallos, Mauros, Italos, & Iberos.

Pœnitet ingenij.) Prosequitur Candidus querelas suas. Pœnitet ingenij, id est, habere ingenium ad carmē aptum. si quid mihi, scilicet est ingenij: Multa secundāt, id est, prospera sunt, vt ventus, & fluctus secundus, id est, sequens & à tergo veniens nauigantibus. Quod sunt, id est, apparent. Non enim plura sunt, gratis, id est, sine mercede, sed ætas, scilicet iuuenilis. Indiga, id est, indigens

Indiga.

paucorum, non enim subiecta est morbis, nec tanto eget munimento contra frigora. Quod scilicet senium nunc subit, id est, subrepit non animaduertentibus nobis. Omnium egenos reddit, videmus Iuuenalem: Extinctis lucri spem viribus aufert. Mox erit vtendum partis, id est, acquisitis in iuuenta, nunc quærere, pro quærendi, id est, acquirendi, tempus subaudi, est. En formica, Salomon

Formica.

Prouerb. sexto. Vade ad formicam ô piger, & considera vias eius, & disce sapientiam, quæ quum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat. Et. 30. Formicæ populus infirmus, qui præparat in messe cibum suum. Horatius secūdo Sermonum. Sicut paruula. Nam exemplo est, magni formica laboris, Ore trahit quodcunque potest, atque addit aceruo, Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri. In brumam, id est, ad breuissimum diem, vt est in solstitio hyberno. Ordo est. Cōdit, id est, abscondit, æstate, id est, per æstatem cauis latebris farra noua. Neue, pro neque & ne renascantur, id

Brumam. Condit. Neue.

est, germinent, secat ore, id est, germen auferendo dirumpit, fruges sepultas, id est, absconditas in terris. Genethliacos, id est, de genesi, & natiuite iudicantes, qui inspecto natiuitatis horroscopo, futuram vitam prædicunt. Hi, scilicet genethliaci, & mathematici, locant sub Mercurio, id est, hora nascendi, qua Mercurius dominatur,

Genethliacus.

Vates, id est, prophetas & poëtas, & omnes prudentes, cautos,

cautos,ac ingenioſos. Et ſub Ioue reges, magnateſque. Vnde ſecundum Homerum in Iliadæ. Honor autem ab Ioue eſt. Maiæ filius, id eſt, Mercurius,dat illis, ſcilicet vatibus ſub ſe natis Ingenium , & ita vult eos contentos eſſe debere ſua ſorte,dicens: Sorte tua contentus abi, ſine,id eſt,relinque,cætera,id eſt,diuitias, & opes,nobis, id eſt, qui ingenium & carminis artem non habemus. Quid petis ergo carmen?id ſubtilis obiectio. Non tibi ſurripio carmen, Callida quoq; reſponſio. Nec Appolinis arma,citharam ſcilicet,cuius eſt inuentor, ac cætera inſtrumenta muſica, quia in medio reſidens complectitur omnia Phebus. eſt enim princeps muſicorum. Horatius: Lyræ ſolers,& cantor Apollo. Vnde ſecundum Plinium Heroicum carmen oraculis Apollinis debemus. Et ideo Auguſtus illi ædem conſecrauit,ad quam carmina Phœbo digna ferantur,de qua Perſeus: Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum,& Iuue. Muſarum,& Apollinis æde relicta.&c. Si gaudere. Rurſus acris obiectio, & ſubtilior purgatio , ſed ſubtiliſſima rurſum reiectio. Carmina ſunt auris cõuiuia,caſeus oris. Pulchrũ & prouerbiale,id eſt. Quæ res coniungit in vnum. It verè dicit. Nam propter egeſtatem,& mutua auxilia,ſunt inter varias nationes commercia. Iberos,id eſt,Hiſpanos.

Sydera iungamus,facito mihi Iuppiter adſit,
Et tibi Mercurius noſter dabit omnia,faxo,
Tileolum,virgam,citharas,nodum herculis,alas.
Syl. Vana ſuperuacuis inculcas plurima verbis.
Cand. Vana inquis,quæ damna tuis inferre videntur
Diuitijs,ſi vis noſtras audire camœnas,
Erue ſopitam de ſolitudine mentem,
Vult hilaros animos,tranquilláque pectora carmen:
Torpeo,vt eſuriem patiens,& frigora miluus.
Iamdudum ſquamoſa cutis,ſitis occupat ora.
Nec pecus in ſtabulis,nec in agro farra,nec aurum —— 31.

In loculis,& vis positis me viuere curis? — 31.
Non facit ad nostros talis medicina dolores.
Fac alacrem,tege,pasce,graui succurre senectæ,
Iuuenies promptum versu,& cantare paratum.
Plena domus curas abigit,cellaria plena. — 32.
Plena pecus,plenique cadi,plenæque lagenæ,
Horrea plena,greges læti,grauis ære crumenæ.
Tunc iuuat hybernos noctu vigilare Decembres — 33.
Ante focum, & cineri ludos inarare bacillo.
Torrere,& tepidis tostas operire fauillis
Castaneas,plenóque sitim restinguere vitro,
Fabellasque inter nentes ridere puellas.
Tityrus(vt fama est)sub Mæcenate vetusto
Rura,boues,& agros,& Martia bella canebat
Altius,& magno pulsabat sydera cantu.
Eloquium fortuna dabat,nos debile vulgus,
Pannosos,macie affectos,farragine pastos,
Aoniæ fugiunt Musæ,contemnit Apollo.

Sidera iungamus, id est, Iouem cum Mercurio, i. communica mihi dona Iouis,& cõmunicabo tecũ dona Mercurij. Faxo. i faciam vt Mercurius noster,id est,poëtarũ pater,& ingenij largitor,det tibi pileolũ,id est, galerum,qui Mercurio assignatur,quod semper ferè radijs solaribus quasi galero tectus sit. Virgam,id est, caduceũ. Vnde Maro Aeneidos 4. Tum virgam capit,hac animas ille euocat orco Pallentes, alias sub tristia Tartara mittit. Dat somnos,adimitq;,& lumina morte resignat. Illa fretus,agit ventos, & turbida tranat Nubila. Id autẽ ex vltimo Iliados sumptum videtur,qui locus sic versus est: Tum virgam capit,hac oculos deus excitat ipse. Hac dulces suadet somnos,& lumina claudit. Macrob. lib. 1. Satur. dicit caduceũ duobus draconibus ornatũ fuisse,mare, & fœmina,in nodũ obligatis inuicem parte media voluminis sui. Vnde Mart. lib. 7. Cyllenes, cœliq; decus, facunde

Faxo.
Pileolum.

cunde miniſter, Aurea cui torto virga dracone viret. Citharas, quia tetrachordũ inuenit, id eſt, quatuor chordarum, quum Apollo ſeptem chordarum inueniſſet. Vnde Horat. lib. 1. Carminũ. Curęq; lyræ parentem. Nodum Herculis, id eſt, inextricabilẽ, qualem Hercules inuenit, qui, nec principium, nec initiũ habere videbatur, qui tamen diſſoluerit, diues erat, hunc in caduceo iam ex draconibus conſertum diximus. Alij Herculanũ nodum dicunt non ab Hercule inuentũ, ſed à Mercurio. Verùm ab Hercule diſſolutum, non quidem arte, ſed vi, quod, & Alexandrũ Magnũ feciſſe dicunt: Vterq; tamen, & Mercurius merciũ, ac mercatorũ deus, & Hercules diuitias, quibus fauent conferre dicuntur. Vnde Horatius, Diues amico Hercule. Et Perſius: O ſi ſub raſtro crepet argẽti mihi ſeria, dextro Hercule. Antiquitas enim (vt ſcribit Diodorus) fabulata eſt Herculem dixiſſe, poſtquam ad deos tranſlatus erat, qui ſibi decimam bonorũ dicarent, vitam fœlicẽ ducturos, quod Lucullus ditiſſimus, & alij Romanorũ plurimi fecerunt, vſq; adeo vt ex decimis illi templũ egregiũ trans Tiberim ædificarint. Per nodum ergo intelligã difficultatem acquirẽdarũ diuitiarũ, quas vterq; confert: Mercurius quidem vafra mente, & ingenio cauto: Hercules vi, qua aurea mala abſtulit. Alas, quibus à dijs ornatus mittitur, vt Aeneid. 4 Hic primũ paribus nitens Cyllenius alis, Conſtitit. &c. Vult hilares animos. Vnde Ouid. Carmina proueniunt animo deducta Sereno. Squarroſa cutis. Squarroſi dicuntur quorũ cutis exurgit ob aſſiduam illuuiẽ. Lucilius: Verorũ ac rapidum ſquarroſa incõdita roſtra. Promptum verſu, id eſt, ad verſum. Videri poteſt datiuus antiquus. Plena domus, ſcilicet diuitiarũ, curas abigit, quod tamen multis contra euenit. Nam vt dicit Iuuẽ. Creſcit amor nummi quantũ ipſa pecunia creſcit, Horrea plena. Legã melius, hordea plena. Greges læti, id eſt, pingues, qui lætitiam afferunt

Citharæ.

Nodus Herculis.

Lucullus.

Squarroſi.

 domi-

dominis, aut bene curati, & ita reuera læti. Grauis ære crumena, id est, marsupium, vt quidam dicunt, ære, pecunia, quia ærea primum fuit. Vnde ærarium, quem fiscũ nunc appellant. Ludos inarare, id securi faciunt rustici, diuinare faciẽtes quem sulcum tetigerint. Bacillo, paruo baculo, & dicitur in nominatiuo hoc bacillum. Tityrus, id est, Virgilius, Farragine, pulmentario ex farre facto. Aoniæ, quæ in Phocidis montibus, quos Aones olim habitauerunt, frequentes sunt.

Crumena.
Aerarium.
Bacillum.
Farrago.
Aoniæ,

Syl. Si sperata mihi dederit fortuna, quod opto, —34.
Candide, præsenti te solicitudine soluam.
Cand. O vtinam, Syluane, foret tibi tanta voluntas,
Quanta est hac etiam tibi tempestate facultas:
Non ego diuitias Cosmi, non serica posco
Pallia, non Tyrias chlamydes, non prandia regum,
Non patinam Aesopi faueo, clypeúmne Minervæ.
Nil opus est regis laribus, cui ferrea nomen
Tradidit, aut si mens non fallitur, ænea barba.
Hæc me iampridem memini didicisse sub Vmbro.
Postulo vestitum, peto victum sub lare paruo,
Certior istud opis toti non defore vitæ.
Sint mihi pythagoræ mensæ, Codriq; supellex. —35
Sæpe alios, qui spem dederint, inuenimus ore
Magnificos, sed re modicos, tibi fidimus vni.
Tu mihi si fueris mendax, præciditur omnis
Spes, vt solsticio fiam philomena reuerso,
Mutus, & elinguis, suspendere postibus arma
Tempus erit, clausoq; abigi spectacula circo.

Si scelerata, &c. Graphicè ostendit quod Ouidius dicit, quia pollicitis diues quilibet esse potest. Non ego diuitias Cosmi. Alij Cosmæ legunt, illius Florentini ditissimi. Sed & Cosmi multi fuerunt diuites, cõgruumq; est diuitibus nomẽ. Nam κοσμος, dicitur ornamentũ & mũdus. κοσμέω idem quod orno. Vnde, & Latini mũdum

dum pro ornamento accipiunt, dicentes mundum muliebrem, quæcunque ad mulieris ornatum faciunt. Non serica posco pallia. Seres populi sunt circa Indiam, apud quos sunt arbores lanigeræ sine vermibus, quarũ frõdibus canitiem depectunt aqua perfusa, ex quo vellere vestimenta conficiuntur, quæ serica appellantur, vt auctor est Plinius. Vnde, & Mar. Velleraque vt folijs depectunt tenuia Seres. Erat autem Seruius, qui serica à bombycibus confici vult, quum bombices non apud Seres, sed in Arabia, & insula Co peculiariter proueniant: Qui quidẽ bombyces vermiculi sunt, telasque aranearum modo texunt, ad vestem luxumque fœminarum, quæ bombycina appellantur. Iuue. Quarum delicias pannus bombycinus vrit. Non Tyrias chlamydes, id est, vestes ex purpura dibapha, id est, bis tincta, vt apud Tyrium fiebat, & idcirco in magno erat pretio. Non prandia regum, id est, prædiuitum. Persius: In luxum, & prand. regum. Non patinam Aesopi, id est, qualem procurauit Aesopus, non fabulator ille Phrygius, sed Roma. histrio, qui filijs ex quæstu histrionico ducenties sestertium reliquit, quas opes filij absumserunt. Vnde Horatius secundo sermonum, filius Aesopi, detractam ex aure Metellæ, scilicet vt decies solidum exorberet, aceto Diluit insignem baccam, id est, margaritam, seu vnionem pretio decies sestertium, aceto liquefecit, & absorpsit. Et ita filius hic notaretur, qui etiam Aesopus dici potuit. Literæ enim omnes diffamant patinam Aesopi. Vnde, & Beroaldus: Iam patina Aesopi cedat, iam luxus Apici. Et Ptolemæorum prodiga luxuries. Clypeumue Mineruę, id est, quanti æstimata est ægis in pectore Mineruę, quæ prudentiam denotat, qua pectora sapientium muniuntur. Nil opul est regis laribus, id est, domibus, aut ædibus, cui ferrea, &c. Quidam? Pyrrhum intelligerent, qui (vt Seruius tradit, quum à patre vocaretur

Seres. Serica. Bombyces. Bombycina. Dibapha. Aesopi patina. Pyrrhus.

Neoptolemus,postea dictus est Pyrrhus, à colore pilorum,quia subrufus erat. Ego autē intelligo de Nerone, aut maioribus eius, qui æneam dicti sunt habere barbā, atque Aenobarbi vocati. De qua re sic dicit Sipontinus Aenobarbus,hoc est,rutilā quasi æneam barbam habēs, fuit cognomē Domitiorū,ex qua familia Nero fuit. Auctorem autē originis pariterq; cognominis habuerūt L. Domitium,cui rure quondā reuertenti iuuenes gemini augustiore forma apparuerunt, iusserunt q; nuntiari senatui,ac populo Romano victoriā,de qua adhuc incertū erat,atq; in fidē maiestatis adeò permulsisse malas, vt è nigro rutilū æriq; assimilē capillū redderent,quod insigne mansit,& in posteris eius,ac magna pars rutila barba fuerunt. Vnde C. Domitiū Neronis atauum, qui tribunatu suo pontificibus offensor fuerat, quòd aliū quam se in patris sui locum cooptasset,ius sacerdotū surrogandorum à collegijs ad populum transtulerat,ac in consulatu Allobrogibus Aluernisq; superatis,elephāto vectus fuerat,turba militum,quasi inter solennia sacrificij prosquēte,Lucius Crassus orator dixit, non esse mirandū, quòd æneam barbā haberet,cui os ferreū, cor plumbeū esset. Hæc ille,Quia ergo Neronē constat palatiū sumtuosissimum extruxisse,est q; de Aenobarborū familia,de illo intelligendū putē. Vnde dicit Suetonius in eius vita, q̄ non in alia re damnosior,quā in ædificādo,fuit. Nam domum à pallatio Exquilias vsq; fecit,quā primo transitoriam,mox incēdio absumptā restitutam q;, aureā nominauit. De cuius spatio,atq; cultu sufficeret hæc retulisse: Vestibulū eius fuit, in quo Colossus ducentorū viginti pedum staret. Ipsi effigiei tanta laxitas,vt porticus tripli ces miliarias haberet, item stagnū maris instar circū septum ædificijs,ad vrbiū speciē. Et reliqua quæ prosequitur. Tranquillus ibidē. Dubitat autē an ferrea barba illi nomen dederit, vel quod ferreus. i, durissimus esset, vel

Aenobarbus.

quòd

quòd os ferreum dictus est habuisse Domitius, vel quòd rustico congruit de nominis causa dubitare, sicut ille: In medio duo signa Conon, & quis fuit alter? Descripsit radio totũ qui gentibus orbẽ, hæc me iampridem memini didicisse Valla diceret, non esse dicendũ, iampridẽ didicisse, quia persistentẽ actionẽ, & præsens tempus efflagitant, iampridẽ, iamdudũ, iamolim, aut olimiam. Verum, licet durius, posset dici, Iampridem memini. At Agretius negabit rectè dictũ. Memini dixisse. Vult enim memini cum præsenti constituendum, sed Valla contrà sentit in Raudem. Vnde, & Persius Nec me in bicipiti somniasse Parnasso memini: Sub vmbro, de quo prius dictũ est. Id autẽ addit, ne contra decorũ peritior haberetur pastor, aut vt præceptori suo ingratus non sit, quẽ nescio an Siponti nũ dicã, à quo plurima sumpsisse videtur. Sint mihi Pythagoræ mẽsę, qui carnibus abstinuit, & ventri indulsit nõ omne legumẽ, quia etiã fabis abstinuit, sed herbis vescebatur crescẽtibus in hortis, vnde epulũ possis centũ dare Pythagoreis. Codriq; supellex, pauperis Poëtæ ac Philosophi, de quo Iuue. Sat. 3. Lectus erat Codro, pcula minor vrceoli sex, Ornamẽtũ abaci, necnõ, & paruul⁹ infra Cantharus, & recubãs sub eodẽ marmore Chiron.

Pithagoras.

Codrus.

Iamque vetus Græcos seruabit cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.

Nil habuit Codrus, quis enim negat, & tamen illud: Perdidit infœlix totum nil. Hęc ille. Ore. i. pollicitationib⁹: Magnificos, sed re, id est, exhibitione pollicitorũ modicos, Tibi fidimus, id est, cõfidimus. Ego fiã philomena reuerso solsticio, quia mut⁹, & elinguis, id est, nihil canam, sicut nec philomena, quæ in vere præcipuè canit. Supẽdere postibus arma tẽpus erit. Arma, id est, fistulã, & plectra, & cętera instrumẽta musicalia: alludit tamẽ ad arma pugilũ qui ad postẽ Herculis figebant arma sua, quando essent emeriti, aut amplius exercere nollent, sicut & cæterorum

Arma.

terorum officiorũ dijs ſua, quicunq; amplius vti nollẽt, ſuſpendebat arma. Et tempus erit abigi ſpectacula, id eſt,

Circus. ſpectatores. Circo, id eſt, theatro clauſo.

Syl. Candide, vidiſti Romam, ſanctiq; ſenatus
Pontifices? vbi tot vates, vbi copia rerum
Tantarum, facile eſt illis diteſcere campis.
Cand. Deciperis, me velle putans diteſcere, veſci
Et lupus omne animal crudis exiſtimat eſcis.
Tuq; putas alios, quo tu pede, claudere paſſum.
Non ego ditari cupio, ſed viuere paruo,
Fac habeam tenuem ſine ſolicitudine victum,
Hoc contentus eam, Romana palatia vidi,
Sed quid Roma putas mihi proderit, ô Syluane?
Occidit Auguſtus, nunquam redituruus ab Orco,
Si quid Roma dabit, nugas dabit, accipit aurum,
Verba dat, heu Romæ nunc ſola pecunia regnat.
Exilium virtus patitur, ſperare iubemur
Vndique, & in toto vates ſpe paſcitur orbe.
Syl. Dic pugnas, dic geſta virum, dic prælia regum,
Vertere ad hos qui ſceptra tenent, qui regna gubernant
Inuenies, qui te de ſordibus eruat iſtis.
Cand. Inueniam qui me derideat, & ſubſannet,
Tempeſtate iſta reuerentia tanta poëſi,
Quanta lupanari, quid me Syluane laceſſis?
Syl. Non decet obſcœnis vatem prorumpere verbis,
Cand. Non poſſum non vera loqui, ſi vera taceri

Xerxes. *Fortè velis, leuibus me parce laceſſere dictis.*
Syl. Vtile conſilium præſtare laceſſere non eſt.

Candide vidiſti Romam? Diſerte deſcribit morẽ auarorum, qui ne iuuent, aliò mittunt opem imploran-tes. Sanctiq; Senatus põtifices, id eſt, cardinales ſicut ca-nitur clarè: ſenatus apoſtolorum, quem cardinales repræ ſentant. Facile eſt illis diteſcere campis, vbi ſcilicet tot diuites ſunt. Deciperis, me velle putans diteſcere. Non

enim

enim quero diteſcere, ſed victũ, & veſtitũ, quibus contentus quis ſit? veſci. Ordo eſt: Et lupus exiſtimat. 1. cenſet, & iudicat omne animal veſci crudis. i. incoctis eſcis, ſcilicet carnibus, quib⁹ ipſe veſcitur. Tuq; i. & tu putas alios claudere paſſum, id eſt, ingredi eo pede, quo tu, id eſt, moueri ea affectione, qua tu. Per pedes enim ſæpe intelliguntur affectiones, hoc eſt, quia tu cupis diteſcere, cenſes omnes id cupere. Tenuem ſine ſollicitudine victum. Non ergo affluentiã petit, ſed ſecuritatem, quã tamẽ Saluator ſine ſolicitudine à ſe ſperandã docet, vetans ne ſoliciti ſimus quid bibamus, & comedamus. O Syluane Spondaicus verſus non ineptus, quia, & languorẽ animi loquentis, & pondus rerum habens, Auguſtus, id eſt benefícus in poëtis. Virgilium, Horatium, Tuccam, Varrũ, cæteroſq; principes. Nugas, pollicitationes inanes. Sola pecunia regnat. Horatius: Et genus, & formã regina pecunia donat. Ouid. Dat cenſus honores, Cenſus amicitias, pauper vbiq; iacet. Iuuenalis. Quantum quiſq; ſua nummorum ſeruat in arca, Tantum habet & fidei. Et rurſus Horatius: Hos ſolos aiunt ſapere & bene viuere, quorum Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis. Et iterũ Iuuenalis de Romanis loquens.

Auguſtus.

Nugæ.

Pecunia.

Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas, etſi funeſta pecunia templo.

Nondum habitas, nullasq; nũmorum ereximus aras. Vt colitur pax atque, &c. Exilium virtus patitur. Idem Iuue. Aude aliquis breuibus Gyaris & carcere dignum, Si vis eſſe aliquid, probitas laudatur & alget, Criminibus debetur honos, &c. Vates ſpe paſcuntur omnes, qua nihil recipimus. Dic pugnas, dic geſta virũm. Aliud ſubterfugium auari. Vertere, Imperatiue à vertor, id eſt, ſis conuerſus, & verte te ad hos. i. ad eos qui tenent ſceptra, id eſt ad reges, & ſubſannet: Iterum ſpondaicus Verſus conſimili ratione compoſitus. Quanta lupanari, id eſt, proſti-

proſtibulo,aut proſtitutis.Lupas vocabãt olim ꝓſtitutas vnde & proſtibula lupanaria.Hinc fictũ volunt Romulũ à lupa nutritũ.Non decet,ꝓ aliũ ſe caſtigat leuib⁹ dictis i.nõ paruis,aut modicis,ſed vanis,aut cõtumelioſis,ſicut mulieres leues,quibus ꝓſtituta eſt pudicitia dicũtur, & mores leues,qui incõſtantes. Me parce laceſſere.Parce, i.abſtine,vt Aeneidos primo.Parce metu Cytheræa.

Cand.Conſilij locuples ego,ſed pauperrimus auri,
Qui pugnas,qui geſta virũm,qui prælia regum
Dicet inops vates,cui nec quo fiſtula poſſit
Aptius incidi,fieriq; foramina,culter?
Aſpice,vt excuſſis laxata manubria clauis,
Vt dentata acies,veteriq; ſimillima ſerræ.
Hoc leue,ſed menſæ graue & intollerabile damnum.
Vtile conſilium firmat,ſet inutile mentem
Frangit,& extenuat vireis,animumq; retundit.
Magnates dare parua pudet,dare magna recuſant,
Adde quod & noſtri curant ita carmina reges,
Vt frondeis aquilo,mare libs,vineta pruina.
Ipſi ad delicias reges & ad otia verſi,
Quod celebrant,laudari optant,hinc carmina manant
Perdita de ſtudio Veneris,de ſcurrilitate,
De ganea,de ſegnitie,de infamibus actis,
Quæ caſtum,capitale nefas,celebrare poëtam.

Conſilij locuples ego,ſed pauperrimus auri.Horat. etiam genitiuo conſtruxit,dicens: Horum Semper ego optarem pauperrimus eſſe bonorũ.Qui.i.quomodo,aut quo,id eſt,quare dicet inops vates pugnas,&c. Cui nec, ſ. eſt culter,quo fiſtula poſſit aptius incidi, &.ſ.quo fora mina poſſint fieri.Aſpice vt manubria,ſ.cultorum,id eſt, capuli quibus capiantur,& tenẽtur in manibus ſ.ſint.La-
Manubria laxata. xata,id eſt laxa & diſſoluta Clauis,id eſt, clauiculis quibus compinguntur. Excuſſis, hoc dicens oſtendit cultrũ ſuum,Et aſpice vt,id eſt,qualiter. Acies,ſcilicet cultri.i.

acuta

acuta eius pars. Sit dentata, id est, in modum serræ in dē tes effícta. Vnde addit: veteriq; simillima serræ, quā Dę dalum inuenisse quidam volunt, ad similitudinē maxillæ serpentinæ. Hoc damnū, scilicet de iuramentis, & vestitu. Est leue, id est, tolerabile. Sed mensæ, id est, victus, est graue & intollerabile. Magnates dare parua pudet, quia vt dicit Horatius: Magnos magna decent. Sed hoc vafra mento scimus nonnullos vsos, dicentes petentibus magna, indignos esse, qui magna recipiāt, & exiguum quiddam orantibus se non decere tam exigua munera conferre. Vt frondes Aquilo, qui eas nihil facit, vt Libs, ventus libicus curat mare, in quod sæpe sæuit. Et vt pruina, id est, ros congelatus, aut gelu matutinum. Curant vineta, id est, vites, quod etiā nihil est, quia etiā congelantur. Ipsi ad diuitias, Ordo est. Ipsi reges, id est, præpotentes. Versi ad delicias, id est, delectationes & illecebras carnis. Et ad otia, id est, desidiam. Optant laudari quod celebrant. i. oblectamenta sua. Studio Veneris, id est, amoribus impudicis. De scurrilitate. i. inhonesta dicacitate. De ganea, id est, caupona, & gulositate. De segnitie. i. desidia. Dicuntur enim segnes seorsum ab igne, qui actiuissimus est, tepidi & ignaui. De infamibus actis. i. priuatis, quum gesta ferè sint publica. Melius aūt (auctore Valla) acta, quā actus in hac significatione dicimus. Quę castum, capitale nefas, celebrare poetā. Idem sanctè & catholicè sentit in opusculo cōtra impudicè scribētes, vnde explodenda est Catullana sententia: Nam castū esse decet pium poetā ipsum: versiculos, nihil necesse est, qui tum deniq; habenti salem & leporē. Si sunt molliculi ac parū pudici. Cui tamen multi gentiliū subscripserunt. Vnde ad Voconiam poetam Adrianꝰ imp. Lasciuus versu, mēte pudicus eras. Et Ouid. de se: Crede mihi mores distāt à carmine nostro. Vita verecunda est, musa iocosa mihi. Et Mart. Lasciua est nobis pagina, vita proba.

Serræ inuentio.

Libs.

Ganea.

Segnes.

Acta.

At qui

At qui dura manu gesserunt bella potenti,
Fortiter vtentes ferro,non molliter auro,
Dilexere graues musas,heroica facta
Qui faciunt reges,heroica carmina laudant,
Vt cessêre viri fortes,& mascula virtus,
Dicendum altiloqui nihil inuenêre poëtæ.
Occidit ingenium vatum,ruit alta poësis.
At si fortè aliquis regum gerit aspera bella,
Et decus amorum studijs belloq́; parauit,
Nil genus externum,venturaq́; sæcula curat.
Laude sua gentis satur,& præsentibus annis
Barbarus est,neque carmen amat,vel auarus in auro
Mergitur,atque Midæ curis flagrantibus ardet.
Est & apud reges rudis,inuida,rustica turba,
Mimus,adulator,leno,assentator,adulter,
Histrio,scurra,quibus virtus odiosa,poëtas
Mille modis abigunt,vt quando cadauera corui
Inuenêre,fugant alias volucresq́;,ferasq́;.

At qui dura,&c. At particula aduersatiua, locũ habet vbi contraria nectimus iam dictis vt dictũ de Aenea in fine tertij. Factoq́; hic fine quieuit, subdit de Didone principio quarti. At regina graui iamdudum saucia cura. Pulchre ornat carmen epithetis,quæ sic cõstruuntur. At qui gesserunt potenti manu dura bella fort.&c. Dilexere graueis musas reges, qui faciunt heroica facta, laudant heroica carmina. Vt,id est, postquam. Viri fortes cessêre, id est, è medio sublati sunt, quia fortes cedere nesciunt. Et mascula,id est,virilis virtus. At si fortè,bene occurrit argumẽto,quod iam cuiuis in promptu est: Nã si heroica gerentes,heroicis gaudent carminibus,quæras cur ad illos non abeat,illosq́; canat Candidus. Ad quod respondet, raros quidem esse qui heroicè viuant, & si qui sint,eos non habere curam de æterno nomine. Midę curis,id est,auaritia,qua ductus petijt à dijs,vt quidquid

Mida.

contin-

contingeret, aurum fieret, quo impetrato, inedia absumptus est. Nam & cibus, & potus in aurum versus est. Est & apud reges. &c. Alia caussa cur apud reges nõ sit poëtis locus, quia illic sunt literarum, & probitatis hostes, vtpote rudis, & rustica turba, cum poëtæ sint pauci, vrbani, & eruditi. Mimus, id est, gestu corporis morum imitator, cum poëta grauis rem more philosophorum seuerè narret. Adulator, cum poëta sit seuerus. Leno, cum vetus poëta, sit turpitudinis omnis hostis, & expulsor. Assentator, cum poëta sit virtutis laudator. Adulter, cum nihil Musis sit magis contrarium, quàm adulterium, tum quæcunque poëtis optantur casta sunt, vt Pierides, Minerua, Daphne, fontes Histrio, cùm poëtæ suę dignitati cõsulant. Quibus, scilicet omnibus virtus est odiosa. Poëtas mille modis abigunt, quasi à præda inuenta, vt quando cadauera corui inuenêre. Aptior esset similitudo, si honesti à rebus honestis abigantur per inhonestos, vt apes à floribus per araneas.

Sunt etiam vates quidam sine lege petulci,
Qui sine lege aliti, sine præceptoribus audent,
Quicquid amant reges, & amanti infamia solum
Scribere: Nam vates etiam dementia vexat.
Hi se nescio qua mentis leuitate poëtas
Esse volunt, postquam trivialibus ora cicutis
Applicuere, sibi applaudunt, sua carmina iactant,
Insulsi, illepidi, indociles, improuidi, inepti.
Qui solet his vacuas præbere ambagibus aureis,
Id vitium commune putat, doctisq; resistit
Vatibus, à verò indoctus discernere falsum.
Syl. Candide per superos, per olympica numina iuro,
Mè tibi (si venti veniant ad vela secundi)
Laturum exilium, meliora in tempora viue.
Nec paulisper adhuc mecum sperare recusa.
Cand. Si mihi sic optas, tibi sit Sylvane, quod optas.

Syl.

Syl. Opto equidem, dictumq; fides non ſera loquetur.
Cand. Vade malis auibus, nunquam rediturus auare.
Et facias ſubitò, quidquid tractaueris, aurum
More Midæ, quando virtus tibi vilior auro.

Sunt etiam vates, Docet tertiam cauſam, cur poëtis non ſit apud reges locus, quæ eſt, quia multi verſiculorũ ineptorũ factores, & turpes vitæ homunciones, ſacrum poëtarum nomẽ indigniſſimè ſibi vſurpant, quod ægerrimè patitur Horat. dicens in arte: Deſcriptas ſeruare vices operũq; colores. Cur ego, ſi nequeo, ignoroq; Poëta ſalutor: Petulci, id eſt, petulantes, audentes, quæ non poſſunt. Nam Vates etiam dementia vexat. Non equidẽ graues, ſed leues & futiles. Triuialibus ora cicutis. Cicuta eſt herba fiſtuloſa, qua paſtores canere ſolebant. Maro: Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis Fiſtula. Idem: Non tu te in triuijs indocte ſolebas, Stridenti miſerum ſtipula diſperdere carmen, quod in compitis, & triuijs ab indocta ruſticorum pube in compitabilibus, & ambarnalibus cantari ſolebat. Sibi applaudunt [ſibi placentes, ſua carmina iactant exiſtentes inſulſi, id eſt, ſine ſalibus ſermonis. Illepidi, id eſt, ſine lepòre, ac venuſtate ſermonis. Indociles, quia diſcere nolunt, & ita incorrigibiles. Improuidi, quia non videntes ſe ad interitum tendere, & alios ducere. Inepti, id eſt, amuſi, & ab omni aptitudine tum verborum, tum factorum abhorrẽtes. Ambagibus, id eſt, verborum inculcationibus, cum artẽ veram non habeant. Id vitium commune putat, & ità reijcit bonos propter malos, à vero indoctus, id eſt, neſciens diſcernere falſum. Candide per ſuperos. Videns Syluanus Candidum virtutis amatorem, verumq; poëtam, pollicetur operam cum iuramento, nihil tamen confert in eum. Per olympica, id eſt, per cœleſtia. Nam prouerbiale, id eſt, ſi res proſpere mihi ſuccedant, & euenant mihi, quæ opto, Meliora in tẽpora viue. Virg. Aeneid. 1.

Durate,

Durate & vosmet rebus seruate secundis. Paulisper, per paululum temporis. Fides non sera. i. non tarde faciens, quod dixi. Nam fides videtur, autore Cicerone, dicta, eò quod fiat dictum, siue ꝙ dictum, & conuentum est. Candidus autem non contentus pollicitationibus, imprecatur in abeuntem omnia mala, dicens: Vade malis auibus, id est, malo auspicio: quasi dicat in rem malam, nunquam rediturus. Auare, hoc autem videtur dicere in absentem, quasi obmurmurando, postquam se nihil recepturum sperauit. Et facias subito quicquid tractaueris aurum More Midæ, de quo iam diximus. Quando, id est, quādoquidem, virtus tibi vilior auro, scilicet est, cum tamen Horatius in epistolis contra dicat. Vilius argumentum est auro, virtutibus aurum.

ECLOGA SEXTA de ciuium, et rusticorum dis-CEPTATIONE, INSCRIPTA CORNIX.

¶ Ioannis Murmellij Argumentum.

Cornix enarrat discrimina ruris & vrbis,
Et pergit varios stultorum carpere mores.

Cornix, & Fulica.

Nigit hyems, mugit boreas, à culmine pendet —36.
Stiria, depositis bobus requiescit arator.
Dormit humus, clauso pastor tunicatus ouili,
Cessat iners, sedet ante focum fumosa Nœra,
Atque polenta coquit, prius intolerabilis æstas,
Nunc laudatur, hyems æstu lœuata molesto,
Displicet, optatum damnat præsentia frigus.
Ful. Omne bonum præsens, minus est, sperata videntur

Magna, velut maius reddit distantia lumen.
Cor. Delicias habet omne suas, & gaudia tempus,
Aspice vt impexi, tritaq; in veste ligati,
Cæde suum pueri exultant, inflatur in vtrem,
Immissis vesica fabis, sonat, & micat, acta
Nunc pede, nunc cubito, stricto nunc obuia pugno,
Si cadit, attollunt, cursu labor, atque recursu
Brumam abigit, glaciale gelu pila rustica vincit.
Nos tamem hic melius tepido sub stramine foci
Transigimus tempus, dum lac coit igne recoctum.
Ful. Pauperiem declarat hyems, improuida certè
Turba sumus iuuenes, securi æstate vagamur
Immemores hyemis: nostrum æs tibicinis omne est,
Vt redit è Scythia Boreas, nidosq; volucrum
Frondibus ostendit nudata cadentibus arbor,
Frigemus nudi scapulas, dorsum, ilia, plantas,
Stultitiam declarat hyems, sapientius vrbes
Congeriem nummùm accumulant, & ad ilia vulpes
Melotasq; trahunt, maculosaq; tergora lyncis.

Ningit hyems. Cõtentio est inter Cornicem pastorem, qui parteis rusticorum agit, & Fulicam, qui vrbanorum, de præstantia fortunę, vtrorumq; occasione cuius multa quasi satyricè dicuntur in mores potius ciuium, quàm rusticorum. Videntur autem tam Cornix quam Fulica, pastorum nomina. Vterque enim se rusticum profitetur, & masculino genere nominat. Hiems, id est, tempestas pluuiosa, & niuosa. Boreas, ventus frigidus à septentrionali plaga, quę frigida est, stans. Mugit, mugitum imitatur flatu alto. Stiria, id est, glacies concreta. A culmine, â tecto, Dormit humus, sopitur niue & non exercetur. Pastor tunicatus, quia otiosus, vnde dictum est à poëta,

Neæra. Nudus ara, sere nudus, hyems ignaua colonis. Neæra, coniunx rustica, fumosa, quia ferè ligna viridia aut ma-

Polenta. le siccà inurunt. Atque polentà coquit. Ouidius. Quod coxerat

coxerat ante polenta. Reperitur tamen & ſœmininum, cum hoc ſolum inter latina primæ declinationis reperiatur neutrum. Omne bonum præſens minus eſt.i minoris æſtimatur, quia nemo contentus ſua ſorte, vnde Hor.in principio Ser. Qui fit Mœcenas, vt nemo, quam ſibi ſortem, ſeu ratio dederit, ſeu ſors obiecerit, illa contentus viuat, laudet diuerſa ſequentes? Veruntamen id contra vſum venit, vbi minime opus, quia bona terrena eò quod præſentia ſunt, plus nos delectant, quàm cœleſtia quæ futura, ſperãtur. Aſpice vt impexi. Docet exemplis non rerũ, ſed animorum eſſe diſcrimen. Nam pueri nudi etiam in hyeme oblectantur varijs, vt cæde ſuum, id eſt, porcorũ, vt veſicam habeant, cuius agitatione brumale frigus ſuperent, & ruſtici pilam magnã vento inflatam manibus pedibuſq; agitantes glaciale genu non curant. Pauperiem declarat hyems, id eſt, pauperrtatem. Eſt tamen interdũ damnum vt: Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. Nos iuuenes ſum⁹ turba improuida, quia ſecuri æſtate vagamur. Noſtrũ æs, id eſt pecunia noſtra, eſt tibicinis, ſcilicet canentis ad choreã inſtituendam. Congeriem nummum, id eſt, nummorũ p ſyncopam, & ad ilia, ſcilicet fouenda, & cooperiẽda, trahũt, id eſt, contrahũt. Vulpes, id eſt, pelles vulpinas, & μελωτας, id eſt, pelles ouinas, grecum eſt. Cætera nota ſunt. Melotas.

Cor. Deſipiunt omnes, nec nos in crimine ſoli,
Imò ipſos vexat grauior dementia ciues.
Verùm illis mater, nobis fortuna nouerca.
Nos premit, infœlix ſors eſt dementia, fac ſim
Fortunatus, ero locuples, ero primus in vrbe,
Audiar, aſſurgent omnes, me vertice nudo
Vulgus adorabit, me plebs, me conſulet omnis
Turba, magiſtratus etiam, populuſq;, patresq;,
Ful. O Cornix, Cornix, non eſt fortuna, ſed ipſe
Qua ſapiunt homines, animus, fortuna potentem

Non facit, imò deus: causam recitabat Amyntas.
Cor. Est fortuna deus, sed quid recitarit Amyntas,
Dic precor, in causis erat ingeniosus, & acer.
Ante tamen paulum pecus, & præsepia vise.
Vade, redi, calor est post frigora dulcior, ito.
Ful. Attingit nix alta genu, vix tecta resistunt
Tanto oneri, sublimis apex in vertice furni
Pyramidem fecit, metáque assurgit acuta.
Cor. Da pecori cordum, stipulisq; foramina claude,
Si paries hiat, & rediens, latamine muni
Limina, nulla gregi grauior, quàm frigora, pestis.
Iam ne ades? oh quænã hoc solito properantia maior.
Ful. Sollicitum me reddit hyems in frigore, & igni
Maxima strenuitas fœno recubare calenti:
Absconditq; cauo accubitu post frigora dulce est.
Cor. Incipe, & enarra discrimina ruris, & vrbis.

Desipiũt omnes, id graphicè docet Horatius. 2. Ser. nec mirum, quia stultorum infinitus est numerus. Nos, scilicet rustici, vnde se rusticos asserunt. Verum illis mater, id lepidè, & Plinius de natura dicit, quę nobis multa cõtulit magna, & sæua mercede, ita vt non sit facile existimare, parens ne melior, an sęuior nouerca fuerit. In fœlix sors est paupertas, & tenuis fortuna est dementia, id est, reputatur demens quicunq; pauper, vnde Horatius in Epist. Hos solos aiunt sapere, & bene viuere, quorum conspicitur nitidis fundata pecunia villis. Assurgent, id est, reuerentiam, & honorem assurgentes impendent. Vulgus adorabit, id est, corporis gestu honorabit. Nam adoramus etiam statuas, ac crucem domini, sed oramus tantum rationem habentes, & sensum. Consulet, id est, consilium poscet. Nõ est fortuna, id verè, Iuuenalis. Sed nos te facimus fortuna deam. Est fortuna deus, id ex falsa opinione, & rusticè. Nam cum deam neget nostra fides, etiam fortunam deum dicit. At id facit poëta, quod numina

Demens quis.

Adorate, Orate.

Fortuna.

mina putabantur vtriuſq; ſexus. Vnde de Venere Aeneidos. 2. Deſcende, ac ducente deo. Et de Alecto aut Iunone. 8. Nec dextræ deus erranti affuit, vnde in Cypro erat barbaræ Veneris ſimulachrum. vnde dictum eſt: Pollentémque deum Venerem. Videtur autem Cornix dominus, aut ſaltem maior quam Fulica, quem mittit ad caulas qui abiturus dicit: Attingit nix alta genu. In vertice furni vbi minime conſiſtere poſſe videtur, ppter ignem, quod panis in eo coqui ſolet. Pyramidem, id eſt, cumulum niuis in Pyramidis formam. Eſt autem pyramis ſtructura, ex lapidibus in morem ignis aſcendentis, cuius vertex acutus eſt extructus, quales in Aegypto leguntur miræ altitudinis fuiſſe, de quibus Martialis in principio. Barbara pyramidũ ſileat miracula Memphis. Addit autem Cornix. Da pecori cordum, id autem dicitur fœnum quod autumno ſecatur, ſicut corda frumenta vocãtur, quæ ſerò matureſcunt. Lætamine muni. i. ſimo. Iam ne ades, intelligendum eſt aliquantulum moræ interfuiſſe, & interea tacuiſſe Cornicem. Omnia autem faciliora ſunt quàm vt expoſitionis egeant.

Pyramis.

Cordum.

Ful. Hoc igitur tantum ruris diſcrimen, & vrbis
Taliter exortum noſter recitabat Amyntas:
Principio rerum, primaq; ab origine mundi,
Cum muliere marem ſociali fœdere iungens
Cœli opifex (ſic namq; deum appellabat Amyntas,
Nomen adhuc teneo) natos producere iuſſit,
Atque modum docuit, fieri quo pignora poſſent,
Accinxere operi, mandata fideliter implent,
Sicque vtinam de pomi eſu ſeruata fuiſſent.
Fœmina fit mater, puerum parit, atque puellam,
Atque puerperio ſimili fœcunda quotannis,
Auxit in immenſum generis primordia noſtri.
Poſt tria luſtra deus redyt, dum pignora pectit
Fœmina proſpiciens, venientem à limine vidit,

Adam aberat, securus oues pascebat, adulter
Nullus adhuc suspectus erat, sed multiplicatis
Connubijs, fraudata fides, sine cornibus hirci
Facti, & Zelotypo coniunx suspecta marito:
Nam quæ quisque facit, fieri sibi furta veretur.
Erubuit mater, nimiæq; libidinis ingens
Indicium rata tot natos, abscondere quosdam
Accelerat, fœno sepelit, paleisq; recondit.
Iamque lares deus ingressus, saluere penates
Iussit, & huc dixit, mulier tua pignora profer.
Fœmina maiores natu producere mandat.
His deus arrisit, velut arridere solemus
Exiguis auium pullis, paruisque catellis.
Et primo lætatus (ait) cape regia sceptro.
Rex eris, at ferrum, & belli dedit arma secundo,
Et dux, inquit, eris: fasces, populique secures
Protulit, & vites, & pila insignia Romæ.
Iamque magistratus celebrer partitur in omnem
Progeniem, humanos tacitus voluebat honores.
Interea mater rebus gauisa secundis,
Euolat ad caulas, & quos obsconderat, vltrò
Protulit, hæc dicens, nostri quoque pignora ventris,
Hos aliquo pater omnipotens dignabere dono.
Setosum albebat paleis caput, hæserat armis
Stramen, & antiquis quæ pendet aranea tectis.
Non arrisit eis, sed tristi turbidus ore.
Vos fœnum, terram, & stipulas (deus inquit) oletis.
Vester erit stipulus, vester ligo, pastina vestra
Vester erit vomer, iuga vestra, agrestia vestra
Omnia, aratores eritis, pecorumque magistri,
Fœnisecæ, solifossores, nautæ, atque bubulci.
Sed tamen ex vobis quosdam donabimus vrbe,
Qui sint furtores, lanij, lixæ, artocopique,
Et genus hoc alij, soliti sordescere, semper

Sudere,

Sudere,& toto ſeruire prioribus æuo.
Taliter omnipotens fatus repetiuit olympum,
Sic factum ſeruile genus, ſic ruris,& vrbis
Inductum diſcrimen ait Mantous Amyntas.

Hoc igitur. Apologo ruſticano diſcrimen vrbanorum,& ruſticorum commemorat à deo factum,ſicut, & mercedum nonnulli ſic dicunt inſtitutam differentiam. Nam quum mechanici à deo quantum mercedis exigerent, exquiſiſſentq; aſſignaſſetque ſutoribus, crepidarijs,& pluribus alijs quotidiana mercede conducendis denarios binos,latomis autem, & fabris lignarijs,ac carpentarijs ſenos,diſquiſierunt priores, quantum poſſeſſionis ex tãtula mercede compararent, reſpondit quãtum ſatis eſſet ipſis, & liberis quotannis iugerum. At reliquis quantum compararent petentibus, reſpondit quotidie tãtum terræ poſſe comparare, quantum per crura retrorſum bipẽni proijcerent. Conati autem præ auaritia in longum proijcere in podicem proiecerunt. Præterea dicunt ranas,& ſimias ſic effectas, cum muliercula, ſcilicet Eua, aut alia nimis fœcunda vereretur venienti deo omnes liberos prodêre, occuluit quoſdam in furno, & quoſdam ſub vaſe elixorio. Reliquis autem beneficio donatis, & negante plures habere, iuſſit deus qui in furno eſſent, in ſimias conuerti,qui ſub vaſe,in ranas ac buffones. Talem igitur apologum, ac fabellam anilem hic proſequitur auctor. Modum docuit, dicens. Creſcite, & multiplicamini per coitum ſcilicet. Accinxêre operi, id eſt, operam dederunt diligenter liberis procreandis. Mandata fideliter implent, iucunda narratio, quia hodie quoque ad illud præceptum plus æquo inclinamur. Poſt tria luſtra,id eſt,quindecim annos. Nemo autem ſit mihi tam ineptus, vt Hiſtoriam putet à poëta narrari. Hirci ſine cornibus,id eſt fœdi adulteri. Nã quæ quiſque.&c. Prouerbialiter,& deſertius quàm illud: Qui fuit

in furno, ſociũ ſibi quærit in illo. Saluere penates, id eſt, familiares, & omnes in domo habitantes. Tua pignora, id eſt, natos. Nam pignora natorum dicuntur, pignora rerum. His deus arriſit, id eſt, annuit, & blandus atq; affabilis fuit. Catellis, id eſt, canis fœtui, & primo ſcilicet omnium. Vnde ad primæ genituræ iura alludit. Faſces, qui erant ex virgis, in quibus ſecuris erat colligata, ferebantur aũt à lictoribus poſt eos magiſtratus, qui in corpus, & ſanguinẽ animaduertere poterãt. Securis, à ſecãdo dicta, quòd interſecat, vt collum nocẽtium, & vires, quibus centuriones & cæteri duces milites cadebant. Nam ex vite erat baculus, non ex alia arbore, ne ſeueriores haberentur ſaltem in conciues. Nam alios virgis cædere licebat. Iuuenalis Satyra octaua. Nodoſam poſt hæc frãgebat vertice vitem. Si lentus pigra muniret caſtra dolabra. Et pila, quæ ſunt Romanorum tela. Lucanus: Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis. Hęſerat armis, id eſt, humeris. Stimulus, quo boues inſtigantur. Ligno, inſtrumẽtum ruſticorum, vt paſtinum, quod bifurcum eſt ferramentum, quo paſtinatio, & repaſtinatio vinearum fit. Fœniſecæ, id eſt ſecantes fœnum. Perſius: Fœniſecæ pingui vitiarunt vnguine pultes. Soliſoſſores, fodientes terram. Eſt autem vna pars. Nam ſi duę eſſent, ſoli ſecũdam produceret, quam compoſita corripiunt in medijs ſyllabis, dummodo etiam in nominatiuo, id eſt habent, vt fœniſeca, ſoliſoſſor: quid dico, quia quanticúnque à nominatiuo quantuſcunque aut quantumcunque producitur, vt qualicunque à qualiſcunque. Fartores, qui farcimẽ faciunt, Lanij, id eſt carnifices Lixæ, aquam ferentes. Artocopi, panifices aut panem incidentes. Et genus hoc alij, ſicut dicimus, id genus, pro eius generis: ſic ponit hoc genus, pro huius generis. Mantous, id eſt. Mãtuanus, ſed Mantous dicitur à Manto nympha, matre Ocni, qui Mantuam à matre denominauit. De quo Maro: Fa-

Pignora.

Faſces.

Securis.
Vitis.

Pila.
Stimulus.
Ligo.
Paſtinum
Fœniſecæ
Soliſoſſores.

Fartores.
Lanij.

ro: Fatidicæ Mãtus,& Thuſci filius amnis. Amyntas autem,is eſt de quo in Amynta viſum eſt.

Cor. Mirabar,ſi quid recti dixiſſet Amyntas.
Ciuis erat,ſemper nobis vrbana iuuentus,
Cui nihil eſt præter ſtulta hæc commenta negoti,
Ludit,in agreſtes ſemper iaculatur,& vrbis
Talia garrulitas, & vaniloquentia fingit.
At neque de ſuperis pudet has componere nugas,
Iſte iocus manifeſta gerit conuitia ſecum.
Sed tu tam rudis es, tam pleno inflatus omaſo,
Vt neque perpendas iſto te ſcommate carpi?
Nos quoque pauliſper mentem extendamus ad vrbis
Stultitiã, ne fortè putes ſapientius illos
Viuere, qui ſplendent auro,qui murice fulgent.
His oculis vidi,tunicis pleróſque ſuperbis
Veſtiri,atque foro regali incedere greſſu, —34
Quos ſecreta fames premit, atque domeſtica egeſtas.
Stultius his certè nihil eſt, opulentia ficta,
Paupertas,& ſegnities, & inertia vitæ
Vera,quid eſt aliud quàm deſipientia vera?
Vidi etiam patres (ô rem indignam,atq; nefandam)
Dum ſegnes dormire volunt, & viuere lautè
Proſtituiſſe ſuas vulgò cum coniuge natas.
Quid peius,quid perfidius, quid ſtultius vnquam?
Ful. Quid ſi vitam alio nequeunt traducere pacto?
Cor. Cum totidem, quot nos, habeant animaſq;, manuſq;,
Dic cur vitam alio nequeant traducere pacto?

Mirabar, ſi quid recti dixiſſet Amyntas. Quaſi dicat, iuuenis ille inſanus amore,& ruſticos odio habens: Cui nihil negoti pro negotij, id eſt, otioſa. Iuuentus, id eſt, multitudo iuuenum vrbanorum. Conuitia,contumelias. Omaſo,id eſt, inteſtino pingui, tarditatem ingenij afferenti, vt Horat,& Perſius atteſtantur. Iſto ſcommate id eſt,irriſorio dicterio Te, qui ruſticus es. Carpi, id eſt, repre-

reprehendi. Nos quoque,id eſt viciſſim. Qui murice,id eſt,purpura. Proſtituiſſet,id eſt, ad turpem quæſtum in lupanaribus,& ,pſtibulis, ſtatuiſſe quaſi pro foribus, vbi luxuria perditos expectant. Quid,ſcilicet dicas,aut quid faciãt,& eſt inanior deſidioſorum purgatio,quàm vt refellatur. Vnde dicit Cornix: Habent ciues vrbani manus, & pedes,vt nos:cur non quęrunt ſibi victum laboribus,& perſimonia,vt nos.

Eſt etiam,cuius vecors induſtria vanas
Quærat opes, vbi nullus opus inuenit ab æuo,
Aes lauat herbarum ſuccis,& vertere in aurum
Aeſtimat,ac nigra ſemper fuligine pallet.
Eſt,qui dum tellure latens deſiderat aurum
Dat magicis operam ſtudys,& tempora perdit.
Quid leuius,quid futilius, quid inanius vnquam?
Omnia,ne veniant ad opus telluris,& agri,
Omnia pertentant,vt agant nihil,omnia verſant,
Semper agunt, nunquam peragunt,ex fœnore victum
Infamem extorquent, vi, fraude,doliſq; laborant:
Mille vijs opibus, mille inſidiantur honori.
Nos capras, & oues armentáque paſcimus,illi
Accipitres,catulos,& equos,& cercopithecos.
Ruſticus,eſt ouium paſtor,volucrúmque,canúmque,
Ciuis:vtrum melius,te iudice,nobiliuſque?
O Fulica, vtilitas vnde,& opulentia maior?
Ful.Si venit ex noſtris operis opulentia maior?
Ciuibus vnde igitur tantarum copia rerum?
CORNIX Ex vi,fraude,dolis:vi,fraude doliſq; laborãt.
Nónne vides,inſane,vt nos crudeliter vrgent,
Quo capiunt aſtu?nos irretire loquendo,
Sacrum offerre putant,& opus ſublime,piúmque.
Huc aures oculóſque adigunt, huc ora,manúſque.

Eſt etiam. Adfert alia vrbanorum vitia,& ferè oppoſita ſegnitiei, dicens: Eſt etiã, ſcilicet ciuis,cuius vecors, id eſt,per-

eſt,peruerſi cordis induſtria quærit opes vanas,id eſt,vltrà quàm ſatis ſit, & non iuſta ratione, vt qui per artem vt (dicunt) alchimiæ,id eſt, adiuuaminis,adiuuãdo naturam ſperant æs, aut argentum vertere in aurum : qua via nullus inquit,hactenus inuenit opes,certũ eſt multos inueniſſe pauperiem, dicunt tamen eius rei ſtudioſi, inuentos qui ad intẽtum peruenerunt. Fuligine nigra,quia vapore fumeo: ſed quomodo pallet ? Niſi hoc ad anxietatem referatur,non conſtat. Eſt qui,&c. Alius error eorum qui magicis artibus,& characteribus neſcio quibus, ſperat poſſe inueniri theſauros abſconditos. Omnia, ne veniant ad opus telluris, & agri, omnia inquam pertentant.i.experiuntur ne fiant agricolæ, quo nihil honeſti⁹, nec iuſtius. Semper agunt nunquam peragunt.i.perficiunt nihil eorum quæ incæptant. Ex fœnore,id eſt,vſura. Accipitres, aues ad prædam, catulos ad venationem, & equos ad venandum,aut auibus,aut canibus cercopithecos.i.caudatas ſimias. Nam κέρκος dicitur cauda, πίθηκος ſimius aut ſimia. Sunt ergo quos catos marinos quidam vocant, capite,vt dicit Plinius ſubnigro, & pilo aſinino, quibus deformitas decori eſt,ſuntq; ob cautum ingenium diuitibus in delitijs. Ciuis,eſt paſtor volucrũ, & canum,quia eos paſcit. Quo aſtu i.qua calliditate: ab Aſtu i. ab vrbe,vbi aſtutiores ſunt. Irretire,id eſt,in laqueos & retia illigare,hoc eſt circumuenire & decipere verbis putant. Sacrum offerre,id eſt,arbitrantur ſe obſequium præſtare deo, quando nos decipiunt. Huc,id eſt,ad hanc operam,vt nos decipiant. Adigunt,id eſt,applicant ora, id eſt, omnia quæ dicunt, & manus, id eſt, omnia quæ faciunt.

Vecors.

Alchimis.

Aſtu.

Iretire.

Ful. Vnde vrbanarum tibi tanta peritia rerum ?
Cor. Hæc didici quondam, ductis in mœnia capris,
Quum lac vociferans iham venale per vrbem.
Manſi apud artocopum, ſapiens, & ad omnia promptus

Furta

Furta erat, & crudum ferro ſubradere panem.
Ipſe vt erat mores vrbis doctiſſimus, iſta
Tradidit affirmans nihil eſſe nocentius vrbe:
Se quoque furari didiciſſe aiebat ab vrbe.
Sunt etiam qui parta ab auis patrimonia fundunt
In meretricum vſus, quid fœdius, improbiúſq; ?
Dic, vbi mœchandi ars, homicidia, ſeditiones:
Nónne inter ciues, atque intra mœnia regnant ?
Quid reges, qui regna hominum per vulnera quærunt?
In mortémque ſuos adigunt? quid pectora miles
Obÿciens telis, per mille pericula vadens?
Pro ſtipe dat vitam, nulla eſt inſania maior.
Gloria præfertur vitæ, quid gloria? quid laus?
Quid fama eſt? quid honor? voces, & opinio vulgi?
Omnia longa dies abolet, quum viuere ceſſas,
Omnia ſic abeunt, vt lux cum ſole recedit.
Qui mare ſollicitant remis, cùm viuere poſſint
In patria, ſtultus ventis qui credit & vndis,
Stultus, qui vt natis cumulet patrimonia, partis
Abſtinet, & genium fraudat, ſtultiſſimus, & qui,
Quæ facere ipſe poteſt, natis faciunda relinquit.

Vnde vrbanarum. Bona interrogatio, vt decorum ſeruetur, & veriſimilis narratio. Artocopũ, vt videtur, accipit pro panifice, ſeu (vt dicitur) piſtore, qui Græcè dicitur artocopos, id eſt, artopœus, quia ἄρτος dicitur panis, & ποιέω facio. Sed artocop⁹ dicitur, quaſi labor panis. Nã κόπος Iuuenalis autẽ videtur accipere ꝑ pane, dicens Satyra quinta: Salua ſit artocopi reuerentia: Vbi tamen pro piſtore accipi poteſt, vt ſic maneat diſcretio panis, qualem artocopus fecerit, & ita obſeruando eius iuſſum, ſit ei reuerentia. Sed ad Poetam noſtrum. Ipſe vt erat mores vrbis doctiſſimus. Hoc exemplo conuincere poſſumus participia comparari. Nam ſi nomen ſit, doctiſſimus, non regeret accuſatiuum: quocirca ego quidem

Artocopus.

morum

morum potius dicerem. Hic tamen verſus mores potius docet legendum. Neque tamen omnino inauditum, ſi ſuperlatiua à participijs accuſatiuũ regentibus deducta, accuſatiuum regunt, quum aduerbia à prępoſitionibus orta id faciant: vt proximè Hiſpaniam Mauri ſunt inquit Saluſtius. Sunt etiam. Aliam affert vrbanorum ſtultitiam, qui patrimonia ab auis parta cum meretricibus abſumũt. Qui reges, Docet & reges & cæteros bella pro dominio aut inani gloria gerentes, vrbes ferè incolere: ſtipendiarios autem, qui inuocati nomina ſua dant, etiam vrbanos eſſe & maximè inſanire, quum pro modica ſtipe periculum vitæ ſubeunt, quod ruſtici non niſi coacti faciunt, pro libertate patrię & cõiuge ac liberis. Qui mare ſollicitant. Rurſus aliud genus ſtultitiæ (quod Perſius quoq; proſequitur), eorum, qui quum ſatis habeant, nauigant tamen cum periculo vitæ. Item ſtultus eſt, diuitiæ cui ſunt & negligit, vti, vt auarus. Nam vt dicit Seneca: tam deeſt auaro quod habet, quàm quod nõ habet. Vnde de ſene auaro. Horatius: Quærit, & inuentis miſer abſtinet, & timet vt. Et primo Sermo. Congeſtis vndiq; ſaxis indormis inhians & tanquam parcere ſacris Congeris, aut pict⁹ tanq̃ gaudere tabellis. Stultus, qui vt natis cumulet, &c. Quia ſæpe malè abſumũt. Vnde Perſius: vt tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis. &c. Vide Satyram vltimam, vbi totum eſt hoc argumentum. Et genium, id eſt, naturam. Eſt enim genius deus naturæ, & loci natiui, quem qui alimentum naturæ debitum ſubrrahunt, defraudare dicuntur. Terentius in Phorm. Suũ deftaudans genium, Quæ facere ipſe poteſt, quod per fabellam, ſeu apologũ de caſſita, pulchrè recitat Gelli⁹.

Auarus.

Genius.

Qui numerant ſtellas, & ſe comprehendere fata
Poſſe putant, ſtulti, verum dementior iſtis,
Naturam quicunque dei ſcrutatur, & audet
Figere immenſam lucem tam debile lumen.

Noſtra

Noſtra fides melior, ciuis ratione coactus
Difficile aſſentit, nudis nos omnia verbis
Credimus, & plures faculas accendimus aris.
Ciuibus eſt infida fides, inquirere nunquam
Mente ſinunt arcana dei, ſi numina ſcire
Eſſet opus, poterant nobis ſe oſtendere, verùm
Quando latere volunt, quid veſtigare neceſſe eſt,
Quæ nos ſcire negant ipſi, qui cuncta gubernant?
Noſtra etiam pietas pietate potentior vrbis.
Namq; viri qui ſacra canunt, templisq; miniſtrant,
Quanta legunt ruri paucis alimenta diebus?
Vidi ego quæſitas ex rure, in mœnia plenis
Puppibus inferri (pietas ea ruſtica) fruges.
Stultorum eſt aliud genus immedicabile quoddam,
Cauſidici, latratores, rabulæq; forenſes. — 38.
Nummorum aucupium docti, legumq; tyranni,
Aere patrocinium vendunt, producere cauſas,
Et lites pendere diu vindemia quædam eſt.
Sunt & equeſtre genus medici, qui tangere venas
Nonnunquam illicitas audent, & ponere quædam
Non intellectis temeraria nomina morbis.
His, & ſi tenebras palpant, eſt facta poteſtas
Excruciandi ægros, hominesq; impunè necandi.
Qui verò populis præſunt, hominesque gubernant,
Quo plus iuris habent, quantoque licentia maior,
Inſanire ſolent tantò amplius, ô vbi ſancti
Rectores, & iuſtitiæ, & pietatis amici,
Quos patres ſerò ante focum memorare ſolebant?
Omnia nunc abeunt peſſum, ſpoliata queruntur
Templa, gemunt inopes, viduæ lacrymantur, & huius
Quænam cauſa mali? quia ſtat pro lege libido. 39.

Qui numerãt ſtellas, vt Aſtronomi, & ſe comprehendere fata, vt Aſtrologi, genethliaci, & Mathematici. Naturam quicunq; dei ſcrutatur, Vnde ille: Mitte arcana dei.

Et alius:

Et alius: Altiora te ne quæsieris, & vtroque maior: Noli nimis sapere, sed ad sobrietatem docens. Nostra, id est, rusticorum, ciuis ratione coactus id est, rationibus innitens. Plures faculas, id est, tædas, & cæreos tortos. Mẽte finunt, id est, desinunt. Poterant nobis se ostendere. Argumentum quo vero simile sit, deum non velle à nobis noſci, quum se non prębeat nocendum. Quid vestigare, id est, inquirere, necesse est ea quæ ipsi qui gubernant cuncta, scilicet superi negant, id est, prohibent nos scire? Quasi dicat: nihil. Quando, id est, quandoquidẽ. Nostra etiã pietas, id est, charitatis, vt dicunt, exhibitio in eleemosynis erogandis. Legunt id est, colligunt. Stultorum est aliud. In pragmaticos, & causidicos inuehitur quasi Satyricè. Vnde aptè personam Cornicis assumpsit. Rabulę; forenses id est, forũ iudiciale, seu causas sectãtes. Rabula secundũ Festũ dicitur multis intẽtus negorijs, paratusque ad radendum quid aut auferendum, vel quia est in nẽgotijs agendis, acrior quasi rabiosus. Secundum Marcellum autem, rabula à rabie dictus est, quem nunc aduocatum vel causarum patronum dicimus: Cicero non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, sed doctissimum, atque perfectissimum quærimus. Sunt ergo rabulæ (Vt iterum Nonius atteſtatur) litigiosi. Accupium, id est, captionem ab auibus capiẽdis. Comicus, hoc nouum est aucupium. Legumque tyranni, quia summum ius, summa malitia est. Acre patroc. Enumerat causidicorum vitia. Vindemia quædam, id est, lucrum, vt in vindemia, quæ est vini collectio: vt messis frugũ. Sunt equestre genus medici. Et hoc quoq; Satyricè. Equestres sunt, quia mulis ferè vehũtur medici. Venas illicitas, ad fœmora mulierũ. Nomina temeraria id est, rebus non conuenientia, quæ fingunt ne ignari deprehẽdantur. Et si tenebras palpant, id est, cæci & ignari sunt. Est facta potestas, à legibus, quę medicis permittunt

Facula.

Rabula.

tunt interficere, vt curent. Qui verò populis præsunt. In primores, & optimates, ac magistratus inuehitur. Insanire solent tanto amplius, quum tamen vel leue in alijs scelus, in illis maximum sit. Vnde iuuenalis: Omni animi vitium tantò conspectius in se Crimen habet, quanto qui peccat maior habetur. Abeunt pessum, id est, pessundantur & pereunt spoliata queruntur, id est comburuntur templa.

Ful. Ista tua ô cornix excandescentia fines
Transit honestatis, scelus omnibus obijcis omne.
Innocuos habitare homines & in vrbe memento.
Cor. Non habitant colubri quædam Balearibus arua
Proxima (non memini nomen) neque noctua Cretam,
Nec nemus Aegeriæ sonipes, nec vir bonus vrbem.
Ful. Vir bonus est animal rarum, paucáſq; per vrbeis,
Et per rura locos habet, est rarissima virtus.
Cor. Insanis Fulica, insanis, tot in vrbibus hostes
Sunt tibi, quot ciues, hi nos tondéntque, pilántque,
Non habita nostri capitis ratione, coarctant.
Nos ad furta, ipsi mox ad suspendia mittunt.
Fas igitur, si quid nostris se vnguibus offert,
Radere, & insidijs, ac nostra indagine captos,
Deplumare leui tactu sensim, & pedepressim.
Si videt excusa, si sunt secreta, negato
Furta: quod occultum est, non est iniuria, furtum.
Quidquid habent, noster labor est, industria nostra est.

Pines. Baleares. Ballo. Eboso. Ista tua ô Cornix excandescentia, id est, vehemens ira fines, id est, limites transit honestatis. Baleares insulæ sunt in Hispania, Græcis dictæ à fundarum iactu. Nam Ballo significat iacio, tollitur autem nunc l. Balearicos autem contra glires à senatu auxilium petijsse constat, quũ in quibusdam aruis vicinis non possint viuere serpentes: ea autem arua sunt in Eboso, quæ est insula inter Ophiusã & Pythiusam, Eboſi enim terra serpétes fugat, omni-

omnium venenoſorum animalium expers: eadem cuniculos gignit populantes meſſes Balearium. Dicit autem ſe nominis immemorem, vt decorum ſeruetur. Nam nō congruit ruſtico lōginquarum inſularum nomina ſcire, ſicut Maronianus ruſticus oblitus erat nominis Geometræ dicens: in medio duo ſigna Conon, & quis fuit alter? Deſcripſit radio totum, qui gentibus orbem. Neque noctua Cretam ſcilicet habitat, cuius nomen non ignorat, quia ſub Venetorum ditione eſt. Noctua autem, quæ in Creta negatur, plurima Athenis eſt, vſque adeò vt in prouerbio ſit, γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, id eſt, noctuas Athenas aut in athenas. i. fertis, qui merces eò vbi abundāt inutiliter tranſuehit, ac ſi aquas in mare vehat. Aegeriæ autem nemus eſt, vbi Numa Pōpilius ſecūdus Romanorū rex, colloquium cum Aegeria nympha vxore ſua de rebus religioſis habuit, vbi ſonipes negatur viuere. Eſt autem equus à ſono pedum ſit dictus, Aeneid. 4. Stat ſonipes, ac frena ferox ſpumantia mandit. Nec vir bonus vrbem, ſcilicet habitat, ſicut nec Albionem, ſeu Britanniam maiorem lupus. Vir bonus eſt animal rarum. Maro. Vir bonus, & ſapiens, qualem vix repperit vllum Millibus è cūctis hominum conſultus Apollo. Index ipſe ſui. Iuuenalis. Rari quippe boni. &c. Habet, id eſt, habitat, reſidet. Sunt tibi ſcilicet ruſtico. pilantque. Horatius compilo ſecunda longa poſuit: Ne me Criſpini ſcrinia lippi Cōpilaſſe putes, verbum non amplius addam. Eſt autem notum Gallis vocabulum: quod ſi tractum eſt à pilis, natura primam corripit. Inde autem tractum voluit per apologum Aeſopi, quo qui duas vxores habuit, alteram iuuenculam, quæ canos decerpſit radicitus, alteram grandem natu, quæ vt ſibi conformem haberet maritum, nigros capillos ſuſtulit, caluus, & depilatus manſit, atque ita nudatus & priuatus intelligitur ſuis, quod efficere pilare eſt. Coarctant, id eſt, compellunt nos ad furta, quia

Noctuas. Athenas. Aegeriæ. Sonipes. Compilo.

exigunt quod sine furto nos habere non posse sciunt, & mittunt mox ad suspendia. Potuit nosse Candidus, quem alij ex agro Parmēsi, alij ex Mantuano oriundum dicūt. Nostris vnguibus. Argutè quia cornices & fulicę vnguibus præripiunt, id est, imperceptibiliter, hoc est. paulatim, & pedepressim, id est, quasi presso pedo sine strepitu. Deplumare, quia aues, id est, auibus faciunt. Si videt, scilicet: quispiam furta excusa, dicens videlicet te iocari voluisse. Si sint secreta, negato. Furtum quod occultū est, non est iniuria: quia quidquid habent, scilicet ciues. Est noster labor & industria nostra. Hæc autem Cornici potius quàm bono pastori cōueniunt dicere, quia furta nulli licita sunt, nec sua sibi vendicare sine superioris auctoritate permissum. Vnde dicit Fulica.

Ful. Iam longè egrederis metam rationis, & æqui.
Cor. O Fulica, improbitas vrbana coinquinat orbem,
Vnde tot in terras veniunt æstate procellæ,
Fulmina, venti, ammes, grando? Vidisse recordor
Tellurem tremere, ac postes, & tecta labare,
Solem obscurari, noctu obtenebrescere lunam,
Cur segeti lolium, messi dominantur auenæ,
Vua in capreolis transit, caligine verni
Deperiunt flores: mala parturit omnia nobis
Hæc ciuile nefas, parit quoque plura deinceps.
Vnde venit furor armorum, belliq; tumultus,
Qui genus omne malum secum vehit? omnibus vrbs est
Fons, & origo malis: descendit ab vrbe Lycaon,
Deucalion Pyrrha cum coniuge rusticus ille
Intulit illuuiem terris, hic abstulit: ille
Abstulit humanum terris genus, intulit iste.
Si terra (vt perhibent) flammis adolebitur vnquam
Istud grande nefas vlla descendet ab vrbe.
Ful. O Cornix, iam pone modum sermonibus istis
Audio iamdudum pueros de pulte loquentes.

Cætera,

Cætera, si quidquam supereſt, poſt prandia dices.
Pulti indulgendum monet vrbibus hora relictis.

Iam longe egrederis metam rationis, & æqui, quia vrbanos deplumare, ſi clàm fore ſperetur, conſulis. Coinquinat, contaminat, poluit, orbem, id eſt, vniuerſum mũdum. vnde tot in terras, dicit omnem tempeſtatem importunam, omnemque calamitatem propter vrbanorũ ſcelera à deo demitti. Cur ſegeti. Virg. Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis, infœlix lolium & ſteriles dominantur auenæ. Eſt autem lolium de quo ſaluator. Nonne bonum ſeminaſti? Vnde ergo habet zizania, Inimicus homo ſuperſeminauit. Vua in capreolos, id eſt, acidas quaſi chordulas, quibus ſeſe vites palis & ramis alligant, quibus etiam veſci ſolent diuites. Caligine, id eſt, aëre nebuloſo & obſcuro, atq; ita infecto. Parturit, proparit. i. prouocat ciuile nefas. i. nefandum ciuium ſcelus. Deſcendit ab vrbe Lycaon, quem ob perfidiam Iuppiter in lycon, id eſt, lupum transformauit, & occaſione cuius ſceleris diluuium ſecundum Ouidium ſuperinduxit. Deucalion Pyrrha cum coniuge. i. vxore ruſticus. ſ. fuit, quia in montibus Theſſaliæ habitauit, vbi inter ſaxa degens, ad ſeſe profugientes tẽpore particularis diluuij benignè recepit, quocircà humanũ genus iactis poſt terga lapidibus ſeruaſſe fingitur. Ille, ſcilicet Lycaon, hoc eſt, ſcelus eius. Intulit illuuiem. i. inundationem aquarũ, hoc eſt diluuium, terris, id eſt, in terras, Vt Inſeretq; deos Latio. Hic, ſcilicet Deucalion cũ Pyrrha. abſtulit. ſ. Illuuiẽ. Ille, ſ. Lycaon abſtulit, genus humanũ terris. Iſte. ſ. Deucalion. intulit. ſ. in terras genus humanum, quod ſecundum fabulas perierat, aut ſecundũ hiſtoriã illic perijſſet, ſi non ſeruaſſet. Si terra, vt perhibent. Id dubitat ruſticus aut ex Ethnicis ſumptũ, quibus non eſt fides habẽda, niſi eadem in ſanctis quoq; literis habeantur. Nos autẽ credimus ignem conflagrationis diẽ iudicij præceſſurum.

Sed & Ouidius aliquando mundum igne periturum asserit Metamorph. 1. Esse quoque in fatis reminiscitur affore tempus. Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli Ardeat, & mundi moles operosa laboret. &c. Istud grande nefas, scilicet propterea quod mundus ardebit, descendet ab vlla, id est, à quauis vna vrbe, & non ab agro. O Cornix, iam pone modum, id est, finem sermonibus istis, scilicet tuis improbis, & contumeliosis. Audio iamdudum pueros, id est, minores famulos, aut liberos, loquentes de pulte, id est, instare horam prandij. Si quicquam superesse, supra id quod satis est, esse. Horat. scilicet prandendi, monet indulgendum, id est, operam dandam esse, aut inuigilandum, pulti, id est, cibo illi rustico, quo Romani diu vixerunt, vrbibus, id est, contumelijs de vrbibus relictis.

ECLOGA SEPTIma, de Coniunctione Iuvenvm ad religionem,

quum iam auctor ad religionem aspiraret, *inscripta Pollux.*

Ioannis Murmelij Argumentum.

Galbula pastores ad sydera laudibus effert,
Et canit, vt viso versus sit numine pollux.

Alphus, & Galbula.

Galbula, quid sentis? Pollux doctissimus olim
Fistulicen, subito quodam quasi numine tactus
Destituit calamos, tunicas, armenta, sodales.
Bardocucullatus caput, vt campestris alauda,
Quatuor ante dies in religiosa recessit

Clau-

Clauſtra, ferunt illum, pecudes dum ſolus in agris
Paſceret, effigiem quandam vidiſſe deorum:
Cætera non memini, ſed tu quid Galbula ſentis?

Galbula. Si friuolum non ſit, dicam non ſine ratione in hac ſeptima ecloga agi de conuerſione iuuenum. Nam ſeptenarium numerum, qui ex primo impari, & proxime illum ſubſequente pare conficitur, conſtat habere neſcio quid myſterij non ſolum in ſanctis literis, ſed etiam apud poëtas: vnde eſt illud: O terq; quaterque beati. &c. Nam te iam ſeptima portat Omnibus errantem terris, ac fluctibus æſtas. Dicunt præterea, ſeptimo quoque anno immutari nobis ætatem, vt primis ſeptem annis ſimus infantes, proximis pueri, tertijs adoleſcentes, quartis iuuenes: qua ætate conſtituendum eſt nobis genus vitæ, quos, & quales nos eſſe velimus, in quo genere vitæ. Bene ergo (vt de cæteris ætatibus, quę pari ordine ſubſequuntur, taceam) in hac ſeptima Ecloga agitur de iuuenum ad religionem conuerſione, vnde hactenus adoleſcentiã ſuam (ſic enim inſcripſit opus) poëta cecinisſe putatur, deinceps canturus iuuentã, & virilem ætatem, in duobus videlicet vltimis carminibus, quæ in religione compoſuit. Sed linquamus hæc argutioribus. Per Pollucem hoc loco intelligo poëtam. Fiſtulicen, id eſt, canens fiſtula, vt noſtra ætate: ſicut tibicen, canens tibia gruis, vt olim factitabant, & nunc quoque nonnunquam. Quodam quaſi numine tactus, quia ſpiritus vbi vult ſpirat, Bardocuculiatus caput, id eſt, habens caput capiti tegendo apta. Bardi item dicebantur olim ſtulti apud Bardocucullatum. Bardocucullus, veſtis eſt Gallica groſſioris villi, facta compoſitione ex bardis qui poëtæ erãt Gallicani, & cucullus. Cucull⁹ enim veſtis eſt groſſior capiti tegendo apta. Bardi item dicebantur olim ſtulti, apud Gallos, vt poſſis accipere bardocucullum veſtem fuiſſe Gallicam ſtultorum, & vilium hominum. Vnde Martia-

Fiſtulicen
Tibicen,
Bardocucullatus.
Bardi.

lis in diſtichis. Gallia Santonico veſtri bardocucullo.

Bardus. Cercopithecotũ penula nuper erat. Bardus ad hoc, auctore Feſto, ſtultus à tarditate ingenij appellatur: Græce autẽ bardos dicitur. Præterea, vt idẽ inquit, bardus Gallicè cantor appellatur, qui virorũ fortium laudes canit, à

Bardum. gente bardorũ. De quibus Lucanus. Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi. Nonius autem dicit bardum eſſe propria vi, & ingenio tardũ. Nam Græci bardos, tardos dicebant. Plaut. in Perſa. Nimis equidẽ pro barda, & ruſtica reor habitã eſſe. Ex his, & alijs multis, vnde alpibus patet Gallicam quoq; linguã immutatã eſſe. Nam multa nunc aliter, quàm olim dicebantur, à Gallis dicuntur.

Alauda. Vt cãpeſtris. i. in campis verſari ſolita. Alauda. i. auis cucullata, & plumeam criſtam habens. Effigiem quandã vi diſſe deorum (vt in proceſſu patebit. Videtur autẽ diuinã virginẽ intelligere, aut quæ Herculi occurriſſe à Cicerone memoratur, de qua ſuo loco dicã. Cętera nõ memini. Id enim, & ruſtico cõuenit, vt iam ſæpe diximus, & œconomię, atq; argumẽto huius eclogę. Nã intendit narrãdo duo facere, colligere videlicet laudes paſtorũ, & pfectionẽ religionis, potiſſimũ Carmelitanę, quę prima eſt

Gal. Vt dixêre patres, faciens primordia rerum
(Magna canã, nobis quæ quondam tradidit Vmber)
Inſtituit deus agricolas, pecoriſq; magiſtros:
Primus agricultor rudis, immanſuetus, & aſper,
Qualis humus ſegnis, lapidoſa, rebellis aratro.
Aſt ouium primus paſtor mitiſſima proles
Inſtar ouis, quæ bile caret, quæ lacte redundat,
Mitis erat, nullis vnquam paſtoribus aſper.
De grege ſæpe ſuo ſacrum ponebat ad aras.
Nunc oue, nunc pingui vitula faciebat, & agno
Sæpius, & magna diuos ambibat honore.
Sic profecit apud ſuperos, ſic numina flexit,
Vt fuerit primo mundi naſcentis ab ortu

Tempus

Tempus ad hoc, cælo pecoris gratissima cura,
Assyrios quosdam (sed nescio nomina, curæ
Diminuunt animum) deus ex pastoribus olim
Constituit reges, qui postea murice, & auro
Conspicui, gentes bello domuêre superbas.
Quum Paris Iliaca tria numina vidit in Ida,
Aut Paris, aut alius, puerum qui obtruncat ad aram.
Pastor erat, quando cælesti exterritus igne,
Venit ad ostentum pedibus per pascua nudis.
Pastor erat Moses, Moses à flumine tractus.
Exul apud graios Amphrisia pastor Apollo
Rura peragrauit, posito deitatis honore.
Cælestes animi Christo ad præsepia nato,
In caulis cecinêre deum pastoribus ortum.
Et noua diuini partus miracula docti
Pastores primi natum videre tonantem.
Et sua pastores infans regnator Olympi
Ante magos, reges; dedit cunabula scire.
Se quoque pastorem deus appellauit, oueisq;
Mitibus ingenijs homines, & mentibus æquis.
Et ne vana putes hæc somnia, nuper ab vrbe
Rus veniens, picto perlegi hæc omnia templo.
Sunt pecudes pictæ, parui sub matribus agni.
In tellure cubant, ingens equitatus ab alto
Monte venit, radiant auro diademata diuûm,
Et suspensa tenent vaga lumina prætereuntum:
Non igitur mirum, noster si numina Pollux
Vidit, amans villas, & oueis, & ouilia diui.
Simplicibus præsens deus est, offenditur æstu.

Vt dixêre patres. Vt probet verosimile esse, pastori numen visum, altius orditur laudes pastorum, docetque quod verum est. Abelem primum iustum fuisse pastorem multosque reges, vt Abraham, Dauid, & similes fuisse pastores, Christum ad hoc se appellasse pastorem

dicentem. Ego ſum paſtor bonus. Et recens natum primò à paſtoribus agnitum atque viſum, & multa id genus alia, quæ legendo patebunt. Vt dixere patres. Virgilius. Arunci meminêre ſenes. Ruſtici enim non ex libris, ſed ex maiorum relatu hiſtorias ſciunt. Deus faciens primordia rerum, id eſt, in prima hominum geneſi inſtituit agricolas, Vt Adam, & primogenitum Cain, pecoriſque magiſtros, vt Abelem, quia autem dicendo primordia rerum viſus eſt altius ordiri, bonam facit parentheſim, dicens Magna canam, nobis quæ quondam tradidit Vmber, cui totam doctrinam ſuam vbique acceptam fert. Primus agri cultor, ſcilicet Cain, ac ouium primus paſtor, id eſt, inſtar Abel, id eſt, in ſtatum, & morem, ac ſimilitudinem, quod Valla negat, quæ bile, id eſt, cholera amaritiem animo adferente. Sacrum ponebat ad aras. Hiſtoria patet in principio Geneſios. Vitulo faciebat, ſcilicet rem ſacram. Sed Facio, & Operior per ſe poſita, de rebus ſacris intelliguntur. Nec dices: Faciam vitulã, quia id tauri eſt, ſed vitula, aut vitulo, ſubaudiendo rem diuinam, vt in Bucolicis Maro: Quum faciam vitula pro frugibus ipſe venito. Diuos ambibat, id eſt, ambiẽtium more venerabundus adorabat. Sic, id eſt, vſqueadeo, numina flexit, vt cura pecoris fuerit à primo ortu mundi naſcentis ſcilicet vſque ad hoc, id eſt, noſtrum tempus, gratiſſima, id eſt, acceptiſſima, cœlo, id eſt, cœleſtibus. Aſſirios, vt Abraham, Loth, Iacob, & cæteros patriarchas. Quum Paris, Alexãder, qui & Paris paſtor fuit. Nã cum Hecuba ipſa grauida viſa eſſet geſtaſſe catellum facem geſtantem, qua tota Troia incendebatur, idque ad Priamum retuliſſet, & ille ad ſomniorum, & phantaſmatum interpretes, reſponſum accepit filium geſtare qui Troiæ cremandæ occaſionem daret, quocirca pater quicquid pareret, interfici iuſſit. Mater autem non interfecit, ſed exponendum feris dedit, vbi à paſtoribus inuentus, ab illis

Bilis.

Facio.
Operior.

Paris.
Hecuba.

ab illis quoque educatus, in virum creuit, atque ad Oenone nympha adamatus est, iudiciūq; inter tres deas de disse fertur. Quum vero optimus esset athleta, & cū Hector congressus eum vicisset, ab eo interemptus fuisset, nisi frater agnitus, tandem pro Helena promissa in Greciam profectus, fatalem attulit prędam. Vnde Statius in Achilleide: Soluerat Oebalio pastor de littore classem Dardanus. Paris ergo aut alius, quia de nomine, vt rusticus dubitat, cùm vidit tria numina, scilicet, Iunonē, Palladem, & Venerem de præstantia formæ concertantes, in Ida, id est, sylua sic dicta Iliaca, id est, Troiana, Quod additur, ad discretionem Idæ Crætensis, erat pastor, puerum qui obtruncat ad Aram. s. Abraham, qui id facere voluit, erat pastor. Pastor erat Moses, quando cęlesti exterritus igne, scilicet in rubo, qui non cōburebatur, venit ad ostentum, id est, miraculum aliud portendens, vt virginitatem diuæ genitricis Christi. Pedibus nudus, quia iussus est calceamenta exuere, Moyses inquam, à flumine tractus. s. à filia Pharaonis regis Aegipti, quum esset in fiscella super aquas natans, vnde nomen accepit, Apollo spoliatus diuinitate pauit Admeti regis armenta nouem annis, vnde Nomius, id est, pastoralis, est dictus: pauit autem apud Amphrysum fluuium Thessaliæ, spoliatus dico diuinitate propter interfectos Cyclopas vnde in principio. 4. Georg. dicit Virg. Et te memorāde canemus Pastor ab Amphryso. Ideo hæc secundū Macrob. lib. 1. Stat. finguntur, quia Apollo ipse est sol, qui omnia pascit. Deitatis, Latinius diceretur diuinitatis, sed carmen id non accepit. Cœlestis animi, id est, spiritus. Vnde: Qui fecit angelos suos spiritus. In caulis, id est, septis pastorum, vbi faciebāt vigilias super gregem suū, vt Lucas præclarè memorat. Ante magos, id est, sapientes Persarum, & Iudæorum: quia ea nocte qua natus est, quum ipsis ad minimum, decimo tertio die primum visus sit.

Iliaca.

Moses.

Nomius.

In caulis.

fus sit. Dico, ad minimũ, quia controuersia est, an eodem anno, an alio. Ante magos, regesq; . Vnde magos ꝑ regibus accipimus, ꝑpter illud. Reges Tharsis, &c. Se quoq; pastorẽ deus appellauit, dicens . Ego sum pastor bonus. Ouesq; , addens: Agnosco oues meas, & cognoscunt me meę. i. miti ingenio pręditi homines. Picto legi hæc oia tẽplo. i. in parietib⁹ fani. Vbi pictura est rudiũ scriptura, & ideo dicit, ꝑlegi Maro in. 6. Qui ꝑtinus omnẽ perlegeret. Magna enim est cõueniẽtia pictoris, & scriptoris. Vnde eos Flaccus æquiparat, dicẽs: Pictoribus atq; poẽtis. Quidlibet audẽdi fem ꝑ fuit æqua potestas. Sunt pecudes, ſ. pastorũ, qui Christũ viserunt. Ingens equitatus, scilicet triũ regũ. Diademata diuum, aut regũ, aut angelorũ Christi, & parentũ eius, hoc est, matris veræ, & patris legalis, ac nutritij, & naturalis à quibusdã putati. Et suspẽsa tenẽt vaga lumina. i. oculos prętereuntiũ, hoc est cogunt pręterire volentes immorari, donec picturã perspexerint. Amãt villas. i. domos rusticas, & oues, & ouilia diui. Simplicib⁹ pręsens deus est. Id sanctè, & moraliter.

Alph. Vera refers, pecori si sint innoxia nostro
Pascua, vidi asinum, vidi præsepe, bouemq;.
Iam memini turbæ venientis, & ora videre
Indica iam video, regum sua dona ferentum,
Vnum oro, quænam Polluci occurrit imago
Galbula, si nosti, ne sit labor omnia fari.
Galb. Et noui, & memorare libet, res digna relatu,
Res digna auditu, pia, sancta, imitabile factum.
Durus, & immitis pater, atque superba nouerca,
Pollucem grauiore iugo pressêre iuuentæ
Tempore, quum dulces animos noua suggerit ætas.
Et quum iam inualidæ longo sub pondere vires
Deficerent, nullaq; odium mansueseeret arte,
Constituit tentare fugam, res vna volentem
Ire diu tenuit, nimis impatienter amabat.

Error enim communis amor iuuenilibus annis.
Res est fortis amor, violentia fortior, iuit:
Et tales abiens (mihi namque solebat amores
Enarrare suos) mœsto dedit ore querelas:
O virgo, lachrymæne tuis soluentur ocellis,
Quum te tam charo cernas ab amante relictam?
Vlláne discessu duces suspiria nostro?
Túne mei crudelis eris fortè immemor vnquam?
Vsque adeóne tuum poterit frigescere pectus,
Pectus, quod toties tot lumina fletibus implet?
Túne trahes crebros gemitus, & pallida fies?
Cerno oculos, cerno lachrymas, cerno anxia corda
Virginis, heu tantum qua dissimulare dolorem
Fas erat arte? dolor duplex mea pectora torquet,
Illius, atque meus: sed fas mihi flere, quod illi
non licet: occultus longe magis æstuat ignis.
Incolumem mihi vos diui seruabitis illam,
Vt quando exilio repetam mea rura peracto,
Fiat amor fœlix saltem semel ante senectam.

Vera refers, Approbat Alphus, vidi asinum, & bouem, & præsepe, scilicet domini, qui in eo ante asinum, & bouem est positus. Vidi, inquit, de pictura intelligens. Iam memini turbæ venientis, & ego videor mihi nunc videre ora indica, id est, Indorum regum, ab India venientium, & videor videre ora regum ferentum, id est, offerentium dona, scilicet, aurum, thus, & myrrham. Et noui, & memorare libet, quia res est digna relatu, id est, vt referatur, & recéseatur. & factum, scilicet Pollucis, est imitabile. Durus, & immitis pater, Est mihi namq; domi pater, est iniusta nouerca. Videtur autem hæc vera vitæ ipsius poëtæ descriptio. Graniore iugo, quia nimis rigidi, & seueri erant, vt in prima ecloga docuimus. Etquum inualidæ. Est enim ea ætas imbecillis, & inops consilij. Nullum q; odium, scilicet parentum. arte, scilicet filij.

Con-

fus sit. Dico, ad minimũ, quia controuersia est, an eodem anno, an alio. Ante magos, regesq;. Vnde magos ꝑ regibus accipimus, ꝑpter illud. Reges Tharsis, &c. Se quoq; pastorẽ deus appellauit, dicens. Ego sum pastor bonus. Ouesq;, addens: Agnosco oues meas, & cognoscunt me meę. i. miti ingenio pręditi homines. Picto legi hæc oĩa tẽplo. i. in parietib⁹ fani. Vbi pictura est rudiũ scriptura, & ideo dicit, ꝑlegi Maro in. 6. Qui ꝑtinus omnẽ perlegeret. Magna enim est cõueniẽtia pictoris, & scriptoris. Vnde eos Flaccus æquiparat, dicẽs: Pictoribus atq; poëtis. Quidlibet audẽdi fem ꝑ fuit æqua potestas. Sunt pecudes, s. pastorũ, qui Christũ viserunt. Ingens equitatus, scilicet triũ regũ. Diademata diuum, aut regũ, aut angelorũ Christi, & parentũ eius, hoc est, matris veræ, & patris legalis, ac nutritij, & naturalis à quibusdã putati. Et suspẽsa tenẽt vaga lumina. i. oculos prętereuntiũ, hoc est cogunt prętерire volentes immorari, donec picturã perspexerint. Amãt villas. i. domos rusticas, & oues, & ouilia diui. Simplicib⁹ pręsens deus est. Id sanctè, & moraliter.

Alph. Vera refers, pecori si sint innoxia nostro
Pascua, vidi asinum, vidi præsepe, bouemq;.
Iam memini turbæ venientis, & ora videre
Indica iam video, regum sua dona ferentum,
Vnum oro, quænam Polluci occurrit imago
Galbula, si nosti, ne sit labor omnia fari.
Galb. Et noui, & memorare libet, res digna relatu,
Res digna auditu, pia, sancta, imitabile factum.
Durus, & immitis pater, atque superba nouerca,
Pollucem grauiore iugo preſsêre iuuentæ
Tempore, quum dulces animos noua suggerit ætas.
Et quum iam inualidæ longo sub pondere vires
Deficerent, nullaq; odium mansuesceret arte,
Constituit tentare fugam, res vna volentem
Ire diu tenuit, nimis impatienter amabat.

Erro⁹

Error enim communis amor iuuenilibus annis.
Res est fortis amor, violentia fortior, iuit:
Et tales abiens (mihi namque solebat amores
Enarrare suos) mœsto dedit ore querelas:
O virgo, lachrymæne tuis soluentur ocellis,
Quum te tam charo cernas ab amante relictam?
Vlláne discessu duces suspiria nostro?
Túne mei crudelis eris forte immemor vnquam?
Vsque adeóne tuum poterit frigescere pectus,
Pectus, quod toties tot lumina fletibus implet?
Túne trahes crebros gemitus, & pallida fies?
Cerno oculos, cerno lachrymas, cerno anxia corda
Virginis, heu tantum qua dissimulare dolorem
Fas erat arte? dolor duplex mea pectora torquet,
Illius, atque meus: sed fas mihi flere, quod illi
non licet: occultus longe magis æstuat ignis.
Incolumem mihi vos diui seruabitis illam,
Vt quando exilio repetam mea rura peracto,
Fiat amor fœlix saltem semel ante senectam.

Vera refers, Approbat Alphus, vidi asinum, & bouem, & præsepe, scilicet domini, qui in eo ante asinum, & bouem est positus. Vidi, inquit, de pictura intelligens. Iam memini turbæ venientis, & ego videor mihi nunc videre ora indica, id est, Indorum regum, ab India venientium, & videor videre ora regum ferentum, id est, offerentium dona, scilicet, aurum, thus, & myrrham. Et noui, & memorare libet, quia res est digna relatu, id est, vt referatur, & recéseatur. & factum, scilicet Pollucis, est imitabile. Durus, & immitis pater, Est mihi namq; domi pater, est iniusta nouerca. Videtur autem hæc vera vitæ ipsius poëtæ descriptio. Grauiore iugo, quia nimis rigidi, & seueri erant, vt in prima ecloga docuimus. Etquum inualidæ. Est enim ea ætas imbecillis, & inops consilij. Nullum q; odium, scilicet parentum. arte, scilicet filij.

Con-

Constituit tentare fugam, id est, discedere clam à parentibus tam duris. Error enim communis. Vnde prius: Semel insaniuimus omnes. Res est fortis amor, violentia, fortior scilicet. O Virgo. Querulosa discessio ab amica: crudelis, quæ amantem non redamas. Mart. Ah crudelis Alexi nihil mea carmina curas. &c. Quod lumina, Legẽdum videtur tot, vt sit, pectus, inquam, quod implet toties lumina tot fleibus. Dolor duplex, illius atq; meus, illius scilicet virginis quam occulto æstuantem putat amore, & se qui manifesto absumitur igne. Exilio peracto, quia in exilium voluntarium, vt patris sæuitiam, & nouercale odium deuitet, abscedere destinauit. Fiat amor fœlix, vt potiatur amica saltem semel. Id amatoriè, & modestè.

Talia pergebat memorans, voluitq; reuerti:
Tantus amor iuuenum, vis tanta furoris agebat.
Sed iam iacta fuga cunctis erat alea nota.
Fronde sub Herculea fessus mœrore sedebat,
Ecce puellari virgo stipata corona.
Ora, manus, oculos, habitumq; simillima Nymphæ,
Et tali affata est puerum sermone dolentem:
Chare puer, quò tendis iter? vestigia verte.
Nescis, heu nescis, quò te via ducat, & audes
Ignotis errare locis, nihil insidiarum
Per campos ratus herbosos, nihil esse periclis?
Omnia tuta putas, & quod placet, vtile credis
More iuuentutis stolidæ, collectus in orbem
Sæpe latet molli coluber sub graminis vmbra.
Est facile incautos offendere, paruulus infans
Innocuos rutilum digitos extendit in ignem,
Nec nisi iam læsus, vireis intelligit ignis.
Hæc regio intrantes aditu consueuit amœno
Fallere, delicias offert, & gaudia verum
Ingressis, quum triste nihil superesse putatur,

Mille

Mille parat laqueos, & mille pericula profert.
Trames hic, vt collem gressu superaueris illum,
Ducit in vmbrosam syluam, crudele ferarum
Hospitium, loca tetra, situ, & caligine opaca.
Quisquis eò deceptus abit, remeare vetatur,
Et piceis primum velatur lumina vittis.
Deinde per omne nemus, dumeta per aspera tractus
Transit in effigiem monstri, dum voluere linguam,
Atque loqui tentat, mugit: dum attollere sese
Credit, humi graditur quadrupes, neque suspicit astra.
Ima tenebrosæ vallis lacus æquore nigro
Occupat, & nigris mons plurimus imminet vndis.
Huc tracti in Stygios latices, altumque barathrum,
Præcipites dantur, rapidaque voragine mersi,
In Styga, & æternas Erebi rapiuntur in vmbras.
Heu quot pastores istis ambagibus acti,
Cum gregibus periere suis, ego sedula semper
Monstro iter, hic ad opem vigilo indefessa ferendam.

Talia pergebat memorans. Commemorat quæ virgo visa sit polluci, quum iam fugam facere decreuerat. Eam autem, quia in Carmelum ire suadet, & virginum coronam secum duxit, non ineptè putaueris diuam virginem Mariam, cuius protectione, & numine insignitur nunc Carmelita religio, quam auctor noster professus est. Quin adeò Eclog. 8. id manifestè docet. Alludit tamen ad eam quæ Herculi apparuisse dicitur, vnde dicit apparuisse iacenti. Fronde sub Herculea, respicit quoque ad biuium Pythagoricæ literæ, de quo in opusculo Maroniano abunde diximus. Vt verò sciamus quæ Herculi apparuerit, audiamus Ciceronem, id est, officiorum ita differentem: In primis constituendum est, quos nos & quales esse velimus, & in quo genere vitæ, quæ deliberatio est omnium difficillima. Ineunte etiam adolescentia cui inest maxima imbecillitas consilij, tunc id

sibi

ſibi quiſque genus ætatis degendę conſtituit, quod maximè adamauit. Itaque antè implicatur aliquo certo genere curſuq; viuendi, quàm potuit, quid optimum eſſet iudicare. Nam Herculem Prodicus dicit, vt eſt apud Xenophontem, dum primũ pubeſceret, quod tempus à natura ad deligendum, quam quiſq; viam viuendi ſit ingreſſurus, datum eſt, exiſſe in ſolitudinem, atq; ibi ſedentem, diu ſecum multumq; dubitaſſe, quum duas cerneret vias vnam voluptatis, alteram virtutis, vtrum ingredi melius eſſet, hoc Herculi Iouis ſatu edito, potuit fortaſſe cõtingere, nobis non itidem. &c. Hæc Cicero. Aiunt autẽ inter dubitandũ duas acceſſiſſe matronas, Virtutẽ & Voluptatẽ, quarũ voluptas prius ingreſſa, accuratiſſimè erat ornata, & omneis delitias poſt ſe trahebat reſpectans ali quando, cum faſtuq; omnia oſtentans, & multa etiã plura pollicens, ſecum trahere Herculem tẽtauit. At virtus aſpera, & dura, ſeuereq; intuens contra: Non polliceor, inquit, aliquã voluptatem, aut quietẽ, ſed laborem, pericula, ſudores infinitos, terra, mariq; tolerandos, ſed horũ præmium erit te deum fieri. Quod audiens Hercules, grauibus verbis voluptatem repellens, virtutem ſequutus eſt. Cuius, vt inquit. Maro, primus ingreſſus difficilis videtur. Nam via virtutis dextrum petit ardua callem. Difficilemq; aditum primum ſpectantibus offert. Sed requiem præbet feſſis in vertice ſummo. Sed ad auctorem. Voluitq; reuerti. ſ. ad virginẽ, quẽ conſtituerat deſerere quia nihil inconſtantius amante. Sed alea erat iacta. i. iam perfricuerat frõtem, hoc eſt, periculũ infamiæ non amplius timuerat, & ita erat extra aleam, per quam ſignificatur omnis incertus euentus, & omne periculũ, vt alea belli. &c. Erat autẽ iacta fuga. i. per fugam quam parauerat: nota cunctis, id eſt, omnes ſciebant quod fugere conſtituerat: & hoc animo ſedebat feſſus mœrore, amore languens, & mœrore confectus ſubfronde Herculea. i.

ſub

ſub populo quæ plurima creſcit in ripis Padi. Vnde Ouid. Populiferq; Padus. &c. Ea autem arbor dicatur Herculi; vnde in Buc. Populus Alcidæ gratiſſima, qui eius fronde coronatus, ad inferos deſcendit, ac redijt. Significat autẽ virtutẽ, quæ intrinſecus viret, & extrinſecus pallet, vt ipſa frons populea. Ora, manus &c. Synechdoche eſt, vt Aeneid. 4. Omnia Mercurio ſimilis, vocemq;, coloremq;. &c. Per campos herboſos, id eſt, virides & ita adoleſcentiam notat. Sæpe latet. Maro: Frigidus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba, Paruulus infans. Alludit ad Moſen, qui relicto auro, carbonem ardentẽ in os ſuum intulit, quo ſe innocentẽ adhuc declarauit Aditu. i. introitu, amœno, delectabili, & voluptuoſo. Trames hic, ſcilicet tam amœnus Pronomẽ hic, anceps eſt vnde hoc loco corripitur, aduerbium autem, ſemper produci vult. Crudele hoſpitiũ, appoſitorie, ſicut Aeneid. 6. Itur in antiquã ſyluã ſtabula alta ferarũ. Situ. i. mucore, & ſanguine immunda. Remeare vetatur, Maro. Facilis deſcenſus auerni. Noctes atq; dies patet atri ianua ditis. Sed reuocare gradum, ſuperasq; euadere ad auras, Hoc opus, hic labor eſt, pauci, quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens quos vexit ad æthera virtus. Dijs geniti potuêre. Piceis vitts. i. caligine ignorantiæ & deſperationis, velatur lumina. i. habet oculos velatos: Eſt enim Græca locutio, vittis, faſcijs, quibus ligari ſolent decollandorum oculi. Aditus. Vitta. Trãſit. i. transformatur in effigiem monſtri, Docet quid metamorphoſes poëtarum ſibi volunt, quibus Vlyſſis ſoſocij in feras, & pecudes verſi finguntur: quia homo voluptati deditus, fit beſtialis, animalis autem homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus dei, vnde neque ſuſpicit i. ſurſum inſpicit aſtra, ima occupat, ſemper verſatur in limo carnalium deſideriorum. Mons plurimus. i. difficultates, & pericula, quæ in luxurioſa vita ſunt, latices ſtygios. i. obſcœnas aquas triſtitię infernalis, altumq;, id eſt, profun-

profundum barathrum.i.voraginem in Styga.i. locū infernalem,à triſtitia dictum. Declinatur autem,hæc ſtyx, huius Stygos: Vnde hanc Styga accuſatiuus. Erebus ferè à doctis ſine h ſcribitur,diciturque lacus obſcurus: Nam ἐρεβεννὸς obſcurus dicitur. Ego ſcilicet virtus aut bona inſpiratio, indefeſſa, id eſt, inde fatigabilis. Multa prætereo,quia nota ſunt etiam pueris.

Stygius.
Barathrū.

Tolle moras igitur, mortis fuge blanda propinquæ
Atria,ſecreti tutam pete littoris oram.
Qua contra Idalios fluctus mihi tollit in altum
Aëra Carmelus viridi caput arbore cinctum.
Primus hic antiquis patribus ſpelæa,domoſq;
Præbuit arboreas intra nemus ilice denſum.
Ex hoc in veſtros deducta cacumina montes
Religio venit,ſicut de fonte perenni
Flumina,& ex vno multi genitore nepotes,
Illius in ſyluis,abies vbi plurima ſurgit,
Pinguis vbi piceæ ſudat liber, & terebinthi,
Innocuum poſtquàm fœliciter egeris æuum?
Mox tua mutatis ætas renouabitur annis.
In loca te tollam meliora virentia ſemper.
Immortalis eris,diuûm comes ire per aſtra
Inter Hamadryades,& Oreades,atque Napæas,
Flore coronatas caput & redolentibus herbis.
Fas erit,ac ſuper,& ſubter cognoſcere cœlos.

Tolle moras.Proſequitur verba virginis quæ Polluci apparuit, blanda atria mortis propinquæ, quia ducunt in bonis dies ſuos,& in puncto deſcendunt ad inferna.Et alibi: Stulte, hac nocte rapient animam tuam, tutam oram,id eſt,montis Carmeli,qui contra Idalios fluctus,id eſt,Cyprum protenditur mihi, aut diuæ virgini, aut ſanctæ inſpirationi. Nam omnis religioſa profeſſio Heliam,& Heliſæum cęterosque filios prophętarum habet auctores,etiã Hieronymo cenſore. Hic,ſ. Carmelus,

præbuit

præbuit primus antiquis patribus.ſ. iam dictis.Spelæa.i. ſpeluncas, & domos arboreas. i. ſub arboribus intra nemus déſum ilice i.in nemore ilicibus pleno. Vnde dixit, caput eius cinctum viridi arbore. Religio venit deducta ex hoc cacumine, id eſt,ex hoc vertice Carmeli in veſtros mõtes, qui ſcilicet in Europa ſunt. Nam duce,diuo Ludouico,primum in Galliã tranſlati ſunt,ſicut flumina .ſ. deducuntur de fonte perenni .i. per totum annum,& in perpetuum fluente. Flumina enim ferè in montibus fontem habent ꝓ capite. Illius in ſyluis. Ordo eſt: Poſtquàm egeris fœliciter ęuum innocuum in ſyluis illius.ſ. Carmeli,vbi,id eſt, in quibus ſurgit plurima abies, & liber.i. cortex interior piceę,ſcilicet arboris pinguis,qui Liber. picem exudat,& liber terebinthi ſudat, ſcilicet reſinam, & picem. Allègoricos vult illic tranquillam, & ſine penuria eſſe vitam, quia qui omnia derelinquunt, Chriſtũ ſequentes, centuplum recipient, & vitam æternam poſſidebunt. Mutatis annis.ſ.in æternitatem qui erant tranſitorij. Ire ꝓ aſtra Inter Hamadryades, id eſt, Nymphas arborum,& Orcadas.i. nymphas montiũ, & Napæas, id eſt,nymphas florũ.i.inter cœt° virginum, fas erit quia & ipſa virgo. Hi ſunt qui ſequuntur agnum quocunque ierit.&c. Ac ſuper,& ſubter,quia in medio erit.

Sic effata, leues virgo diſceſſit in auras.
Tum ſua iurauit Pollux mutata repente
Pectora,& exemplò victum expiraſſe furorem.
Non aliter quàm flamma cadit, ſi ardentius agris
Aeſtuet, & totas præceps Padus euomat vndas.
Sic abÿit crudelis amor, qui ſæpe pharetram
In iuuenem, dum principÿs obſtaret amandi,
Dum tener ac timidè inſanit, conſumpſerat omnem.
Sic igitur Pollux in clauſtra ſilentia venit.
Alph. Sunt quibus aſpirent etiam nolentibus vltro,
Sunt quibus infenſi ſine cauſa,& crimine dÿ ſunt.

Galb. Quod nos in pecudes, in nos id iuris habent dy.
Hoc rus scire sat est, sapiant sublimius vrbes.
Sit docuit rediens aliquando ex vrbe sacerdos
Ianus, & in magno dixit sibi codice lectum.
Al. Sol cadit, & Baldi vix summa cacumina tangit.
Nos quoque iam serò cum sole recedere tempus,
Galbula, sarcinulas ne sit tibi ferre molestum,
Pera leuis, leuis est santharus, omnia paruus
Ferre labor serò, graue manè, sed vtile pondus.
Ipse pecus ducam, mihi pars erit ista laboris.

Sic effata. Bene effata, quia sic dicuntur oracula. Virgo, aut virtus, aut diua virgo, discessit in leues auras. i euanuit. Tum sua iurauit Pollux. Ideo iurauit, quia difficile creditu. Simile diuo Thomæ Aquinati cõtigisse dicunt, quia accinctus lumbos, postea Venereum ardorem non sensit. Et extemplo, id est, illicò, è vestigio. Tractũ ab auguribus volunt, qui designato tẽplo, dicebant extemplo: quo dicto subitò abscesserant. Furorem. i. amores. Nõ aliter, s. vt aqua extinguit ignem. Qui consumpserat in iuuene omnem pharetram. i. omneis vireis suas, dũ principijs obstaret. i. obstare vellet, aut deberet iuxta illud: Principijs obsta, &c. Dum tepet. i. dum animº in dubio est, facili momento huc, aut illuc impellitur. Ac timidè insanit. i. adhuc timore, & pudore afficitur, & nondum cõsentit in illecebras. Sic etiã Pollux in claustra silentia venit. Vbi impeditam habet veniam, ne liberè canat. Sunt quibus aspirent, quia spiritus vbi vult spirat. Sunt quibus infensi sine causa & crimine dij sunt. Id impiè, nisi rusticè, quia cõsilia dei sæpè occulta sunt, nunquam autem iniusta. Videntur autem dij infensi bonis, & insõtibus, quando maximè amici sunt, hoc est, quãdo eis tribulationem, vt meliores euadãt, immittunt. Nam virtus infirmitate perficitur. Quia ergo rustici id non animaduertunt, videntes bonos affligi, dicunt deum eis infensum,

Extemplo

sum, quum minime sit, Veruntamen si sit, non tamen iniustus est, quia non habet præscriptam legem. Vnde dicit Galbula. Quod nos in pecudes. Ordo est, dij habent id iuris in nos, quod nos, [illegible] habemus in pecudes. Hoc rus scire sat est, [illegible]rusticos, sapiant, sublimius, vrbes. i. vrbani. Sic docuit rediens, id est, veniens, quum illic habitat ferè prædicatores, & Ianus dixit sibi lectum in magno codice scilicet decretorum, aut Bibliorum. Sol cadit. Promore suo finē parat ecloge, docens esse discendēdi tempus. Galbula sarcinulas, Ordo est O Galbula, ne sit tibi molestum, id est, graue ferre. i. inferre & colligere, sarcinulas, i. paruas rerum pastoralium sarcinas, pera scilicet nostra, in qua panis, & cætera edulia ferri solēt, est leuis. Vnde dicitur Aesopum cum alijs accinctum ad iter libenter subijsse reticulum panis, licet ponderosus esset, quia nouit in itinere imminutum iri. Cantharus. i. potulum quo Silenus vti dicitur in Buc. Virgilij: Et grauis attrita pendebat cantharus ansa, Cantharus ergo leuis, quia exhaustus. Paruus labor est ferre omnia, scilicet cibi & potus repositoria. Serò, id est, vesperi, & graue pondus, sed vtile ea omnia ferre manè. Ipse, scilicet ego, ducam pecus. i. gregem nostrum.

Sarcinula

Eclo-

ECLOGA OCTAua, de religione Rusticorum

INSCRIPTA RELIGIO.

¶ Ioannis Murmelij Argumentum.

Ille canit monteis, rura hic campestria, nymphæ
Polluci visæ laudes & festa canuntur.

Candidus, & Alphus.

HOrrida solstitio tellus sitit Alphe reuerso.
Ad solitos montes, vbi ros in gramine, & æstas
Mitior, hæc armenta monet deducere tempus.
ALPHVS. Aërios montes, & summa cacumina longè.
Prospicio, quid sint montes (tibi vera fatebor)
Nescio. Semper enim campestria rura, lacusq;
Incolui. Montanus ager qua fruge redundat?
CAND. O rude, & illepidũ ingeniũ, prope flumina semper
Versatus, fulicæ in morem, limosa per arua,
Halat vbi cimex stygiæ excrementa lacunæ,
Sunt vbi ranarum, culicum, pulicum, cimicúmque
Lustra inter salices, vluas, viridésque papyros,
Irridere audes, & nauci pendere monteis?
Vnde fluunt amnes, templis vbi tanta locandis
Marmora cæduntur, fulgens vbi nascitur aurum?
Quæ parit antennas tellus? medicamen ab herbis
Dic quibus est nisi montanis de vertice Baldi
Sæpe melampodion legi: medicina capellis
Nulla magis præsens quondam Valsasinus Aegon
Tradidit hoc, dum vere sues castraret, & agnos.
Tradidit, & dixit, solus medicamen habeto.
Dic vbi castaneæ plures? Vbi copia maior
Glandis? in excelsis fontes, & pascua vidi

Monti-

Montibus, artocreas & pingue polenta comedi.
Sunt populi fortes, illic robuſta iuuentus,
Lata pedes, calloſa humeros, neruoſa lacertos,
Hiſpida, dura manus, moli indefeſſa ferendæ.

Horrida ſolſticio tellus ſitit. In hac ecloga, quę inſcribitur de religione paſtorum, habentur primo laudes montium, quas Candidus, nactus occaſionem ex calore ſolſtitiali, quo vrgente montes petere ſuadet, accumulat, nõ immemor (ſi recte ſentio) Carmeli ſui, quem incolere iam animo conſtituerat, & cuius laudes proſequi intendit. Solſticio, ſcilicet æſtiuali, non brumali. Eſt enim duplex. Alterum quo ſol ſtare dicitur, quod altius aſſurgere in epicyclo ſuo nequit, alterum, quia profundius deſcendere non poteſt, vt in bruma. Ad ſolitos, ſcilicet Candido, & gregi eius. Nam Alphus montes ignorat. Ordo eſt. Tempus monet deducere, diceret, perducere, aut producere. Nam deducere in altum inuſitatum eſt. Hæc armenta ad montes ſolitos, vbi ros eſt in gramine, & æſtas mitior, id eſt, temperatior, quia in ſummis montibus tempore æſtiuo frigus opacum eſt. Montanus ager qua fruge redundat? Ex hac quæſtione nanciſcitur occaſionem montium deſcribendorum. O rude ingenium, verſatus. Conſtructio ad rem teſpiciens, non ad vocem, ſicut apud Comicum. Scelus qui me perdidit. Pulicum, primam communem habet hæc vox. Cimicum. Cimices ſunt vermes fœtidi, parietibus, & lectis inhærentes, & vbicunque vapor eſt aquarum frequentes, vt culices, pulices, muſcæ, & id genus beſtiolæ. Luſtra, potius ferarum ſunt. Inter ſalices, quæ in locis humidis naſcuntur, vluas. i. herbas paluſtres, & papyros. i. arundines, quæ in Aegypto tantæ naſcuntur, vt ex ſingulis internodijs faciant nauiculas. Habet autem membranam tenuem, in qua olim ſcriptitabant. Vnde nunc abutũtur vocabulo, papyrum pro chartis dicentes. Et nauci pendere, id eſt, non

Deducere

Cimex.

Luſtra.

Vlua.

Papyrus.

Nauci.

non pluris facere, quàm nauci, quod aut putamen est nucis, vt Priscianus, & Tortellius sentiunt, aut granum fabę quum se aperit, vt Seruius vult: aut nõnulli, mucor nucis priusquam condensatur in nucleum. Ponitur autem p nihilo, aut re minimi prętij, & valoris. Vnde fluunt amnes, quia ferè in montibus ortum habent. vbi tãta mar-
Antennę. mora cęduntur. locandis, id est, constituendis templis, id
Melampo est, ad constituenda templa antennas, id est, malos trans-
dion. uersos. Sæpe melampodion. Melampodion genus nigri ellebori à Melampode quodam, qui eo vti in diuinationibus solebat. Dictum autem à pastore eiusdem nominis, qui primus hanc herbam inuenisse dicitur, dum capras eo purgari animaduertit, datoque eorum lacte furẽtes Prædas sanari. Vnde Maro dicit Georg. 3. Inuentæque nocent artes, cessère magistri. Phillirides Chirõ,
Melamp⁹ Amythaoniusq; Melampus. Interpretatur autem melampus, nigri pedis. Vocant enim μελαν nigrũ, & πούς
Mantes. dicitur pes. Fuit, & alius Mãtes. i. vates insignis. Medicina capellis nulla magis præsens .i. præsentius, & citius sanans. Quondam Valsasinus Aegon. Ni contra decorũ
Artocreas medicinæ peritus censeatur, dicit se accepisse ab Aego-
Pastillum ne pastore, quem Valsasinum à loco nominat. Dic vbi
Artos. castaneæ plures, videlicet quàm in montibus. q. d. nusquam. Artocreas, id est, panem cui caro includitur, Pastillũ vulgo vocant, αρτος enim dicitur panis, & κρεας caro. Lata pedes, id est, habens latos pedes calloſa humeros, habẽs humeros callosos ex labore aut pupoſos. Neruosa lacertos, id est, habens lacertosos neruos. Hispida, id est, pilosa, moli ferendæ, id est, ad molem ferendam, id est, quoduis onus portandum, indefessa, id est, indefatigabilis.

Vallibus ex illis, onera vt naualia curet
Confluit huc, nullum est hominum genus aptius vrbi,
Siue velis castrare pecus, seu scindere sagos,

Siue

Siue fimum ferri è stabulis, haurire cloacas,
Latrinas curare, viamq; aperire coactis
Sordibus, & scalis puteos descendere in altos.
Ingenio callent, & duro robore pollent,
Sed quid opus multis? Subeunt opus omne, popinis
Inseruire, focos lignis cumulare, verúque
Artifici versare manu, dare libera fumo
Spiramenta, boum ventres ad flumina ferre.
Verrere humum immundam scopis doctissima gens est.
Quòdque magis miror, semper sub pondere currunt.
Cotibus in duris oriuntur, & ardua viuunt
Per iuga, cum capreis habitant spelæa ferarum.
Adde quod in cœlum breuis est è montibus altis
Transitus, erectum caput vsque ad nubila tollunt.
Nubila transcendunt aliqui, puto sydera tangunt.
Esse locum memorant, vbi surgit ab æquore Titan,
Qui (nisi dedidici) contingit vertice lunam,
Et vixisse illic hominem, sed postea abactum
Improbitate gulæ, quod scilicet omnia poma
Manderet, & magno seruare nulla tonanti.
Hinc diui, sanctiq; patres in montibus altis
Delegêre domos tacitas, Carthusia testis,
Carmelus, Garganus, Athos, Laureta, Lauerna,
Et Sina, & Soractis apex, vmbrosaque vallis,
Et iuga Nursini fato senis inclyta, & altis
Abietibus turrita caput Camaldula sanctum.
Cætera prætereo. Nec enim sermonibus istis
Omnia complecti statuo, montana frequentant
Culmina cœlicolæ, sed anas, & mergus, & anser,
Ibis, onocratalus, milui, fulicæque paludes.

Vallibus ex illis, id est, inter montes sitis, aut loquitur de planitie quæ est in mõtibus. Enumerat autẽ sordida ministeria, ad quæ ferè aptiores sunt in montibus orti, sicut ad omnem laborem. Vnde Iuuenalis Satyra secũda.

Et illud audiret positis montanum vulgus aratris, posset tamen videri loqui de implanitie, & conuallibus natis, vt illis det honesta ministeria, his sordidiora. Sed de his qui in montibus nascuntur, totus est sermo, quia dicit: Collibus in duris oriuntur. Credam de illis loqui, qui in Franciam veniunt purgaturi cloacas, & fumaria, idque quasi Satyrico morsu, vt nescias an laudet, an verius irrideat eos, nisi quia rustico dat partes laudandi, cui etiam vile ministerium dum strenuè fit laudabile videtur. Ex illis igitur vallibus, quæ sunt sub vertice montium, inter montes tamen. Confluit huc, id est, ad hæc plana loca, subauditur, ex superioribus robusta iuuentus. vt curet opera naualia, id est, nauticum expleat munus. Castrare, id est, emasculare, aut excolare, seu scindere, id est, incidere, & amputare fagos, arbores Glandiferas, à φαγεῖν, id est, commedēdo, dictas. Non autem intelligo, vt toreumata faciant, aut celaturas, ad quas fagus apta, vnde est. Tibi pocula ponam Fagina, cœlatum diuini opus Alcimedontis. Cloacæ sunt cryptæ subterraneæ, per quas sordes in fluuium demittuntur. Sordibus coactis, id est, congregatis, & compactis vt aquę ductus claudantur. In altos puteos, eorum purgandi gratia. Popinis, id est, culinis. Dare libera fumo spiramenta, id est, purgare fumaria, vulgus caminos vocat. Vētres ad flumina ferre, aut sordes aluorum, aut intestina pecorū mactatorū, semper sub pondere currunt, quod in vallibus ortis non congruit, & multo minus quod sequitur. cotibus in duris oriuntur, id est, inter cautes, & saxa aspera. Spelæa, id est speluncas, sed Græcum est. Adde quòd in cœlum. Id scommate nō caret, aut rusticana simplicitate, quasi verò animæ spatio ferantur in cœlum. Nubila transcendunt aliqui. Athos enim est vltra mediā regionem aëris, vsqueadeo, vt in eo neque nubes, neque venti sint, sed cineres ex sacrificijs derelicti, reperiantur anno peracto indisper-

Cloacæ.

Popinis.

Spelæa.

indiſperſi. Eſſe locum memorant, ſcilicet paradiſum terreſtrem, quem quidam ſub lunari globo ponunt. Quòd ſcilicet omnia poma. Id quoque paſtorali ioco non caret. Hinc diui, ſanctique patres. Hoc videtur principaliter intendiſſe, vt tandem Carmelum laudet. Carthuſia, non longe à Gratianopoli, in Delphinatu prima domus Carthuſianorum, virorum profectò cœleſtium, quibus, vt ſolidis tibicinis. Chriſtiana fulcitur religio. Carmelus antiquitate omnes excellens, & obſeruatione candidæ religionis, cæteris non inferior. Garganus, diuo Michaele mons inſignis. Athos, mons Thraciæ in confinibus Macedoniæ, miræ altitudinis, in quo eſt Potidea religiõe inſignis, quia cineres in aris derelicti, illic diſturbari negantur. Laureta vbi diua virgo habet ædem excellentiſſimam, & miraculis, ac donarijs clariſſimam. Lauerna, dea quæ à furibus colebatur, cui ædes erat iuxta Lauernalem portam, quæ in Chriſtianum conuerſa eſt vſum. Et Syna, mons eſt vt dicitur Gala .3. in Arabia, ſepulchro diuæ Catharinæ religioſus, & præceptis Moyſi datis olim iam illuſtris. Apex Soractis. Apolinis obſeruatione olim præclarus. Vir. Summe deum, ſancti cuſtos Soractis Apollo. Nunc quoque quod illic ſub Conſtantino nondum conuerſo, delituit Sylueſter Romanorum pontifex inſignis, & vallis dicitur vmbroſa, in qua ille delituit. Et iuga Nurſini fato ſenis inclyta, à Nurſis oppido in montibus poſito. Aeneidos. Septim. Et te montoſæ miſêre in prælia Nurſæ Vfnes, inſignem fama, & fœlicibus aruis. Et Gamaldula turrita caput ſanctum, id eſt, habens ſanctum caput Turritum, id eſt, quaſi turribus inſignitum. Abietibus, quæ arbores in montibus naſcũtur, ſuntque quos ſappinos vocant: Eſt autem non longè à Florentia. Cœlicolæ, vt Michael, & cæteri angeli in Sina audiri. Anas, auis immunditia aquarum gaudens, & mergus ad limum tendens, & anſer, etiam illuuie aquarum

Athos.

quarum gaudens,& mergus,ad limum tendens,& anſer, etiam illuuie aquarum paſtus, & ibis, vt ciconia, cui ſimilis eſt,ſerpentibus nutrita. Onocratalus etiam obſcœnitatem amans, ea ab Onoo quod eſt inquino, deduci videtur. Milui,aues rapaces,& obſcœnis viuẽtes. Fulicę, aues circa litora turpem victum quæritantes. Frequentant,ſcilicet paludes.

Alph. Inter montanæ tantos religionis honores,
Cur de meſſe nihil eſt,de palmite,dictum?
Hæc tamen humanæ duo ſuſtentacula vitæ
Maxima,monticolæ veniunt è rupibus ad nos
Hordea mercatum,torui,fuligine tincti,
Setoſi,& macie affecti,laceri,ac ſituoſi.
Indigenæ oſtendunt,quæ ſit natura locorum.
Sed quod montanis de relligionibus inquis.
Retulit in mentem,quæ de Polluce feruntur.
Quæ dea,ſi noſti,viſa eſt,quæ Candide nympha?
Dic age, Nam cœptum certamen inutile nobis,
Vtilior ſermo de relligione tenendus.
Cand. Galbula,qui ſolitus pecudes in paſcua tecum
Ducere,te ſatis hoc potuit docuiſſe,quod optas.
Al. Plura quidem Polluce ſuper narrata,ſed ipſam
Nec docuit Nympham,nec me quæſiſſe recordor.
Nunc ſubijt mentem,quum relligionis oborta eſt
Mentio, & illarum viſa eſt mihi maxima laudum.
Ca. Non erat illa Dryas,neq; Libethris,nec Oreas
Veherat è cœlo ſuperûm regina,tonantis
Mater,anhelanti pacem latura iuuentæ.
Huic Tethys,huic alma Ceres famulantur, & ipſe
Aeolus,æquoreis ventos qui frenat in antris,
Hanc deus aſtrorum flammas ſuper,atque volantes
Solis equos, ſupra fulgentem Caſſiopeiam
Extulit, & ſacram biſſeno ſydere frontem
Cinxit,& adiecit ſubter veſtigia lunam.

Inter

Inter mõtanæ. Obijcit Alphus nullam esse mentionem factam de frugibus, quas vberiores in æquore, seu planitie nasci contendis. De messe, id est, de frugibus de palmite, id est, vitibus. Mercatum, supinum à mercor, id est emptum. torui, quia immiti fere sunt fronte vsque adeò, vt immites dicantur in cotibus orti. Vnde Maro in Bucolicis. Nunc scio quid sit amor, duris in cotibus illum Ismarus, Aut Rhodope, aut extremi Garamantes. Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt. Fuligine, id est, pingui fumo, Setosi, id est, hirsuti. Iuuen. Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ. Promittunt atrocem animum. Situosi, Valla docet situosum esse in vsu. Licenter autem hic vsupatur situosi, quia per regulã fieret sitosus. Indigenæ, inde geniti, hoc est, vt hic accipitur, incolæ. Sed quod tendit ad principale quod est, declarare diuam virginem esse visam Polluci, hoc est, poëtæ, eiusq; laudes accumulare, & poëtæ in religione vitã paucis significare. Galbula, de quo in Polluce satis dictũ est, videtur per diminutionem dici à Galba, de quo Iuuenalis: Nec vilis Galba tulisset. Polluce super, id est, de Polluce. Est enim anastrophe. Super autem accipitur cũ ablatiuo pro de, vt Aeneidos primo. Multa super Priamo rogitans super Hectore multa. Nunc subijt mentẽ, id est, venit in mentem. Non erat illa Dryas, id est, dea arborum, & præcipuè quercuum, vt diximus. Neque Libethris, id est, vna Musarum quæ Libethrum incolunt, nec Oreas, id est, dea montium. Nam ὄρος mõs dicitur. Tonantis, id est, veri Iouis, cuius est tonare. hoc est, IESV CHRISTI filij Dei, mater, scilicet Maria. Iuuentæ anhelanti, id est, laboranti in periculo vitæ, pacem, id est, tranquillitatem mentis. Tethys, id est, magna dea maris, vxor Oceani, facitque Tethyos in genitiuo, & vtramque producere potest, vt in Georgicis: Teque sibi generum Tethys emat omnibus vndis.

Setosi.

Indigenæ.

Galbula.

Dryas.

Libethris.

Oreas.

Tethys.

Ceres,

Ceres. Ceres, dea frugum dicta regina Siciliæ, alma, quia nos suo inuento alit. Et ipse Aeolus, rex ventorum dictus, quod illorum vsum mari fecit abscissa sylua, quæ impedimento erat. In antris æquoreis, id est vicinis æquori. Aeneidos primo: Aeoliam venit loca fœta furentibus Aeolus. Austris. &c. Frenat. ibidem: Illa se iactet in aula, Aeolus, & clauso ventorum carcere regnet. Deus extulit hanc, scilicet diuam virginem super flammas astrorum. Vnde canitur. O glorioſa domina, excelsa super sydera, quia assumpta es Maria ad ethereum thalamum. Atque volantes, id est, pernices: equos solis, quos Ouid. in principio secundi Metamorpho. ponit, vt alibi diximus. Supra fingētem Cassiopeiam, quæ est in circulo artico, effigies tamen corporis ad ęstiuum circulum peruenit, quam capite, & dextra manu tangit, quam prope mediam diuidit circulus lacteus, non longè à Cephei circulo locatam, vbi occidit cum scorpione, exoritur cum sagittario. Hanc Euripides, & Scophocles, & alij multi scripserunt gloriatam olim fuisse, quod Nereidas corporis pulchritudine superaret, propter quod in siliquastro conspicitur sedēs, & vertēte se mundo resupinato capite ferri videtur. Bisseno sydere, vt Apocalipsis duodecimo Mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius.

Alph. Candide mira canis, nullis pastoribus vnquam
Cognita. quid Tethys? quid fulgens Cassiopeia?
Aeolus æquoreis ventos quis frenat in antris?
Qui sunt solis equi? magna atque ignota recenses.
Candi. Sydera sunt partim, partim sunt nomina prisca
Omnia quæ Pollux mihi quum narrasset, in ædem
Duxit, & ista sacer paries, ait, omnia monstrat.
Pictus erat paries signis, & imagine multa.
Omnia non memini, mens est mihi debilis, ista
Vix tenui, dum sæpe animo voluo, atque reuoluo,
Sæpe recordari, medicamine fortius omni.

Ista potest nigro depellere nubila cælo,
Ista potest siccis fluuios dare frugibus imbres,
Quum volet, ista nouos duris emittere campis,
Quum volet, emissos poterit restringere, fontes:
Qui modo sunt steriles, & nudi gramine campi,
Si volet in pingues poterit conuertere glebas.
Frigida Saturni quum sydera suscipit atro
Scorpius hospitio, non aufert hordea grando,
Nec domus ardebit. Nam nunc hæc omnia cælum
Dicitur iratis in terram effundere ab astris.
Si volet, hæc nobis custodiet omnia virgo.
Si fauet hæc nobis complebunt horrea messes,
Adiicietq; gregi semper fœtura gemellos.
Si pecus infælix erit, & sine vellere, solo
Ipsa potest nutu dare lac, dare vellera, & agnos.
Et curare greges, omnemq; auertere morbum.
Nil opus est modò Pana sequi, neque cætera ruris
Numina, quæ veteres frustrà coluisse feruntur,
Vidi circum aram nymphæ pendere capellas,
Plaustra, boues, & oues: hic Iani vidimus hircum.
Et mumini inscriptam versu hoc legisse tabellam:
Votum pro salue Ianus breue reddidit hirco.

Candide mira canis, Ne contra decorum maiora, quàm quæ pastoribus conueniant, ceciniſſe putetur, castigat poëta dicens se à Polluce didiciſſe. Sydera sunt partim, vt Cassiopeia, & ista sacer paries, scilicet qui erat in æde sacra. Sæpe recordari, subaudi est fortius omni medicamine. Fluuios imbres, id est, effluentes & abundantes. Nouos fontes emittere, quod vsu veniſſe varia loca prædicant. Frigida Saturni, Id enim prognosticon est futuræ calamitatis, id est, culmorum per grandinẽ deiectionis. Vnde dicit Maro Georgi. 1. Hoc metuens cœli mẽses & sydera seruã. Frigida Saturni sese quo stella receptet. Quia vt auctor noster interpretatur, dum in Scorpium ve-

um venit, grādinem generat Saturni ſydus: ſed diua virgine intercedente, non aufert hordea grando, nec dom⁹ ardebit, id eſt, comburentur fulmine. Fœtura, id eſt, fœcunda productio fœtus. Maro: Si fœtura gregem ſuppleuererit, aureus eſto. Adijcite, ſcilicet ad gregem, gemellos, id eſt, geminos fœtus. Si pecus infœlix, id eſt, morbidum & miſerabile fuerit: bene autem conuertit ſermonem ad rem paſtoralem. Solo nutu, ſolo indicio capitis.

Pan. Pana, deum paſtorum. De quo Maro: Pan curat oues, o-
Nympha. uiumq; magiſtros. Cætera numina, vt Pana, Apollinē,
Capella. Faunos, Syluanos, Aegipanas, Satyros, Cererem, Bacchum. &c. Nymphæ, id eſt, diuæ virgines, æterni patris ſponſæ. Capellas, id eſt capras cereas, hircū Iani, quem Ianus putārat amiſſum, quum à puero in vepribus alligatus eſſet, vt prius vidimus. Eſt autem artificioſè hoc dictum. Nam ſic prius dictam veram hiſtoriam aſſerit. Erat autem hircus cereus, aut depictus, vt patet ex carmine, Moris eſt autem Italorum, in tabellis votiuis depingere caſus ſuos, & miraculoſas liberationes, aut recuperationes. Vnde & Amaſius poëta:

Nunc dea, nunc ſuccurre mihi: Te poſſe mederi,
Picta docet templis multa tabella tuis.

Dumq; ea perlegerem, Pollux hæc carmina ſupplex
Ante aram genibus poſitis in marmore, dixit:
O dea, quæ ſeruas vrbeis, & rura, precamur,
Ne padus exundet, ne ſtrix nocturna per vmbras
Hauriat infantes, nec eant per compita laruæ.
Diua, faue agricolis, talpas occide, malignam
Aggeribus peſtem, gelidis ſata læta pruinis.
Quando bruma venit, conſpergere diua memento,
Ne tineæ rodant anno frumenta ſequenti.
A Boreæ flatu pingues defende mariſcas.
A gruis ore fabas, & ab auſere farra Paluſtri,
A ſerpente boues, à vulpe, & fure cohortem,

A bru-

A brucho eruças, à bruma, & grandine vites,
A vi, & fraude lupi pecus, à rubigine fruges,
A rabie catulos, a flamma, & fulmine villas,
A murum insidijs petasonem, à milite pernas,
A campe, & pigris, pigris, heu cætera nescit
Mens oblita sequi, numerus me in verba reduxit
Sæpius, in numerum rediens, obliuia forsan
Mente abigam, retrò gradior numerumq; recurro?
A murum insidijs petasonem, à milite pernas,
A campe & pigris virides limacibus hortos.
Alphe, viden' que vis numeri? iam cætera cerno,
A tonitru reboante cados, à frigore fætas,
A grauibus vitulos æstris, à gutture porcos
Aginoso, operas pubes ne rustica perdat.
Adsis ô dea, nec lædant examina fuci,
Nec milium furentur aues, neu vellera sentes
Succida, neu lappas apprendat lana sequentes.
Diua gubernatrix hominum, custodia vatum,
Diua laborantum requies, medicina dolentum,
Et tutela gregum, nostris precor annue votis.
Talibus orabat Pollux, ego postibus hærens,
In baculum pede porrecto, recitata notabam,
Altius, ac memori condebam singula mente.

Dumq; ea perlegerem. Ostēdit Pollucem in religione memorem pastorum, atque orare pro rerum rusticarū conseruatione. Vnde carmen eius deprecatorium recenset. Perlegerem, scilicet oculis, non ore. Nam, vt dixi, picturæ sunt indoctorum libri, ea scilicet quæ depicta dixit, in marmore, super marmor pauimentitium. Ne Padus exundet, quia sæpe vt Maro dicit, fluuiorum rex Eridanus campos̄que per omneis, Cum stabulis armenta trahit. ne strix nocturna, id ex rusticorum superstitiōe, qui putant striges, & lamias noctu volare, quæ infantes aufe- Lamia.

auferant edendos: quod dictum est ad terrorem puerorũ, ne noctu vagẽtur. Auctor est Porphyrio ad illud Horat. in arte poëtica.

Ne quandocunque velit, poscat sibi fabula credi,
Ne pransæ lamiæ viuum puerum extrahat aluo.

Perottus autem dicit de strigibus sic. Striges nõ à stringendis infantium corporibus, vt quidam falsõ existimant, sed à stridore nomen habent, fabulosumq; est, q; eas tradunt vbera infantium labris immulgere, aues sunt nocturnæ, Lucan. Quod trepidus bubo, quod strix nocturna queruntur. Constat tamen & in maledictis iam esse, & etiam apud vetustissimos fuisse, accipiq; pro maleficis mulieribus, quæ noctu gradientes, infantium corpora sanguinem sugendo exhauriunt. Hæc ille. Hauriat igitur, id est, exhauriat sanguinem sugendo, nec laruæ, id est, cacodæmones, ac lemures, hoc est, nequam spiritus qui vagari putantur, & dum innocui sunt, lares dici talpas, appositoriè malignam pestem, aggeribus. i. cumulis terræ. Ne tineæ, scilicet niuales, aut alij vermiculi, vt limaces, bruchi, tineæ, blattæ. mariscas, id est, ficus, anseres palustri. i. indomito, in paludibus versari solito, à serpente boues, quia in aluum immitti solent, cohortem. i. gregem, à brucho. i. vermiculo caules, & erucas, quæ salaces sunt herbę, depascere solito, à bruma. i. brumali frigore, à rubigine, infesta pluuia quia rubiginem inducit, catulos, id est, catellos, villas, id est, domos in agro, petasonem, id est, anteriora crura suum: à milite, id est stipendiario. Franci arcitenentem francum appellant, à campe, id est, vermiculo illo, hortenses maximè herbas, & arborum frondes erodere solito. Vnde Columella: Nec solum teneras audent erodere frondes, implicitus conchæ limax, hirsutaq; campe. Fingit autem rusticum, oblitum carminis, vt decorum seruet. Quæ vis. i. virtus, numeri. i. rythmi & metri, quia metra iuuant animos. i. memo-

Larua.
Mariſca.
Bruchus.
Bruma.
Petaſo.
Campe.

moriam. Vnde ille, Numeros memini, si verba tenerē: à tonitru reboante cados, id est, vasa vinaria, in quibus per vehemens tonitru vina obuerti solent, & in vappā mutari. Fœtas, id est, grauidas oues œstris, quos Latini asilos vocant. Maro Georg. 3. Cui nomen asilo Romanum est, œstrum Graij vertere vocantes: Vitulos ardente sole nimium excruciant, & in fugam quasi furentes vertunt. à gutture anginoso, Is enim suibus peculiaris est morbus, operas, id est, labores diurnos, fuci, vespæ sunt inutiles, apes aut muscæ non mellificātes, sed mella furantes. Vnde dicit Maro de apibus, ignauum fucos pecus à præsepibus arcent. Examina autem sunt apum, seu apium fœturæ. Iuuen. Examéq; apiū longa confederat vua. Milium, legumen, vt quidā volunt, à mille dictū, quod millesimū reddat: tamē primam corripit, vt Georg. 1. Et milio venit annua cura, vellera succida. i. cum lana nondū lota. Sentes, id est, spinę, & vepres hirsuti, lappas. i. nodulos hirsutos in lappa herba crescentes. Memori mente, vt vero simile faciat.

Cadus.
Fœta.
Oestrum.
Angina.
Opera.
Examen.
Milium.
Sentes.
Lappa.

Alph. Candide, Polluci pro sollicitudine tanta,
Pro precis officio, pro relligione putásne
Dandum aliquid? Nobis pietate peculia crescunt.
Cand. Quid ni aliquid dandum est? Opus est persoluere crates.
Alph. Rusticus es, crates etenim pro gratibus inquis.
Cand. Crates, & grates paruo discrimine distant,
Dandum aliquid, neu bis detur, sine pascha reuerti,
Quando sacerdotes commissa piacula soluunt
Alp. Quid dabimus? Vituli grauis est iactura, vel agni,
Vel leporem, pietas etiam laudabilis anser.
Cand. Dona docet tempus, lepores brumalia dona,
Quando niue hyberna currendi erepta facultas.

Anſer ad autumni finem, nouasq; Kalendas
Pertinet æſtatis, coryli, noua poma, racemi
Munera, lactentes hœdi ſunt veris, & agni.
Tunc ſi de cordis aliquem conſpexeris ægrum
Ac tenuem, qui nec vendi, nec viuere poſſit,
(Munus erit ſolenne ſatis) donabimus agnum.
Ipſe mihi quum iam regredi poſt prandia vellem,
Carmina de Nymphæ ſolennibus eruta faſtis
Tradidit, & dixit ſi quando grauabere curis,
Hæc cane: pro mentis medicamine carmen habeto.

Peculia. Candide, Polluci. Oſtendit poeta hoc figmento paſtorum animum ad gratitudinem: vt ad eam inuitet, non immemor profeſſionis ſuæ pietate. i. eleemoſynis piè exhibitis. peculia. i. poſſeſſiones. Opus eſt per ſoluere crates, vt riſum excitet, facit ruſticum crates pro grates dicere. Dandum aliquid, ſed ne bis detur, ſine. i. permitte paſcha reuerti. Piacula, i. peccata expiatione digna, ſoluunt. i. abſoluunt. Iactura. i. amiſſio, etiam anſer eſt pietas. i. eleemoſyna laudabilis. Dona docet tempus. i. pro tempore danda ſunt dona, quia habent & obſonia ſua tempora. Vnde lepores etiam debent dari in media hyeme, quando nix alta impedit aufugere. Anſer ad autumnum, & Kalendas Nouembris pertinet. Coryli. i. auellanæ & noua poma, & racemi ſunt munera æſtatis. Hœdi & agni lactentes. i. adhuc lac ſugẽtes, ſunt munera veris. i. verni tẽporis. De cordis. i. fœno autũnali, qui nec vendi. &c. Morem ruſticorum ſatyricè decribit, qui donant, quod retinere non poſſunt. Carmina ſcilicet frequentia, de Nymphæ ſolennibus, eruta faſtis, id eſt, faſtorum libris.

Coryli.

Faſti.

Quando Molorchæo Titan deſcendit ab aſtro,
Pronus, & Aſtræa iam limina virginis intrat,
Virgine lætetur pubes, & cana ſenectus,

Tranſiit

Transiit ad superos, & olympica regna petiuit.
Ogdoas vt toto iam tertia fluxerit orbe,
Festa dies iterum, natalia virginis aras
Ignibus illustrant, offert noua lita sacerdos.
Libra redit, noctes properans æquare diebus. — 40
Exultat Picenus ager, vehit Adria puppes
Illyricas, & Chaonias, cum mercibus adsunt
Thusci, vmbri, Veneti, Siculi, Laurotica templa,
Cum donis turmatim adeunt, votisq; solutis,
In sublime iugum læti ad commercia tendunt.
Et quum Thessalicas cursu breuiore sagittas
Sol subit, & frigent vrentibus arua pruinis,
Clausa gynæcæi sacris penetralibus, hausit
Corde deum toto propios oblita parentes,
Et quum semiferi fugiens Chironis ab arcu,
Languet, ad hyberni glacialia limina capri,
Induat ornatas, & mas, & fœmina, vestes,
Lætitiaq; diem celebret, quo semine sacro
Coniugis annosus grauidam pater imbuit aluum.
Illa dies etenim sanctæ primordia nymphæ
Fecit, & in nostras vetuit descendere sordes.

Quando Molorchæo. Docet quibus temporibus agantur solemnia festa diuæ virginis, vt festum assumptionis in medio Augusti, quando sol dereliquit leonem, & ingreditur virginem. Vnde idem in Parthenice Mariana: terga feræ titan Nemeæ extrema tenebat. Fulgentem cratera inter, claramque coronam, Sequitur autem in hac re opinionem Nigidij qui hunc leonem tradidit à Luna iussu Iunonis in terra Arcadica, & regione Nemeæ educatum, & deinde in exitium Herculis demissum, quẽ Hercules iussu Euristhei clauа, quã à Molorcho hospite acceperat, interfecit. Itaq; postea claua pro gladio, pelle ꝓ scuto vsum Herculẽ

fuisse. Leonem verò à Iunone inter sydera relatum, qui ad occasum spectans, supra caput hydræ constitutus est. Quando igitur Titan, id est, sol, descendit pronus ab astro Molorchœo, id est, à leone claua Molorchi interempto. Est autem longè petitum epithetum, & intrat iam limina virginis Astreæ, id est, iustitiæ virginis, quæ Astræa dicta cælũ petijt, sed vt dicit Virg. Vltima cælestum terras Astræa reliquit, tunc scilicet pubes, id est, iuuenes pubescentes, & senectus cana, id est senes canescentes, lætetur virgine. s. Maria, quia scilicet tunc transijt ad superos, & petiuit regna olympica, id est, cælestia. Ogdoas, describit festum natiuitatis D. virginis, dicens: Vt, id est, postquam, tertia Ogdoas, id est, octaua aut tertius octonarius numerus. Est enim ὀγδοας αυθλος numerus octonarius, quo ter replicato post assumptionem, habetur natalis virginis, fluxerit iam toto orbe, iterum scilicet, est festa dies, quia natalia virginis illustrant aras virginis, ignibus scilicet luminibus. Sacerdos offert noua liba, id est, libamina. Libra, scilicet signum redit properans, id est, festinans, æquare noctes diebus, quia paulò post est æquinoctium autumnale. Maro: Libra die noctisque pares vbi fecerit horas. ager Picenus exultat, scilicet festo solenni. Adria, id est, mare Adriaticum vehit puppes Illyricas & Chaonias, id est, Epiroticas, id est, vehentes Illyricos & Chaones, seu Epirotas Lauretum visentes. Thusci adsunt cum mercibus, id est, rebus venalibus Vmbri, &c. In sublime iugum, vbi ædes est diuæ virginis. Et quum Thessalicas, describit festũ præsentationis eiusdem virginis, quod celebratur quum sol subit cursu breuiori, quia tunc bruma est, sagittas Thessalicas, id est, sagittarium signum: quod Chiron Thessalicus constituere dicitur: quia tunc clausa sacris penetra-

Molorchus.

penetralibus, scilicet templi gynæcei, id est, secreti virginum. Est enim γυναικεῖον, id est, gynæceum, locus vbi mulieres versantur, vbi clausa hausit deum toto corde, oblita proprios parentes, quia contemplationi diuinæ vacabat, nil terrenum sapiens. Hoc autem festum celebratur vndecimo Kalendas Decembris. Et quum semiferi fugiens Chironis, &c. Describit festū conceptionis eiusdem diuæ virginis, sequens ordinem Kalendarij, non regestræ. Quia prius concepta, quàm præsentata fuit. Et quum sol fugiens ab arcu Chironis, scilicet sagittarij, semiferi, id est, centauri. Centauri enim sunt populi Thessaliæ, qui primi equos illic ascenderunt, vnde procul visi, creditι sunt vmbilico tenus equi. Vnde fabula orta, vt infernè equi, supernè homines dicantur. Languet, quia parum habet caloris ad limina glacialia, id est, ad ingressum frigidi capri, i. capricorni hiberni, id est hibernalis signi, tum scilicet & mas & fœmina induat ornatas vestes, id est, ornent se, & celebrent lætitia, scilicet quum lætentur, diem, quo pater, scilicet Ioachim, ut potior est sententia, annosus, id est, vetulus. Imbuit semine sacro, id est, præuento ob originali macula. Aluum coniugis, scilicet Annæ grauidam. Etenim illa dies fecit primordia, id est, conceptum sanctæ Nymphæ, id est, sponsæ altissimi patris, & vetuit descendere in nostras sordes, scilicet originalis peccati, in quod omnes de viri semine nati descendunt.

Gynęceū.

Centatur.

Quum volat imbrifera lampas phœbea sub vrna,
Ad vernos reditura dies, iam proxima veri,
Ite nurus omnes, sacros altaribus ignes,
Thura focis, faculas manibus date, ducite pompam
Attulit in templum nona dona puerpera virgo.
Quando gregis princeps aurato vellere fulgens,

Incipiet Zephyris aperire tepentibus annum, 41
Et dare maiores luci, quàm noctibus horas:
Aliger occultam redeat paranymphus in ædem,
Et noua miranti referat mandata puellæ,
Festa dies Thuscis populos de collibus omnes
Cogit, & Arnicolas vocat ad Florentia templa.
Tum quoque, sed tenui virgo prius interuallo
Nupsit, & hæc teneris lux est celebranda puellis.
Quando sub extrema cancri testudine phœbus 42
Voluitur, & reuehit vicina canicula morbos.
Thure piam celebrate diem: redit hospita mater
In proprios à matre lares, altaria circum
Primitias Cereris geminæ suspendite matri.
Ista dedit Pollux, vigilans quæ in montibus olim
Fecerat ad pecudum caulas, dum nocte serena,
Militiam cæli, sparsosq; examinat ignes.
His quoque plura dedit, sed carmina plura referri
Non sinit extremum deponens vespera solem.

Quum volat. Docet quando celebrandum est festum purificationis, aut verius præsentationis, & apparationis Christi, quo præsentatus est à diua virgine in templo. Ordo est. Quum lampas Phœbea, id est, sol, volat sub vrna imbrifera, id est, sub aquario adhuc existens reditura ad dies vernos, qui incipiunt in Martio, iam proxima veri. O nurus, id est, nuptæ omnes, ite, date sacris altaribus ignes, date focis thura, date manibus vestris faculas, ducite pompã, id est, lætas supplicationes, seu processiones: quia virgo puerpera, id est, quę virgo permanens, puerum peperierat, attulit in tẽplum noua dona, quia puerũ, qui datus est nobis, hoc est, deum incarnatum, & de virgine natum, quæ duo maxima sunt noua, nec prius visa, nec deinceps videnda. Quando gregis princeps, Describit festum Annũtiationis,

tiationis, & incarnationis dominicæ, quod in Martio celebratur, sole existente in prineipe gregis, id est, ariete. Paranymphus, id est, pronubus Gabriel (archãgelus aliger) quia alati pinguntur angeli. Miranti, quia turbata est in sermone eius, Lucę primo. Noua mãdata, quia Ecce concipies in vtero, & paries filium. Arnicolas, id est, Arnum amnem colentes, cuius accolas quidam fluentinos volunt appellandos: Vnde non semel pro Florentia Fluentia, & pro Florentinis Fluentini leguntur. Id autem festum Florentini præcipuè celebrant. Non est autem legendum aruicolæ, quasi arua colentes, quia illi vbique sunt, Arnicolæ in Thuscia tantum. Tum quoque. Tangit festum nuptiarum, quia prius nupserat. Nam quum esset desponsata, missus est angelus, &c. Tenui. i. modico, interuallo, id est, spatio temporis. Est autem spondaicus versus, & hæc lux, scilicet nuptiarum: puellis teneris, nubere sperantibus. Quando sub extrema cancri. Disertè docet festum quod visitationis nomine celebratur sexto nonas Iulias potius dicendum reuersionis, quia statim vt cõcepit, abijt cum festinatione in montana, & mansit illic menses tres, vtque post natiuitatem diui Ioannis præcursoris domini. Quando igitur Phœbus, i. sol. Voluitur sub extrema testudine cancri. i. extrema parte quæ testudinata videtur, & canicula, scilicet cœlestis. Vicina. i. mox oritura reuehit morbos, celebrata diem piã. i. pij officij thure, quia mater. i. prægnãs virgo, quæ etiã ab Elizabeth mater vocata est, qa dixit: vnde mihi hoc, vt mater dñi mei, &c. quod de ea potius q̃ de alia prægnãte dicitur: qui per eũ quem gestabat, certa erat etiã partu futura mater. Hospita, scilicet Maria, redit à matre, scilicet Anna in ꝓprios lares. i. suas ędes, suspẽdite ergo circũ altaria geminæ matri scilicet Mariæ,

Paranymphus. Aliger.

Arnicolæ.

& Elizabeth, quia à quibuſdam vocatur feſtum Elizabeth. Primitias Cereris, id eſt nouas fruges, quæ nunc maturæ ſunt. Iſta dedit Pollux, &c. dum examinat ignes, id eſt, dum virtutem ſcrutatur aſtrorum, veſpera, id eſt, veſperus, aut veſper, & heſperus, & veſperugo, ſtella illa veſpertina, quæ manè Lucifer dicitur.

ECLOGA NONA, de Moribus Curiæ Romanae, POST RELIGIONIS INgreſſum edita, inſcriptaq; Falco.

Ioannis Murmelij Argumentum.

Fauſtulus expertus Romani frigida tractus
Paſcua, paſtorum mores exponit iniquos.

FAVSTVLVS ET CANDIDVS.

Candide, quo caſu patrijs procul actus ab oris
Hæc in tura venis? hic paſcua nulla, nec amnes,
Nec liquidi fontes, nec ouilia tuta, nec umbræ,
Et tamen aſſiduos gregis hæc paſcuntur in uſus.
Candidus, Fauſtule, me noſter Coridon, qui plurima quõdã
His armenta locis habuit, magnamq; peculi
Congeriem fecit, pecori me credere adegit,
Eſſe ſalutares iſtis in montibus herbas.
At poſtquam ſegnes agros, & inertia ſaxa
Vidimus, & ſiccis arentem fontibus vndam,
Pœnituit longæq; viæ, patriæq; relictæ.
Fau. Poſtquam te incolumem ſaltus intrare Latinos
Contigit,

Contigit, antiqui potes hæc mea tecta ſubire
Iure ſodalitij, ſunt hic mihi pauperis agri
Iugera pauca, meæ vix ſufficientia vitæ.
Quidquid, id eſt, commune puta, tibi forſitan vlla
Proſpera ſors aderit, fortuna ſimillima vento eſt.
Cariceæ ſuccede caſæ, dum præterit æſtus,
Dum grex in gelida procumbens ruminat vmbra.
Pons pedum, diſcumbe parum, recreabere potu.
Potu opus eſt, potu iſte grauis compeſcitur æſtus.
Pocula prende, fluet mælius poſt pocula ſermo. — 43.
Gand. Pocula quis tanta demens æſtate recuſet? — 44.
Fau. Vina ſitim minuunt, animiq; doloribus obſtant. — 45.
Vina vt amicitias, vireis ita corporis augent.
Cand. Hæc parit ora bonos (ſi patria vina) racemos.
Fau. Funde iterum: potare ſemel, guſtare, ſecundus
Colluit os potus, calefacta refrigerat ora
Tertius: arma ſiti bellumq; indicere quartus
Aggreditur, quintus pugnat, victoria ſexti eſt.
Septimus (ænophili ſenis hæc doctrina) triumphat.

Candide, inſcribitur hæc quod compoſita eſt in gratiam Falconis Sinibaldi patritij Romani, protonotarij, apoſtolicique fiſci cuſtodis, de quo in epigrãmatis mentio frequens, eſtque de moribus curiæ Romanæ. Inducitur autem Candidus perſuaſus à Corydone cum pecore Romam proficiſci, relictis patrijs paſcuis, cuius incœpti eum ferè pœnitet. Occaſione cuius multa dicuntur in deteſtationem auaritiæ Romanæ curiæ. Hæc in rura, id eſt, Romana. Præteribo enim quæ nota ſunt. Iure antiqui ſodalitij, id eſt, ſodalitatis, & hoſpitalitatis. Fortuna ſimillima vento eſt, id eſt, maxime incerta, & inconſtans. Cariceæ caſæ, id eſt, tectæ carice quæ eſt herba acuta. Maro: Et carice paſtus acuta. Pone, repone, aut depone, vt quieſcas.

Pedum

& Elizabeth, quia à quibuſdam vocatur feſtum Elizabeth. Primitias Cereris, id eſt nouas fruges, quæ nunc maturæ ſunt. Iſta dedit Pollux, &c. dum examinat ignes, id eſt, dum virtutem ſcrutatur aſtrorum, veſpera, id eſt, veſperus, aut veſper, & heſperus, & veſperugo, ſtella illa veſpertina, quæ manè Lucifer dicitur.

ECLOGA NONA, de Moribus Curiæ Romanae, POST RELIGIONIS INgreſſum edita, inſcriptaq; Falco.

Ioannis Murmelij Argumentum.

Fauſtulus expertus Romani frigida tractus
Paſcua, paſtorum mores exponit iniquos.

FAVSTVLVS ET CANDIDVS.

Candide, quo caſu patrijs procul actus ab oris
Hæc in rura venis? hic paſcua nulla, nec amnes,
Nec liquidi fontes, nec ouilia tuta, nec vmbræ,
Et tamen aſſiduos gregis hæc paſcuntur in vſus.
Candidus, Fauſtule, me noſter Coridon, qui plurima quõdã
His armenta locis habuit, magnamq; peculi
Congeriem fecit, pecori me credere adegit,
Eſſe ſalutares iſtis in montibus herbas.
At poſtquam ſegnes agros, & inertia ſaxa
Vidimus, & ſiccis arentem fontibus vndam,
Pœnituit longæq; viæ, patriæq; relictæ.
Fau. Poſtquam te incolumem ſaltus intrare Latinos

Contigit,

Contigit, antiqui potes hæc mea tecta subire
Iure sodalitij, sunt hic mihi pauperis agri
Iugera pauca, meæ vix sufficientia vitæ.
Quidquid, id est, commune puta, tibi forsitan vlla
Prospera sors aderit, fortuna simillima vento est.
Caricæ succede casæ, dum præterit æstus,
Dum grex in gelida procumbens ruminat vmbra.
Pons pedum, discumbe parum, recreabere potu.
Potu opus est, potu iste grauis compescitur æstus.
Pocula prende, fluet melius post pocula sermo. — 43.
Gand. Pocula quis tanta demens æstate recuset? — 44.
Fau. Vina sitim minuunt, animiq; doloribus obstant. — 45.
Vina vt amicitias, vireis ita corporis augent.
Cand. Hæc parit ora bonos (si patria vina) racemos
Fau. Funde iterum: potare semel, gustare, secundus
Colluit os potus, calefacta refrigerat ora
Tertius: arma siti bellumq; indicere quartus
Aggreditur, quintus pugnat, victoria sexti est.
Septimus (ænophili senis hæc doctrina) triumphat.

Candide, inscribitur hæc quod composita est in gratiam Falconis Sinibaldi patritij Romani, protonotarij, apostolicique fisci custodis, de quo in epigrãmatis mentio frequens, estque de moribus curiæ Romanæ. Inducitur autem Candidus persuasus à Corydone cum pecore Romam proficisci, relictis patrijs pascuis, cuius incœpti eum ferè pœnitet. Occasione cuius multa dicuntur in detestationem auaritiæ Romanæ curiæ. Hæc in rura, id est, Romana. Præteribo enim quæ nota sunt. Iure antiqui sodalitij, id est, sodalitatis, & hospitalitatis. Fortuna simillima vento est, id est, maxime incerta, & inconstans. Caricæ casæ, id est, tectæ carice quæ est herba acuta. Maro: Et carice pastus acuta. Pone, repone, aut depone, vt quiescas.

Pedum

Carex. Pedum. Pedum, id est, virgam pastoralem, qua pedes ouium capiunt, & dirigunt. Inuitat autem ad potandum, nec abnuit Candidus: vt si qua petulantius in curiam Romanam dicta sint, à potis dicta censeantur. Animique doloribus obstant, Vnde Bacchus Lyæus, quod cura soluat, & Liber, quod ab eis liberet, dictus est. Vina vt amicitias, quia compotando trahitur magna familiaritas. Comicus: quia compotrix eius est. Salomon, & Cicero comparant vina, & amicitias in hoc, quòd vtraque quò veteriora, eo meliora putentur. Hæc ora, id est, regio, parit bonos racemos, si hæc vina sunt patria, id est, in hac patria nata. Vnde Faustulus potui magis, quàm verbis intentus, inquit: Funde igitur, quia potare semel est gustare, id est, pitissare duntaxat. Secundus potus, id est, haustus, colluit, id est, irrigat penitus os. Tertius refrigerat ora calefacta. Quartus aggreditur indicere siti adhuc prædominanti bellum. Quintus pugnat. Victoria est sexti, scilicet haustus. Se primus triumphat, scilicet de siti hęc doctrina est senis Oenophili. i. amatoris vini, vt prius docuimus.

Baechus.

Can. Res est consilijs secura fidelibus vti:
Vtile, doctrinis præbere senilibus aures.
Victa sitis, mens ægra manet, curæq; supersunt.
Fau. Vt sedata sitis, sic mens sedabitur ægra.
Funde merum, bibe, cardiaco medicina dolori hæc.
Vtitur ad curas isto medicamine Roma.
Can. Omne opus, atque labor vult interualla, quiescat
Obba parum, contra muscas impone tabellam.
Non madet imbre dies, nec habet nox humida rorem,
Crescere nec duris possunt in cotibus herbæ,
Importuna fames, labor improbus, æris ardor
Confecêre gregem macie, vix debile corpus
Spiritus, æger egit, vacua cute porrigit ossa.

Clunis.

Clunis,& exilis cauа contrahit ilia venter.
Hic aries,qui fronte lupos,cornuq́; petebat,
Nunc oue debilior,pauidoq́; fugacior agno eſt:
Hæc mihi,ſed nimiùm me ardentia vota ferebant,
Omnia diuino prædixerat omine cornix: 46
Vix egreſſus eram limen,cum triſtia portans
Auguriq́ à dextra venit,tegetisq́; ſiniſtra
Culmine conſedit,preſſoq́; minaciter ore
Vociferans,iter auſpicio prohibebat aperto.
Heu pecus infælix,quod lacte, & prole ſolebas 47
Affluere,in noſtris licuit dum paſcere campis:
Gramina dum queris,ſucci plus perdis eundo,
Quàm referas paſtu:ſimul hic tabeſcimus ambo,
Tu tenui victu,curis ego victus amaris.

Res eſt conſilijs, Graphicè docet quid curæ valeant,quia victa ſitis,ſcilicet eſt,mens ægra manet,curæque ſuperſunt. Ad quod. Fauſtulus: Sedata vt ſitis eſt,ſic mens ſedabitur ægra,Cardiaco medicina dolori hæc,Hæc medicina,ſcilicet frequens potus, eſt medicina dolori cardiaco,id eſt,cordis,quem qui patiuntur, nimium ſitiunt. Vnde Iuuenalis. Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico. Dicitur autẽ ἀπὸ τῆς καρδίας. quæ Græce dicitur cor. Quieſcat obba.i. lato fundo. Vnde à Perſio dicitur ſeſſilis obba. Impone tabellam cõtra muſcas,tege ne à muſcis inquinetur. Importuna fames,quæ importuna eſt de via feſſis. Labor improbus,id eſt, aſſiduus, & ita improbandus. Maro: Labor omnia vincit Improbus. Et odor aëris cõfecêre gregem macie,id eſt,emacerauerunt:ſed plus eſt confici macie,quàm emacerari:quia quod conficitur,deficit. Venter exilis,quia vacuus Diuino omine, i. a dijs portento,aut diuinandi vim habente. Maro: Sepe malum hoc nobis, ſi mens non læua fuiſſet, De cœlo tactas

Cardiac⁹.

Obba.

tactas memini prædicere quercus. Sæpe siniſtra caua prædixit ab ilice cornix. A dextera venit, Cicero tamen lib. 1. de diuin. ſcribit coruum à dextra, à ſiniſtra cornicem facere ratum. Vnde hic potius videtur dicendum, à læua, verum addit, tegetisque ſiniſtræ Culmine conſedit, vbi ſcilicet viſa eſt. Et quia ſola, infauſti eſt augurij, vt Plin. docet: Teges dicitur tugurium. Vociferans, eſt enim infœlicis garrulitatis auis. Auſpicio aperto, id eſt, manifeſto. Prohibebat iter, id eſt, profectionem. In noſtris, ſcilicet Mantuanis, quam referas paſtu, id eſt, è paſcendo, eſt enim nomen. Simul hic tabeſcimus ambo, tu, ſcilicet infœlix pecus tabeſcis, ſcilicet tenui victu, id eſt, pœnuria victus, & inedia. ego, ſcilicet tabeſco, victus curis amaris.

O noſtræ regionis opes, ô florida prata,
O campi virides, ô paſcua læta, feraxque.
Et nunquàm ſine fruge ſolum, currentia paſſim
Flumina per villas, riui per rura, per hortes.
Hinc pecus, hinc agri pingues, ſub ſydere cancri,
Cùm tritura ſonat paſſim, cùm Iulius ardet,
Arua virent, textæ lento de vimine ſepes
Poma ferunt, redolentq; ipſis in vepribus herbæ.
O nemorum dulces vmbræ, mollesq; ſuſurri,
Quos tecum memini gelidis carpſiſſe ſub vmbris.
Turturis ad gemitus, ad hirundinis, ac philomelæ
Carmina, cùm primis reſonant arbuſta cicadis.
Aura ſtrepens foliis nemorum veniebat ab Euro,
Et baccata ſuper tendebat brachia cornus.
Ipſe ſolo recubans, pecudes geſtire videbam,
Atque alacres teneris luctari cornibus agnos.
Poſt ſomnos, per gramen humi nunc ore ſupino,
Aut flatu implebam calamos, aut voce canebam
Pectore nunc prono rutilantia fraga legebam.

Fau-

Fau. Vinere tum fœlix poteras, diciq; beatus,
Sed bona, quòd nondum fueras expertus acerbam,
Vilis erat tibi, teq; ideo fortuna reliquit.
Quando iterum veniet (veniet si forsitan vnquam)
Sicut capreolis rursum nitentibus hærent
Stipitibus vites, Stringuntq; tenaciter vlmos.
Sic illam tu prende manu, neu desere prensam.
It, redit, effigiem mutat, nec imagine constat
Par lamijs, quas nocte ferunt errare per vmbras.
Mobilis vt facies, ita mens deludere gaudens,
Quod dederat, tollit: pensi nihil, omnia casu,
Qui minimum metuunt, sapiúntue, repellit, & odit.

O nostræ, Continua sunt verba Candidi. Nam Faustulus se latinum significauit, atque in sua patria esse. Omnia autem vsque adeo facilia sunt, vt vel minima expositio videatur inanis: nihil tamen est abiectius dictum, quàm huic stylo congruat. Arua virent. Virg.

Vt quantum longis carpent armenta diebus,
Exiguus tantum gelida ros nocte reponat.

Sepes poma ferunt, Miram narrat fertilitatem, sed nō raram Italiæ, vbi in vnis hortis, poma, vitem, fruges, & legumina non semel vno anno colligas. Redolent ipsis in vepribus herbę, id quoque verum, quia rosæ nascuntur. Mollesque susurri, scilicet fontium, & apum. Maro: Sæpè leui somnum suadebit inire susurro. Est autem susurrus raucum, & lene murmur, gelidis sub vmbris. Idem: Hic inter flumina nota. Et fontes sacros frigus captabis opacum. Turturis ad gemitus, quia eius cantus est gemitus. Idem: Nec gemere aërea cessabit turtur ab vlmo. Ad hirundinis ac Philomelæ Carmina, Hæ enim auiculæ dulciter canunt. Maro: Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras, quod de philomela Susurrus.

Philomela intelligi posse docet Seruius. Cum primis, idem: Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis. Ab Euro, id est, oriente, cornus baccata, aut brachia baccata, id est, baccis ornata, hoc est, cornis. Idem: Victum infœlicem baccas, lapidosaq; corna dant rami. Et in eodem. 3. Aeneid. Baccatamq; iugis Naxō. Sole recubans. Idem Recubant sub tegmine fagi. gestiri. i. gestu alacritatem prodere aut voce. Idem: Nec calamis solum æquiparas, sed voce magistrum. Rutilātia, quia natura fraga. Viuere tum fœlix poteras diciq; beatus, sed bona fortuna erat tibi tum vilis, quod non dum fueras expertus acerbam. Id vero verius est, vnde dici solet: Dulcia non meruit, qui non gustauit amara, & sic: Dulcia non sapiunt cui non gustantur amara. Et ideo quia despecta tibi fuit fortuna, reliquit te. Id quoque moraliter, quo suadet præsenti vti fortuna, quia multis dilatio nocuit. Vnde Lucan. Tolle moras, nocuit semper differre paratis. Quando iterum veniet, scilicet fortuna, veniet si forsitan vnquam, bona parenthesis, qua incertitudinem fortunæ significat. Sicut vites hærēt stipitibus, i. passi: hoc est, ad palos, capreoli i. chordulis quibusdam ad hoc natis nitentibus. i. tendentibus sursum. Sic prende manu illam, scilicet fortunam neu. i. neue, desere prensam. i. semel cōprehensam. Fortuna, it & redit, & mutat effigiem, nec constat imagine. i. nec seruat semper eādem imaginem, par. i. similis, lamijs, id est, mulieribus, quæ se transfigurare dicuntur, pensi. i. excogitati & deliberati, nihil, scilicet habens, omnia, casu, scilicet faciens: repellit, & odit, qui nimium metuunt, vnde dictum à Marone: Audaces fortuna iuuat, aut vt alij legūt audētes. Ve, pro vel, qui minimū sapiunt, quia vt Philosophus docet, quāto plus est sapientiæ, tanto minus fortunæ: quia sapiētes sunt

Baccatus.

Capreol⁹.

Par.

Pensi.

tes ſunt prudentes, omnia proſpicientes priuſquàm eueniant, & ita pauca eis à caſu, & fortuna obueniunt.

Can. Dilitias patrij quoties reminiſcimur agri,
Ferre tot ærumnas animo non poſſumus æquo.
Sed quò mente feror, caſu afflictatus acerbo?
Vnde magis crucier, fœliciſſima tempora voluo?
Maius adeſt, florent vites, humilesq; geniſtæ,
Iam ſpicata ſeges, malus iam punica multo
Flore rubet, redolent ſepes albente ſabuco
In patria, per rura Padi, per paſcua Minci.
Hic verò necdum incipiunt pubeſcere montes. — 48.
Quòd ſi vere ſolum torpet, quid frigora brumæ,
Solſtitiumq; feret, gelidis quum terra pruinis
Albicat, & rapido cum cœlum incanduit æſtu?
Sunt tamen hic armenta, quibus cutis vuida, ceruix
Non ſignata iugis, gemino frons ardua cornu,
Luxuriansq; toris pectus, niſi pabula carpant.
Non erit hac tanta humectum pinguedine corpus.
Fau. Hæc armenta quibus caput à tellure leuatur
Altius, & cui ſunt longa internodia crurum,
Cuncta vorant, herbas primùm, mox ore ſupino
Arboreas frondes, ſummæq; cacumina ſyluæ.
Hoc imbelle pecus, quod humi naſcentia tantum
Gramina decerpit, vacuis ieiunat in aruis.
Can. Quid verbis opus eſt? cunctis animantibus vna eſt
Conditio ſemper, maiora minoribus obſunt,
Agna lupo, mites aquilis ſunt præda columbæ,
Innocuos delphin venatur in æquore piſces.
Vnde fit hoc? Certè res prodigioſa videtur.
Hæc loca ſi procul hinc videas è rupibus altis,
Pingue ſolum, & multo veſtitum gramine dicas,
Quò magis appropias, tanto magis omnia ſordent.
Fau. Hoc eſt Roma viris, quibus quod noctua truncо

Inſidet,

Insidet,& tanquam volucrum regina superbis
Nutibus à longe plebem vocat. Inscia fraudis
Turba coit, grandes oculos mirantur,& aures,
Turpe caput, rostriq; minacis acumen aduncum,
Dumq; super virgulta agili leuitate feruntur
Nunc huc, nunc illuc, alijs vestigia filum
Iliaqueat, retinent alias lita vimina visco.
Prædaq; sunt omnes verubus torrenda salignis.

Delitias patrij. Permanet querulus Candidus, vt tandem perueniat ad mores curiæ notandos. Vnde magis crucier, quia summum infœlicitatis genus est, fuisse fœlicem. Maius scilicet mensis floribus. Iam spicata, id est, in spicas formata, Malus Punica, id est, quę aurea mala fert. Albente sabuco, scilicet floribus, cum acinos nigerrimos habeat. Per pascua Minci, pro Mincij per apocopen aut synæresin. Pubescere, id est, frondescere. Quòd si vere, id est, verno tempore, de quo dictum est: Nunc omnis parturit arbos. Torpet, constrictum frigore iacet, quid frigora brumæ scilicet ferent? Quid solstitium, scilicet æstuale feret? Bruma, inquam, gelidis quum terra pruinis albicat, solstitio autem, rabido quum cœlum incanduit æstu, cutis vuida, id est, glabra, & nitida. Horatius. Me pinguem & nitidum & bene curata cute vises, ceruix non signata iugis, id est, quæ nondum portauerat iugum. Luxuriansque toris pectus, quod indicium bonum indicat Virgilius Maro. Alegoricôs autem vult diuites omnia ingurgitare, vt docet manifestè Faustulus, vnde addit Candidus. Semper Maiora minoribus obsunt, agna est lupo præda. Mites columbæ sunt præda aquilis, delphin, qui balenas & cete alere dicitur, quia intrat eorum ora, & egreditur, cum sequentes pisciculi in aluum balenæ demittantur. Vnde quidem latronem appellant,

Vuida.

appellãt, venatur.i.insidijs capit,quia nihil est pernicioſius eo. Multa autem per allegoriam dicuntur. Hoc est Roma viris.i. captatrix. Oſtentat enim ſe placidã & opulẽtam,& aduentantes inedia confici ſinit. Quod noctua auibus,quæ admirationi eſt eis,& ita circumuolantes capiuntur aut viſco,aut reti. Lita,id eſt,illita, à lino, vimina,id eſt,virgulæ, aut perticæ paruæ. ſunt præda torrenda vęribus, alij verubus legunt. Sed & Maro veribus dixit: Pars in fruſtra ſecant,veribusque trementia figunt. Salignis autem.i.ex ſalicibus,quia talibus vtuntur ruſtici. Salignus.

Cand. O bellum hoc,poterit dici nihil aptius vnquam.
Sed procul en coluber tortos in puluere greſſus
Flectit, & exertis ſitiens ferit dẽra linguis.
Fau. Candide,quæ moneo memori ſub pectore ſerua,
Quando inter ſyluas graderis,defende galero — 49
Lumina, Namque rubi prætendunt ſpicula longis
Dentibus,& curuus diſcerpit pallia mucro.
Nec depone pedum, multaq; armare memento
Cote ſinum,ne te ſubitò nouus opprimat hoſtis,
Et perone pedem tegito,ſpineta colubris
Plena,hominum vitæ morſu inſidiantur amaro,
Et nunc longa dies æſtu facit acre venenum.
Mille lupi,totidem vulpes in vallibus iſtis.
Luſtra tenent,& quod dirum,ac mirabile dictu eſt,
Ipſe homines(huius tanta eſt violentia cæli)
Sæpè lupi effigiem,moresq; aſſumere vidi,
Inq; ſuum ſæuire gregem, multaq; madere
Cæde ſui pecoris, factum vicinia ridet.
Nec ſcelus exhorret, nec talibus obuiat auſis.
Sæpè etiam miris apparent monſtra figuris, — 50
Quæ tellus affecta malis influxibus edit.
Sæpè canes tantam in rabiem vertuntur,vt ipſos

Vincant cæde lupos, & qui tutela fuerunt,
Hoſtiles ineunt animos, & ouilia mactant.

O bellũ hoc. Aſſentatorum more, vt Perſius indicat, laudat dictum Fauſtuli, quod tamẽ hic amice fieri poteſt, verum oſtendit colubrum inſidiari cantantibus. Exertis linguis, ab ex & ſero. Maro, & linguis micat ore triſulcis. Defende galero. i. largo pileo ruſtico. Curuus mucro .i. pugio ſpinarum. Ne depone pedum. i. baculum paſtoralem. Multa cotẽ .i. duris lapidibus. Nouus hoſtis .i. improuiſus, & inexpectatus ſerpens. Et perone. i. calceamento ruſtico, crudo corio crura ambire ſolito. Spineta. i. loca ſpinis & vepribus cõſita. Maro: Nunc virides etiam occultant ſpineta lacertos. Sæpè lupi effig. Maro in pharmaceutria. His ego ſæpe lupum fieri, & ſe condere ſyluis Mœrin, &c. Id autem Arcadibus dictum eſt euenire ſolitum, ſed ſic intelligo lupos fieri, vt ſocij Vlyſſis facti ſunt & vrſi, & leones, ac porci, quod eorum mores aſſumpſerunt: vnde furaces, & rapaces ſignificat, ſed ad fabulam quoq; reſpicit, iã effigiem dicit & mores. Auguſtinus docet in Italia viſum eſſe quibuſdã quòd in aſinos eſſent verſi, & ita ſubire onera à cõiugib⁹ impoſita more aſinorũ. Malis influxibus. i. malis influẽtijs. Acri ꝓfecto aceto cõſpergit Rom. quaſi vero cęlũ id faciat. Canes ouilia mactãt. Nota allegoria in prelatos, qui ſubditos ſpoliãt

Galerus.
Pedum.
Pero.
Spinetũ.

Fama eſt Aegyptum coluiſſe animalia quædam
Et pro numinibus multas habuiſſe ferarum,
Iſta ſuperſtitio minor eſt, quàm noſtra ferarum.
Hic aras habet omne genus, contraria certè
Naturæ res atque deo, qui dicitur olim
Præpoſuiſſe hominem cunctis animantibus: atqui
Sæpè etiam morboſa æſtas, & peſtifer annus
Ingruit, & paſſim languens pecus omne per arua

Sterni-

Sternitur, extinctæ dum balat ad vbera matris
Agnus obit: moritur duro sub pondere taurus,
Nec modus est morbo, non est medicina veneno,
Sed vicina domus vicino à limite, mortem
Haurit, & assiduè sumunt contagia vires.
Ista feras raro pestis rapit, vtile semper
Fert pecus, extinctas caulas epulantur atroci
Dente lupi, nostraq; ferè iactura opulescunt.
Can. Heu heu quam præceps miserum me insania traxit!
Credere fallaci grauis est dementia famæ.
Romuleos colles, Tiberim, Romanaq; tecta
Audieram, & studio mens est accensa videndi,
Ducendiq; bonis in tot præstantibus æuum.
Accessi cum parte gregis: tentoria demens,
Totum penè larem cum pastoralibus armis,
Trans iuga summa tuli, mulctralia, cymbia, ahena,
Et cacabos, & quo formatur caseus, orbem — 51.
Fagineum, impensam, atq; operas amisimus omnes.

Fama est Aegyptũ. Docet omne genus ferarũ habere aras suas Romæ. i. omne genus vitiosorum esse in honore, & pretio. Quod Iuuen. Satyra. 1. graphicè docet asserẽs, nõ nisi flagitiosos exilio & carcere dignos sublimari, & ideo inquit: Aude aliquid breuibus Gyaris, aut carcere dignũ. Si vis esse aliquid. Fama est Aegyptũ. Idem docet Iuuen. Sat. 14. Quis nescit Voluci Bythynice, qualia demens Aegyptus portẽta colat? Crocodilõ ãdorat pars hęc, illa pauet saturã serpẽtib⁹ ibin &c. Multas ferarũ, id est, multas feras Ista scilicet Aegyptiorũ superstitio. Superstitiosorum & dilirantiũ religio minor est quàm nostra, id est, Romana. Quia ferarũ hic aras habet omne genus. Prępositisse, vt in paradiso. Gen. 1. Dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & vniuersis animãtibus, quæ mouentur super terram.

Balare. Boare. Mugire.

Sæpè etiam morboſa æſtas, hoc quoque verum, pecus omne, id quia paſtor dicit, ſed & homines plurimi peſtilentia abſumi illic quotannis ſolent. Dum balat, id propriũ eſt ouis, vt boare bouis, & mugire tauri, moritur duro ſub pondere taurus. Hæc omnia nimis graphicè habentur. Georg. 3. Ecce autem duro fumãs ſub vomere taurus. Concidit, &c. Nec modus .i. finis eſt morbo, nõ eſt medicina veneno .i. infectioni venenoſæ, Ibidem: Quæſitæq; nocent artes, ceſſere magiſtri Phillyrides Chiron, Amythaoniuſque Melampus. Iſta feras rarò peſtis rapit, id quidem verum, & tamen non ita multiplicantur, vt pecudes. Opuleſcunt. i. opulentæ, & diuites fiunt, vt feræ ſit nomen. Nam ſi feræ ſcribitur, refertur ad lupos. Credere fallaci grauis eſt dementia famæ. Prouerbiale, ſenſus autem eſt, ſe tractum fama, quæ erat, omnes, qui Romam accederent, ditari, illuc cũ pecore commigraſſe, & cum armis paſtoralibus, quæ graphicè enumerat. Mulctralia, vaſa in quæ lac trahitur & mulgetur. Cymbia vaſa in morem cymbarum, in quæ transfunditur. Ahena, id eſt, lebetes ex ære factos, & cacabos, aliud genus vaſis, quidam caldaria vocant. Et quo formatur caſeus orbem, id eſt, vas rotundum quo imprimitur. Vnde à forma formaginem vocat Apuleius, vnde Gallicum vocabulum. hunc vt charum oſtendat. fagineum. i. ex fago commemorat tornatum. Impenſam, ſcilicet, pecuniam. Atque operam amiſimus omnes, quæ erat vox corui aliquando Romæ vænum expoſiti.

Quid faciam? Quo me vertam? Sperata negantur
Pabula, tot caſus, tot vbique pericula, cogor
In veteres remeare caſas, & cæpta fateri
Conſilijs egreſſa malis, iterumq; per æſtus,
Et montana pati longos per ſaxa labores.

Hen

Heu pecus infœlix, ô læuo ſydere paſtor
Huc auecte: Fuit multo præſtantius iſtud
Ignoraſſe ſolum, patrioq; in limine tutos
Conſumpſiſſe dies, gelidis ſenuiſſe ſub antris,
Atque Padi circum ripas, Athеſiſue per agros,
Aut vbi per virides campos, & paſcua nota
Mincius it, vel quà vitreo natat Abdua curſu,
Conſediſſe, gregem pauiſſe ſalubribus herbis.
Fau. Te tua credulitas, & me mea fallit in horas.
Vide ego ſupremæ qui proſperitatis habebant
Culmina, dum laudata petunt, cecidiſſe, nec vnquam
Emerſiſſe malis, facit experientia cautos.
Hi prius explorant, & non laudata ſequuntur.
Omnia laude carent, quæ ſunt meliora, fuerunt
(Non nega,) quæ famam retinent, ac nomina ſeruant.
Cuncta ſuis pollent vicibus. Luna. Adria, Troia,
Saluia, quas nobis memorabat ſæpius Vmber,
Nomine ſunt ſolo: deleuit cætera tempus.
Si minor eſt patriæ forſan modo gloria noſtræ,
Reſtamen eſt melior: laudatæ gloria Romæ
Quanta ſit, in toto non eſt qui neſciat orbe.
Fama quidem manet, vtilitas antiqua receſſit.
Illi, priſca quibus maduerunt paſcua, fontes
Nunc humore carent, venis aqua defuit hauſtis.
Nulla pluit nubes, Tiberis non irrigat agros.
Tempus aquæ ductus veteres contriuit, & arcus
Et caſtella ruunt, procul hinc, procul ite, capellæ.
Hic ieiuna fames, & languida regnat egeſtas. – 52.

Quid faciam. Deſperantis vox, & cœpta fateri Conſilijs egreſſa malis, quod ſummè dolendum innuit Virgiliana Iuno Aeneid. 1. Me ne incœptis deſiſtere victam, ô læuo. i. ſiniſtro, & inimico ſydere, paſtor huc Lęuus. auecte, potius quàm aduecte dicit, quia à bonis paſcuis ad ſte-

ad ſterilia migraſſe dolet iſtum, ſcilicet ſterile & ſcele-
Atheſis. ratum. Patrioque in limine tutos cõſumpſiſſe dies, re-
petere, fuit multo tutius. Atheſisúe per agros, qui fluit
ex Tridentinis alpibus, Tridentum alluit, & Vero-
Mincius. nam deuidit. Mincius, fluuius Mantuanus, non longè
à Mantua in Padum fluens, ſæpe commemoratus. Ab-
dua, qui à Strabone Adua dicitur, fluuius ex Vrbano
Abdua. lacu ortus, in Padum quoq; incidit: Vrbanus autem, vt
Larius, & Benacus, ex alpibus ortũ habet, atq; incre-
mentum. Conſidiſſe, à conſido. i. locum habitationis
cepiſſe, vt Aeneid. 1. Vultis & his mecum pariter con-
ſidere regnis? regem pauiſſe repete, vt dixi, fuit multò
ſalubrius. Te tua credulitas, docet non facile creden-
dum eſſe, in horas, & non in oras, legendum. Sed ſecũ-
dum Vallũ, quia non ponitur nota excrementi, poti⁹
diceret in horam. Vidi ego, à certitudine argumẽtatur,
quia plus valet oculat⁹ teſtis vnus, quàm auriti decem.
Ordo eſt: Ego vidi eos qui habebãt culmina. i. ſummi-
tatem ſupremæ. i. ſummæ ,pſperitatis. Alludit ad ro-
tam fortunæ. Cecidiſſe dũ petunt laudata, quia ſæpè
quæ bona & læta vertuntur in peius. Vnde dici ſolet:
dij bene vertant. Nec vnq̃. ſ. poſtq̃ ſemel inciderãt, e-
merſiſſe malis. i. caput extuliſſe è malis quibus obruti
erant. Facit experientia cautos, & ideo ſenes difficul-
ter inducuntur ad credendũ, quia multã experientiam
fraudis habent. Hi ſcilicet cauti. Explorant. i. exquirũt,
& examinãt prius, & nõ ſequuntur omnia laudata, ſed
quæ cõpererint bona, quia ſępe laude carent quę ſunt
meliora. ſ laudatis. Nõ nego. i. fateor fuerunt. ſ. multa,
quæ retinent famam, ac ſeruant nomina, quum nihil
habeant rei. Sed cuncta pollent ſuis vicibus. i. vici-
ſſitudinibus, vnde Comicus: Omnium rerũ viciſſitudo
eſt. Luna, Adria, Troia, Saluia, hæ vrbes quas Vmber
ſ. doctus ille, cuius ſæpe meminit, memorabat nobis,

hoc

hoc ſemper ne contra decorũ plus quàm vt paſtori cõpetat, ſapere dicatur. Sunt, ſcilicet nunc ſolo nomine quia tempus deleuit cætera, quia omnia ſeneſcunt, & labaſcunt in tẽpore. Vnde: Tempus edax rerum, &c. Luna ciuitas olim Hetruriæ ad Macrã fluuiũ, de qua Lucan⁹: Hoc ꝓpter placuit Thuſcos de more vetuſto Acciri vates, quorũ qui maximus æuo Aruus, incoluit deſertæ mœnia Lunæ. Interijt enim nunc, ſed religio adhuc Lunenſis nominatur. Adria quoq; vrbs Italiæ fuit, quæ mari cui vicina eſt, nomen dedit, ꝙ Adrianũ ſen Adriaticum dicitur, & interdum etiam Adria genere maſculino, mare ipſum quod ſuperũ vocant, quia orientem verſus, in qua ora Venetiæ ſunt. Troia notior eſt, quam vt de ea quidquam dicendum ſit. Deleta eſt Saluia, vt aliæ multæ, vt Sagũtus in Hiſpania, Carthago in Africa, Corinthus in Peloponeſo. &c. Si minor eſt patriæ forſan modo gloria noſtræ. Ergo, & Fauſtulus ſe Mantuanum indicat, quia ait. Res tamen eſt melior. Illi priſca, &c. Per fontes, beneficos in poëtas intelligit. Vt Mecænatem, Auguſtum. Meſſalam, Pollionem, & ſimiles aquæ ductus veteres, manifeſta allegoria. Hic ieiuna fames & lãguida regnat egeſtas, ſelecta, & apta epitheta. Nã ideo fames, quia ieiuna, & ideo languidus ferè, quia egenus. Egeſtas enim languorem parit, ſicut, & inedia, vt patet in apologo, quẽ Liuius recitat de mẽbris quæ in ventrẽ coniurauerũt.

Luna.

Adria.

Troia.

Hic tamen, vt fama eſt, & nos quoque vidimus ipſi,
Paſtor adeſt, quadam ducens ex alite nomen,
Lanigeri pecoris dines, ditiſſimus agri,
Carmine qui priſcos vates, atque Orphea vincat,
Orphea, qui traxit ſyluas, & ſaxa canendo.
Hic alios omni tantum virtute Latinos
Exuperat, quantum Tiberim Padus, Abdua Macram

Lenta ſalix iuncum, tribulos roſa, populus algam.
Credimus hunc illi ſimilem, cui Tityrus olim
Bis ſenos fumare dies altaria fecit.
Hic ouium cuſtos, ipſo vigilantior Argo.
Daphnide nec ſolum, ſed eo, qui dicitur olim
Admeti pauiſſe greges per Theſſala rura,
Doctior, omne pecus Solymi curare magiſtri
Dignus, & antiquo dignus ſuccedere patri,
Qui fuit Aſſyrij pecoris poſt retia paſtor.
Ipſe poteſt ſeruare gregem, depellere morbos,
Humectare ſolum, dare paſcua, ſoluere fontes,
Conciliare Iouem, fures arcere, lupoſque.
Si fauet iſte, mane: quòd ſi negat iſte fauorem,
Candide coge pecus, melioraque paſcua quære.

Hic tamen, vt fama. Huc tẽdit principale inſtitutum, vt videlicet Falconem Sinibaldum à largitate laudet, aut ad eam inuitet, cuius gratia videtur tota ecloga cõpoſita, vt fama eſt, quæ ſepe mendax. Vnde Maro: tam ficti prauiq́ue tenax quàm nuntia veri. Ideo addit. Et nos quoque vidimus ipſi. Paſtor adeſt. Aut quia etiam imperatores vocãt paſtores, vt ſermo paſtoralis: aut quia datarius, & vt dicunt eleemoſynarius eſt, & ita multorum paſtor. Quadam ducens ex alite nomen. Dicitur enim Falco, quod & auis notæ nomen. Lanigeri pecoris diues. Maro in Bucolicis: Quàm diues niuei pecoris, quàm lactis abundans. Ditiſſimus agri, Idem Aeneidos primo: Huic coniunx Sichæus erat ditiſſimus agri Phœnicum. Carmine qui priſcos vates atq; Orphea vincat. More Maroniano principem ab exercitu ſeperat, vt egregium ſignificet. Nam Orpheus vnus priſcorum eſt vatum, ſicut Aeneidos primo: Reliquias Danaum, atque immitis Achilli: vbi Achilles non excluditur à Danais ſed excellere atque egregius

Orpheus.

eſſe

esse significatur. Orpheaque in medio posuit, syluasq; sequentes. Et saxa, quod Amphioni asscribit Horatius, dicens in arte Poetica: Syluestres homines, sacer interpresque deorum, Cædibus, & victu fædo deterruit Orpheus. Dictus ab hoc lenire tygres rabidosq; leones. Dictus, & Amphiō Thebanæ conditor vrbis, Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda, Ducere quo vellet, &c. Tiberim Padus, Est enim padus longè maximus fluuiorum Italiæ, quinque ostijs in mare Adriaticum prorumpens. Vnde Georg. 1. Fluuiorum rex Eridanus. &c. Abdua, fluuius latus, de quo iam dixi. Macram, fluuiū exiguū, cuius meminit. Luc. dicens, Nullasq; vado qui Macra moratus Ainos. Macri autem campi sunt in medio Bononiæ, & Rauennæ, & aliarum ciuitatum, per quas itur Romam. Lenta salix iuncum, scilicet exuperat Populus, arbor frequens ad padum. Algam herbam, quam proijcit aqua, quę ad populum sæpe iacitur. Maro: proiecta vilior alga. Credimus hunc illi, scilicet Augusto Cæsari. Cui Tityrus, id est, Maro: Bis senos, vt in prima Ecloga: Hic illum vidi iuuenem Mœlibœe quotannis, Bis senos cui nostra dies altaria fumant. Ipso vigilantior Argo, cui tamen centum erant oculi, quorum bini duntaxat somnum acceperunt. Verum falco quoque perūigil est auis. Vnde in Epigrammatis alludit de eo ad summum pontificem: Ducere sopitis pastor potes otia curis. Falco tuas Argi more gubernat oues. Daphnide, quē tamen Theocritus, & Maro doctissimum, & diuinandi peritum inducunt. Nec solum scilicet Daphnide doctior, sed eo scilicet Apolline Nomio, qui ob interfectos Cyclopes nouem annis spoliatus diuinitate, pauit armenta Admeti regis Thessaliæ iuxta Amphrysum, vt alibi diximus: per rura ergo Thessala, id est, per Amphry-

Padus.

Abdua.

Macra.

Alga.

Argo.

phryſum. Omne pecus, id eſt, totam eccleſiam catholicam. Magiſtri Solymi, id eſt, Hieroſolymitani, videlicet Petri, & dignꝰ ſuccedere patri, ſcilicet Petro Papæ, qui pater dicitur, qui ſcilicet pater fuit, paſtor pecoris Aſſyrij, id eſt, Iudaici, & totius eccleſię, quę prima fuit in Aſſyria, Poſt retia, id eſt relictis retibus factus eſt piſcator hominũ. Conciliare Iouem, aut deũ, aut ſummum põtificem. Si fauet iſte, mane. Omnem ergo ſpem in Falcone collocandam cenſet, quod vt ſignificet. Hoc argumentum excogitauit.

ECLOGA DECIma, de fratrum obſeruantiVM, ET NON OBSERVANTIVM controuerſia, poſt religionis ingreſſum, inſcripta Bembus.

¶ Ioannis Murmelij argumentum.

Nunc veræ, & falſæ diſcrimina relligionis
Narrat, oueſque pias Carmeli ſæperat hœdis.

CANDIDVS, BEMBVS, BAtrachus, & Myrmix.

Maxima paſtores agitat diſcordia Bembe,
Qui Selymos colles, Galilæaque rura colebant.
Batrachus hinc, Myrmix illinc certare parati,
Iudice te paucis, ſi non audire recuſas,
Et niſi te reuocant maiora negotia, dicent.
Tu pater es vatum, tu ſcis componere lites,
Iurgiaque, & blandis conuitia tollere verbis.
Te quoque Pierios fama eſt potaſſe liquores,

Et vi-

Et vidiſſe deas, quibus eſt cuſtodia ſacri
Fontis, & Eurotæ campos, ac Phocidis aruæ,
Ipſe vbi fronde ſua tibi tempora cinxit Apollo,
Dona dedit, citharam, neruos, & eburnea plectra.
Bem Dicite quandoquidem tepidos admouit ad ignes
Nos hiberna dies, dum non ſinit ire per agros
Bruma gregem, flatu Boreas dum ſæuit acuto.
Dum riget omne ſolum, tectis dum plurima pendet
Stiria, dum torpent ſub aquis glacialibus amnes.
Otia damnantur, quæ nulla negotia tractant.

Maxima paſtores, Hac vltima ecloga, quã vt ſuperiorem in religione compoſuit, agitur Carmelitarũ fratrum obſeruantum, quorum partes Batrachus agit, & non obſeruantium, quos Myrmix defendit, cõtrouerſia, fictis non ab re contendentiũ vocabulis. Nam Batrachos rana dicitur cui ferè ſimilem habent Carmelitæ de obſeruatione interiorem tunicam, quia piceã, aut vt dicunt, griſeam. Myrmix autem formica, quæ nigra eſt, vt non obſeruantium tunica, Mar. It nigrum campis agmen. Præterea, vt in fabulis eſt, ranę elegerũt regẽ, vt obſeruãtes ſub vno comiter viuunt patre. Formicæ autem in vna quidem domo multos habent magiſtratus, vt non obſeruantes diuerſas habent culinas. Litem ꝓponit Candidus, ꝓ quem ferè auctorem intelligo. Paſtores id eſt, Carmelicolas, aut fratres, de Carmelo ꝓfectos. Solymos, id eſt, Hieroſolymitanos. Tu pater es vatum. Fortè Generalem ordinis hoc nomine appellat, qui pater eſt vatum, quia Carmelitarũ, qui filij olim erant prophetarum, & prophetæ, qui, & vates dicuntur. Tu ſcis cõponere, id eſt finire, vt: Ante diem clauſo componet veſper olympo. Et in Bucolicis: Non noſtrum inter vos tantas cõponere lites. Vnde qui pacto litem terminant, ſe cõpoſuiſſe, aut compoſitio-

Batrachus

Myrmix.

Solym.

positionem feciſſe dicunt. Pierios liquores.i.hauſtus muſicos quib⁹ poeta euaſerit. Et vidiſſe deas.i.Muſas, quibus viſis, & ab eis ad Hippocrenen ductus Heſiodus,poëta euaſit,Vnde Ouidius.

Ecce deas vidi,non quas præceptor arandi
Viderat,Aſcræas quum ſequeretur oues.

Neutro autem modo dicit ſe Perſius euaſiſſe poetam, in principio ſic. Nec fŏte labra prolui caballino, Nec me in bicipiti ſomniaſſe parnaſſo Memini, vt repentè
Eurotas. ſic poeta prodirem. Et Eurotæ campos. Eurotas fluuius eſt Laconiæ laurifer. Vnde illic Phœbus fingitur docuiſſe lauros. In Bucolicis Maro: Omnia quæ Phœbo quondam meditante beatus Audijt Eurotas,iuſſitqúe ediſcere lauros, ille canit.

Ac Phocidis arua,in quibus Parnaſſus eſt mons, totus Muſis conſecratus,Ouidius: Seperat Aonios Actæis Phocis ab aruis,Terra ferax. Et paulò pòſt.

Mons vbi verticibus petit arduus aſtra duobus
Nomine Parnaſſus,ſuperatqúe cacumine nubes.

Fronde ſua.i.lauro. Maro in Bucolicis: Phœbo ſua ſẽper apud me Munera ſunt lauri.dona dedit ſcilicet ſuam citharam,quam à ſe inuentã Orpheo dedit. Neruos.i.chordas, & eburnea plectra.i. Lyram heptacordem,quam inuenit, cũ tetracordis Mercurij dicatur. Horatius in arte: Ne fortè pudori, Sit tibi muſa lyræ ſolers, & cantor Apollo, Dicite. Sic Palæmon Maronianus: Dicite, quandoquidẽ in molli conſedimus herba, Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos. Quod hic ex induſtria mutat,quaſi per legem amebœi carminis contrarium dicens. Tepidos admouit. Perſi⁹: Admouit iam bruma foco te Baſſe Sabino. Boreas ventus ſeptentrionalis, dictus rex Thraciæ, quòd illinc vbi regnat, ad nos veniat, flatus eſt acuti.

Vnde

Vnde Maro: Et boreæ penetrabile frigus adurit. Dum riget, ſcilicet gelu. Stiria, gutta in longum congelata. Torpent, ſtagnantium more. Otia damnantur, quæ nulla negotia tractant. Vnde Cicero, principio tertij Officiorum. Publium Scipionem dicere ſolitum ſcripſit Cato, nunquam ſe minus otioſum eſſe, quàm quum otioſus, nec minus ſolum, quàm quũ ſolus eſſet. Magnifica verò vox, & magno viro, ac ſapiente digna, quę declarat illum, & in ocio de negotijs cogitare, & in ſolitudine ſecum loqui ſolitum. Vbi ſcies otioſum dici, qui muneribus publicis vacuus, operam dat rerum cognitioni. Vnde poëtica ſtudia otia vocãtur. Non ergo otioſus nihil agit, ſicut ceſſator.

Myr. Paſtores genus infœlix, æſtate vagamur
Pro grege ſoliciti, ſed nos quum frigidus imber
Continet in ſtabulis, lites, & iurgia ſurgunt.
Bat. Qui veteres audent ritus mutare, ſuoque
Arbitrio, & nullis ducunt ſub legibus æuum,
Hi ſunt ô Myrmix, qui bella domeſtica gignunt.
Bem. De veteri ritu, de conſuetudine patrum,
Rixa agitur vobis? leges, moreſque parentum
Batrathe dic, cur noſtrum veniſtis in orbem
Ex Phœnice ſolo, nos paſcua vidimus illa.
Vidimus herboſos fœlici vligine campos,
Vertice Carmeli vitreis vberrimus vndis
Fons cadit, & rauco denſum nemus irrigat amne.
Vidimus & Iordanis aquas, vbi maximus olim
Paſtor oues mergens, ſcabiem reſecauit auitam
Amnis hic à Libano veniens, Galilæa per arua
Tranſit, & ampla lacu conſurgit in æquora magno,
Vnde coit rurſum, rurſum mare fundit apertum,
Vrbs vbi Romani de nomine dicta Tiberi.
Vnde coit rurſum, tandem Ierichunte relicta,

Intrat

Intrat in infames Asphalti gurgitis vndas.
Hinc satis est, nos oram omnem vidisse probatam,
Dicite, & his tandem vestras demergite lites.
Myr. Batrachus audaci semper sese ingerit ore,
Et mihi se præfert magno temerarius ausu.
Bat. Non ego me ingessi, processi à iudice iussus.

Pastores genus infœlix. Proponit Myrmix litem detestans, eo q̃ qui de obseruatione non sunt, quia molliorem ducunt vitã, vellẽt in suo statu sine cõtrouersia, & molestia permanere, cõtra de obseruatiõe, vellent omnes sui similes esse. Aestate vagamur pro grege solliciti, allegoricõs pro victu. Sed quum nos frigidus imber Continet in stabulis. Maro Georgico primo. Frigidus agricolam si quãdo continet imber. Non exire autem stabulis tunc dicit ibidem sic: Quum proprius stabulis armenta tenerẽt, Lites, & iurgia surgunt. Arguta quasi in odium iurgiorũ litem refugit: Vnde Batrachus: Qui veteres audent ritus mutare. &c. Hi sunt ô Myrmix, qui bella domestica gignunt, Quasi dicat, non nos sumus in culpa, qui velimus in pace sine iniuria viuere, sed qui ordini, & professioni nostræ iniuriam inferunt per nouos ritus. Interloquitur autem Bembus, significans se peritum locorum, & obseruationis veteris, vt idoneus cõprobetur iudex arbitrarius. Leges, moresqúe parentum, id est, patrum, & maiorum tuorum ad quos reuocare vis. Dic cur nostrũ venistis in orbem, id est, Europam. Ex Phœnice solo, id est, ex Galilæa, quam Phœnices secundum Strabonem habitãt, & quæ est in Phœnicia. Nos pascua vidimus illa. Vt pastoralem dicere rem videantur, & non impertinentem, ad Bucolicum carmen, dicit pascua, non claustra. Fœlici vligine. Vligo, inquit Seruius, est naturalis terræ humor, ab ea nunq̃ discedens: vnde vliginosus ager semp̃ humidus

humidus est: humidus, aliquãdo siccatur. Vertice Carmeli vitreis vberrimus vndis Fons cadit, id est, defluit. Vbi maximus olim pastor. Non tam de Helisæo, qui illic Naaman Syrum à lepra mũdauit, quàm de diuo Ioanne Baptista loqui videtur, qui scabiem auitam, id est, originalem maculam resecauit baptizãdo. Amnis hic, id est, Iordanes à Libano veniẽs? per duos fontes, qui dicuntur Ior, & Dan, vnde Iordanis nomen. Rursum mare fuudit apertum, scilicet. Tiberiadis. De quo Ioannis sexto. Abijt Iesus trans mare Galilææ, q̃ est Tiberiadis. De nomine dicta Tiberi, pro Tiberij, scilicet Tiberias, tandem. Ierichunte relicta. Declinatur, hæc Ierichus, huius Ierichuntis, sicut Amathus Amathuntis, & multa alia. Intrat in infames Asphalti gurgitis vndas. Asphaltus est quod mare mortuum vocant, in quod vrbes illæ quinq; infames absorptæ sunt igni & sulphure propter abominabile crimẽ, quod ab illarum vna Sodamiticum vocant. Hinc, id est, ex his quæ dixi, satis probatum est, nos vidisse omnem oram, id est, regionem illam. Dicite ergo, & demergite, id est, obruite, & sopite, hoc est, finite tandem hinc, id est, de hac re vestras lites. Et mihi se præfert magno tempore. Volunt enim de obseruatione, vt sunt præstãtiores, haberi. Processi a iudice iussus: dixerat enim iudex Bembus, Batrache dic. &c.

Asphaltus

Bem. Pone pedum Myrmix, & tu quoq; Batrache, non est
Orandum armatis manibus, sed mentibus æquis.
Batrache dic, Myrmix animi compesce furorem
Interea, vt venias magis ad responsa paratus.
Qui furit, insanit, qui verò insanit, amaro
Impatiens animo, nec corda, nec ora gubernat:
Quidquid ait, vanum est, quidquid molitur, ineptum.
Bat. Bembe, genus nostrum, generisq; exordia dicam.

Venimus

Venimus Assyrijs, vt Candidus inquit, ab oris:
Est pater Helias nobis, qui sustulit armis
Pastorum genus omne malum, qui traxit Olympo
Flammigeros ignes, qui ascendit in æthera curru.
Bem. Nobile, & antiquum genus hoc, & clara propago
Bat. Pastores alij, quotquot per rura vagantur
Omnia, sunt riui nostris à fontibus orti.
Nos dedimus leges, pascendi & flendimus artem.
Quò magis hi peccant, qui quum sint ordine primi,
Primatum amittunt, studia inconsulta sequendo.
Nos radix, alij rami: sed nos quoque rami
A verteri radice patrum iam ætate caduci.
Tradidit Helias certam pastoribus artem,
Qua curare greges, qua noxia pabula fas est
Discere, & occultos imbres, ventòsque latentes:
Quine salutaris foret, & qui pestifer annus,
Signa dedit, nihil omisit quod ouilia tangat.
Sed fons ille fluens Carmeli è rupibus altis,
Tam nitidus quondam, tam dulci lympidus vnda,
Tramite mutato (patet id) modo currit in Austrum,
Sed prius (extat adhuc vetus alueus) ibat ad ortum.
Hi cursus fecêre nouos, liquêre priores,
Quos dederat riuo veterum prudentia patrum.

Pone pedum Myrmix. Quia acris lis est, ne ex verbis ad verbera prorumpant, monet tæla deponi pro quib⁹ pastores pedum habent, & tu quoque Batrache. Bona phātasia priorem compellat eum, qui de obseruatione non est, quasi ardentior sit ad arma. Non est orandum i. causſæ non sunt ab oratoribus dicendę coram iudice armatis manibus. Id enim vetant leges, sed mentibus æquis. Quia disturbatis animis, facile veritas læditur. Batrache dic. Repetit & confirmat quod supra dixit, vt venias magis ad responsa paratus, Bona admonitio,

quia

quia ardentes ira, rarò se purgant, vt decet, intenti ad ingerenda potius conuitia, vt patet apud Virgilium Marronem in Palemone, nec corda nec ora gubernat. Vnde Horatius. Ira, furor breuis est, animū rege, qui nisi paret, Imperat, quidquid molitur, id est, cum molimine & difficultate conatur attentare. Bembe, genus nostrum. Vt gratiam, & beneuolentiam iudicis captet, compellat eum proprio, pollicitúrque exequi ipsius iussa. Venimus Assyrijs, vt Candidus inquit, ab oris. Dixerat enim. Qui Solymos colles, Galilæaque rura colebant, Iudæa enim in Assyria est, cuius caput olim Babylonia. Est pater Helias nobis, Thesbites, de quo. 3. &. 4. Regum abundans mentio fit, qui sustulit armis. Nescio an legendum sit, aruis. Quòd si legendū est armis, intelligam de armis zeli, aut de ignibus cæli, quibus armatus, duas quinquagenas sustulit, qui traxit Olympo flamigeros ignes, vt, 4. Regum primo: Si homo dei sum, descendat ignis de cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos. Idem. 1. Regum. 18. Inuocauit ignem, qui deuorauit holocaustum. Qui ascendit in æthera curru, vt habetur. 4. Regum secundo. Nobile, & antiquum genus hoc, & clara progago. Quia monasticæ vitæ princeps est Helias, & sanctis literis perquàm illustris. Propago autē quando progeniem significat, primam corripit, quando vitem producit. Pastores alij. Id, vt dixi, diuus Hieronimus quoque sentit. Nos dedimus leges, quia primi fuerunt qui religiosorum more simul viuerent & monasticam vitam in Carmelo agerent. Pascendi ostendimus artē, id est, normam simul viuendi. Quo magis hi, qui noua instituta appetūt, & vetera, quæ digniora, & meliora sunt immutare volunt, primatum amittunt, quia dicunt se vltimos mendicantium approbatos, quum

primi sint, quia iussi sunt in solido statu permanere sequendo studia inconsulta, id est, inconsultorum, quibus nouitas placet: sed nos quoque rami à veteri radice. i. pullulauimus à patribus nostris. sed alij quasi per imitationem collateraliter, nos per propagationē ex vera radice. caduci ætate, id est, antiquitate à prima perfectione decidētis, quod dicit, propter non obseruantes. Tradidit Helias certam pastoribus artem, id est, formam recte viuēdi exemplo vitæ suæ reliquit. Qua curare greges. Vt rem pastoriam, vt dixi, agere censeatur, omnia ad pastores refert, ostendens officia pastoris ouium, quum allegoricôs intelligat animorū. Pastorū enim est curare greges, vitare pabula noxia, quia certis diebus saltem abstinent carnibus, & occultos imbres, id est, infectiones, & ventos latentes, murmura, ni fallor, intelligit. Maro autem in Georgicorū primo dat verorum ventorum prognostica nihil omisit. More suo positione in omisit primam producit, quū Horatius, & ferè alij, omisit prima breui scribāt. Sed fons ille fluens, allegoricos vita religiosa, tā lympidus. i. purus & clarus. Tramite murato, patet id, modo currit in austrum, id est, meridiem, qui animantibus, in Italia præsertim, est pestifer, quia corrumpit etiam obsonia. Iuuenalis: Tamen hic properat velut vrgeat auster. Horatius: Præsentes austri coquite horum obsonia, & cętera. Allegoricos vult bona instituta esse inuersa, atq; depranata, sed prius ibat ad ortū, scilicet solis, id est, ad orientem, quia Eurus, & Boreas salubres sunt venti. Allegoricos intelligit ad cælū. Extat adhuc vetus alueus, per quem, scilicet fons ille fluere solebat. i. adhuc reperiūtur reliquiæ veteris religionis. Extare enim est, superstitem esse, aut superstare, dum reliqua ceciderint. Hi scilicet noui, qui nō obseruant.

Lympidus

Extare.

Myr. Quid tibi, siue nouo currat, seu tramite prisco,
Dummodo fœcundis humectet pascua lymphis?
Et quid de cæli quereris regione? per austrum,
Solis iter, melior vitis, qui respicit austrum,
Et melior legitur Lybicis de collibus vua.
Bat. Et melior taxus boream quæ respicit, ergo
In boream melius poterat decurrere riuus?
Pastor es, & cura pecoris, male sane, relicta,
Sermonem de vite facis, quasi legibus ijsdem
Grex, & vitis eant, nec quod discrimen in vndis,
Gramineq;, & ventis, nosti, & quàm noxius auster
Sit pecori, disce à Roma, si innoxius auster,
Cur Mutinensis agri pecudes sint vellere fusco?
Cur Clitumnus habet niueas, cur Mantua molli
Lanicio excellit, Veronaq; proxima Manto?
Vnde hæc multiplicis rerum variantia formas
Non aliunde nisi à cælis, à gramine, & vnda.
Bemb. Candide vtrumq; pedum procul hinc (rogo) protinus auser.
Inter eos hodie video bellum acre futurum.
Clàm cape, & auferto, subter sarmenta reconde.

Quid tibi. Rusticè respondet Myrmix, vt doceat, non obseruantes ferè indoctos esse, & non literis, sed perditis studijs vacare. Quid tibi, id est, ad te, sicut in Euangelio. Quid tibi & mihi mulier? Dummodo fœcundis. Id quidem verum, si eam fœcunditatem pariat quam Batrachus desiderat. per austrum solis iter, quia semper est in zodiaco, melior vitis. s. est, quæ respicit austrum, quia respicit solem incumbentem, Vnde dictum est. Denique apertos Bacchus amat colles. Et melior legitur Lybicis de collibus. 1. Lybiam, hoc est, meridiem respicientibus, aut reuera de Libycis intelligit, ob eandem rem. Est melior taxus,

Docet Batrachus non esse responsum ad rem, quia licet ad austrum versa vitis sit melior, non tamen continuò melior est pecori Auster, quam Eurus, sicut licet taxus quæ frigora secundum Maronem amat. dicit autem. 2. Georgicorum: apertos Bacchus amat colles. aquilonem, & frigora taxi, præstantior est ad boream non statim tamen, ad boream est melius pecus. Sermonem de vite. Argute taxat eos ebriositatis, & vitiositatis, quia ex abundantia cordis os loquitur, quasi legibus ijsdem, aut potius pascuis ijsdem grex, & vitis erant, quod esse negat, quia sæpe vbi maior vini copia, minor est pecorum, innuens per hoc vini copiam officere castitati religioforum. Nam venter mero æstuãs, facile despumat in libidinem, vt auctor est Hieronymus, nec quod discrimen, id est, quæ differentia scilicet, sit, & quàm noxius, id est, nociuus auster sit pecori, discè à Roma, si innocuus auster, &c. Id quidem manifestum, quia eo flante varij generantur morbi. Cur Mutinensis agri pecudes sunt vellere fusco? Cur Clitumnus habet niueas, scilicet pecudes, sed & iuuencos ac tauros, quibus in triumphis vtebantur. Vnde Maro Georgicorum secundo.

Hinc alibi Clitumne greges, & maxima taurus
Victima, sæpe tuo perfusi flumine sacro,
Romanos ad templa deum duxêre triumphos.

Clitumnus autem fluuius est in Menania, quę pars est Vmbiræ partis Thuscię, de quo fluuio dicit Plinius in naturali historia, quòd animalia quæ eum potauerunt, albos fœtus procreant. Cur Mantua molli lanicio excellit. Est tamen in Euganeis mollior, sed vicini sunt. Veronaq; proxima Manto. i. Mantuę vrbi. Vsurpatiuè dixit Manto, quia non vtimur nisi in nominatiuo, accusatiuo, & vocatiuo in o, & genitiuo in vs, à

Græcis

Græcis in o longum exeuntibus, vt Manto Mantus. Candide vtrumq; pedum, quia depoſuerant pedum, i, baculũ paſtoralẽ, ſed non longè à ſe reiecerant, ne à verbis ad verbera peruenirent, monet ſedulus paſtor Bembus ſecretè Candidũ, vt vtriuſq; pedũ ſubter ſarmenta recõdat. Sarmenta autẽ, quia non omnes Galli cum noſcunt, ſunt putamina, & reſectamenta vitium.

Batrach. Bembe, mihi tecũ ſermo eſt, dum viximus vnà,
Dum commune pecus nobis fuit, heu mihi quantum
Dedecus, heu quot ſunt pecudes incommoda paſſæ.
Nec merſare gregem fluuio, nec vellera certis
Temporibus (ſicut mos eſt) tondere licebat.
Nudabant ſpineta pecus, nudata ſecabant
Terga rubi, ſcabie cutis aſpera, tabidus humor
Peſtis, & in totum ſerpebant vlcera corpus.
Multum igitur refert, pecudes quæ paſcua carpant,
Flumina quæ potent, & qua regione morentur.
Dic mihi, dic Myrmix, priſcum cur lana colorem
Perdidit? Hic, gregibus quidnam noua vellera fecit?
Cur pecus eſt nigrum, quod erat melioribus annis
Clarum? Immutârunt mutati vellera mores,
Bembe, ad te redeo, paucis abſoluere nitar.
Sed quò digna omni tua ſit ſententia laude,
Vera loquar: tu iura tenes, ego facta docebo:
Iudicium reddit verum enarratio vera.
His animaduerſis, egrè tot damna ferentes,
Venimus ad fontem, riuumq; à vertice ſummo
Scrutari mihi cura fuit, tu prouide Myrmix
Interea nidos auium, vel dorcada paruam
Venabare, tuæ quæ dona darentur amatæ.
M. Bembe, vides vt aperta in me conuitia torquent?
Auguror, iſta manu lis eſt, non ore agitanda.
Mos mihi, non lingua, maledicta refellere dextra.

Cand. Batrache, ne verum taceam, linguosior æquo es
Iurgia Bilem acuunt, conuitia pectus acerbant.
Non tibi cum puero res est, nec homuncio Myrmix,
Res malè tuta, viros lingua irritare proterua.
Ba. Da veniam Myrmix, amitam proferre volenti,
Nescio quis mihi misit in os malus error amatam.
Myr. Do veniam, caue ne rursum me voce lacessas.

Bembe, mihi tecum sermo est. Quasi dicat. In hoc homine nihil video rationis. dum viximus vnà, id est, priusquam per reformationem (vt aiunt) à non obseruantibus seiuncti sumus. Heu mihi quantum dedecus, heu quot sunt pecudes incommoda passæ. Quasi dicat, maxima, & innumera. Nec mersare gregem fluuio, id est, debitam curam animis adhibere. Nudabant spineta pecus, id est, mundanæ cogitationes & cõuersationes. Nam litera, vt dicunt, aperta est. Tabidus humor, vitium carnis: Multum igitur refert, id est, distat, & ad rem faciat, quæ pabula. De spiritualibus intelligit. Priscum cur lana colorem perdidit? Quia prius, vt ex aulæis comprobauerunt obseruantes, vsi sunt vestibus piceis, seu griseis, qualibus adhuc in nonnullis vtuntur fratres illiterati, quos conuersos vocant. Noua vellera, quia nunc nigra sunt intrinsecus indumenta, quod factum dicunt, vt vnius videantur gregis. Quia enim piceus color (vt in fratribus D. Francisci videmus) tam varius est, concluserunt in nigrum immutare, quem de obseruatione Italica respuunt, putantes natalem, & sine fuco factum, magis congruum religioni, quod & Maro censuit, dicens. Nec varios discet mentiri lana colores. Veritas enim præstat mendacio. Quod erat melioribus annis clarum. Si de exteriore loquitur, non videtur procedere, quia omnes adhuc candidã seruant chlamidem. Dicamus ergo clarum, id est, subnigrum,

qui

qui respectu planè nigri clarus est. Vellera, vulgo gemino ll scribitur, quia tamen à Velando venit, potest simplici scribi. Vera loquar. Oratoriè iuxta rhetorum præcepta præ se fert fiduciam. His animaduersis, scilicet malis, quæ pecori obuenerant. Venimus ad fontem, scilicet religionis, vel dorcada. Dorcas Græcè dicitur, Latinè caprea, id est, caprea syluestris. Tu prouide. Ironicôs id refert, tuæ quæ dona darétur amatæ. Id amare, sed vtinam non verè. Vnde Myrmix: Bembe vides. &c. Mos mihi, non lingua maledicta refellere dextra. Id autem acerbius contra se fatetur Myrmix, id est, non obseruans vt se longe à Dominico consilio abhorrere significet, qui auferenti pallium docet potius tunicam addere, quàm in pugnam procedere, aut litem inutilem fouere. Verum quia neutrum decent conuitia, accedit Candidus bene fungens officio suo. Quia Candidus dicitur omnis liuoris expers, linguosior. i. verbosior, æquo. i. quam æquum & honestũ est. Iurgia bilem, id est, choleram, quæ stomachum mouet. Quia sermo durus suscitat furorem. Nec homuncio Myrmix, id iucundè, quia Myrmix, vt dixi, formica interpretatur, cui robur pro modulo corporis maximum inest, quia grana maiora se infert, interdum, & oua sua se quoq; maiora transfert. Viros, quasi dicat animosos, & mares animos. Amitã, pferre volenti. Amita patris est soror, vt matertera matris, cui honestius quam amatæ mittentur munera. Cætera nota, vt hæc fere nota putem.

BA. Alueus excelsa saliens de rupe, lacunam
Foderat, & clausis ripas æquauerat vndis.
Gurges erat textu syluarum vmbrosius opaco,
Densaq; sepierant tristem spineta lacunam.
Mille venenorum species in gurgite vidi,

Mille ſecus ripas in opaco margine, mille
Per nemus ad lymphas ſinuoſo ſerpere greſſu.
Obſtipui, & rapido rediens ad ouilia curſu,
Incipio paleas furca verſare tricorni.
Ecce caput tollit coluber, linguaq; triſulcæ
Sibilat, inflantur fauces, nepa liuida tendit
Brachia, ventroſus profert veſtigia bufo,
Vipera per ſtipulam ingrediens ſtrepit, ô loca, dixi,
Non pecori tantum, verùm & paſtoribus ipſis
Noxia, mox grege diuiſo, de ſedibus illis
Paſcua quæſitum triſtis meliora receſſi.
Pérque iter antiquum fontis noua flumina duxi
In campos, vbi prima ſuos aurora colores
Explicat, & croceos Phœbi redeuntis ad ortus.
Hic mihi fœcundæ pecudes, hic paſcua læta,
Et ſine labe liquor, dulces ſine crimine lymphæ.
Hæc loca primæui ſunt quæ coluere parentes.
Signa caſæ ſuperant, puteus, carioſaq; ligna
Fixa ſolo, ſeiuncta pedum diſcrimine ſeptem,
Et focus, & lacera quæ cingitur area ſæpe.

Alueus excelſa, Docet Batrachus quid in fonte vi derit: dicens, Alueus, id eſt, riuus, ſaliens de excelſa rupe, foderat, ſcilicet præcipiti caſu lacunam, id eſt, receptaculum aquarum, & ſordium. Gurges, i. vortex aquarum, ſpineta. i. ſpinæ denſæ, ſepierant, id eſt, ſæpimento quodam clauſerant. Ego vidi mille ſpecies venenorũ, id eſt, prauarum traditionum, & malorũ morum. Ad, id eſt iuxta, lymphas, id eſt, aquas, id eſt, vidi fontem primę religionis pœnitus infectum. Obſtupui. &c. furca tricorni, id eſt, tria cornua habenti, Nepa liuida. i. ſcorpius habens venenum liuidum ſub cauda, ſed hic dicit, liuida brachia. i. chelas liuentes. ventroſus, id eſt, habens magnum ventrem, bufo, id eſt, rana venenoſa.

Vipera,

Vipera,id eſt,aſpidũ peſſima, ſic dicta,quòd vi pariat quia non poteſt edere fœtus ſuos quos ore concipit,& patrem concipiendo necat:ſed ipſi vicini partui,aut iã maturi ad partum dentibus ſecant vẽtrem maternũ, & ita vipera,neque patrem neque matrem vidit vnquã incolumem, quod benignitate naturę in nos afficitur, ne tam noxia peſtis multiplicetur. Paſcua quæſitum triſtis meliora receſſi. Quæſitum,ſupinũ,id eſt,vt quęram,aut quæſiturus meliora paſcua. Vnde docet obſeruantes diſceſſiſſe propter prauos non obſeruantiũ mores. Perq; iter antiquum,i. iuxta traditionem primorum patrum. In campos,vbi prima ſuos,id eſt,oriẽtem verſus,ſicut prius dictum eſt,ad ortum. Croceos ortus Phœbi,ſcilicet ſolis. Hæc loca primæui ſunt quę coluêre parentes. Manifeſta eſt, ergo allegoria. Nam per oriẽtem eorum puram, & ſalubrem ſignificat vitã, per meridionalem plagam,& auſtrũ vapidam,& mollem,vt ventus ille plumbeus, & tepidus eſt. Signa caſæ,ſcilicet paſtoralis,carioſaq; ligna fixa ſolo,ſeiuncta pedum diſcrimine ſeptem. Tantum enim ſpatij cælis ſingulis congruit. & focus, ſcilicet communis quo ignis fouetur:& area,id eſt,locus ſpatioſus in medio clauſtri,circum quem porticũ,& deambulacra faciunt,cingitur ſæpe lacera,allegoricôs ſignificat clauſtrorũ muros dirutos,& peruios à non obſeruantibus factos.

Myr. Cura viris leuibus rerum ſolet eſſe nouarum,
Propterea certè noua paſcua quæris,& amnes
Fingis inauditos,& vis nouus auctor haberi.
Bat. Cura viris grauibus rerum ſolet eſſe ſuarum,
Propterea Myrmix nimis à grauitate recedis.
Hæc nouitas non eſt nouitas,ſed vera vetuſtas.
Relligio,& pietas patrum inſtaurata reſurgit,
Quam tua corrupit leuitas,& nota tuorum

Segni-

Segnities: igitur si quis labentia tecta
Erigat, & sterilem qui mansuefecerit agrum,
Iudice te damnandus erit: non ponitur arbor
Altera, sed veteri inseritur bona virgula trunco,
Segne prius lignum, nostro sit fertile cultu.
My. Quamuis pingue tuo pecori sit gramen, & vnda
Defæcata, tamen multæ cum matribus agnæ
Interière lupi, & pastæ meminêre volucres.
Bat. Hæ fateor, quæ dira tuæ contagia pestis
Accepêre, etiam procul aspicientibus obsunt,
Tantum virus inest, vestri vis tanta veneni.
Propterea magis, atque magis discedere semper
Est animus, patitur pecus hæc incommoda nostrum
Sola, quod in vastam nondum discessit eremum,
Nec satis à vobis procul in deserta recessit.
My. Batrache, de gregibus mentiris plurima nostris.
Certè alienarum tibi cura superflua rerum,
Et temerè assumis partes censoris iniqui.
Cur mihi, qui pasco cuium pecus, ista tueri
Non licuit? Solis ne domus mea cognita vobis?

Cura viris leuibus. Quanquã id strenuè cauet Batrachus, ne res nouas dicatur molitus, tamen quum aliud non posset, id falsò obijcit Myrmix. Et vis nouus auctor haberi. Hoc eis obijcitur, qui ad reformationẽ alios vocant, aut compellant. Cura viris grauibus, Subtilis respõsio, diuerbium diuerbio retundens. Hæc nouitas nõ est nouitas, id est, quam dicis esse nouitatem, non est nouitas, sed vera vetustas, Vnde manifestè dicit, Religio, & pietas patrum instaurata. i. in statum, & formam priorem reducta, vnde verius dicitur instauro, quàm restauro, refugit. Et nota tuorum, scilicet cõfratrum, qui mansuefecerit agrum. Redit ad translationem præter sæpè dictam caussam, ne videlicet non pastora-

paſtoralis agatur res. Segne, id eſt, tardum, & infœcundum, quamuis pingue. Docet etiam inter eos, qui ſe obſeruantes dicunt, adhuc eſſe morbidos, & multos interijſſe, ad quod Batrachus: Hæ fateor, id eſt, fateor quod hæ oues interière, quæ dira tuæ contagia peſtis accepêre. i. quę infectæ ad vos venerunt, nec ſe purgari permiſerunt. tantum virus. i. venenum. Quod in vaſtam nondum diſceſſit eremum. i. quòd nondum penitus à communione veſtra diſceſſit. Dicitur autem eremus ſine aſperatione genere fœminino, & media longa, quæ tria inuerti ſolent. De gregibus mentiris plurima noſtris. Quum aliter ſe purgare nequeat, ad conuitia reſurgit. Cur mihi qui paſco cuium. Dictum id puto pro cuium, id eſt, cuiuſcunq; pecus. Iſta tueri, id eſt, pſpicere, quæ tu mihi obijcis, ſolis ne domus mea cognita vobis. i. videtis vóſne ſoli infectionẽ, vt dicitis domus meæ, quam nos ignoramus.

BA. Aethiopes vna quoniam nigredine ſordent,
Ille color nulli vitio datur, omnibus idem
Vultus, & alterius ſi quis reprenderet ora,
Et ſua damnaret, pecori, pecorisq; magiſtris
Fex eadem, ſcabies eadem, cutis, & color idem.
Bem. Parcite, iam ſatis eſt lis intellecta, dieſq;
Inclinata cadit, iam poſt iuga ſumma ruit ſol.
Audite ô magni generis longæua propago,
Lite ſuper veſtra, quæ ſit ſententia noſtra.
Myr. Batrache, me audaci toties ſermone laceſſis.
Bat. Non ego, ſed non æqua magis te cauſſa laceſſit,
Iudiciumq; timet ſibi mens malè conſcia iuſtum.
Can. Quando inimicitias tempus deponere, rurſum
Veſtra nouas lites vecordia ſuſcitat, ergo
Perpetuis hæc rixa odijs æterna manebit.
Quæ vos debilitas capitis, quæ inſania vexat?

Non

Non pudet his vti tanto ſub iudice nugis?
Ergo animis audite æquis, odijsq; ſepultis,
Vltima doctiloqui quæ ſit ſententia Bembi.
Bem. Ferte per antiquos patrum veſtigia greſſus,
Et veteres ſeruate vias, reuocate vagantes
Per valles, & ſaxa greges, per luſtra ferarum.
Figite in antiquis iterum magalia campis.

Aethiopes vna, Graphicè docet, quare illi non videant ſuam deformitatem, ſuaq; vitia, quia omnes tales ſunt. Ille color, i. niger. fęx eadem infectio. Quia verò ad manifeſta vſque conuitia proceſſum eſt, ne vltra progreſſio fiat, dicit Bembus Parcite, id eſt, abſtinere cõuitijs, quia lis eſt iam ſatis intellecta. Diesq; inclinata cadit. Audite ô magni generis longæua propago, quia eos ab antiquitate laudat. Timet iamdudũ Myrmix cauſſæ ſuę, vnde non attendit ad iudicem, ſed ad conuitia dicta, dicens: Batrache, me audaci toties ſermone laceſſis, id eſt, prouocas ad iram. Non ego, ſcilicet te laceſſo, ſed magis, id eſt, potius, laceſſit te cauſa, ſcilicet tua, non æqua, id eſt, iniqua, iudiciumq; timet ſibi mens malè conſcia iuſtum. Multæ, & egregiæ vbique ſunt ſententiæ, quas memoriæ commendaſſe profuerit. Interloquitur Candidus, qui director videtur vtrorumque litigantium, quia pro eis iudicem delegit. Quando, ordo eſt, quando tempus, ſcilicet eſt deponere inimicitias, tunc ſcilicet veſtra vecordia, id eſt, peruerſitas cordis, ſuſcitat rurſum nouas lites. Ego indignanter id dicit. Non pudet his vti tanto ſub iudice nugis. Magni facit auctoritatem iudicis, vt ſententiæ ab eo datæ maius ſit pondus. Ergo, quia id decentius, & honeſtius eſt, quàm odijs progredi, animis audite, æquis odijſque ſepultis, id eſt, ſopitis, & oppreſſis. Vltima, id eſt, vt dicunt, diffinitiua ſententia. Eſt autẽ

hæc:

hæc: Ferte per antiquos, &c. Incedite more maiorum vestrorum. Reuocate vagantes per valles, id est, qui oberrant à Carmelo, qui mons est, id est, à vera religione in Carmelo instituta. Intelligere autem potes molliter viuentes. Et per saxa, id est, dura & aspera mũdanarum curarum, & per lustra ferarum, id est, lupanaria quia meretrices vulpæ quæ feræ sunt, dicuntur, & lustra ob id etiam lupanaria. Seclusa autem allegoria remotiore, manifestè vult errantes in perniciosis institutis, & moribus ad rectam reduci religionem, quæ antiqua est, vnde concludit: Figite in antiquis iterum magalia campis. Magalia (vt dixi) & mapalia, Pœnorum lingua sunt tugura & quasi pastorales casæ. Vult ergo præstare, in antiqua viuere paupertate, dummodo sancta maiorum suorum seruent vestigia.

[.·.]

FINIS.

Johannes weste est verus possessor huius liber, vel huic libro, finis est amen.